

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

**FAHRÎ-İ CELVETİ: HAYATI, ESERLERİ
VE DİVANININ TENKİTLİ METNİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMET ALKAN

İSTANBUL 2015

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

**FAHRÎ-İ CELVETİ [ö. 1799]: HAYATI, ESERLERİ
VE DİVANININ TENKİTLİ METNİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMET ALKAN

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ. DR. ÜZEYİR ASLAN

İSTANBUL 2015

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek lisans öğrencisi Ahmet ALKAN'ın "Fahri-i Celveti: Hayatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

İmza

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Üzeyir ASLAN
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Prof. Dr. Ömer ZÜLFE
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mehmet TAŞTEMİR
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 01/02/2015 tarih ve 215/11-5 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK
Müdür

İçindekiler

ÖZET	II
ABSTRACT.....	V
ÖN SÖZ	II
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	VI
KISALTMALAR.....	VII
GİRİŞ	1
1. HAYATI.....	2
1.1. Eserleri	5
1.1.1. Divan.....	5
1.1.2. Şerh-i Elif-nâme.....	6
1.1.3. Şerh-i Şathiye-i Müftü Baba	6
1.1.4. Şerh-i Gulşen-i Vahdet	6
1.1.5. Kaside-i Sülûk.....	6
1.1.6. Vâridât	7
1.2. Fahrî-i Celvetî Divanı'nın Dönemi Açısından İncelenmesi ve Bazı Hususlar ..	7
1.3. Divanda Geçen Özel İsimler	10
1.4. Divanda Geçen Dinî ve Tasavvufî Kavramlar	20
2. METİN.....	41
2.1. Yazmanın Tanıtılması:	41
2.2. Metnin Kuruluşunda Takip Edilen Yol.....	42
2.3. DİVANININ TENKİTLİ METNİ.....	46
SONUÇ.....	198
KAYNAKÇA.....	200

ÖN SÖZ

Klasik Türk Edebiyatı kökeni 11. yüzyıla dayanan ancak belirgin olarak 13. ve 19. yüzyıllar arasında varlığını sürdürmüş bir edebiyattır.

Klasik Türk Edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları kitaplara verilen isim olan divanlar ise bu edebiyat ürünlerinin başında gelmektedir. Bir divan hem edebi değeri açısından hem de yazıldığı döneme ait verdiği bilgiler açısından araştırmacılar için büyük önem taşır. Divanda yer alan edebî ürünlerden yola çıkılarak sanatçının edebî kuvveti kestirilebilir, onun bilgi birikimi ve eğitimi hakkında bilgi edinilebilir. Aynı zamanda imla ve gramerden yola çıkılarak dönemin dili hakkında bilgi sahibi olunabilir. Bunun dışında şairin şiirde kullandığı unsurlardan yararlanılarak onun beslendiği kaynaklara varılabilir. Bunun gibi sanatsal amaçların dışında şairin şiirlerinde zikrettiği isimler, şikayet ettiği durumlar, telmihte bulunduğu olaylardan, düşmüş olduğu tarihlerden yola çıkılarak eserin meydana getirildiği dönem hakkında önemli ip uçları elde edilebilir.

Biz de çalışmamızda 18.yy divan şairlerinden biri olan Fahrî-i Celvetî Divanı'nı inceledik. Asıl adı Ahmed olan şair Tekirdağ- Şarköylüdür ve Celvetî tarikatına mensuptur. Bu durum şaire divan şiiri geleneğinin yanında dinî-tasavvufî unsurlara da divanda geniş yer vermesini sağlamıştır. Çalışmamızda varmak istediğimiz amaç; hem şairin estetik anlayışını ortaya koymak hem de yararlandığı kaynakları irdeleyebilmektir. Bu amaçla çalışmamızda Divan'da geçen isimleri ve dini-tasavvufî kavramları ayrı bölümler halinde derinlemesine inceledik. Böylece Klasik Türk Edebiyatı'na ait bir ürünü günümüze hakkını vererek aktarmaya, kazandırmaya çalıştık.

Fahrî-i Celvetî'nin bazı şiirlerinde yaşadığı döneme ve topluma ait ciddi eleştirileri de olduğunu gördük. Bu da bize şairin yaşadığı döneme ve sorunlara duyarsız kalmadığını gösterir. Divandan yararlanarak dönemin şartlarına ait ciddi ipuçları tespit ettik. Toplumun her kesiminden insana yer verilen bu şiirlerde yozlaşmış toplum yapısının içine düştüğü durumların tasvir edildiğini gördük. Bunlardan çalışmanın ilerleyen bölümlerinde detaylıca bahsedilecektir.

Ön sözümü burada sonlandırırken; araştırmamı yaptığım süre boyunca desteğini, emeğini, bilgisini ve zamanını benden esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Üzeyir Aslan'a, Farsça beyitlerin okunmasında önemli katkıları bulunan Sayın hocam

Dr. Ümran Ay'a, Divan'ın nüshasını incelememde ve bazı kaynaklara ulaşmamda samimi desteklerde bulunan Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Müdürü Sayın Osman Düzcan'a, çalışmanın inceleme kısmında ve bazı Arapça beyitlerin okunmasında ciddi yardımlarda bulunan Arapça mütercimi Sayın Hüseyin Dağ'a, yine bazı Arapça beyitlerin okunmasında önemli katkıları bulunan meslektaşım Sayın İbrahim Yiğit'e ve çalışma boyunca istişarelerde bulunduğum, önerileriyle ve tezi hazırlarken vermiş olduğu teknik destekle önemli yardımlarını aldığım değerli arkadaşım Sayın Muzaffer Kılıç'a çalışmama yapmış oldukları katkılardan dolayı teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Ahmet ALKAN

İstanbul 2015

ÖZET

Asıl adı Fahreddin Ahmed olan Fahrî-i Celvetî 18. yy şairlerinden olup Celvetî tarikatına mensup bir Klasik Türk Edebiyatı şairdir. Tekirdağ-Şarköylü olan şair ömrünün son zamanlarında İstanbul'a gelmiş ve 1799'da İstanbul'da vefat etmiştir. Bu çalışmada Fahrî-i Celvetî'nin Divan'ı incelenmiştir. İnceleme ve metin kısmı halinde ele alınan çalışmanın inceleme kısmında şairin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiş olup metin kısmında ise Divan'ın tenkitli metni verilmiştir. Ayrıca eserdeki isimler ve dinî-tasavvufî kavramlar da incelenerek metnin içeriği hakkında daha detaylı bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Fahri, Divan, Türk Edebiyatı...

ABSTRACT

Fahrî Celvetî, whose real name is Fahreddin Ahmet, is an eighteenth century Turkish Classical Literature poet belonging to Celvetî sect. His hometown was Tekirdağ – Şarköy and he came to İstanbul toward, the end at his life. He died in İstanbul in 1799. In this study, Fahrî Celvetî's Divan is analysed. The study consist at two parts; analysing and the text. In the analysing part, the life and works of the poet are analysed and in the text part, the criticized text of Divan is given. Furthermore, the names and religiws-sutistic cuncepts in the text have also been scrutinised and tricd to get a more detailed infotmation abwt the content at the text.

Key words, Fahri, Divan, Turkish Literature...

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ا	A, a, E, e, Ā, ā
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	S, s
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	H, h
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	S, ş
ض	Ž, ž, D, d
ط	T, t
ظ	Z, z
ع	‘
غ	Ĝ, ĝ
ف	F, f
ق	K, k
ک	K, k, G, g, ŋ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
ه	H, h
و	V, v, U, u, Ü, ü, O, o, Ö, ö, Ū, ū, Ō, ō
ی	Y, y, Ĭ, ĭ, Ī, ī
ء	’

KISALTMALAR

a:	Varağın a yüzü
b:	Varağın b yüzü
Bk:	Bakınız
C:	Cilt
d:	Doğum tarihi
DİA:	Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Dr.	Doktor
G:	Gazel
h:	Hicri takvim
Haz:	Hazırlayan
m:	Miladi takvim
ö:	Ölüm tarihi
Ör:	Örnek/örneğin
Prof:	Profesör
s:	Sayfa
vd:	ve diğerleri
Y:	Yazma

GİRİŞ

XVIII. YÜZYIL KLASİK TÜRK EDEBİYATININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

18.yüzyıl sosyal ve kültürel hayatta yeni değişimlerin başladığı III. Ahmet (1703-1730) döneminden, batılılaşma sürecinde ciddi adımların atıldığı II. Mahmut (1808-1839) dönemine kadar olan süreyi içine alır. Bu dönemi içerisinde devlet ilk defa yönünü batıya çevirmiştir ve batıdaki yenilikler takip edilmeye başlanmıştır. Lale Devri (1718-1730), III. Selim ıslahatları bu dönemde dikkat çeken ve toplumu etkileyen gelişmelerdir.

Osmanlı Devleti'nde görülen zayıflama toplumsal ve kültürel hayatta da kendini göstermiştir. Artan problemler, toprak kayıpları, iç karışıklıklar, ekonomik sıkıntılar toplumsal çözülmeyi de beraberinde getirmiştir. Kısacası Osmanlı toplumu bu dönemde birçok alanda çöküntü yaşamaya başlamıştır.

Bu koşullar altında Klasik Türk Edebiyatı gelişimini sürdürmüş ve nazım-nesir alanında eserler veren önemli sanatçılar yetiştirmiştir. Bu döneme gündelik hayatta kullanılan kelimeleri, atasözlerini ve deyimleri bir bakıma halkın kullandığı Türkçeyi şiire yansıtmayı amaçlayan ve adına Mahallileşme akımı adı verilen edebî hareket damgasını vurmuştur. Zevk ve eğlence devri olarak nitelendirilen ve 12 yıl devletin barışçı bir politika izlediği Lale Devri ise bu hareketi hızlandırmıştır. Bu akımın bu dönemdeki en önemli şairi olan Nedim de bu yüzyılda yaşamış ve Lale Devri'nin edebiyata yansması olan şiirleriyle dönem edebiyatına önemli katkılarda bulunmuştur. Dönemin diğer ünlü şairi ise Klasik Türk Edebiyatının son büyük şairi kabul edilen Şeyh Gâlip'tir. Şeyh Gâlip Sebki Hindî akımı etkisiyle yazdığı ve bir çeşit mistik sembolizmin hakim olduğu şiirleriyle ve eserleriyle 18. yüzyıl edebiyatına katkıda bulunmuştur. Koca Ragıp Paşa, Nahifî, Fıtnat Hanım, Sünbülzâde Vehbî, Enderunlu Fazıl dönemin diğer şairleridir.

Bu yüzyılda nesir alanında Raşit, Çelebizâde Âsım, Silahdar Mehmet Ağa, Tezkirecilikte Safaî, Salim Efendi, İsmail Belîğ Efendi eserler vermişlerdir. Yine Yirmisekiz Çelebi Mehmet'in Fransa Sefaretnâmesi bu yüzyılda kaleme alınan önemli bir eserdir.

Sonuç olarak; Klasik Edebiyat gelişimini bu yüzyılda da sürdürmüş ve önemli sanatçılar yetiştirmiştir. Yaşanan sosyo-ekonomik gelişmelerin meydana getirdiği ortam ve Lale Devri'nin etkisi edebiyata da yansımıştır. Klasik Edebiyat son önemli şairlerini bu yüzyılda vermiştir.

FAHRÎ VE DİVANI

1. HAYATI

Fahrî-i Celveti 18.yy'da yaşamış ve divan edebiyatı sahasına mensup olan sanatçılardan biridir. Celvetîlik tarîkatına mensup olan şair, bu tarîkatin şeyhlerinden Zâtî Süleyman Efendi'ye intisap etmiş ve onun müridi olmuştur. Bursalı Mehmed Tâhir ise onun Zâtî Efendi'nin oğlu Hüseyin Şâhî'nin halefi olduğunu söyler. Bu iddia daha muhtemeldir. (Mehmed Tâhir, s.141) Hayatı hakkındaki bilgiler sınırlı ve birbirinin benzeri niteliktedir. En kesin bilgiler asıl adının Ahmed, mahlasının Fahrî, lakabının Fahreddin olduğu ve Tekirdağ'ın Şarköy ilçesinde doğduğudur. Yine kaynaklarda Fahrî'nin Zâtî Efendi'nin müridi olduktan sonra İstanbul'a geldiği bilgisi de vardır. Kaynaklardan ölüm tarihinin h.1214/m.1799 olduğunu öğrenmekteyiz.

Fahrî-i Celvetî'nin hayatı hakkındaki kaynaklar ve bu kaynaklardaki bilgiler şunlardır:

Sicill-i Osmânî yahud Tezkire-i meşâhir-i Osmâniye:

‘Fahreddin AHMED EFENDİ: Şarköylüdür. Zâtî Efendi'nin müridi olup Dersaadete geldi. Şeyh olup, 1214(M.1799)'te vefat ile Kasım Paşa'ya defnolunmuştur. Divançe-i Eşârı vardır. ‘(MEHMED SÜREYYÂ, 1997, s.12)

Tuhfe-i Naili: ‘Fahrî veya Fahreddin Efendi, Şarköylü.’ (3185-3197). (KURNAZ; TATCI, 2001, s.107).

Osmanlı Müellifleri:

‘Fahrî Ahmed Efendi:

Meşâyih-i Celvetiyeden vü urefâ-i şuarâdan bir zât olup (Gelibolu) civarındaki (Şarköy)lüdür. Sâbıkı't-terceme Zâtî Süleyman Efendinin mahdûmı (Hüseyin-i Şâhî) efendiden müstahlefdür. Evâhir-i ömrinde İstanbul'a gelerek (1214) tarihinde irtihâl eyledi. Kasım Paşa'da Ali Efendi Dergâhı'nda medfundur.

Mürettep divanıyla urefâdan (Müfti Baba) denilen zatun (Yunus Emre) tavrındaki nutkına şerhi vardır ki bir nüshası taraf-ı hakirânemden Hazret-i Hüdâyî dergâhı kütüphanesine ihdâ kılınmıştır.

Bir gazelinden:

Yâ Hudâ bir andelîb-i dil-fezâ ister gönül

Gülşen-i bezm-i elestde âşinâ ister gönül

İtmege mi'râc-ı rûhânî harîm-i hazrete

Sırr-ı Ev Ednâya mahrem reh-nümâ ister gönül

Len tenâlû'l-birrâ Hattânun rumûzın anlayup

Râh-ı Hak'da nakd-i bâş u cân-fedâ ister gönül

Hikmet-i pendârdan dil-hânesin tathîr için

Şem-i zât-ı Zü'l-Celâlîden ziyâ ister gönül

Nûş idüp câm-ı Ene'l-Hak'da Hüve'l-Hak bâdesin

Künt-i Kenz esrârın 'ârif ü evliyâ ister gönül

Nahnu akreb nağmesin gûş eyleyelden Fahriyâ

Bâğ-ı vahdet gülistanında nevâ ister gönül

Elifden başladı dil bâde buldı sır-ı rûhânî

Tednî/tedenni eyleyüp bâdan sebât-ı ümmîd idüp sâde

Matla'lı manzumeyi de şerh eylemiştir.

Zati Efendinün (Gülşen-i Vahdet) şerhini de:

Her ki ez-dîdâr ber-hudâr şod

În Cihân der çeşm-i u murdâr şod

Beytinden aşağısını şerh eylemişdür.” (MEHMED TÂHİR, s.141-142)

Ķâmûsu'l-A'lâm:

“Fahreddin Efendi:

Rumelideki Şarköyünden olup ora meşâyih-i halvetiyyesinden şeyh Zâti Efendi'den ahz-ı icâzetle Dersâdet'e gelerek, 1214'te vefât etmiştir. Şu beyit onundur:

Zühd ü takvânun Hakı bilmekde yokdur medhali

Mescid-i irfâna gel Fahrî müsülmânlık budur ” (ŞEMSEDDİN SÂMÎ, 1996, s.3345)

Türk Şairleri:

“Fahrî (Celvetî Şeyhi, Şarköylü)- XVIII'inci asrın son yarısında yetişen mutasavvıf şairlerdendir. Tekirdağına bağlı Şarköy'de doğdu. Asıl adı Ahmed Fahreddin'dir. Hayatı hakkında etraflı malûmata sahip değiliz.

Fatin “ Tarikat-i aliyye meşâyihinden salif-üt-terceme Şeyh Zâti Efendi merhumdan telebbüs-i sevbi hilâfet” ettiğini söylüyor. Sicil'de de aynı kayıtlar vardır. Bursalı Tâhir ise “ Zâti Süleyman Efendi'nin mahdumu Hüseyin Şâhi Efendi'den müstahleftir.” diyor. Filhakika Fahrî, 1151 (M.1778) de vefat eden Zâti'den değil, onun oğlu Keşanlı Şeyh Hüseyin Şâhi Efendi'den hilâfet almıştır. 1192 (M. 1778) ölen şeyhi için yazdığı şu tarihte bunu ispat etmektedir.(Ergun burada:

Ey sevâd-ı azam-ı ilm ü kemal-ı marifet

Sırr-ı mübhem alleme'l-esmâya mahrem müntebeh

beytiyle başlayan manzumeyi örnek göstermiş, devamında da Fahrî'nin bazı şiirlerine yer vermiştir.” (ERGUN, s.1380-1382).

Hatimetü'l-eş'âr:

“Milk-i ışka ey gönül şâh ol ki sultanlık budur

Tâlib-i dünyâ olup kalma peşîmânlık budur

Beytiyle başlayan gazel örnek verilmiş ve Fahrî hakkında şunlar söylenmiştir: ‘‘ Şeyh Ahmed Fahreddin Efendi Rumelide vâki Şarköy nâm kasabada pâ-y-nihâde-i sâha-i vucûd olup tarikat-ı aliyye-i Halvetiyye meşâyihinden salif-üt-terceme Şeyh Zâti Efendi merhumdan telebbüs-i sevb-i hilâfet ve ömr-i âhirde dersâdete hicret eyleyüp 1214 sâlinde dâru’l-bekâyâ nakl u rihlet eylemişdür. Kasım Paşa civârındavâki Ali Efendi Tekyesi hazîresinde medfundur mûmâ ileyhün divançe olarak mikdâr eş’ârı vardır. ‘‘(Fatin Davud, s. 325-326)

Bunun dışında çalışmamıza konu olan divana baktığımızda Fahrî-i Celvetî’nin iyi bir eğitim almış olduğu ve Arapça-Farsça bildiği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda bazı şiirlerinde yaşadığı çevreye ve topluma yer verdiğini ve ciddi eleştiriler yaparak toplumdaki yozlaşmış örüntüyü dile getirdiğini görmekteyiz.

1.1. Eserleri

1.1.1. Divan

Divan’ın bugün bilinen iki nüshası bulunmaktadır. Bunlardan birincisi çalışmamızda esas aldığımız nüsha olan Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Hüdâyî Efendi Bölümü 1254 numarada kayıtlı nüshadır. 61 yaprak olup Divan 1^b-43^a arasındadır. Bu Nüsha Bursalı Mehmed Tâhir tarafından Hüdâyî Kütüphanesine hediye edilmiştir. Zaten Mehmed Tâhir de Osmanlı müelliflerinde bu konudan bahsetmektedir.(bk. MEHMED TÂHİR, s.141-142) Diğer nüsha ise Vatikan’da Vatikan Kütüphanesi Türkçe Yazmalar bölümünde 208/1’de yer almaktadır. Bu nüsha ise 66 yapaktır. Ancak bu nüshaya ulaşma imkânı bulunamadığından çalışmaya konu edilememiştir.

Divan’da toplam 250 manzume bulunmaktadır. Bunlardan biri Lâ-edrî başlıklı olup metne dahil edilmemiştir. Metne dahil 249 manzumeden 182’si gazel, 15’i murabba, 3’ü müseddes, 2’si terkib-bent, 1’i müsemmen, 1’i muhammes, 1’i tahmis, 1’i musanna nazım biçiminde kaleme alınmıştır. Bunların yanında 3 şiir kaside adı ile zikredilmiş (bu şiirlerden biri dönemin kaptan-ı deryâlarından Seydi Ali Paşa’ya ait olup adı zikredilmektedir) ve tarihlerin bazılarıyla yine bazı şiirler de kaside nazım şekliyle kaleme alınmıştır.

Nazım türü olarak; 2 ramazaniye, 1 vedâiye, 2 nutuk bulunmaktadır. Yine münacat, naat ve ilahiler de Divan’da yer alan diğer edebi ürünlerdir. Ayrıca 21 tarih

manzumesi de Divan'da bulunmaktadır. Bunlar; Şâhî Hüseyin Efendi, III. Selim culûsiye, III. Selim cülusiye, Mehmed Paşa Yeni Cami tamiri, Maraşî Mustafa Efendi vefatı, Fuzala Katibi, Şah Sultan Kethüdası Osman Efendi vefat, Şeyhü'l-İslam Enam Mekkî fetvaya başlangıç, Vezir Mehmed Paşa'nın Gelibolu'daki sebil, Muhammed Usûlî Ser-tarîk oluşu, Şarköy Kadısı Hüseyin Zâhidî'nin cami tamiri, Halvayî Sehî Haremleri vefat, Ser-Sehergan Hamdullah Bey, Kâmili-zâde kerimesi Afife Hanım vefat, Üsküdar Kovacı Şeyh Emin Efendi Tekkesi, Cihan-zâde doğum, Mecmua, müezzin Molla Osman vefat, Tevfik Efendi sadr-ı rum olması ve Kaptan-ı Deryâ Hüseyin Paşa tarihleridir.

Divanda aruz ölçülü şiirlerin yanında hece ile yazılmış 8 şiir bulunmaktadır.

1.1.2. Şerh-i Elifnâme

Fahrî'nin Nesîb adlı bir dervişinin Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İ. Saib no: 636/1'de kayıtlı olan ve kayıtlı olduğu yazmanın 1^b-18^a yaprakları arasında yer alan manzumesine yaptığı şerhtir.

1.1.3. Şerh-i Şathiye-i Müftü Baba

Fahrî-i Celvetî'nin Müftü Baba adlı şahsın şathiyesine yaptığı şerhtir. Fahrî Divanı'nın da yer aldığı Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Hüdâyî Efendi 1254 numaralı yazmanın 43^b-47^a yaprakları arasında yer almaktadır. Satır sayısı değişiktir.

1.1.4. Şerh-i Gülşen-i Vahdet

Şâhidî İbrahim Dede'ye ait Gülşen-ı Vahdet adlı eserin, Zâtî Süleyman Efendi'nin başlayıp bitiremediği şerhidir. Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Hüdâyî/1254 numarada kayıtlı yazmanın 50^b - 60^a yaprakları arasında yer almaktadır.

1.1.5. Kaside-i Sülûk

Fahrî'nin sülûke dair 29 beyitlik kasidesidir. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İ. Saib no: 636/2'de kayıtlı yazmanın 18^a – 19^a yaprakları arasındadır.

1.1.6. Vâridât

Fahrî'nin tasavvufî remizleri açıkladığı mensur risâledir. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İ. Saib no: 636/3'te kayıtlı yazmanın 19^a – 20^a sayfaları arasındadır.

1.2. Fahrî-i Celvetî Divanı'nın Dönemi Açısından İncelenmesi ve Bazı Hususlar

Fahrî-i Celvetî Divanı'nda kaleme alınmış olduğu 18. Yüzyıl Osmanlı toplumu hakkında ciddi ipuçları bulunmaktadır. Fahrî'nin bazı şiirlerine baktığımızda içinde yaşadığı topluma eleştirel bir ayna tuttuğu açıkça görülmektedir. Özellikle 231 numaralı ağlar redifli aşağıdaki şiirde bu eleştiriler üst noktalara çıkmıştır.

1. Gördüm seyreyledüm halk-ı cihânı
Her biri unvânım yok deyü ağlar
Teklîf-i ibâdet etsen anlara
Hasteyem dermânım yok deyü ağlar
2. Ehl-i gaflet olmuş ekseri halkun
Muhabbeti gitmiş erbâb-ı delkun
Hele ben bulmadum dünyânun zevkin
Gördüğüm yârânım yok deyü ağlar
3. Kimi bend-i nefse olmuş giriftâr
Adı suhte sûk içre oğlân arar
İhtiyarlıkda genç avret alanlar
Âh tâb ü tûvânım yok deyü ağlar
4. Âlime ilmiçün eylesen rağbet
Kibrine el vermez etmege ülfet
Bir yanı cehennem bir yanı cennet
Arâfda mekânım yok deyü ağlar

5. Kimi mey-hâne eylemiş mekân
Lâubâlî yatur misâl-i arslan
Beng-ile afyonum yok deyü giribân
Kimi de duhânum yok deyü ağlar
6. Eşkiyâsı ile çıkılmaz başa
Havf u haşyet-i Hakkı bilmez hâşâ
Ağâsı paşası özge temâşâ
Et râhat u şânım yok deyü ağlar
7. Ehl-i sanattan mürüvvet gitmiş
Tüccârı insâfî külli terk etmiş
Fakîri kanâat bâbun unutmuş
Cerre de izânım yok deyü ağlar
8. Müflisi felekden eder şikâyet
Müftîsi kavline eylemez rağbet
Kadısı dâimâ yemekde rüşvet
Mahzarı îmânım yok deyü ağlar
9. Her bir gurâb olmuş gûyiyâ bülbül
Ayaklarda kalmış ehl-i dil-i kâmil
Ahmakun başında destiyle sünbül
Ayakda tumanım yok deyü ağlar
10. Âbidi zâhidi dünyâyı tutmuş
Atâyı nush u pendî unutmuş
Rençper-i muhtekir Hakkı unutmuş
Irgadum samanım yok deyü ağlar

11. Kimine vermiş Hudâ bir hasr
kimün ganî kılmış yedürmez ne yer
Doğrulup evine varur fakîr
Bugün evde hanum yok deyü ağlar
12. Kimi tilki-meşreb kimi kelb-sıfat
Cîfe-i dünyâya etmede rağbet
Meclis-i irfâna gelmez o nekbet
Deccâle zemânım yok deyü ağlar
13. Zenânı selb etmiş şerm ü hayâyı
Emredânı gözler zukâkda bâyı
İhtiyârı almış ele asâyı
Döşeğüm yorganım yok deyü ağlar
14. Kimi sâî kimini pâk etmiş
Kudretu-llâh kimini leng etmiş
Kimi sayd u şikâra meyl etmiş
Kolumda doğanım yok deyü ağlar
15. Bu nazmun hâsılı budur ey civân
Sakın emmâre-i nefse verme tevân
Yevm-i tebellâ olunca her nâ-dân
Hayrât u hasenem yok deyü ağlar

Görüldüğü gibi şair şiirinde toplumun her kesiminden insana yer vermiş ve bu insanların içinde buldukları durumu gözler önüne sermiştir. Âbidi, zâhidi, tüccarı, çiftçisi, kadısı, müftüsü, yaşlısı, genci kısacası toplumun her kesimi onun şiirinde yer bulmuştur. Yine 104 numaralı gazelde de ciddi toplumsal eleştiriler dikkat çekmektedir.

Bunun yanında sanatsal açıdan son derece önemli şiirler şairin divanında yer bulmuştur. Fahrî şiirlerinde halkın kullandığı atasözlerine ve deyimlerine yer vermiştir. Bunlar arasında kullanımı pek yaygın olmayan birkaç ifade de bulunmaktadır. Örneğin; G202/3'te geçen "Hars'tan Kars'a gitmek" ifadesi gibi. Bu ifadede geçen Hars

Azerbaycan'da Hazar Denizi yakınlarındaki bir şehrin adıdır. Ülkemiz illerinden Kars ile olan uzaklığını ve ifadenin geçtiği beyitteki anlamını düşünürsek bu ifade; kişinin bir işi gerçekleştirebilmek ya da istediği bir şeyi elde edebilmek için -bu kelime olarak birbirine çok yakın gözüke de mesafe olarak - uzak bir aralığı kat edebilmesini ifade etmek anlamında kullanılmıştır. Hars ve Kars şehirlerinin seçilmesi ‘‘Hanya - Konya ‘‘ ifadesinde olduğu gibi ses benzerliğinden olsa gerektir.

Fahrî-i Celvetî bazı şiirlerinde farklı yaklaşımları da denemiştir. Örneğin 11 numaralı şiirinde Farsça kelimelerin Türkçe anlamlarını vererek âdeta küçük bir sözlük hazırlamıştır. Yine 199 numaralı şiirinde birçok müzik aletine yer vermiş, onları kişileştirmiştir.

Fahrî telmih başta olmak üzere teşbih, tenasüp, istiare, istifham, kişileştirme gibi edebi sanatları bolca kullanmış ve estetik değeri yüksek şiirler kaleme almıştır. Onun şiirlerinde içeriğe fazla önem verildiği görülse de estetik değer de göz önünde bulundurulmuş ve geleneğe bağlı kalmaya dikkat edilmiştir. Yine Divan Edebiyatı'nın mazmunlarına geniş ölçüde yer verildiği görülmektedir.

Fahrî'nin tarikat mensubu bir şair olması Divan'a dinî-tasavvufî bir içerik kazandırmıştır. Ayetler, hadisler, tasavvufî kavramlar, din büyükleri ve tarihi şahsiyetler bu sayede Divan'da geniş yer bulmuştur. Bu unsurlar ayrıntılı olarak Divan'da Geçen Özel İsimler ve Divan'da Geçen Dini-Tasavvufî Kavramlar başlıkları adı altında incelenmiştir.

Fahrî-i Celvetî Divanı'nda tarih manzumelerine de yer verilmiştir. Bunlar; pâdişâha, kaptan-ı deryâya, vezire, şeyhü'l-İslâma, yerel yöneticiler ve tarikat mensuplarına yazılmış tarihlerdir.

1.3. Divanda Geçen Özel İsimler

Âdem: İnsanların atası, ilk insan, ilk peygamberdir. Kur'ân-ı Kerim'de onun hakkında bir çokâyet bulunmaktadır. Ayrıca ebü'l-Beşer (insanlığın babası) künyesiyle ve sâfiyullâh (Allah'ın temiz kulu) sıfatıyla tanınır. (PALA, 2012, s.6). G7/6; G61/4; G83/3; G87/3; G116/3; G208/3.

‘**Afife:** G237/7.

Ahmed: Hz. Muhammed'in dört isminden biridir. Hamd kökünden gelir. Bazı İslâm âlimleri başka hiç kimseye nasip olmayan bir makamda ve sadece kendine mahsus ifadelerle herkesten daha fazla Allah'a hamdettiği, Cenâb-ı Hakk'ın da onu bütün insanlardan daha çok övdüğü için Hz.Peygamber'e Ahmed adını verdiğini söylerler. (DİA, II. C, s.29). G1/2; G33/4; 55/3; 65/2; G86/7; G94/7; G140/1; G184/5; G205/4; G215/3; 222/1; G230/6; 232/3; 232/6; 246/15.

‘**Alî:** Ebü'l-Hasen b.Ebî Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî (ö.40/661). Hz.Muhammed'in damadıdır. İslâmın dördüncü halifesidir. Murtażâ adıyla da bilinir. Çift başlı kılıcı, yiğitliği ve İslâm adına verdiği mücadelesinden dolayı beyitlere konu olmuştur. G6/6; G55/1; G55/2; G55/3; G55/4; G55/5; 68/II./5; G84/15; G84/16; 220/1; 220/2; 220/3; 220/4; 224/5; 232/5.

‘**Aliyü'l-Murtażâ:** bk. ‘Alî. G6/6; 68/II./5.

‘**Ārif Efendi:** 241(başlık).

Āsaf: Süleyman Peygamberin kâtibi ya da veziri olduğu söylenen Berahyâ oğlu Āsaf adlı şahıstır. Eski Ahit'e göre Āsaf Levioğulları, Gerşom ailesinden Berahyâ'nın oğludur. Kendisine Ahit sandığının taşınması sırasında tunç zilleri çalma görevi verilmiş, daha sonra ise Davud Peygamber tarafından Ahit sandığı önündeki törende zilleri çalmak görevi olmuştur. İbâdet düzenlendikten sonra çeşitli müzik aletleriyle ilahi söyleyip peygamberlik görevi verilen üç aileden birinin lideri olmuştur. Ahit sandığı Süleyman Peygamber'in inşa ettirdiği tapınağa nakledilirken de aynı görevi üstlenmiştir. İsm-i Azam'ı bildiği, dualarının kabul olduğu ve kerâmet sahibi olduğu söylenir. (YILDIRIM, 2006, s.72). 227/1.

Ayas: Adı Ayaz olarak da geçer. Gazne Sultanı Mahmud'un kölesidir. bk.Mahmûd. G94/5; G97/5.

Āzer: İbrâhim Peygamberin babasıdır. Put yapımı ustası olduğu için beyitlerde bu konunun işlendiği yerlerde adı geçer. İsmi Kur'ân-ı Kerim'de (En'am, 6/74) anılır. Kelimenin Farsça anlamı 'ateş' olduğu için edebiyatta kelime oyunlarına imkan tanımıştır. (PALA, 2012, s.49). G27/III./4; G49/8; G197/3.

Baba Tâhir: 240/4.

Bedre'd-dîn: G218/1.

Belkıs: Yakut ve zebercetten dillere destan tahtıyla atasözlerine ve deyimlere konu olan Sabâ melikesidir. Gerek bu özelliği gerekse Hz. Süleyman ile olan ilişkisi edebiyata konu olmuştur. G50/5.

Bermekî: Abbâsiler devrinde başta vezirlik olmak üzere çeşitli makamlarda bulunan bir ailenin adıdır. (DİA, V.C, S.517). 227/1; 244/12.

Bokrat: Eski Grek medeniyetinin en ünlü hekimi olan Hipokrat'ın İslâm medeniyetindeki adıdır.(PALA, 2012,s.74). Tıpla ilgili beyitlerde adına telmihte bulunulur. G22/1; G30/4; G116/5.

Cālînūs: İlk çağların, Hipokrat'la beraber en büyük hekimlerindendir. M.S.131-210 yılları arasında yaşamıştır. Bergama'da doğmuş Roma'da yaşamıştır. Yazmış olduğu eserler Arapçaya çevrilip İslâm dünyasını etkilemiştir. (PALA, 2012, s.82). G96/1.

Cebra'il/Cibril: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleğidir. Görevi ilâhi emirleri meleklerle ve peygamberlere ulaştırmaktır. G6/6; G195/4; G215/5; G227/5; 241/5, G53/7; G120/5; G121/5; G140/3; G174/4.

Cem: bk. Cemşîd. G51/6; G68/L/3; G86/8; G96/4; G162/4; G172/1.

Cemşîd:Kelime anlamı parlaklıktır. Cem, Cemşâsp ve Cemşîdûn isimleriyle de bilinir. İran hükümdarlarından biridir. Özel güçleri olan câm-ı Cem adlı kadehe sahip olması ve şarabın mucidi olması gibi özellikleriyle edebiyata konu olmuştur.

“Nevruz törenleri ondan hatıra kalmış, tarihte ilk defa demiri eriterek işlemeyi öğretmiş, ilk kez savaş araçlarını zırh, silah, kılıç gibi aletleri yapmış, renkli ipek ve pamuklu kumaşı kullanmıştır. Yün eğirme, dokuma ve terziliği, gemi yapımı ve kullanımı gibi birçok özelliği insanlara o öğretmiştir.” (YILDIRIM, 2006, s.204)

“İran mitolojisine göre yedi yüz ya da bin yıl yaşadığı söylenir. Nuh Peygamber zamanında yaşadığı da söylenir. Halkını âlimler, zâhitler, askerler, çiftçiler ve sanatkârlar olmak üzere dörde ayırmıştır. İslâm edebiyatında zevk ve eğlencenin sembolü haline gelmiştir.”(PALA, 2012, s.86-87). G96/4.

Cihân-zâde: 240/(başlık); 240/1.

Dārā: İran'a 14 yıl hükmeden Ahâmeneş kralıdır. Avrupa'da Pers Kralı Darius (ö. M.Ö. 330.) olarak da bilinir. Büyük İskender'le yaptığı savaşı kaybettikten sonra kendi adamlarının suikastına uğramıştır. G189/4; 247/6.

Deccāl: Kıyamet alâmetlerinden sayılan ve insanları doğru yoldan saptırmaya çalışacağına inanılan olağanüstü güçlere sahip varlıktır. G84/12; G97/2; G182/1; 191/5; G194/6; 231/13.

Ebû Bekir: Ebû Bekr Abdullâh b.Ebî Kuhâfe Osmân b.Âmir el-Kureşî et-Teymî. İlk müslümanlardandır. İslâm dîni ve devletinin ilk halifesidir. Cennetle müjdelenen on kişinin en üstünüdür. Sıddîk lakabıyla bilinir. Kur'ân-ı Kerim'de de (Tevbe,4/41) kendisinden bahsedilir. G6/6; G230/2.

Emrî: 16. yy şairlerindedir. Asıl adı Emrullah olan şair Edirnelidir ve divanı vardır. G239/7.

Eyyûb: Kurân-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerden biridir. İsrailoğullarındandır ve İshak Peygamber'in torunudur. Çok zengin bir insan olan Eyyûb Allah tarafından önce fakirlikle sonra da hastalıkla sınanmıştır. Tüm bunlara sabreden Eyyûb'a kaybettikleri daha sonra misliyle Allah tarafından verilmiştir. Edebiyatta sabrın sembolü haline gelmiştir. G27/IV./4.

Ferîdûn: Pişdâdî hanedanının altıncı hükümdarıdır. Cemşîd'den sonra İran tahtına geçmiş ve beş yüz yıl saltanat sürmüştür. G131/2.

Fir'avun: Divan'da fir'avn şeklinde de geçer. Eski Mısır krallarının lakabıdır. Divan'da bahsedilen Firavun Hz. Mûsâ zamanında yaşayan kraldır. Kaynaklara göre adı II. Ramses ya da Velîd bin Mus'ab'dır. (YILDIRIM, 2006, s.322). G47/4; 68/V./3; G215/4; 241/5.

Hallac-ı Mansûr: Ebû Muğîs, Ebu'l-Gays ile Ebû Abdullah künyeleriyle bilinen Huseyn bin Mansur-i Beyzâvî 13./14.yüzyılın en büyük sûfisi olarak bilinir. Ene'l-Hak söylemi yanlış anlaşıldığı için öldürülmüştür. G78/1; G78/5; G153/4 G166/5; 189/2; G195/6; G199/2; G199/9; 214/6; G247/13.

Halvâyî Sehî: G235/(Başlık).

Hamdullâh Bey Efendi: G236/(Başlık); G236/13.

H̄asan: Ebû Muhammedbel-Hasan b.Ali b. Ebî Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî (ö.49/669). Hz. Peygamber'in torunudur. İslâm dininin dördüncü Halifesi Hz. Ali ve Hz. Fatıma'nın büyük oğludur. G149/4; 220/1; G224/1; 232/5.

Hâşim Efendi: 232/(Başlık).

Hızır: Mûsâ Peygamber döneminde yaşamış, kendisine ilâhi bilgi ve hikmet öğretilen ve ölümsüzlük suyunu içtiği için ölümsüzlüğe kavuştuğu söylenen şahıstır. Rivayetlere göre künyesi Ebu'l-Abbas'tır.

Kur'ân-ı Kerim'de Mûsâ Peygamber ile macerası anlatılır.(Kehf, 59/81) Hızır kelime anlamı olarak " yeşillik, yeşerme, tazelik" gibi anlamlara geldiği için onun gezdiği yerlerin yeşerdiği inancı doğmuştur. (PALA, 2012,s.204). G2/4; 27/III./10; G117/5; 221/7.

Hüseyin Zâhidî: 234/ (Başlık); 234/3.

Hüseyin: Ebû Abdillâh el-Hüseyin b.Ali b.EbîTâlib el-Kureşî el-Hâşimî eş-Şehîd (ö.61/680) Hz. Peygamber'in torunudur. İslâm dininin dördüncü Halifesi Hz. Ali'nin ve Hz. Fatıma'nın küçük oğludur. Kerbelâ'da başına gelen elim hadise nedeniyle edebiyata konu olmuştur. Adı beyitlerde Kerbelâ ile birlikte geçer. 27/I./4; 68/(başlık); 68/I./4; 232/5.

İbn-i 'Am: 220/1.

İbn-i Sa' d Şemrezî: 68/IV./6; 68/V./3.

İbrâhîm Edhem: Adı İbrâhîm b. Edhem b. Mansûr b. Yezîd b. Câbirü't-Temîmî'dir. Künyesi Ebû İshâk'tır. Gençliğinde tahta çıkmış ama sultanlık yolunu terk edip tasavvuf yoluna girmiştir. h. 161/ m. 777 yılında vefat etmiştir. Edebiyatta daha çok dervişliği sultanlığa tercih edişi ve menkıbeleriyle anılır. (PALA, 2012,s.133). G3/5; G194/2; G211/6.

İmâm Mâlik: 712-795 yılları arasında yaşamış fikhî konularda takip ettiği yöntemle özellikle Kuzey Afrika ülkelerinde yaygınlık kazanmış olan Mâlikî mezhebinin kurucusu kabul edilen fikhî bilginidir. (AYDIN, 2013, s.492.) G124/4.

İmâm-ı 'Azam: Ebû Hanife Nu'mân b.Sâbit b.Zûtâ b. Mâh (d.669 - ö.767/769). Hanefî mezhebinin imamı, büyük müctehid. (DİA: X.C, s.131). G128/4.

‘İsâ/İsî: Nâsıralı Meryem adlı bakirenin oğludur. Rûmî 749’da doğmuş M.S. 30’da çarmlı gerilmiştir. Hristiyan inancına göre Allah’ın oğlu, İslâm inancına göre ise Allah’ın peygamberidir. Mesih, Mesîhâ (kutsal yaratılan, çok gezen) gibi adlarla da edebiyatta anılır. 10/25; 10/26; G27/IV./4; G74/1; G83/1; G155/2; G194/6.

İskender: (Aleksander, Aleksandros) Beyitlerde vezne göre Sikender olarak da geçer. Makedonya Kralı II. Filip’in oğludur. Büyük İskender olarak bilinir. 13-16 yaşları arasında Aristoteles’ten (M.Ö. 384-322) dil, edebiyat, siyaset ve felsefe dersleri almıştır. Kur’ân-ı Kerim’de (Kehf, 83/99) adı geçen Zülkarneyn adlı şahsın da o olduğu düşünüldüğü için İslâm Edebiyatı konusu olmuştur.

Bu konuda İskender Pala şunları ifade eder. “Eski kültürümüzde iki İskender vardır. Bunlardan birincisi İskender-i Zülkarneyn, diğeri de İskender-i Yunanî (Yani Makedonyalı Filip’in oğlu İskender)’dir. Hayatları yaşadıkları bölgeler ve başarıları yönüyle birbirlerine çok benzeyen bu kişileri eski târih, tefsir, edebiyat vs. müellifleri çok defa aynı kişi sanmışlardır. Oysa Kur’ân-ı Kerim’de hayatı hakkında bilgi verilen Zülkarneyn ile hayatını Yunan kaynaklarına dayalı batılı eserlerden öğrendiğimiz Büyük İskender’in birbirleriyle hiçbir alâkaları olamaz. Bir defa Büyük İskender M.Ö. III. Asırda (356-323) yaşamış olup içki içen, adam öldürmekten zevk alan, adalet tanımaz, ırk ayrımı güden, Mısır’a bir Tanrı olarak giren Çok tanrılı Grek dinine uyan ve hatta eşcinsel bir kişidir. Oysa bir peygamber veya ‘salih kul’ olması gereken Zülkarneyn’de bu gibi özellikler bulunamaz.”(PALA, 2012, s.236). 27/III./1; G202/2; 214/6; 247/3; 251/3; 253/1.

İsmâ‘il: Kur’ân-ı Kerim’de adı geçen peygamberlerdendir. (En’am, 6/86-87, Sad, 38/48, Meryem, 9/54-55) Hz.İbrahim’in oğludur. Annesi Hacer’dir. Babasının şeriatına göre amel etmiş ve Yemen’deki Amelika kavmine peygamber olmuştur. 137 yıl ömür sürmüştür. Hz. Muhammed onun soyundandır. (PALA, 2012, s.238). Genellikle kurban hadisesi ile ilgili beyitlerde adı geçer. G163/3.

Çapodan-ı Deryâ Hüseyin Paşa: Küçük Hüseyin Paşa (ö.1218/1803) olarak da bilinir. Osmanlı devleti vezirlerinden ve kaptan-ı deryalarındandır. (DİA: XIX. C, s.6). 247/(Başlık).

Çārūn: İsrâiloğulları halkından olduğu ve Mûsâ Peygamberin akrabası olduğu düşünülür. Firavun tarafından önemli bir göreve getirilmiş ancak daha sonra servet

hırsına düşerek azgınlar güruhu arasına girmiştir. Beyitlerde zenginliğin ve zenginliğe rağmen malın mülkün faydasını görememenin sembolüdür. G2/5.

Ḳays: bk. Mecnûn. G160/4; G199/3.

Keyhüsrev: Keyaniler hânedânının ünlü hükümdârlarındandır. 60 yıl hüküm sürmüş ve rivâyetlere göre hayatının büyük kısmını babasının intikamını almaya çalışmakla geçirmiştir. Pehlevî edebiyatında adı Kain Xusrû, Kai Xusrûk olarak geçen Keyhüsrev akıllı, zeki, cesur ve tedbirli bir kahraman olarak nitelenir. (YILDIRIM, 2012, s.464). 27/III./2; G189/4.

Lât: İslâmiyet öncesindeki Arap toplumunda bir puttur. Divan'da adı geçen diğer iki put ise Menât ve Uzza'dır. 27/I./7; G49/8; G197/4.

Leclâc: Halk arasında *Leylâc* olarak da bilinen bir kumarbaz ya da çok başarılı bir satranç oyuncusudur. Kumarbazların pîri ve öncüsü olarak bilinir. Bazıları tarafından da satranç oyununun mucidi olarak kabul edilir. (YILDIRIM, 2012, s.485). 27/I./3.

Leylâ:Leylâ ile Mecnûn mesnevisinin kahramanıdır. Adı Leylî olarak da geçer. Benî Âmir kabilesinden olup Kays (Mecnûn)'ın akrabalarından biri olduğu söylenir. Adı Leylâ binti Mehdî b.Sa'dü'l-Âmiriyye'dir. (PALA, 2012, s.288). 27/IV./8; G69/5; G72/2; G114/4; G141/5; 160/4; 167/3; G190/2; G207/2.

Leylî: bk. Leylâ. G180/9; G181/1; G203/2.

Loḳmân: Kur'ân-ı Kerim'de kendisine hikmet verildiği bildirilen, adına sûre bulunan peygamberliği tartışmalı din büyüğüdür. Hekimliği ile bilinir. Beyitlere de bu özelliği ile konu olmuştur. (DİA: XXVII. C, s.205). G30/4; G77/3; 243/5.

Mahmūd: Ebu'l-KâsımMahmud(970-1031). Sultan unvanını kullanan ilk Türk hükümdardır. Şairleri himâye etmesi ve cömertliğiyle bilinen Gazne hükümdarıdır. Beyitlerde adı kölesi Ayas ile birlikte geçer. bk.Ayas. G94/5; G97/5.

Mar' aşî Muştafâ Efendi: 224/ (Başlık); 224/2; 224/7.

Mecnûn: Leylâ ve Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanıdır. Asıl adı Kays bin Mulevveh'dir. Kays-ı Âmirî, Mecnûn-ı Benî Âmir adlarıyla da bilinir. Edebiyatta âşıklığın ve deliliğin sembolüdür. 27/IV./8; G69/5; 72/2; G136/2; G141/5; G158/4; 167/3; G180/9; G181/1; G190/2; G195/6; G199/3; G207/2.

Mehdî: Dünyanın son zamanlarında ortaya çıkıp doğru inancı ve adâleti yeryüzüne hâkim kılacağına inanılan kurtarıcıdır. İsmi, soyu, doğum yeri vb. hakkında farklı rivayetler vardır. (DİA: XXVIII. C, s.369). G182/1; G191/5.

Mehmed Paşa: 223/(Başlık).

Mekkî: Mekkî Mehmed Efendi.(1714-1797) Osmanlı Devleti şeyhü'l-islâmlarındandır. Mekke'de doğmuştur. Babası Mekke kadılığı da yapmış olan Celep Halil Efendi'dir. Mekki Efendi 16 ay şeyhü'l-islâmlık makamında bulunmuştur. Hattatlığı ile de bilinen zatın mürettep bir divanı bulunmaktadır. (DİA, XXVIII. C, s.577). 226/(başlık); 226/6; 226/18; 227/1.

Menât: bk. LâtG27/I./7.

Mesîhâ: bk. 'İsâ. G180/6.

Molla Hüsrev: Asıl adı Mehmet'tir. Osmanlı döneminde yaşamış bir âlim ve müftüdür. Dürerü'l-Hükkemâ adlı eseriyle bilinir. G40/4.

Muhammed Uşûlî: 228/(Başlık); 228/3; 228/8; 242/(Başlık).

Muhammed (Hz.Muhammed): İslâm dininin peygamberi. İnsanlığa gönderilmiş son peygamberdir. 571 yılında Mekke'de doğmuş 632 yılında Medîne'de vefât etmiştir. Babası Haşimoğulları kabilesinden Abdullah, annesi Âmine, dedesi Abdulmuttalib'dir. Muhammed "Pek çok hamd u senâ olunmuş, övülmüş" demektir. Şairler onun hakkında naatlar yazmış, hayatı, mücadelesi ve örnek yaşamıyla edebiyatımıza konu olmuştur. Dört ismi ve birçok sıfatı vardır. Ahmed, Muhammed, Mahmûd, Mustafa isimleridir.

Hiz. Peygamber hakkında söylenecek şeyler çok olsa da çalışmanın sınırlarını aşacağından burada sadece İskender Pala'dan aldığımız yoruma yer verilecektir.

" Her Müslümanın O'nun hakkında bilmesi gerekeni şairler de ele almış, böylece dinî ve tasavvufî edebiyatımızı zenginleştirmişlerdir. Varlığın ilki O' dur. Cihan güzelliğinin tecellisidir. İnsanların efendisi, ezel ve ebedin tek hâkimidir. İncil O'nun gelişini haber vermiştir. Arş'a çıkmış, çerh ü zemin ona secde etmiştir. O'ndan daha üstün şefaatçi yoktur. O'nun ümmeti olmakla Müslümanlar övünür. O'nun vasıflarını hakkıyla kimsecikler övemez, bitiremez, anlatamaz. O peygamberlerin imamıdır. ..." (PALA, 2012, s.331). 10/10; G12/1; G43/7; G49/1; G49/2; G49/3;

G49/4; G49/5; G49/6; G49/7; G49/8; G49/9; G49/10; G53/1; G53/2; G53/3; G53/4; G53/5; G53/6; G53/7; G53/8; G53/9; G125/6; G146/1; G146/2; G146/3; G146/4; G146/5; G205/4; G206/4.

Muhyid-dîn: Burada adı geçen şahıs büyük sûfilere İbnü'l-Arabî'dir. M.1165'te Endülüs'ün güneydoğusundaki Tüdmîr bölgesinin başşehri olan Mürsiye'de doğmuştur. G218/1.

Muhyiddî'n-i Şâni: Burada kastedilen şahsın 1550'de vefat etmiş olan Muhyiddin Karâmânî olması muhtemeldir. Şiirdeki anlam bu şahsın kişiliğine uygundur.

Bu zat Halvetî-Gülşenî tarikatına mensup şeyhlerden biriyken bazı görüşleri yüzünden, zındıklıkla suçlanmış ve Ebü's-Suûd Efendi'nin fetvasıyla idam edilmiştir. İdamından sonra ise onun haksız yere öldürüldüğüne inananların sayısı artmıştır. Daha sonra onun arkasından oluşan taraftarlara karşı sert önlemler alınmıştır. (DİA, XXXI. C, s.82). G84/16.

Murtazâ: bk. 'Alî. G6/6; 220/5;

Mûsî / Mûsâ: İsrâiloğullarına gönderilen peygamberdir. Tur adlı dağda Allah ile konuştuğu için Kelîmullah olarak da bilinir. Adı beyitlerde Firavun, Tur, Hızır gibi kelimelerle birlikte geçer. G2/4; G47/4; G178/1; G199/3; 215/4; 230/6; 241/5.

Muşafâ: bk.Muhammed. G2/1; G43/7; G48/4; G68/II./3; G125/6; G129/2; G241/2.

Mü'ezzin Molla 'Osmân: 243/(Başlık); 243/1; 243/8.

Nuh: Büyük peygamberlerdendir. 950 yıl yaşadığı söylenir. Zamanında yaşanan tufan ve masumları bu tufandan kurtarmak için yaptığı gemiyle bilinir. G38/2.

Nûşu'r-Revân (Nûşîrevân): Sasanilerin ilk büyük hükümdarıdır. Husrâv Enûkşek revân, Enûşîrvân, Nûşrevân, Nûşîrevân gibi adlarla bilinir. 27/III./2.

'Osmân Efendi: 225/(başlık); 225/7.

'Osmân: EbûAbdillâh (EbûAmr) Zü'n-Nûreyn Osmân b.Affân b.Ebi'l-Âs b.Ümeyye el-Kureşî el-Ümevî (ö.35/656). İslâm dininin üçüncü halifesidir. İlk Müslümanlardandır. G6/6.

‘**Ömer:** EbûHafs Ömer b.El-Hattâb b.Nüfeyl b.Abdiluzzâ el-Kureşî el-Adevî.(ö.23/644). (DİA, XXXIV. C, s.44). İslâm dininin ikinci halifesidir. Adaletin sembolüdür.G6/6.

Râbi‘a: Râbia el-Adeviyye(ö.185/801[?]) Basralı bir sûfi kadındır.(DİA: XXXIV. C, s.380). 235/1.

Sa‘de’d-dîn: G222/1; 240/5;

Selîm (III. Selim): (d.1761-ö.1808) Yirmi sekizinci Osmanlı padişahıdır. 107. İslâm halifesidir. Sultan III. Mustafa ve Mihrişah Sultan’ın oğludur. 1761 yılında İstanbul’da doğmuş ve 1808 yılında Kabakçı Mustafa isyanı sonucunda hayatını kaybetmiştir. 221/(başlık); 222/1; 222/7; 247/2.

Seydi ‘Ali: 249/(başlık); 249/1; 249/2; 249/3; 249/4; 249/5; 249/6; 249/7; 249/8; 249/9; 249/10; 249/11; 249/12; 249/13; 249/14; 249/15.

Seyyid Nesîmî: Hurûfilik inancında olan mutasavvıf şairdir. G78/5; 214/6.

Süleymân: İsrâiloğullarına gönderilmiş bir peygamberdir. Cinler, hayvanlar ve rüzgâr gibi unsurlar emrine verilmiştir. Hükümdar bir peygamberdir. Hz Davud’un oğludur. Hatemi, Belkıs ile olan ilişkisi (bk.Belkıs) ve karınca, hüdhüd gibi hayvanlarla arasında geçen olaylar nedeniyle edebiyata konu olmuştur. G27/III./3; G41/5; G180/8; G200/4; 221/11; G230/5.

Şâhi Hüseyin: 206/4.

Şat: Şatt “büyük nehir” ve “nehir kıyılarındaki verimli arazi” gibi anlamlara gelir. Bu kelime için Şemseddin Sâmi: “ Tunus ve Cezayir’in cenub cihetlerinde bulunan bir sıra göllere verilen isimdir.”(Şemseddin Sâmi, 1996, s.2859) demektedir. Bir nehir adıdır. Ancak burada bahsedilen yer Fırat ve Dicle nehirlerinin Irak’ın güneyinde birleşmeleriyle oluşan nehirdir. (DİA, C.XXXVIII, s.381). G115/1.

Şemir-i Zi’l-Cevşen: Kerbelâ hadisesinde Hz. Hüseyin’in başını keserek onu şehid eden kişidir. Divan’da adı Şemmi Zi’l-Cevşen olarak geçmektedir. 68/II./6; 68/III./3; 68/V./3.

Şemse’d-dîn: G218/1.

Şeyh Mūsā: G230/(başlık).

Tevfik Efendi: 244/(başlık); 244/8.

Toruk Muştafâ: G241/2.

‘**Uzeyr:** Kur’ân-ı Kerim’de adı geçen İsrailoğullarına gönderilmiş peygamberlerdendir. Hakkında çeşitli rivayetler bulunan, kim olduğu tartışmalı bir isimdir. G19/2.

Uzzâ: bk. Lât.G197/4.

Ya’küb: İshak Peygamberin oğludur. Kendisi de bir peygamber olan Yakub Peygamber Hz.Yusuf’un babasıdır. Edebiyatta sabrın sembolüdür. G169/2; 209/3.

Yezîd: Muaviye’nin oğlu ve Emevî devletinin ikinci halifesidir. Kerbelâ vakası onun döneminde yaşanmıştır. Edebiyatta adı bu olayla ilgili beyitlerde ve Maktel-i Hüseyin’lerde anılır. 68I./3; 68/II./4; 68/II./6; 68/III./3; 68/IV./6; G181/5; G195/5; 241/6.

Yūsuf: Büyük peygamberlerden olup İsrailoğullarına gönderilmiştir. Yakub Peygamberin Râhil’den olan oğludur. Kur’ân-ı Kerim’de adına sûre vardır. Kardeşleri tarafından kıskanıldığı için önce kuyuya atılmış sonra da Mısır’a giden bir tüccara satılmıştır. En sonunda Mısır’ın hazinedarı olmuştur. Mısır’ın ikinci adamı olan azizin karısı Züleyhâ ile aralarında geçenler edebiyata konu olmasını sağlamıştır. Edebiyatta İffet ve güzelliğin sembolüdür. G7/3; G9/2; G36/6; G93/5; G99/2; G169/2; G180/9; 209/3.

Zâl: İranlı kahraman Sâm’ın beyaz saçlı doğduğu için Zâl (yaşlı) adı verilen oğludur. İran’ın milli kahramanı Rüstem’in babasıdır. G101/4.

Züleyhâ: bk. Yūsuf. G7/3; G57/2; G93/5; G180/9.

1.4. Divanda Geçen Dinî ve Tasavvufî Kavramlar

Ahsen-i Takvîm: ‘‘Ahsenü takvîm’’ olarak yazılır. ‘‘(Biz insanı) En güzel biçimde yarattık. ‘‘ anlamına gelir. ‘‘Biz insanı en güzel bir biçimde yarattık. Sonra onu aşığaların aşığısına çevirdik. Ancak inanıp iyi amaller işleyenler başka. Onlar için ardi arası kesilmez bir ödül vardır.’’(Tîn,95/4-6) ayetlerinde yer alan bir ifadedir.

İnsan yaratılmışların en güzeli ve en şerefliisidir. Bu güzelliği görünümünde değil, ruh yapısında, duygu, düşünce, manayı kavrama, yaratana tanıma, ona kul olma

ve onun ahlakıyla ahlaklanabilmesindedir. Bu özelliğini koruyanlar övülür, öbürleri yerilir. (YILMAZ, 2013, s.19). G37/8; G70/3.

‘**Alleme’l-esmâ:** Alleme âdeme’l-esmâe küllehâ (Bakara, 2/31) âyetinden iktibastır. Bu âyet ‘‘Allah Âdem’e bütün isimleri öğretti.’’ Anlamına gelir.

Dünyada insan yaratılmadan önce yüce Allah meleklerle, orada insan yaratacağını, kendisini temsil ettireceğini bildirir. Melekler, yerdeki bu yaratığa erdem ve yetki verilmesinde kötülük ihtimalinden korkarlar. İnsanın tabiatında fesat çıkarma, kan dökme yeteneğini bulduğunu düşünerek içlerinde bir itiraz doğar. ‘‘ Biz hamdinle seni tesbih ve takdis edip dururken, yeryüzünde fesat çıkaracak, orada kan dökecek insanı mı halife kılıyorsun?’’ (Bakara, 2/30) derler. Meleklerin bilmediklerini bilen yüce Allah Hz. Âdem’i yaratır, ona bütün varlıkların adlarını öğretir. Meleklerle bunların adlarını sorar. Cevap veremeyince, Hz. Âdem’e secde etmelerini emreder...(YILMAZ, 2013, s.46). G10/3; G35/3; G77/3; G79/3; G116/3; 193/1; 220/3; 226/10.

‘**An rabbihim:** Mutaffifîn, 83/15’te geçen: ‘‘Kellâ innehum an rabbihim yevmeizin le mahcubun/mahcûbûne’’ (Hayır! Onlar şüphesiz o gün Rablerinden (O’nu görmekten) mahrum kalmışlardır.) âyetinden iktibastır. G205/7.

‘**Ayne’l-yaķîn:** G204/23. bk. Hâķķa’l-yaķîn.

‘**Ayn-ı cem’:** Doğru yazılışı ‘‘aynu’l-cem’’ şeklindedir. Mevlevîlerde özel kıyafetlerle ekseriya geceleri tekkelerde, bazen kır gezileri esnasında icra edilen müzikli ve dini nitelikli toplantı ve tarikat törenine denir. (ULUDAĞ, 2012, s.57-58)

Belhüm-ezall:‘‘ Belki onlar daha aşağıdırlar.’’ Demektir. A’râf sûresi (7/179) nde geçen ‘‘ Andolsun, cehennem için de birçok insan ve cin yarattık, onların kalpleri var, fakat onlarla anlamazlar; gözleri var, fakat onlarla görmezler; kulakları var, fakat onlarla işitmezler. İşte onlar hayvanlar gibidir, hatta daha da sapık... ve işte onlar gâfillerdir.’’ âyetinden iktibastır. Beğenilmeyen kişiler yerilmek istenirken söze kuvvet kazandırmak için bu âyet bölümüne başvurulur. (YILMAZ, 1992, s.29). 21/1.

Bezm-i Elest:‘‘Farsça ve Arapça iki kelimedden oluşmuş ‘Elest Toplantısı’ anlamında bir tabir. A’raf sûresinin 172. âyetinde Allah ruhlara ‘Elestü bi-Rabbiküm’ (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?) sorusunu yöneltince ruhlar ‘Belâ’ (Evet) dediler. İşte

bu toplantı, ruhlar bedene girmeden yapılmış, Allah ile ruhlar arasında ‘misak’ (sözleşme) vukubulmuştu. Orada verilen sözün doğruluğunun sınanması için, Allah, ruhları bu imtihan dünyasına gönderdi. Şu anda bu sınavdayız. Allah ile ruhlar arasındaki sözleşmenin meydana geldiği toplantıya ‘ Bezm-i Elest’ yani ‘Elest Toplantısı’ denir.”(CEBECİOĞLU, 1997, s.154). Edebiyatta genelde bezm kelimesi ile bu meclise atıf yapılır. G88/4; G150/1; G162/4; G172/1; G176/3.

Burāk: Hz. Peygamber (s.a.v.)’i Mirac gecesi taşıyan cennet hayvanının adıdır. Kur’an-ı Kerim’de adı geçmemektedir. Burak anatomik yapısı itibariyle katırdan küçük, eşekten büyüktür, rengi beyazdır...(CEBECİOĞLU, 1997 s.163). G57/5; G84/12.

Cāhidū fi-llāh:“Cāhidū fi’l-lāhi hakka cihādihî”(Allah uğrunda, ona yaraşır şekilde cihad ediniz.) (Hac, 22/78.) âyetinden iktibastır. G148/11.

Cahîm: Sözlüklerde cehennem, tamu, kızgın ateş, kat kat yanan ateş, deri vadi gibi anlamlara gelir. ‘‘Bazı Şarkiyatçılar Kur’an’daki cahîm kelimesinin, Eski Ahid ile (Tekvîn, 15/17) onun Ârâmîce tefsirlerinde bulunan ‘‘saf ateş ocağı’’ manasına gelen İbrânîce gehinnom kelimesinden geldiğini ileri sürmüşlerdir. Arap dilcilerine göre ise cahîm Arapça asıllı bir kelime olup İslâm öncesi Arap şiirinde de mevcuttur... Kur’ân-ı Kerim’de yirmi altı yerde adı geçen cahîm, cehennem için kullanılan yedi isim (Cehennem, cahîm, haviye, saîr, lezâ, sakar, hutame) içinde cehennemden sonra en çok tekrar edilenidir... Cahîm hadislerde de cehennem karşılığında ve onun isimlerinden biri olarak kullanılmıştır.’’ Divanda ise ka’r-ı cahîm (cehennem çukuru) şeklinde terkipli kullanılmıştır. (DİA, VII. C, s.19). G124/3.

Cennet-i ‘Adn: Tâhâ, 20/76’da ‘‘ Cennâtu adnin tecrî min tahtihel enhâru hâlidîne fihâ ve zâlike cezâu men tezekkâ.’’ (İçinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan Adn cennetleri! İşte arınanların mükâfatı budur.) adı geçer ve cennetin çeşitlerinden biridir. Kur’ân-ı Kerim’de adı Tevbe, 9/72; Ra’d, 13/23; Nahl, 16/31; Kehf, 18/31; Meyem, 19/61; Fatır, 35/33; Sad, 38/50; Mümin, 40/8; Saf, 61/12; Beyyine, 98/8 sûrelerinde adı geçmektedir. G19/2; G52/4; G62/5; G185/2.

Dāru’s-selām:Emniyet ve selamet yeri anlamına gelir. Cennetin çeşitlerinden biridir. Yunus sûresi 25. ‘‘Allah kullarını esenlik yurduna çağırıyor ve O, dilediğini doğru yola iletir.’’ ve En’âm Sûresi 127. ‘‘Rableri katında onlara esenlik yurdu (cennet)

vardır ve yapmakta oldukları (güzel) işler sebebiyle Allah onların dostudur.” âyetlerinde adı geçmektedir. G67/2.

Dürer: Molla Hüsrev (Muhammed bin Ferâmuz)’in Dürer-üt Hükâm fî Şerh-i Gureri’l-Ahkâm adlı fıkıh konulu eseridir. G40/4.

Ecîbū yâ cuyüşe’l-müslimîn: “(Ey) Müslüman askerler! Buyrun/ icâbet edin.” Anlamındaki ifadedir. Kaynağı bulunamadı. G52/14.

El’an kemâ kân: (Allah, evreni yaratmadan önce nasılsa) hâlâ öyledir.” Anlamına gelen tasavvufî bir ifadedir. Kaynağı bulunamadı. G144/5; G205/8.

El-Fakru fahrî: “El-Fakru fahrî ve bihî eftahiru” ifadesinden iktibastır. “Yoksulluk övüncümdür, ben onunla övünürüm.” demektir.

Fakir, yoksul, malsız, mülksüz, muhtaç, zavallı, züğürt gibi anlamlara gelir. Yoksulluğu övünç kaynağı edinen bu sözden, bunun İslâm’da uygun görüldüğü anlaşılabilir, bu dine iftira edilebilir. Bu din ve onu anlayanlar yoksulluğu hiçbir zaman övmez. Bu konuda söylenenlerin hiçbirinin aslı yoktur...(YILMAZ, 2013, s.153) Sahih hadislerden olmayan bu ifade tevazu gösterme amaçlı kullanılmıştır. Burada yoksulluktan kasıt tam anlamıyla maddi yoksulluk değildir. G3/8.

El-mü’minü mir’ât-ı mü’mîn: “Mümin, müminin aynasıdır.” demektir. Buna benzer başka bir ifadede ise “ Mümin kardeşinin aynasıdır; onda bir kusur gördüğünde onu düzeltir.” İfadesi yer alır. G183/2.

Ena-llâh: Tâhâ/20/14’te geçen: “Ena-llâhu lâ-ilâhe illâ”. “(Kuşkusuz) ben Allah’ım, benden başka tanrı yoktur.” âyetinden iktibastır. Kur’ân-ı Kerim’de birçok kez geçmektedir.

“Hz. Mûsâ’ya Sînâ dağında peygamberliği, öbür peygamberlerden farklı olarak bizzat Allah tarafından özel bir konuşmayla verilir. Allah ile konuşması dolayısıyla ona “Kelîmu-llâh” denir. Başlığımız, bu konuşmayla ilgili âyetlerden birinin bir bölümüdür.”(YILMAZ, 2013, s.122). G134/3.

Enbeta’llâhe nebâten ḥasenen fîhi: Âli İmrân sûresi 37. âyetinde geçen :” enbetehâ nebâten hasenen”(Onu güzel bir şekilde (yetiştirme ile) yetiştirdi.) ifadesiyle benzerlik göstermektedir. G115/5.

Ene'l-Hak: "Tam adı Ebu'l-Muğış el-Hüseyn b.Mansûr el-Beyzâvî olan Hallac-ı Mansûr olarak bilinen sûfî tarafından söylenmiş olan "Ben Hakk'ım" anlamına gelen sözdür. Kendi varlığını Allah'ta yok etme amacıyla söylenmiş bu söz ulûhiyet iddiasında bulunduğu gerekçesiyle Hallac-ı Mansûr'un idamına sebep olmuştur. G26/2; G142/4;G150/5; G205/2.

Ente's-selâm minke's-selâm: "Sen selamsın, selam sendendir" anlamındaki ifadedir. G158/5.

În tezer hum yežillu: Nuh Sûresi'nin 27. Âyeti olan " İnneke in tezerhum yedillu, ibâdeke ve lâ yelidu illâ fâciren keffârâ"(Şüphe yok ki onları bırakacak olursan kullarını yoldan çıkarırlar ve ancak gerçekten sapan iyiden iyiye kâfir olan evlatlar yetiştirirler.)'den iktibastır. G38/2.

Ev ednâ: bk. Kâbe kavseyn. G10/6;G33/4; G49/3; G109/2; G140/3; G150/2; G153/7; 240/6.

Eyne'l-meferr: "Meferr" kelimesi firar kökünden gelir. Bu ifade Kıyâmet sûresi 10. âyeti olan: "Yekulu'l-insânu yevme izin eyne'l-meferru"(İşte o gün insan, "Kaçacak yer neresi?" der.) ifadesinden iktibastır. Burada bahsedilen kıyamet günü ve mahşer yerindeki durumdur. G73/6.

Eyyuhe'l-uşşâķ ũ enneküm lâ-tesma'un: " Ey âşıklar! Muhakkak ki siz duymuyorsunuz." anlamındaki ifadedir. Kaynağı bulunamadı. G185/1.

Fakr-ı tām: "Fakr, klasik tasavvuf kaynaklarında "zühd" gibi zaman zaman tasavvuf kelimesiyle eş anlamlı, bazan da onun yerine kullanılan bir kavramdır. Kur'an'da fakr, fakir, fukara gibi türemiş şekilleriyle on dört yerde geçmekte, hadislerde ise değişik anlamlarda olmak üzere pek çok yerde kullanılmaktadır."(Yılmaz; 1994, s.33).

Kur'an ve hadislerde geçen "Fakr" kavramının iki ayrı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan biri "suret fakirliği" de denilen "maddî fakirlik", diğeri ise "manevî fakirlik"tir. G19/4.

Fark-ı ba'de'l-cem: Tasavvufî bir kavramdır. "Fark-ı sâni olarak da bilinir. Sekr ve cem halinden sonra sâlikin sahv ve bekâ haline dönüp farzları ve diğeri görevleri

yerine getirmesi hali. Bu sâlikin Allah için Allah ile dönüşü demek olup pek değerli bir haldir.”(ULUDAĞ, 2012, s.132-133)

Fark-ı bilâ cem‘: Bu da tasavvufî bir kavram olup cem olmadan yapılan fark anlamına gelir. 153/3.

Fa‘tebirû: Haşr sûresi 59/2’de geçen: ‘‘Fa‘tebirû yâ uli’l-ebârî (Ey akıl sahipleri ibret alın!) âyetinden iktibastır.

Hiz. Peygamber, Medine’ye göçtüklerinde, burada oturan Yahudi Nâdir Oğulları vardı. Âmir Oğulları da onların müttelikleri idi. Bunlarla, kendisinin lehinde de aleyhinde de bulunmamaları üzerine antlaşma yaptı. Bu kabileler antlaşmayı bozdukları gibi Hiz. Peygamber’e suikasta yeltendiler. Bunu, yüce Allah’ın kendisine haber verdiğini söyleyen Allah elçisi, onlara bu fırsatı vermedi. Peygamber onların on gün içerisinde Medine’yi terk etmelerini istedi. Diredilerse de sonuç elde edemeyeceklerini anladılar, sürgüne razı oldular. Giderlerken taşıyabildikleri eşyalarını aldılar, taşıyamadıklarını tahrip ettiler. Bu alıntının yapıldığı âyette olay şöyle özetleniyor.” Kitap sahiplerinden inkâr edenleri, ilk sürgünde yurtlarından o çıkardı. Siz, onların çıkacaklarını sanmamıştınız. Onlar da kendilerinin, kendilerini Allah’tan koruyacağını sanmışlardı. Allah, onlara ummadıkları yerden geldi, yüreklerine korku saldı; öyle ki evlerini kendi elleriyle ve müminlerin elleriyle harap ediyorlardı. Ey akıl sahipleri ibret alın!”(Haşir, 59/2) (YILMAZ, 2013, s.157). ifade bu ayetten iktibas edilmiştir. G27/6.

Fec al Allâhümme emenen neccinâ mimmâ nehaf: ‘‘Ey Allah’ım! Bizi korktuklarımızdan emin kıl.” Anlamındaki ifadedir. Kaynağı bulunamadı. G135/1.

Femen ya‘mel: Fe-men ya‘mel miskâle zerretin hayran yerahû ve men ya‘mel miskâle zerretin şerran yerahû. (Artık kim zerre ağırlığınca hayır yapmışsa onu görür. Kim zerre ağırlığınca şer yapmışsa onu görür.) Zelzele, 99/7-8’de geçen âyetlerden iktibastır. Bu ayetlerin alındığı sûrede, kıyâmetin korkunçluğu ve ahiret hesabının çetinliği anlatılmaktadır. (YILMAZ, 2013, s.175). G78/2;

Feth-i bâb: ‘‘Kapının açılması’’ demektir. En’âm sûresi 44. âyetinde geçen ‘‘ Kendilerine yapılan uyarıları unuttuklarında, (indirmiş olduğumuz sıkıntı ve musibetleri kaldırıp) üzerlerine her şeyin kapılarını açtık. Nihayet kendilerine verilenler yüzünden şımarıdıkları zaman onları ansızın yakaladık, birdenbire onlar bütün ümitlerini yitirdiler.’’ İfadesinden iktibas olması muhtemeldir. G14/1; G18/8.

Fî mak'adi sîdk:Kamer sûresi 55. âyetinde geçen: “ Fî mak'adi sîdkın inde melikin muktedir/muktedirin” (Takvâ sahipleri cennetlerde ve ırmakların kenarlarında, güçlü ve Yüce Allah'ın huzurunda hak meclisindedirler.) ifadesinden iktibastır. G116/1.

Firdevs: Cennet ve bahçe anlamlarına gelir. Cennetin sıfatları ve çeşitleri vardır. Firdevs de cennetin çeşitlerinden biridir. Kehf sûresi 107. “İman edip salih ameller işleyenlere gelince, onlar için Firdevs cennetleri konak olmuştur.” ve Mü'minûn sûresi 11. “(Evet) Firdevs'e vâris olan bu kimseler, orada ebedî kalıcıdırlar.” âyetlerinde adı geçmektedir. G132/1; G185/5.

Firrû ila-llâh:“Allah'a kaç (sığın)” anlamına gelir. Zâriyât sûresi 50. âyeti olan “Fe-firrû ila'l-lâh (ila'l-lâhî) innî leküm minhu nezîrun mubîn/mubînun.” den iktibastır.

Yüce Allah, bu alıntının da yapıldığı âyetlerde (Zâriyât, 51/47-51), gücünün kanıtlarını sergiledikten sonra, Peygamber'inin ağzından insanlara, Allah'a sığınmalarını emretmektedir. (YILMAZ, 2013, s.162). 21/1; G82/2; 137/5.

Hakka'l-yakîn: a. Bir şeyi tadarak ve yaşayarak öğrenmek, b. Kesin ve apaçık bilgi gibi kelime anlamları vardır. Tasavvufta ise Hakk'ın kendini temâşâ etmesi anlamına gelir.

“Tasavvufî bir kavram olup üç yakîn türünden biridir. İnsanın öleceğini bilmesi ilme'l-yakîn, ölüm döşeğine düşüp can çekişmesi, ölüm meleğini görmesi ayne'l-yakîn, ölümü tatması ve ölüm olayını yaşaması hakka'l-yakîn'dir. İlme'l-yakîn şeriattın zâhiri, ayne'l-yakîn şeriattaki ihlas, hakka'l-yakîn şeriattaki müşahede, yani yaşamadır. (ULUDAĞ, 2012, s.153-154). G139/5; G204/23.

Hâletü'l-uşşâk mechûlu'l-aklı'l-âkılün:“Akıllıların akıyla âşıkların hali bilinmez.” anlamına gelen ifadedir. Kaynağı bulunamadı. G186/1.

Hayber: Hz. Muhammed zamanında Müslümanların kuşatıp 10 günde aldıkları kalenin adıdır. Hz. Ali'nin bu kalenin fethinde büyük rolü olduğu için onunla birlikte anılmıştır. 27/III./5; 52/11; G110/2; G177/5; 214/6.

Haydar-ı Kerrâr: Haydar aslan, Kerrâr da düşman üzerine döne döne saldıran kahraman demektir. Haydar-ı Kerrâr Hz. Alî(r.a.)'nin lâkabıdır. Düşman üzerine

sürekli, ardarda kılıç salladığı için Kerrâr(kerrelerce) lâkabı ile anıldı. (ZAVOTÇU, 2013, s.336). 68/IV/4; G155/3; G177/5; 220/1.

Hâzihî cennâtü‘adnin fedhulûhâ hâlidûn:“ Bunlar Adn cennetleridir, sürekli kalmak üzere buraya girin.” Anlamındaki ifadedir. Kuran-ı Kerim’de on bir âyette geçen cennâtü Adn ibaresi yine Zümer sûresinde geçen bir ifade olan “fe’d-hulûhâ hâlidîn” ile birleştirilmiş, başına da hâzihî kelimesi getirilerek mısra haline getirilmiştir. (YILMAZ, 2013, s.218). G185/2.

Hel min mezîd: Anlamı: “Daha yok mu?” demektir. Kuran-ı Kerim’de geçen “Yevme nekûlü li cehenneme helimtele’ti ve tekûlü hel min mezîd (O gün cehenneme: “Doldun mu?” deriz. “Daha yok mu?” der.”(Kaf, 50/30) âyetinden iktibastır. Burada cehennemın büyüklüğü ve kâfirlerin atılmasıyla dolmayacağı anlatılmak istenmiştir. G52/16.

Hubbu’l-vaţan: Hubbu’l-vatan min-el-îmân (Vatan sevgisi imandan gelir) ifadesinden iktibastır. G56/4.

Hüve’l-Hak:Bu ifadeye divan açısından iki şekilde anlam verilebilir. Birincisi “Hüve’l-hakku” ibâresidir ve “O (Allah), hakır (gerçektir.) anlamına gelir. İkincisi ise Nur sûresi 24/25’te geçen “ O gün Allah, onlara hak (ettikleri) cezalarını tam verir ve onlar da bilirler ki Allah, açık hakır.” âyetinden iktibas olan ‘Hüve’l-hakku’l-mübînü’ ifâdesidir. G142/4; G150/5.

İlme’l-yaķîn: G204/23. bk. Hâķķa’l-yaķîn.

İnnî eķāf: “Muhakkak ki ben korkarım” anlamına gelir. Zümer, 39/13’te geçen: “Kul innî ehâfu in asaytu rabbî azâbe yevmin azîm/azîmin” (De ki: Rabbime karşı gelirim, doğrusu büyük günün azabından korkarım.) âyetinden iktibastır. G135/5.

İrci’î: Fecr sûresi 89/28’de geçen “İrci’î ilâ rabbiki rāzıyeten merzıyyeten” (Razı edici ve razı edilmiş olarak Rabbine dön!) âyetinden iktibastır. Nefsin aşamalarından olan nefs-i mutmainne (İyilikle kötülüğü ayırteden, temizlenerek insanı Allah’a yaklaştıran kuvvet) sahiplerine, ölümü anında şöyle denileceği belirtilmektedir. “Ey huzura eren nefis! Razı edici ve razı edilmiş olarak Rabbine dön! (iyi) kullarım arasına gir!”(Fecr,89/27-30). (YILMAZ, 2013, s.323). G82/2.

Ķābe kavseyin: 1. İki yay arası kadar, hatta daha da yakın bir mesafe; çok kısa bir mesafe. Hz.Peygamber'in miraç gecesi Allah'a çok yaklaştığını anlatan bir ifade. 2.tasavvufî manada ise varlık dairesi adı verilen emr-i ilâhîde isimler arasındaki mütakabiliyet itibariyle ismi (esmâî) yakınlık makamı. (ULUDAĞ, 2012, s.200) Bu ifade miraç hadisesinin yaşandığı gece Hz. Muhammed'in yüce Allah ile yakınlığını ifade eder. Bu mesafe iki yay arası kadar kısa bir mesafedir. Necm sûresi 53/9'da geçen: Kābe kavseyini ev ednâ " Onunla arasındaki mesafe, iki yay arası kadar, yahut daha az kaldı." şeklindeki ifadedir. Bazen tamamıyla bazen de iktibas şeklinde beyitlerde yer alır. Bu ifadenin benzer kullanımları da görülmektedir. G10/6, G49/3; G109/2; G140/3; 145/4; G153/7; 232/4; 240/6.

Kenz-i ħafî: Tartışmalı bir hadise göre Allah yaratma amacını " Ben bir gizli hazineydin bilinmek istedim, bilineyim diye âlemi yarattım." şeklinde belirtir. (ULUDAĞ, 2012, s.211) Bu ifade bu hadisten iktibastır. Kenz-i mahfî ve küntü kenz şeklinde de iktibasları divanda yer almaktadır. bk. 20/3; G23/2; 43/6; G77/3; G78/5; G150/5; G169/4; G175/4; G176/1; G183/4; G197/1.

Kenz-i lâ-yefnâ: El-kanaatü kenzün lâ-yefnâ "Kanaat tükenmez bir hazinedir." Anlamındaki hadisten iktibastır. "Kenzün lâ-yüfnâ" biçiminde de ifade edilir. G2/7; G86/9; G148/4.

Kerremnâ: İsrâ sûresi 17/70'de geçen " Ve lekad kerremnâ benî âdeme ve hamelnâhum fi'l- berri ve'l-bahri ve razaknâhum mine't-tayyibâti ve faddalnâhum alâ kesîrin mimmen halaknâ tafdilâ/tafdîlen."(Andolsun biz insanoğluna güzel biçim, mizaç ve aklî kâbiliyetler vermek suretiyle çok ikram ettik). âyetinden iktibastır. G30/2; G121/3; G176/6; 193/1.

Ķurb: Kelime Arapça "yakınlık" anlamına gelir. Ezelde yani ruhlar âleminde, Allah ile kul arasında geçen Ahde uymayı ifade eden bir tabirdir. Kulun Hakk'a yakın olması müşâhede ve mükâşefe ile olur. Allah'tan gayrisiyle de Allah'tan uzak olur. Kurb hakkında, kalb yoluyla sevilene duyulan yakınlıktır, denmiştir. İki türlü kurb vardır: 1. Nâfilelerle olan kurb, 2. Farzlarla olan kurb...(CEBECİOĞLU, 1997 s.459). G24/5.

Küllü yevmin hüve fi şe'n:"O her gün bir şe'n (ayrı bir tecelli, yeni bir oluş) üzerindedir." Anlamına gelir. Rahman sûresi 29. âyetinde geçen "Yes'eluhu men fi's-semâvâti vel arz (arzi), külle yevmin hüve fi şe'nin"(Göklerde ve yerde olanlar,

O'ndan isterler (dilerler). O her gün (her an) bir şe'n (ayrı bir tecelli, yeni bir oluş) üzerindedir.) âyetinden iktibastır. G153/9.

Kün fe-kân: "Ol, hemen oldu." anlamındaki âyetten iktibastır. Kün fe-yekûn "Ol (der) hemen olur." şeklinde de görülür. Kur'ân-ı Kerim'de çeşitli âyetlerde (Bakara, 2/117; Yâsin, 36/83.) geçmektedir. Allah'ın bir şeyin olması için "kün" (ol) demesinin yeterli olacağını vurgulamak için kullanılmıştır. G13/5; G175/4.

Küntü Kenz: bk. Kenz-i hafî.

Küntü Nebiyyen: "Küntü nebiyyen ve âdemü beyne'l-mâi ve't-tîni" (Âdem, su ile çamur arasında (balçık durumunda) iken ben peygamberdim.) ifadesinden iktibas olan bir hadistir. (YILMAZ, 2013, s.397). G140/4.

Lâ-fetâ illâ 'Âlî: "Lâ fetâ illâ aliyyün lâ-seyfe illâ zü'l-fikârî" (Aliden başka genç (yiğit) Zü'lfikâr'dan başka (keskin) kılıç yoktur.) anlamındaki ifadedir.

"Zü'lfikâr Hz. Muhammed'in damadı Hz. Ali'ye armağan ettiği ve onun kahramanca kullanmasıyla ün kazanmış, ucu çatalı, meşhur kılıçtır. Hasan b. Urfe'nin Muhammed b.Ali el Bâkır yoluyla, Bedir Savaşı esnasında, gökten bir melek böyle çağırды, diye bir rivâyeti varsa da, rivâyet yolları zayıf olduğu için, güvenilir bir asla sahip değildir. Bedir savaşında böyle bir ses gelse, önce Hz. Peygamber'in duyması ve ahabına haber vermesi gerekirdi. Böyle bir olay yoktur. Aynı zamanda bu sesi yalnız Şî'lerin değil, savaşta bulunan herkesin duyması ve öbür büyük hadis bilginlerinin de rivayet etmesi gerekirdi. Böyle bir rivâyet kaynaklarda bulunmamaktadır." (YILMAZ, 2013, s.403/404). G132/5; 220/4; 249/3.

Lâ-hicrete ba'de'l-feth: "Mekke'nin fethinden sonra artık hicret yoktur." anlamındaki hadistir.

"İslam dininin başladığı ilk yıllarda müşrikler, Mekke'de Müslümanlara hayat hakkı tanımamış, ağır işkenceler yapmışlardır. Bunlara dayanamayan bazı Müslümanlar, inançlarını daha iyi yaşayabilmek için yurt ve yuvalarını bırakıp önce Habeşistan'a daha sonraki yıllarda Medine'ye göçmüşlerdir. Bir süre sonra Hz. Muhammed de buraya göçmüştür. Hicretin 8. yılında (aralık 630) Mekke fethedilmiş, islam güneşinin doğduğu bu mübârek şehir Müslümanların olmuştur. Artık buradan göç etmenin bir anlamı kalmamıştır. Kanımızca bu hadiste anlatılmak istenen budur.

(Buhârî, Cihâd, 1, Menâkıbu'l-Ensâr, 45; Müslim, İmâret, 86; Tirmizî, Siyer, 33; Nesâî, Bey'at, 15; İbn Mâce, Keffârât, 12; Darimî, Siyer, 69). (YILMAZ, 2013, s.407). G116/4.

Lâ-Havf: ‘‘Lâ-havfün aleyhim ve lâ-hüm yahzenûne’’ (Onlara bir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.) âyetinden iktibastır.

‘‘ Birçok âyette (Bakara, 2/38, 112, 262, 274, 277), İslam dininin emirlerine sıkı sıkı sarılarak yaşayıp ölenler için, her iki dünyada korkacakları ve üzülecekleri hiçbir şey olmadığı müjdelenmekte ve şöyle buyurulmaktadır. ‘‘ Rabbimiz Allah’tır deyip sonra doğru olanlar, onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. (Ahkâf, 46/13). (YILMAZ, 2013, s.405). 20/3.

Lâhûtî: ‘‘İlâhî âleme, lâhût âlemi denir. Arapçada lâhût kelimesi ulûhiyyet anlamına gelir. Tehnevî’nin kaydettiğine göre, lâhût, cisimlere sirâyet etmiş diriliktir. Her şeyde bu açıdan bir ruh vardır. Bir şiirde, mumun ruhunun ışığı olduğu ifade edilir.’’(CEBECİOĞLU, 1997, s.466). 1/4; G95/1; G145/2.

Lâ-nuferrik beyne: ‘‘ Arasında fark gözetmeyiz.’’ Anlamına gelir. Bakara sûresi 285. âyeti olan ‘‘Âmene’r-resûlu bimâ unzile ileyhi min rabbihî vel mu’minûn (mu’minûne), kullun âmene billâhi ve melâiketihî ve kutubihî ve rusulih (rusulihî), lâ nuferriku beyne ehadin min rusulih (rusulihî), ve kâlû semi’nâ ve ata’nâ gufrâneke rabbenâ ve ileykel masîr (masîru)’’(Resûl, Rabbinden kendisine indirilene îmân etti ve mü’minler de, hepsi Allah’a, O’nun meleklerine, kitaplarına ve resûllerine îmân etti. ‘‘Biz, O’nun resûlleri arasından (hiç) birini, diğerinden ayırmayız.’’ Ve ‘‘işittik ve itaat ettik! Ve Rabbimiz, Senin mağfîretini (dileriz). Ve masîr (varış) Sana’dır (Sana doğru yola çıkarız ve Sana ulaşıyoruz)’’ dediler.) ‘den iktibastır. G144/4.

Lâ-taknatû: Zümer sûresi 39/53’te geçen: ‘‘Lâ-taknatû min rahmeti’llâhi’’. (Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin.) âyetinden iktibastır. G14/5; G60/2; 66/1.

Lâ-tehâf: ‘‘Korkma!’’ demektir. Yüce Allah Hz. Musa’ya asâ ve yed-i beyzâ (beyaz el) mucizelerini verir. Elindeki bu sopayı mucize aleti kılan ulu Allah, onu yere atmasını söyler. Musa Peygamber bu asânın yılan olduğunu görür, korkar, kaçar, arkasına bile bakmaz. Başlığımızın geçtiği âyetlerde (Tâhâ, 20/21, 67; Neml, 27/10; Kasas, 28/25, 31...) bu olay anlatılmaktadır.’’(YILMAZ, 2013, s.421). G136/5.

Lā-yahzenūn: ‘‘Üzölmeyecekler/hüzönlönmeyecekler’’ anlamına gelir. Yunus,10/62; Mâide, 5/69 âyetlerinde benzer şekilde geçen bir ifadedir. 189/4.

Lā-yemüt: Kelime anlamı ‘‘ölmez’’ demektir. Yüce Allah için sıfat olarak Divan’da yer almıştır. 129/1; G144/2.

Lā-yenām: Kelime anlamı ‘‘uyumaz’’ demektir. Yüce Allah için sıfat olarak Divan’da yer almıştır. 129/1; G144/2.

Lā-yezāl: Arapça bir isimdir. Zevalsiz, bitimsiz, Hak demektir. G5/1; 10/2; G91/3; G148/12; 196/2; G204/1.

Ledün: Kehf sûresi 65. âyette geçen ‘‘Fe vecedâ abden min ibâdinâ âteynâhu rahmeten min indinâ ve allemnâhu min ledunnâ ilmâ/ilmen’’ (Böylece katımızdan, kendisine rahmet verdiğimiz ve ledün (gizli) ilmimizden öğrettiğimiz kullarımızdan bir kul buldular.) ifadesinden iktibastır. Arapça bir isim olan bu kelimenin sözlükteki anlamı ‘‘Allah yanı’’dır. Daha çok ilm-i ledün tabiri ile bilinen ifade ‘‘Allah katından gelen bilgi’’ olarak ifade edilir.

‘‘ Mutasavvıflar bütün ilimlerin Allah katından geldiğine inanırlar. Ancak şer’i ve zahiri ilimler melek ve resul aracılığıyla gelir. İlham ise aracısız olarak doğrudan Hak’tan gelir. Onun için ilhama ilm-i ledün denilmiştir. Bu ilim kişiye özgü mahrem ve gizemli bir bilgidir.’’(ULUDAĞ, 2012 s.185) G7/2; 27/III.10; 55/2; 55/4; G78/4; G82/1; G108/2; G113/5; G115/2; G125/4; G140/3; G158/3; 193/2; 214/5.

Lem-Yezel: bk. Lā-yezāl. G83/4; 214/1; 229/28.

Len tenâlü’l-birre hattâ tunfikû: ‘‘Len tenâlü’l-birre hattâ tunfikû mimmâ tühubbûne (Sevdiğin şeylerden (Allah rızası için) harcamadıkça asla iyiliğe eremezsiniz.) Alıntımız âyette (Âl-i İmrân, 3/92) geçen ‘birr’ kelimesi, iyiliğin en üstünü, Allah’ın rahmeti, rızası ve cenneti anlamlarında kullanılmıştır. Bu kelimenin bir başka anlamı, inançta, ibadette ve ahlakta en doğru ve en güzel bir hayatı yaşamaktır. Başlığımıza göre böyle bir hayata ve Allah’ın lutfuna kavuşmanın şartlarından biri, insanın sahip olduğu ve sevip bağlandığı şeyleri Allah yolunda kullanmasıdır. Kur’an yorumcularına göre bu şeyler servet, mevki, ilim ve beden gücü gibi maddî ve manevî imkanlardır.’’(YILMAZ, 2013, s.451-452). 128/3; G197/2; G200/5.

Levh-i mahfûz: Levh belli bir süreyle sınırlanmış yazı ve takdir demektir. Dört türlü levh vardır. Levh-i Mahfuz akl-ı evvel levhi adı verilen levhte yazılı olan şeylerin detaylandırıldığı ve sebeplerine bağlandığı levhtir. Buna kader levhi de denir. (ULUDAĞ, 2012, s.229). 68/III./2; G181/4.

Levlâk: “ Ya Muhammed sen olamasaydın sen, felekleri yaratmazdım ben” anlamına gelen ve kutsî bir hadis olduğu rivâyet edilen cümleden iktibastır. 20/1; 20/2; 20/3; 20/4; 221/13.

Leyletü'l-kadr: Kutsal gecelerden Kadir gecesini ile ilgili iktibastır. Kadir sûresinin ilk üç âyetinde geçer.” Doğrusu Biz, onu (Kurân'ı) Kadir gecesinde indirdik. Kadir gecesinin ne olduğunu bilir misin sen? Kadir (Kadir) gecesini; bin aydan daha hayırlıdır.”(Kadir, 97/1-2-3)

Tasavvufî anlamda ise Sâlikin özel bir tecellîye mazhar olduğu ve bu sayede sevgilinin yanındaki kadrini ve kıymetini tanıdığı gecedir. (ULUDAĞ, 2012, s.229). G37/2; 66/3.

Lî-ma'a'llâh: Li ma'a'l-lâhi vaktün lâ-yese'unî fihi melekün mukarrebün ve lâ-nebiyyün mürselün (Benim, Allah ile öyle anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek ne de mürsel bir nebî öyle bir yakınlığı elde edebilir.) ifadesinden iktibastır.

“ Bu, sûflerin ağızlarında çok dolaşan bir sözdür. Bu söz, bir din ve tasavvuf bilgini olan Kuşeyrî'nin Risâletü'l-Kuşeyrî adlı eserinde: “ Benim öyle anlarım olur ki, Rabbinden başka kimse beni istiâb edemez.” şeklindedir. (YILMAZ, 2013, s.469). 10/1; G49/2; G74/5; 145/4; G150/6; G152/1.

Limeni'l-milk: “Li-meni'l-mülkü'l-yevme li'llâhi'l-vâhidi'l-kahhârı”(Bugün mülk kimindir? O tek ve kâhâr olan Allah'ındır.) Mü'min, 40/6. âyetinden iktibastır.

“ Bu alıntının yapıldığı âyette, kıyâmet günü nitelendiriliyor. O gün yüce Allah, mülkün kime ait olduğunu, gerçek tanrının kim olduğunu sorar. Yine kendisi, mülkün yalnız kendisine ait olduğunu vurgular. Âyette, soran da cevap veren de Allah'tır.”(YILMAZ, 2013, s.469). 27/IV./6.

Mâ-evhâ: Necm sûresinin 10.âyeti olan “ Fe evhâ ilâ abdihî mâ evhâ” dan iktibastır. Anlamı “Hemen kuluna vahyini yaydı.” demektir.10/3.

Mā-ra eyte şey'en illā-llāh: “ Sen Allah’tan başka bir şey görmedin.” Anlamına gelir. Kaynağı bulunamadı. G144/3.

Mā-ra meyte iz rameyt: Enfâl sûresi 17. âyetinde geçen “ Fe lem taktulûhum ve lâkinnallâhe katelehum, ve mâ rameyte iz rameyte ve lâkinna’llâhe ramâ, ve li yubliye’l-mu’minîne minhu belâen hasenâ(hasenen), innallâhe semîun alîm/alîmun” “(Savaşta) onları siz öldürmediniz fakat Allah öldürdü. Attığın zaman da sen atmamıştın fakat Allah attı (onu). Ve bunu, müminleri güzel bir imtihanla denemek için (yaptı). Şüphesiz Allah işitendir, bilendir.” ifadesinden iktibastır. G37/7; G111/2.

Mā-zāğa’l-başar: Necm sûresi (53/16-18)’nde geçer. İsrâ ve Mi’râc olayında, Hz. Muhammed’i “ Sidretü’l-Müntehâ (Son ağaç, varlıklar âleminin son noktası)’da, yolculuk arkadaşı olan Cebrâil bırakmak zorunda kalır. Bir parmak ucu daha öteye gidemeyeceğini bildirir. Buradan ötesinde Hz. Peygamber’in durumu, baş ve gönül gözüyle yukarıda bahsedilen âyette şöyle ifâde edilir:

“ Sidre’yi kaplayan kaplamıştır (onu kaplayan şeyin iç yüzünü akıllar anlayamaz.) (Muhammed’in) göz(ü) şaşmadı ve sınırı aşmadı. Andolsun, Rabbinin âyetlerinden en büyüğünü gördü.”(YILMAZ, 1992, s.121). G10/4; G73/4; 145/3.

Melâmiyyün: Melâmiyye tarikatına mensup olanları ifade eder. “Bu tarikat dokuzuncu asırda Türkistan, Nişabur, Maverâünnehir ve havalisinde gelişen ve Kübrevîlik, Mevlevîlik ve Bayramîlik gibi büyük tarikatların ortaya çıkmasında önemli rol oynayan bir tasavvufî düşünüşdür. Hamdûn-ı Kassârî ve bir Türkmen şeyhi olan Muhammed Maşukî Tûsî tarafından kurulup geliştirilmiştir. Anadolu’ya Bayramîlik ile girmiştir...(PALA, 2012 s.302). G92/1.

Men ‘aref: “Men aref” ifadesiyle başlayan birkaç söz olsa da divandaki kullanımına bakarsak bu ifadenin “ Men arefe nefsehû fe-kad arefe rabbehû”(Kendini bilen, kuşkusuz Rabbini de bilir.) cümlesinden iktibas olduğu söylenebilir.

“ Bu sözün, keşif yoluyla alınmış bir hadis olduğunu bazı safular iddia etmişlerdir. Ünlü hadis bilginleri İbn Teymiye, Nevevî, Semanî, ve İbn Garas, bu sözü uydurma hadisler arasında göstermişlerdir. Bunlardan özellikle Semanî bu sözün, Yahya b. Mu’az-ı Râzî’nin sözü olduğunu söylemiştir. Nevevî ise, “Lafzı hadis değil ama anlamı sahihtir.” demiştir. Bu söz şöyle açıklanmıştır: “ Kendi bilgisizliğini bilen, Allah’ın bilgisini, kendisinin ölümlü olduğunu bilen, Allah’ın kalımlı olduğunu,

kendisinin güçsüz olduğunu bilen, Allah'ın gücünü anlamış olur.”(Aliyyü'l-Kârî, Mevzu'aâtü'l-kübrâ, s.351; Fetâvâ'n-Nevevî, s.279; Sehavî, Makâsîdü'l-hasene, s.657; Aclunî, Keşfü'l-hafâ, 2/262). (YILMAZ, 2013, 492). G18/10; 27/V.10; 55/2; G87/1; G111/2; G136/1; 214/5.

Men-benâ: Men benâ mesciden yebtegî bihi vehu-llâhi bena-llâhu lehû beyten fî'l-cenneti(Kim içerisinde Allah'(ın adı) zikredilsin diye bir mescid bina ederse, Allah da ona cennette bir ev bina eder.) anlamındaki hadisten iktibastır. Buharî ve Müslim'de ve bazı hadis kaynaklarında da yer alan ve değişik râvîlerden benzer şekillerde ifade edilen sahih bir hadistir. Bu hadise Buharî'de Amr İbnu Ebese rivayetiyle 5508 numarada rastlanmıştır. 223/5.

Men re'ânî-i kadreyü'l-Ḥaḳ:”Men re'ânî fî'l-menâmî (fe-kad re'ânî) fe-inne's-şeytâne lâ-yetemesselü bî” (Beni düşte gören, kuşkusuz beni görmüştür; çünkü şeytan, bana benzeyen bir şekle giremez.) hadisinin farklı bir ibâreyle kullanılmış biçimidir. “Peygamberimizi düşte görme ile ilgili hadisler, değişik ibarelerle rivayet edilmiştir. Kaynaklarda bu rivayetler bulunmaktadır. Bunlar arasında çok yaygın olan bir rivayet: “Her kim düşünde beni görürse, kuşkusuz o kimse beni görmüştür; çünkü şeytan benim şeklime giremez.” şeklindedir. İslam bilginleri Hz. Peygamber'i düşünde gören kimsenin, düşünün doğru bir düş olduğunu, karışık düşler cinsinden olmadığını ve şeytanın benzetmelerinden sayılmayacağını belirtmişlerdir.(Buharî, İlm, 38, Müslim, Rü'yâ, II; Ebu Davud, Edeb, 88; Tirmizî, Rü'yâ, 4, 7; İbn Mâce, Rü'yâ, 2; Darimî, Rü'yâ, 4; Ahmed b. Hanbel, 2/232; Aclunî, Keşfü'l-hafâ, 2/250).” (YILMAZ, 2013, s.527). G47/5; G61/2; 230/6.

Mevt-i irâdî: “İradeli ölüm, nefsin ölümü, nefsin etkisiz ve sözü dinlemez hale getirilmesi. Cihad-ı ekber ile nefsin ezilmesi, katledilmesi, cenaze namazının kılınması. Ölmeden evvel ölmek.”(ULUDAĞ, 2012, s.247) gibi anlamlara gelir. G94/4.

Mütü kable en-temütü:“Ölmeden önce ölünüz.” anlamına gelir. Kaynağı tartışmalı bir ifâdedir.

“ Hadis bilgini Hafız İbn Hacer, bu sözün, uydurma hadis olduğunu söylüyor. Aliyyü'l-Kârî ise, sofu sözü olduğunu, ölmeden önce, nefis ve şehvetinizin esiri olmaktan kendinizi kurtarınız anlamında kullanıldığını iddia ediyor. (Ahmet Serdaroğlu, Mevzu'ât-ı Aliyyü'l-Kârî Tercümesi, s.122; Aclunî, Keşfü'l-hafâ, 2/291). Bu söz

mutasavvıflarca ‘Fenâ fi’llâh’ (Allah’ın varlığı içinde yok olma) denilen makama işaret edilen bir hadistir, İrci’î (dön) emri (bk. İrci’î) ulaşmadan önce, bütün dünya işlerinden ölü gibi sıyrılarak, Hakk’a teslim olmak, onun emirlerine sımsıkı sarılmaktır. Nefse uymamak, onu yenmek suretiyle benlikten sıyrılmak, böylece ‘Fenâ-yı asgar’ (küçük yokluk) derecesine ulaşmak mutasavvıfların en önemli özellikleridir. Onlara göre kalbin hayatı, nefsin ölümüyle hasıl olur.” (YILMAZ, 2013, s.550-551). G2/6; G15/3; G212/2.

Nahnü akreb: Nahnü akreb ileyhi min habli’l-verîdi”Biz ona şah damarından daha yakınız.”(Kaf, 50/16). Âyetinden iktibastır. G73/1; G150/8.

Nahnü kâsemnâ: ‘Biz taksim ettik.’ ya da ‘Biz yemin ettik.’ gibi anlamlara gelir. Zuhruf 43/32) deki ‘Rabbinin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz taksim ettik.’ âyetinden iktibastır. Edebî metinlerde daha çok rızık konusunun işlendiği noktalarda kullanılır. (YILMAZ, 1992 s.130). 20/4.

Nefahtü fîhi min rûhî: ‘Ona (insana) ruhumdan üfürdüğüm zaman’ anlamına gelir. Sad Sûresi 38/72’de geçen: ‘Fe izâ sevvaytuhu ve nefahtu fîhi min rûhî fe kaû lehu sâcidîn/sâcidîne.’(Onu tamamlayıp, içine de ruhumdan üfürdüğüm zaman, derhal ona secdeye kapanın!) âyetinden iktibastır. G176/2.

Nefs-i emmâre: Nefis, sözlüklerde can, benlik, ruh, aşağı duygular, kulun körü huyları ve çirkin vasıfları anlamlarına gelir.

Tasavvufta ise nefsin çeşitleri vardır. Örneğin; insan süflî arzulara karşı gelir ve kötülük yaptığı zaman sahibini kınarsa buna nefis-i levvâme(insanı kınayan ve sahibini sorgulayan nefis) denir. Kötülüklerden arınırsa nefis-i mutmainne adını alır. (ULUDAĞ, 2012, s.274) Yine tasavvuf anlayışına göre nefsin yedi makamı vardır. Nefs-i emmâre bu makamlardan biridir ve üzeri yoğun ve kalın perdelerle örtülü nefis demektir. G84/12; G178/2; 231/16.

Nî‘me’l-me‘âb: Kelime anlamı ‘Ne güzel son’ dur. Burada kast edilen hayırlı ölüm olmalıdır. 129/4.

Nun ve’l-kâlemi mâ yesturûn: ‘Nûn. Kaleme ve (kalemle) yazdıklarına andolsun.’(Kalem, 68/1) anlamına gelir.

“Bu âyette, Yüce Allah, nûna, kaleme ve kalemle yazdıklarına yemin etmektedir. Nûn, gerçek anlamını ancak Allah’ın bildiği harflerdendir. (Allah ile Elçisi arasında şifredir). Bunlara, “hurûf-ı mukatta’a” denir... Yüce Allah bu âyette insanın dikkatini yazının araçlarına çekmektedir...” (YILMAZ, 2013, s.574). G158/3; G175/3.

Nūr ‘alā-nūr: “Nur üzerine nur” demektir. Daha çok bir işin beğenilmesi durumunda, daha, fevkalade vb. anlamlarda kullanılır. Yeryüzüne nuru yaydığı için Hz.Muhammed’e nur adı verilir. “Abdest üzerine abdest(almak), nur üzerine nurdur.” Mealindeki bir hadis kaynaklarda bulunmaktadır. Yine Kur’ân-ı Kerim’de de uzun bir âyetin içinde bu ifade geçmektedir. (YILMAZ, 2013, s.575). 10/17; G127/4; 222/3.

Rahmeten li’l-‘âlemîn: Enbiyâ, 21/107’de geçen: “Ve mâ erselnâke illâ rahmeten li’l-‘âlemin/âlemîne”(Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.) âyetinden iktibastır. Burada Hz. Muhammed’e hitap edilmiştir. G6/5.

Rûhu’l-beyân:17. Yüzyılda İsmail Hakkı Bursevî tarafından kaleme alınmış kapsamlı bir tefsir kitabının adıdır. G75/2.

Seb‘-i menân: bk.Seb‘-i meşânî. G83/3.

Seb‘-i meşânî: Seb‘al-mesânî(Seb‘al mine’l-mesânî).”İkişerden yedi, tekrarlanan yedi.” anlamına gelir.

“ Bu alıntının yapıldığı âyetteki mesânî, mesnânın çokluğu olabileceği gibi senâdan da gelebilir. Mesnânın çokluğu ise âyet “ Sana ikişerden yedi verdik.” anlamına gelir. Bu yedi şeyin ne olduğu ihtilaflıdır. Hz. Muhammed’e, Kur’ân’dan ayrı olarak verilen yedi mucize olduğu düşünülebilir. Ağırılık taşıyan görüşe göre bunlar, Fâtiha’nın yedi âyetidir. Her namazda bir bütün olan iki rek’atin ikisinde de okunduğu için bu sûrenin âyetleri ikişerli yedi âyet vasfını almıştır. “Andolsun, sana (namazın her rek’atinde) tekrarlanan yedi âyeti ve şu büyük Kur’ân’ı verdik.” (Hicr, 15/87).” (YILMAZ, 2013, s602). Divan’da “Seb-i menân” olarak da kullanılmıştır. G112/5; G122/5; G123/2.

Şemme vechu-llâh: “ Allah’ın yüzü oradadır.” Bakara sûresi 115. âyeti olan “ Doğu da Allah’ındır batı da. Artık nereye dönerseniz dönün, orada Allah’a dönmüş

olursunuz. Şüphesiz ki Allah'ın lütfu rahmeti boldur, o herşeyi bilir.” den ictibatır. G18/9; G25/3; G56/2; G73/1; G134/3.

Senurîhim: “Onlara göstereceğiz” anlamına gelir. Fussilet sûresi 41/53'te geçen: “Senurîhim âyâtinâ fil âfâki ve fi enfusihim hattâ yetebeyyene lehum ennehul hakk(hakku), e ve lem yekfi bi rabbike ennehu alâ kulli şey'in şehîd/şehîdun” (Âyetlerimizi afakta (ruhumuzun baş gözûyle) ve enfüste (nefsimizin kalp gözûyle) onlara göstereceğiz. O'nun hak olduğu onlara tebeyyün etsin (açıkça belli olsun) diye. Rabbinin herşeye şahit olması kâfi değil mi?) âyetinden ictibatır. G115/5.

Şûr: “Kıyamet gününde dört büyük melekten biri olan İsrâfil'in üfûrecekđi boru. Eski kitaplarda ve tefsirlerde Şûr hakkında değışik bilgiler vardır. Marifetnâme'ye göre Arş'in altında ve onun ayağına yapışktır. Kırmızı mercan renginde boynuz veya kovan şeklindedir. İçi boş olup burası, gelip gidecek olan insan ruhlarının beklediğı yerdir. Gök ve yer tabakaları onun içinde kalır. Şûr'un içi bal peteğindeki gözenekler gibi olup her ruh kıyâmete dek orada bekler. Şûr İsrâfil'in ağzında hazır beklemektedir. Şûr'a üç defa üfûrülecektir. İlk üfûrüşün çıkardığı dehşetli sestten dünyadaki bütün insanlar ölecektir. İkinci üfûrüşte Şûr'u terk edecekler ve Allah'ın izni ile eski bedenlerine ve ete-kemiğe bürüneceklerdir. Üçüncü üfûrüşte ise Mahşer yerinde toplanacaklardır. Şûr düşüncesini bazı âlimler müteşâbihâtan olarak görürler. Kur'ân-ı Kerim'de 10 yerde Şûr hakkında bilgi verilmiştir...” (PALA, 2012 s.409). G78/2; G135/2; G205/3.

Sûre-i Leyl: Kur'ân-ı Kerîm'in 92. sûresidir. Leyl gece anlamına gelir. Bu sûrede insanoğlunun iki zıt davranışından, cömertlik ve cimrilikten bahsedilir. Genellikle Duhâ sûresi ile birlikte beyitlerde yer alır. 27/V./2; G83/2; G122/5; 222/.

Sübhâne'ilezî esrâ: “ O (Allah) sübhandır, ki O gece yürüttü” anlamına gelir. İsrâ da gece yürüyüşü anlamına gelir. İsrâ sûresi 1. âyetinden ictibatır. Hz.Peygamber'in miraç hadisesin anlatıldığı ayette geçmiştir. Ayetin tamamı şöyledir: “Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir.” (İsrâ, 17/1). G6/4.

Sükkân-ı Heşt: Cennet sâkinleri demektir. 68/IV./2.

Tâhir: Tasavvufî bir kavramdır.”Tâhir Allah'ın (kendisine) muhalefet etmekten koruduğı kimsedir.”(ERGİNLİ, 2006, s.995). G95/3.

Tahtihâ'l-enhâru tecrî: Bakara sûresi 25. âyeti olan: “ İman edip iyi davranışlarda bulunanlara, içinden ırmaklar akan cennetler olduğunu müjdele! O cennetlerdeki bir meyveden kendilerine rızık olarak yedirildikçe: Bundan önce dünyada bize verilenlerdendir bu, derler. Bu rızıklar onlara (bazı yönlerden dünyadakine) benzer olarak verilmiştir. Onlar için cennette tertemiz eşler de vardır. Ve onlar orada ebedî kalıcıdır.” İfadesinden iktibastır. G113/5.

Ṭā'ir-i kuds: Cebrâil aleyhisselâmın isimlerinden biridir. G36/4.

Ṭübî fe-ṭübî şümme ṭübâ:“Tövbe te, yine tövbe et, sonra yine tövbe et.” anlamındaki sözdür. G7/7.

Ṭübū ila-llâh: Tahrîm sûresi 8. Âyetinden iktibastır. Anlamı “Allah’a tövbe edin.” demektir. Âyetin tamamı şu şekildedir. “Ey imân edenler! Allah’a Nasuh Tövbesi ile tövbe edin! Umulur ki Rabbiniz, sizin günahlarınızı örter ve sizi altından nehirler akan cennetlere koyar. O gün Allah, nebîleri ve O’nunla beraber olanları mahzun etmez. Onların nurları, önlerinde ve sağlarında koşar. “Rabbimiz, bizim nurumuzu tamamla ve bize mağfiret et (günahlarımızı sevaba çevir). Muhakkak ki Sen, her şeye kâdirsin.” derler. G130/5.

Ṭül-i emel: “Hırs, tamah, tükenmez arzu” gibi anlamlara gelir. G36/3; G131/3; G154/3.

Ṭūr: 1. Sina çölünde Hz. Musa’nın Allah’ın hitabını işittiği dağın adıdır. Kur’ân-ı Kerim’de bu isimle bir sûre de vardır. Tasavvufta ise bu kelime farklı yorumlanmıştır. Tasavvufta bu kelime nefis anlamına da gelir. (ULUDAĞ, 2012, s.361). Bunun sebebi ise Meryem sûresi 80. âyetinde geçen: “Tûrun sağ yanından ona seslenmiştik.” İfadesinin “ Ona nefis yönünden seslenmiştik.” anlamına gelmesidir.

“ Hz. Musa Allah’a ibadet ederken üzerinde bulunduğu dağda Allah ona nefis yönünden hitap etmişti. Allah ehlullâha mağarada, vadide ve halvethânedede tecelli ettiği gibi Hz. Musa’ya da dağ başında tecelli etmişti. Dağın darmadağınık ve hak ile yeksan oluşu (Araf sûresi 143) nefsin Allah ile fâni olması demektir. “Tûr’u başlarına kaldırdık.”(Bakara sûresi 63, 93) ifadesi nefslerini azdırdık, başlarına bela ettik anlamındadır. Tûr insan nefsinin bâtıllı olup bu da ilahi hakikatten ibarettir. “(ULUDAĞ, 2012, s.361). G2/4; G24/4; G47/4; G78/4; G199/3.

‘Urvetü’l-vüşkâ: ‘‘Kopmayan sağlam bir kulp.’’ Demek olup Bakara sûresi 2/265’den iktibastır. ‘‘Urvetü’l-Vüska, kopması imkansız olan sağlam kulp anlamına gelir. Bu sözü, Müslümanlık veya Muhammed diye yorumlayanlar da vardır. Kur’ân’da, benzetme yoluyla putları inkâr edip Allah’a inanma durumuna ‘Urvetü’l-vüşkâ’ denmiştir.’’(YILMAZ, 2013, s.653). 228/4.

Uşbu‘în: Bu kelime Hz. Muhammed’in bir ifadesinde geçmiştir. Hz. Muhammed bir defasında müşrikler tarafından taşlanmış ve parmağı kanamıştır. O da bu duruma üzülen ‘‘Mâ ente illâ usbu‘în demeytü / Ve fî sebilillahi mâ lekîytü.’’ (Parmağım sen boş yere kanamadın / Sen ancak Allah yolunda ezildin.) ifadesini kullanmıştır. G127/3.

Ümmü’l-kitâb: Ana kitap. (Bütün kitapların aslı, Levh-i Mahfûz) (YILMAZ, 1992 s.159-160). Bu ifade ra’d sûresi 39’da geçen : ‘‘ Allah, dilediğini siler (dilediğini) bırakır. Ana kitap onun yanındadır.’’ âyetinden iktibastır. G18/10; 55/2.

Ve-scüid va-kterib: Alak sûresinin 19. âyetinde geçen: ‘‘Kella la tütî’hü vescüd vakterib’’ (Hayır, sakın onu dinleme de, secde et ve yaklaş!) ifadeden iktibastır. Bu âyet aynı zamanda Kur’ân-ı Kerim’deki on dört secde âyetinden biridir. G111/3.

Ve’ş-Şems: Şems ‘‘Güneş’’ demektir. Kur’ân-ı Kerim’in 91. sûresi olup 15 âyettir. Bu sûre de Duhâ sûresi gibi yeminle başlar. bk.Ve’đ-đuḥâ. G99/4.

Ve’đ-đuḥâ: ‘‘Kuşluk vakti’’ anlamına gelir. Kur’ân-ı Kerim’in 93. sûresidir. 11 âyettir. Şems sûresi gibi yeminle başlayan bir sûredir. bk.Ve’ş-Şems. 27/V./2;

Yâ leyteni küntü turâb: Nebe sûresi 40. ‘‘ (Kâfir), keşke ben, (daha önce) toprak olsaydım, (der).’’ âyetinden iktibastır. 129/4.

Yevme Tüblâ: Târik sûresi 9.âyetinde geçen: ‘‘ Yevme tube’s-serâir’’(Sırların ortaya çıkacağı/ açıklanacağı gün) ifadesinden iktibastır. G201/5.

Zıllu-llâh: Yeryüzünde Allah’ın gölgesi olan kişi, halife, sultan. Bu düşünce ‘‘Pâdişâh, yeryüzünde Allah’ın gölgesidir, her zulüm gören ona sığınır.’’ anlamındaki hadîs-i şerîfe dayanır. Bu nedenle pâdişâhlar için, Zıll-i Hak, Zıll-ı Yezdân vs. sıfatlar kullanılır. Özellikle pâdişâh medhinde olan kasidelerde çok kullanılır ve bir yandan onu överken bir yandan da görevi hatırlatılmış olur. (PALA, 2012, s.493). G12/3.

Zü'l-Celâl : “Celâl, ululuk ve yücelik sahibi, Allâh (c.c.)”(ZAVOTÇU, 2013, s.816). 10/6; 72/1; G114/1; G150/4.

2. METİN

2.1. Yazmanın Tanıtılması:

Hacı Selim Ağa Kütüphanesi/ Hüdâyî-1254:

Baş:

‘Ayn-râ bâ-‘ayn ez-‘ayneş senâ

Hamd-i bî-had zât-ı pâkeş-râ sezâ

Son:

Ey sipehsâlâr-ı gayret ve’y dilîr-i nâm-dâr

Zâtın a‘lâ eylesin ânâ fe-ânâ Kirdgâr

Dış ön kapak karton kapak, sade, ebrû süsleme, sağ üst köşede Hacı Selim Ağa Kütüphanesi’nin mührü yer almakta; arka ön kapak ebrû süsleme, sade, sırt kahverengi renk, yazı bulunmamakta; iç kapak pembe renk, ebrûsuz; ilk sayfa yırtık; 1^ada kırmızı mürekkep ile “Divan-ı Fahrî-i Celvetî el-hutûtî 1214 el-medfûn Kasım Paşa” yazmaktadır. Bu yazının altında koyu kırmızı mürekkep ile “Fî Tekye-i Ali Efendi” yazmaktadır. Alt satırda siyah mürekkeple: “Hazret-i Hüdâyî dergâh-ı şerifi kütüphanesine ihda kılınmıştır. ” yazmakta ve “228 Mayıs 21 Burûseli Mehmed Tâhir” tarihi ve imzası yer almaktadır. 1^a sol üst köşede kurşun kalemle “Ebadi 210x132 mm, 150x62” bilgisi verilmekte ve koleksiyon numarası olan 1254 sayısı yer almaktadır.

Divan’ın bulunduğu yazma 61 yaprak olup Divan yazmanın 1^b - 43^a yaprakları arasında yer almaktadır. 43^b - 61^a arasında ise yine Fahrî tarafından yapılmış olan Müftü Baba Şathiyesi şerhi (43^b - 47^a) ve Şâhidî İbrahim Dede’nin Gülşen-i Vahdet şerhi (50^b - 60^a) yer almaktadır. Bu kısmın sonunda 13 boş yaprak yer almaktadır.

Divan talik yazıyla yazılmış olup, saman kağıt kullanılmıştır. Satır sayısı değişiklik göstermektedir. Başlıklar ve bazı Farsça ibarelerde kırmızı mürekkep,

şiiirlerde ise siyah mürekkep kullanılmıştır. Sadece 1^b'de yer alan Hüdâyî Kütüphanesi'nin mührü farklı bir mürekkeple yer almaktadır. Bu mühür başka yapraklarda da yer almaktadır.

Derkenarlar düzgün olup cetvel yer almamaktadır ve süsleme bulunmamaktadır. Bazı yapraklarda derkenara şiiirler düşülmüş olup bunlardan bir tanesi 'Lâ-edrî' başlıklı olup şaire ait değildir. Rekabeler her sayfada kullanılmıştır.

2.2. Metnin Kuruluşunda Takip Edilen Yol

Tez temel olarak iki kısım halinde incelenmiştir. Birinci kısım inceleme, ikinci kısım ise metin kısmıdır. İnceleme kısmında şairin hayatı, eserleri ve dikkat çeken belli hususlar irdelenmiştir. Yine Divan'da geçen özel isimler ile dinî ve tasavvufî kavramlar ayrıca bu bölümde incelenmiştir. Metin kısmında ise Divan'ın yer aldığı yazma tanıtılmıştır, tenkitli metin verilmiştir. Fahrî-i Celvetî'nin hayatı hakkında ele geçen bütün veriler kaynak göstermek suretiyle aktarılmıştır. Yine bu kısımda verilen kaynaklarda örnek olarak gösterilen Fahrî'nin şiiirlerine yer verilmiştir. Hayatı hakkında bilgi verilen Fahrî'nin diğer eserleri hakkında da burada bilgi mevcuttur.

Divanda geçen özel isimler bölümünde hakkında bilgiye ulaşılan şahıslar ve yerler hakkında bilgi verilirken, hakkında bilgi bulunamayan maddelerin sadece metinde geçtiği yer gösterilmiştir. Bu isimler arasında yazarın hakkında tarih düşürdüğü isimler de yer almaktadır. Ancak bu isimlerden bazıları yerel şahıslar olduğu için haklarında detaylı bilgiye ulaşılammıştır.

Aynı şekilde dinî-tasavvufî kavramlar açıklanırken incelenmeye alınan maddelerin açıklaması yapılmış, hakkında bilgi bulunmayanların sadece metinde geçtikleri yer gösterilmiştir. Ayrıca bu bölümde metinde geçen bazı Arapça ifadelerin anlamlarına da yer verilmiştir.

Metnin kuruluşunda nasıl bir yol izlendiğini belli başlı maddeler altında sıralamak daha açıklayıcı olacaktır.

İnceleme Kısmı:

İçindekiler kısmı alt başlıklar halinde incelenirken numaralı sınıflandırma sistemi kullanılmıştır.

Fahrî-i Celvetî'nin hayatı hakkında ele geçen bütün veriler kaynak göstermek suretiyle verilmiştir. Yine bu kısımda verilen kaynaklarda örnek olarak gösterilen Fahrî'nin şiirlerine yer verilmiştir. Hayatı hakkında bilgi verilen Fahrî'nin diğer eserleri hakkında da burada bilgi mevcuttur.

Divan incelenirken ilk aşamada fiziksel incelemesi yapılmış olup sonra da içerik açısından tahlil edilmiştir. Divandaki şiirler ölçü, tür ve nazım şekilleri açısından ayrıca değerlendirilmiştir. Son olarak Divan'da dikkat çeken hususlar ve Divan'daki bazı şiirlerin dönemle olan ilişkisi açısından değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Divan'da geçen isimler ve dinî-tasavvufî kavramlar iki ayrı kategori halinde incelenmiştir. Burada madde başları koyu renkle ve transkripsiyona uygun biçimde yazılmış, açıklamalar ise normal renk tonunda ve transkripsiyonsuz yazılmıştır. Açıklamalar yapıldıktan sonra ilgili kelimenin geçtiği gazel ve beyit belirtilmiştir. Burada gazeller "G" şeklinde kısaltmayla verilirken (ör. G4/5), gazel olmayan şiirler sadece şiir numarasıyla verilmiştir (ör. 145/8). Yine terakib-bentler yazılırken bent numarası romen rakamlarıyla belirtilmiş ve beyit numarası da verilmiştir (ör. 68/V./2). Yapılan alıntılarda; alıntı doğrudan yapılmışsa tırnak işareti içine alınıp kaynak gösterilmiş, eğer alıntı özet olarak ya da belli başlı yerlerden cümleler alınmak suretiyle yapılmışsa tırnak içinde verilmeyip sadece kaynak gösterilmiştir.

İsimler indeksinde hakkında bilgiye ulaşılan şahıslar ve yerler hakkında bilgi verilirken, hakkında bilgi bulunamayan maddelerin sadece metinde geçtiği yer gösterilmiştir. Bu isimler arasında yazarın hakkında tarih düşürdüğü isimler de yer almaktadır. Ancak bu isimlerden bazıları yerel şahıslar olduğu için haklarında detaylı bilgiye ulaşılamamıştır.

Aynı şekilde dinî-tasavvufî kavramlar açıklanırken incelenmeye alınan maddelerin açıklaması yapılmış, hakkında bilgi bulunmayanların sadece metinde

geçtikleri yer gösterilmiştir. Ayrıca metinde geçen bazı Arapça ifadelerin anlamlarına da yer verilmiştir.

Divanda yer alan 54 numaralı musanna türünde yazılmış olan manzumenin ilk 3 beyti okunamamış ve belirtildiği gibi bu üç beyit orijinal metinden teze kopya edilmiştir.

Metinde kaynak gösterilirken paragraf içi kaynak gösterme yöntemlerinden yazar tarih yöntemi (APA) kullanılmıştır. (ör: PALA, 2012, s.56).

Metin Kısmı:

Eserin metin kısmında 18.yy Türkçesinin dil özelliklerine uyulmuştur. Metinde farklı yazım ve telaffuzlar görülse de metnin kaleme alındığı dönem olan 18. Yy Türkçesinin yazım ve telaffuz özellikleri esas alınmıştır. Metindeki şiirler numaralandırılarak sıralanmış ve vezinleri belirtilmiştir. Metindeki bir yazım yanlışlığı ya da vezin bozukluğu dipnotta belirtilmiştir.

Metin bölümünde 12 punto ve Times Turkish Transcription yazı tipi kullanılmıştır. Yine transkripsiyon sistemiyle yazılmıştır. Metnin yaprakları 1^a, 1^b, 2^a, 2^b şeklinde numaralandırılmıştır. Metinde geçen dinî ve tasavvufî nitelikteki kavramlar italik yazılmıştır. Bu kavramlara bağlı ekler de estetik görüntü açısından italik verilmiştir. Aynı zamanda manzumelerin vezinleri de italik yazılmıştır. Her manzume numara ile gösterilmiş ve bu numarayla dipnotta yazmada nerede yer aldığı belirtilmiştir. Metindeki dizelerin ilk harfi ve özel isimlerin ilk harfleri büyük yazılmıştır.

Metinde derkenarda yer alan şiirler (Lâ-edrî başlıklı şiir hariç) metne dahil edilmiştir. Tarihler yazılırken yazarın vermiş olduğu hicrî tarih miladî tarihe çevrilmiş iki tarih birlikte verilmiştir. Metne vezin gereği dahil edilen ekler ve kelimeler köşeli parantez içerisinde verilmiş bu yolla eklemenin bizim tarafımızdan yapıldığı belirtilmiştir. Yine yazarın belirtmediği ama anlam gereği kullanılması gereken (u, ü, vü) gibi atıf vavları, bizim tarafımızdan kullanılmış ancak bunlar köşeli parantezle verilmemiştir. Tenkit amacıyla düşülen dipnotlar şiirde yer alan beyitlerin numarasıyla verilmiştir. Terki-bentlerdeki bentler, romen rakamlarıyla numaralandırılmıştır.

2.3. DİVANININ TENKİTLİ METNİ

METİN

Ve mine-llāhi 't-Tevfīk ez-güftehā-yı Şeyh Fahrī -i e'ş-Şehrī el-Celvetī ez-bendegān-ı
e'ş-Şeyh Hüseyn e'ş-Şāhī el-Keşānī veledü'l-azīz e'ş-Şeyh Süleyman ez-Zātī min-
hulefā-yı e'ş-Şeyhü 'ş-şuyūh Mevlānā Hāzretü'l- Hākkī el-Bursevī el-Celvetī kıddese-
llāhu esrārahum ilā yevmi 'l-maşşer

Erenler kâlidür hâli şıfâtı

Şıfât ile bulanlar buldı zātı

Bâbü'l- Elif

1.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. ' Ayn-rā bā-' ayn ez-' aynes senā
Hamd-ı bī-ḥad zāt-ı pakeş-rā sezā
Şad dürüd ber-Aḥmedeş ' ayn-ı aḥad
Vāḥidīyet ' ayn-ı aşḥāb-ı u-rā
3. Geşt ' aşık vāḥidīyet-rā aḥad
Gerd izhār ādemī-rā ez-ḥafā
Zāt-ı baḥtdan bār-ı esmā vü şıfāt
Milk-i lāhūta hūbūb étdükde tā
5. ' Ālem-i nāsūta dek şems-i vucūd
Perteviyle oldı ' ālem pür-żiyā
Şāhid-i ' ışık eyledi ' arz-ı cemāl
Herkesi bir ḳayda ḳıldı ibtilā
7. Kimi ber-dār ü kimini dār édüp
Kimini şāh u kimin ḳıldı gedā
Her biri ḥāline rāzī oldılar
Pest ez-pestī vü a' lā ez-' alā
9. Kendüdür kendüyi seyrān eyleyen
Ez-beşer ez-her şecer ez-her giyā

1: 1^b Y.

Cümle esmā vü şıfātuñ lāzımı
İhtilāfāt-ı ʿavālim **Fahriyā**

2.

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1. Perde-i zāt-ı aḥadden nūr-ı şems-i Muştafā
Pertevin şaldı cihāna oldı ʿālem pür-ziyā
Geldi andan ʿālem-i keşret vucūda ser-te-ser
Cümle-i ervāḥ-ı mürsel enbiyā vü evliyā
3. Daḥı şāh-ı ʿışk otağın ḳurdı şahn-ı ʿāleme
Cān-bāzān oldı taşḫīḥ-i be-dergāh-ı Ḥudā
Kimi Mūsī oldı Ḥıẓr-ı mürşide teslīm olup
Tūr-ı ḳalb-i evliyāyı eyledi maddī vü cā
5. Kimisi deryā-yı zulumetde ḳalup Ḳārūn-veş
Naḳd-i pend-ārāyla ğarḳ oldı olup Ḥaḳdan cüdā
Bu sebebdendür ki reh-bersüz yétilmez menzile
Éden anlardan ibā Ḥaḳdan daḥı eyler ibā
7. Kenz-i lā-yefnā dênilen ʿārif-i bi-llāhdur ol
Lik bulmaz étmeyince kişi terk-i mā-sivā
Mūtū ḳable en-temūtū nağmesin güş eyleyen
Diñlemez ḳānūn-ı ʿışḳdan ğayrı bir şayt u şadā
9. **Fahriyā** rifʿ at gerekse zıkr ü fikri pīşe ḳıl
Tā ola mirʾāt-ı ḳalbün zıkr-i Ḥaḳla incilā

3.

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1. Éy gönül sen gel imām-ı ʿışḳa eyle iḳtidā
Sālik-i dergāh-ı Ḥaḳ iseñ anı ḳıl pīşvā
Mazḥar-ı sırr-ı Ḥudādur cümleden aḳdemdür ol
Ehl-i vaḥdet dédiler kim aña olmaz ibtidā
3. Bir hü mā-yı lā-mekāndur meskenidür Ḳāf-ı dil
Mālik-i milk-i ḥaḳīḳat dédiler andan aña

2: 1^b Y.

3: 2^a Y.

Āsumān-ı vaḥdetün ḥorşīd-i ʿālem-tābıdur
Oldılar müstağrağ-ı envārı hep ehl-i hüdā

5. Niçe İbrāhīm Edhem vèrdi taḥt u tācını
Bulmadılar cevher-i ʿışka cihān içre bahā
Peyk-i ḥazret bildiler maʿnide anı ehl-i ḥāl
Oldıgıyçün enbiyā vü evliyāya reh-nümā
7. Yā ilāhī bir nefes dūr itme ʿışkuñdan beni
Girmesün iklīm-i ḳalbe tā ki ceşş-i mā-sivā
Mazḥar-ı *el-faḳru fahrī* ḳıl bu **Fahrī** bendeni
ʿİşğ ile ḳılsun nevā hem anı ètsün muḳtedā

4.

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün

1. İklīm-i dile geldi yine bir şeh-i vālā
Taḥt urdı otağın ḳurup ol şāhid-i maʿnā
Bir milke nice mālīk olur dèyü iki şāh
Hep varlıgımı eyledi başdan başa yağmā
3. Dèdüm nedür aduñ bizi sevdālara şalduñ
Yā ḳağı ilüñ serverisin èy ḳad-i bālā
Cānān ilidür dèdi ilüm ʿışğ dènür ad
Her ḳağı dile mālīk olursam olur ifnā
5. Bundan o meh-i burc-ı saʿādetdi cihānda
Nūriyla èder her ḳişi dīdārı temāşā
Fahrīye ʿaceb ola mı ol devlete vuşlat
ʿİşğ-ıla ola çeşm-i dili rüşen ü bīnā

5.

Mefāʿilün mefāʿilün feʿülün

1. Olanlar gülşen-i ʿışk içre güyā
Düşerler zıkr-i Ḥaḳḳa bülbül-āsā
Duyanlar būy-ı verd-i *lā-yezāli*
Ruḥ-ı dildārı èderler temāşā

⁵ bahā: beḳā Y.

4: 2^a Y.

5: 2^b Y.

3. Hārābāt ehliyüz mest-i müdāmuz
Ëyā sāķī bize peymāne-i mā
Biz ol esrüklerüz bezm-i ezelden
Degül maṭlūbumuz dünyā vü ‘uķbā
5. Şaķın ḥaml étme küfre bizi zāhid
Biz andan cümleten olduķ müberrā
Dutar mı küfr ü dīn ‘uşşāķ-ı ḥāzret
Ki yār olmaya ‘aķla anlar aşlā
7. Hemān maķşūdları dünyāda Allāh
Zihī ‘uķbāda ol zāt-ı mu‘allā
Yeter çigzitme ṫās-ı ‘ışķı **Faḥrī**
Muḥabbet dadımı cānuḡda ara

6.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ëy Resūl-i kibriyā maḥbūb u maṭlūb-ı Ḥudā
Muḫtedā-yı ins ü cin müşkil-güşā-yı evliyā
Zāt-ı pākūḡ ḳıblegāh-ı cümle-i peyḡam-berān
Ḥāk-i pāyuḡ tūtiyā-yı dīde-i şāh u gedā
3. Bā‘ iş-i āsāyiş-i ‘ālem vucūduḡdur senūḡ
Gelmesiḡ olmazdı mihre ṫal‘ at ü şemse ziyā
Ḥaḡ seni şāyeste-i mi‘rāc-ı zātı étdüḡin
Naşş-ı *sūbhāne ‘llezi esrā* édüpdür ḡōş-edā
5. *Raḡmeten li‘l-‘ālemīn* olduḡuḡ Ëy şāh-ı rūsūl
Muşḡaf-ı ḡüsnuḡde yazmış hey‘et-i şun‘-ı Ḥudā
Ḥizmet-i ḡāk-i derūḡden buldı rütbe Cebrā‘il
Hem Ebū Bekr ü ‘Ömer ‘Oşmān ‘Alīyü‘l-Murtażā
7. Ben kim olam meyden-i vaşfuḡda cevlān eyleyem
Vāşfuḡ Allāhdur ‘āciz ḡamu bāy u gedā
Līk maķşūdum şefā‘ atdür Ëyā cūd-ı kerem
İntisāb-ı zāt-ı pākūḡ kīmyādur kīmyā

9. H̄āne-i dilden sivā naqşını sil ' aşık iseñ
Beyti taht̄ir eylemek budur haq̄ıkat **Fah̄riyā**

7.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

1. İden gülşen-serāy-ı hazreti cā
Bağar mı bāğ-ı dehre bülbülāsā
İçen cām-ı *ledünnī* zezeminden
Olur hayrān u ser-mest sekrāsā
3. Alur mı milk-i Mışrı cennet olsa
Kaçan kim Yūsufi bulsa Züleyhā
Hiçāz ise murād ey hac emīri
Göñül beyt-i H̄udādur eyle ihyā
5. Haq̄āretle nigāh étme faķire
Dili Kaḫındadır şāyed ki ' Anķā
Geçüp cennetden indi arza ādem
Tevāzu' -la bulunur dēyü Mevlā
7. Cihānda **Fah̄riyā** erbāb-ı ' ışķa
Dēnür *ḫūbī fe-ḫūbī sümme ḫūbā*

8.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Elā yā eyyühā 's-sāķī edir ke 'sen ve nāvilhā
Harāb-ābād-ı ' ışķam kāse-i leb-rīzi erselhā
H̄umār-ı bāde-i furķatle maḫmūr oldı bu göñlüm
Şarāb-ı vaşluña kandur meded kıl şabr müşkil hā
3. Benüm şeb tā-seher peygüle-i ğamda kılan zārı
Sirişķ-i dīde-i nemnākümi luḫfuñla gel sil hā
Degül ol māh-ı ḫüsnüñde görinen iki ebrūlar
Benüm baḫt-ı siyāhum iki saḫr étmiş anı bil hā
5. Devā ümmīdin eyler dil-şikest ü ḫalb-i mecrūḫum
Édüp dārū-yı iḫsānuñla çāre eyle zā' il hā

7: 2^b Y.

8: 3^a Y.

Gözel sevme mey içme dëyü men' étme bizi zāhid
Haṭādur tevbe eyle ehl-i 'ışka bu taḥammül hā

7. ' Aceb rind ü ḳalender-meşreb olduḡ 'ışk-ıla **Faḥrī**
Gezersin lā 'ubālī bāḡ-ı 'ālemde çü bülbülhā

9.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Sende buldı mürde-diller tāze cān
Merḥabā ey şehri Ramzān merḥabā
Nūra ḡarḳ oldu zemīn ü āsumān
Merḥabā ey şehri Yezdān merḥabā
2. Yūsuf-ı güm-kerdenüḡ Ken' ānısun
Mışr-ı 'afv ü maḡfired sultānısun
Ḥazret-i Ḥaḳḳuḡ bize iḥsānısun
Merḥabā ey māh-ı Raḥmān merḥabā
3. Zıkr ü tehlīlün ḡidā-yı cism ü cān
Hem terāvīḡün şafā-yı zāhidān
Şem' u ḳandīlünle zeyn oldu cihān
Merḥabā ey nūr-ı Raḥmān merḥabā
4. Naḡme-i māzin imām-ı ḡoş-edā
Bülbül-i ḡoş-lehceveş eder şadā
Her biri 'uşşāḳa vērür bir şafā
Merḥabā ey māh-ı Yezdān merḥabā
5. İsm-i pākün oldu şehri-llāh senün
Daḡı vaşşāfuḡ ḡabību-llāh senün
Ḳadrün a' lā eylemiş Allāh senün
Merḥabā ey şehri Yezdān merḥabā
6. **Faḡriyā** şād ol ki raḡmetdür gelen
Mü' mine tāc u sa' ādetdür gelen
'Āşıḳa minhāc-i rif' atdür gelen
Merḥabā ey māh-ı Raḥmān merḥabā

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

1. Eyā bedr-i münir-i burc-ı İsrā
Emir-i *lī-ma' a-llāhi* te' ālā
Beşir-i pādişāh-ı *Lā-yezālī*
Nezir-i milket-i Rüm u Buḡārā
3. Künüz-ı *'alleme 'l-esmāya* maḡrem
Rumüz-ı sırr-ı *mā-evḡāya* dānā
Gözünge kühl-i *mā-zāḡa 'l-başardan*
Çekildi tütüyā-yı *'ālem-ārā*
5. Anuḡ-çün bārgāh-ı kibriyāya
Nigāh-endāz edeş *ānā fe-ānā*
Yüzün nūr-ı cemāl-i *Zü 'l-celālī*
Kaşuḡ mihrāb-ı *kaşeyn-i ev ednā*
7. Femün ḡürç-i lü 'lū-i ḡikemdür
Anuḡ-çün nuḡk-ı ḡaḡk oldu hüveydā
Lebün yāḡüte-i ḡamrā-yı cennet
ḡadün ḡübā ḡadün mir 'āt-i eclā
9. Şaçuḡdan aldı sünbül büy u rengin
Dişüḡden revnaḡı hem dürr-i beyzā
Bular tefḡim içündür yā Muḡammed
Şaḡa ḡāşā mümāşil ola eşyā
11. Senün rūḡuḡla pür-nūr oldu eflāk
Daḡı cismüḡle yerler oldu iḡyā
Bu sırdandır ki şāh-ı *'ālemīnsin*
Senüḡdür devlet-i *ülā vü uḡrā*
13. Zihī ḡikmet-reh-i ḡudret kim Allāh
Seni ḡıldı iki *'ālemde* büşrā
Cihāna cān ü cāna ḡıldı cānān
ḡabīb edindi zātına Te' ālā
15. Sen ol *'anḡā-yı* kevneynsin ki sāyeḡ
Zemīne düşmedi aşlā vü ḡaḡ' ā

- Senüñ nūr-ı cebīnün zeresidür
Anuñ-çün oldı şemsün qadri a' lā
17. Melā'ik beyt-i ma' mūr étدی ravzan
Ṭavāf için gelürler fevc fevcā
Nice ma' mūr evdür *nūr 'alā-nūr*
Olupdur şarq u ğarba pertev-efzā
19. Şerī' at milkinün sulṭānısın sen
Ḥaḳīkat taḥtġāhuñdur dil-ārā
Ṭarīkat gevherün şaçduñ cihāna
Ma' ārif gencün açduñ āşikārā
21. Sen ol mişkāt-ı ħazretsin ki Ḥaḳḳı
Senüñ nūruñla éderler temāşā
Dehānuñ yādıdur kevşer dénilen
Vucūduñ ' ayn-ı cennetdür serāpā
23. Niçe cennet ki cennetler senüñ-çün
Vucūda geldi éy qadr-i mu' allā
Seni bulan n'ider dār-ı na' ĩmi
N'ider dārı bulan dīdārı tenhā
25. Zülāl-i ' ışquñ bir qatresinden
Ḥayāt-ı cāvidānī buldı ' ĩsā
Ne ' ĩsī belki cümle enbiyāya
Şu' ā' -yı nūr-ı zātuñdı temennā
27. Ki zīrā mefḥar-ı peygam-berānsın
Olar sulṭān ise sen şāh-ı vālā
Bilen sensin yine qadrün kemā-hī
Dağı ol ' ālem-i bīnā vü dānā
29. Murādum intisāb-ı dergehüñdür
Degül ḥaddüm kemālün édem inşā
Velī bir zerre ' ışquñ oldı reh-ber
Anuñla olmışam vaşfuñda gūyā
31. Senüñ medḥuñde ' ācizdür melekler
Ḥudā dāned kemālāt-ı tu cem' ā
Benüm **Fahrī** firāk u hecr elinden
Yaşamı eylemişem pāra pārā

33. Teraḥḥum yā Nebīye-llāh teraḥḥum
Fe-men yerḥam li-āteynā sivākā
Éyā kân-ı şefâ‘ at sırr-ı ḥazret
‘Aṭā kon nūr-ı ‘ışkat çeşm-i mā-rā

11.

Müfte‘ ilün müfte‘ ilün fâ‘ ilün

1. ‘İlm oḡumaḡ isteriseḡ ṭālibā
Git be-rev söyle be-gū gel be-yā
Dersün tekrār édüp eyle su ’āl
Ez çe neden çün nite niçün çerā
3. İç tona şalvār dé yeḡ āsitin
Her birini ṭard idüben giy ‘abā
Dām-ı sivāya seni dūş étmesün
Gömlek ü pīrāhen ü ḡaftān ḡabā
5. Naḡz dégil gökçege bīniye maḡz
Ṭıfl gibi uyma hevāya dilā
Dünye eşḡāl ü bed-endīşeyi
Çaḡz vezeḡ ḡūk durur ḡurbaḡa
7. Oldı deriçe zücce der ü ḡapu
Ola maḡar ṭālibe şubḡ u mesā
Cevher-i ‘ilmi aluben ṭoldura
Köşe bucaḡ orta meyān ev serā
9. Ḥıṣ ü ḡışm u ḡavm ü ḡabile esbār
Cümlesini bu yola éde hebā
Herkese ikrām u tevāzu‘ ḡılup
Yā dédi bī-gāne imiş āşinā
11. Gürbe kedi nāve senet ḡuruş
Bir yère gelse idi bāy u gedā
Ayırmaya ṭālib yüzi seccādeden
Oldı perestār dededir niyā
13. Telle faḡ dām duzāḡ nām ād
Ṭālibi étmeye yolundan cüdā

- Alup eline kütübin dürmeye
Şām ile bām aḥşām taḅ çaḅ derā
15. Tuz nemek etmek et nān guşt
Her neyi bulur ise éde gıdā
Ni‘ met-i Ḥaḳdur yéyüben şükr éde
Māst yoğurd bozça eşi māstbā
17. Arğa de kārız oluḅ nāv-dān
Seyl éde çeşmi yaşını bu yola
Ḥizmet-i üstāduḅa şöyle döne
Daḅı degirmen ne dūrür asyā
19. Böyle olan ṭālibe désem sezā
Hem-çü to kes mi ne-nümāyed me-rā
Ṭālib-i ‘ilm olan ne-bin bende em
Sencileyin kimse görünmez baḅa
21. Müfte‘ ilün müfte‘ ilün fā‘ ilün
Bulduḅuḅ ‘ilmi oḅu itme ibā
Derse dūrüş kim diyeler ḅāş u ‘ām
Éy şeh-i ḅübān-ı cihān merḅabā

Bābü ‘l-bā

12.

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1. Yā Muḅammed nār-ı ‘ıḅḅuḅla dil ü cānum kebāb
Fürḅatüḅle iki dīdem oldu iki şışe āb
Sem‘ -i cānum gūş édelden nār-ı ‘ıḅḅuḅ nağmesin
Ney gibi inler hevā -yı hū-y-ile eyler şitāb
3. Maḅz-ı *zıllu-llāhi fi ‘l-kevneyn* iken zātıḅ senüḅ
Sāyedāruḅdı felekler éy şeh-i ‘ālī-cenāb
Sensin ol maḅbūb-ı ḅarrā-yı cihān kim vechüḅüḅ
Zīnet-i dil-cūyuḅa āyīne oldu dörd kitāb
5. Baḅr-i cūd-ı luṭfuḅuḅ yoḅdur kenār [u] ḅa‘ rı kim
Yedi deryā aḅa nisbet olamaz bir ḅatre āb

Fahrî-i mücrim benüm ihsânuna geldüm senün
Dilde âteş elde bād ü hāk serde gözde âb

13.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Seyr edem o mehi dèyü felekde her şeb
Şeb-çerâğ ile gezer tâ be-seher her kevkeb
Ben mi düşdüm bu cününîyet-i ' ışka ey dil
Bend-i zencîr-i hevâsıdur anuñ ' âlem hep
3. Hüsni mâhîyetine vâkıf olam dërken
Yerüm oldı gam-ı hicrân ile çâh-ı Nağşeb
Bî-edeblik edüp ister seni tıfl-ı ümmîd
Var ise görmemiş ey h'âce o ser-keş mekteb
5. *Kün fe-kân* sırrını keşf isterisen ey şofî
Câm-ı ' ışk u mey-i ' irfân ile ol leb ber-leb
Meşreb-i zühdi ço ' ışka düşegör ey **Fahrî**
Budur ol meşreb-i şâfi budur ol hâk mezheb

14.

Fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün

1. Yâ ilâhî gönlüme kıl fetğ-i bāb
Tā edesün pâdişāha intisāb
Pertev-i ' ışkuñla eyle rüşenā
Kim görenler dèyeler *ni' me 'l-me' āb*
3. Eyleme ālūde-i çirk ü riyā
Hāneyi mestāne-i bi' se 'ş-şarāb
Tahtgāh ét anı şāh-ı hüsnuñe
' Asker-i nefis ètmeye tā ki harāb
5. Sensin ol fermūde-i *lā-taknaū*
Rağmetünle bu dil-i vîrānı yap
Yâ ilâhî **Fahrî**-i bî-çāreyi
Rüyet-i didār ile kıl kām-yāb

13: 4^b Y.

14: 4^b Y.

15.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Derd ü 'ālem-rāh-ı 'izzetdür edeb
Hem daḥı tāc u sa' ādetdür edeb
Nev-'arūs-ı sālīkān-ı ḥazrete
Ḥil'at-ı pūr-zīb ü zīnetdür edeb
3. *Mūtū kable en-temūtū* sırrına
Cānib-i Ḥaḫdan işāretdür edeb
Gülsitān-ı 'ışk içinde kāmīlīn
Dēdiler būy-ı vilāyetdür edeb
5. **Fahriyā** mengüş-ı cān eyle anı
'Ārif-i Ḥaḫka 'alāmetdür edeb

16.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Ḥāl-i 'ışkūn yaḫdı cismüm āteş-i sūzāna hep
Ḳorḫaram derd-i derūnumdan felekler yāna hep
Dil semenderveş düşüp baḫr-i 'amīḫ-i ḫayrete
Perr ü bālin yaḫdı cümle āteş-i hicrāna hep
3. Naḫd-i ṭā'āt ü şalātı zāhidüñdür keyf eder
Cennet içre vuşlat-ı ḫūrān ile ḡilmāna hep
Ehl-i diller degmedi bir ḫırḫa-i pejmürdeye
Dünyede kālā-yı cāhı verdiler nā-dāna hep
5. Fariḡü'l-bāl ol cihān milkinde pervāz eyleme
Fahriyā çünkim ḫanā' atdür sebeb 'irfāna hep

17.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Naḫd-i dildür 'āşıkūn ser-māyesi dildāra hep
Līk bilmez bezl eder ḫadrini yār aḡyāra hep
Bülbül-i ḫōş-hecedür ḡüyā lisān-ı 'āşīḫān
Seyr edüp ḡülzār-ı ḫüsnüñ başladı ḡüftāra hep

15: 4^b Y.

16: 4^b Y.

17: 5^a Y.

3. Dil hevā-yı ʿışk-ıla pervāneveş pervāz édüp
Yađdı bī-pervā olup bāl ü vucūduñ nāra hep
Gördiler çün bir degüldür çāşnī-i zühd-i ʿışk
Zāhidān-ı huşk-diller düşdiler inkāra hep
5. Münkir-i efsürde-dilden gam yeme sen **Fahriyā**
Tiğ-ı zikri çek gelürler cümlesi ikrāra hep

18.

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1. Ėy gönül fāş étme sırruñ kıl ʿadūdan ictināb
Üşmesün şehd-i tarīkāt üzre zenbūr u zübāb
Sırrı sır étmek degüldür her denīnün behresi
Kadr-i cevher-bend iken ʿarz étseñ anlamaz gülāb
3. Küll-i müksirden şanur şürb-i müdām-ı vağdeti
Rüz u şeb mey-hāne-i keşretde nüş eden şarāb
Ser verüp sırrı ʿayān étmez cihānda ehl-i hāl
Kālb-i zendür kāl ile iksire kim eyler şitāb
5. Kayd-ı ʿışka bend édüp dām ile ağıyaruñ yolın
Mülhid-i rübāh-meşreb diñlemez pend-i şavāb
Birke-i kālbüñ gülāb ile pür étseñ zāhidün
Lāşe-i hubb-ı sivā ile kılur ol mencilāb
7. Vağdet ehli keşretün emvācına kılmaz nigeñ
Bağr-i bī-pāyān-i ʿirfān içre olmışdur ħabāb
Zerreyi görse güneş der kıtreñ ʿummān şanur
Şol ki aña ʿālem-i taĥkīke olmaz feth-i bāb
9. Her cihetden *semme vechu-llāha* isterseñ nazār
Olmasun kālbüñde keşret çeşm-i cānuñda niķāb
Zübde-i ğayb-ı şehādetdür vucūduñ nicesi
Men ʿaref dersin oķı kim olasın *ümmü ʿl-kitāb*
11. *Naĥnü akreb* nağmesin güş eyledün [sen] **Fahriyā**
Kağrı maşrıkdan tülü ʿétse görünür āfītāb

⁵ sen: yā Y.

18: 5^a Y.

19.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. O şeker hānde ile la' l-lebi şanma şarāb
Odur ol kim denilür çeşme-i kevşerdeki āb
Zāhidā sen bu baş-ıla giremezsın ' *Adne*
Hār olursañ da ' Uzeyre olamaz saña me' āb
3. Göremez vech-i meh-i enveri a' mā hergiz
Cāhile cehli belāsı olur elbette hicāb
Faqr-ı tāma erişen şāh-ı celilü ' l-ķadre
Bir olur taht-ı na' im ile dūr-i genc-i ' azāb
5. **Fahriyā** dergeh-i fakra erişen sultān ol
Ne ta' alluķ ne tereddūd ne temekkūn ne şitāb

Harfu ' l-te

20.

Müşemmen

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Varalum pīş-geh-i Hāķķa kılup maḥv-şifāt
Silūben jeng-i sivādan dilümüz çün mir' at
Cān u dilden diyelüm ēy keremi bī-gāyāt
Bizi maḥrūm-ı vişāl eyleme indür ' arāzāt
Bizüz ol bülbül-i gülzār-ı dil-i ehl-i şikāt
Êtmişüz ' ışķ-ıla ol ravzada yüz biñ nağamāt
Ümmetüz şāhib-i *levlāke* ' aleyhi ' ş-şalavāt
Şāh-ı merdān-ı ' Ālī bendesi bā-şidķ u şebāt
2. Bizi ālūde-i jengār-ı sivā anlayamaz
Kādr-i ter-dāmeni telvīş-i riyā anlayamaz
Tāb-ı ḥorşīd-i ziyā -baḥşı ' amā anlayamaz
Gevherin kadrini dihkān-ı kara anlayamaz
Şiri rūbāh-ı kühistān-ı fenā anlayamaz
Hālümüz kāl ile her bir cūhelā anlayamaz
Ümmetüz şāhib-i *levlāke* ' aleyhi ' ş-şalavāt
Şāh-ı merdān-ı ' Ālī bendesi bā-şidķ u şebāt

19: 5^a Y.

20: 5^b Y.

3. Êtdük ezber sebâķ-ı ķā'ide-i *men-arefî*
Dutduķ encād-ı me'arîfde ıarıķ-ı selefi
Sînemüz eylemişüz tîr-i melâmet hedefi
Verdi Hâķ *müjde-i lâ-havf*-ile 'izz ü şerefi
Bizüz ol taht-ı kıbâbî dênilen *kenz-i hafî*
Bizdedür dürr-i emânet bizüz anuķ şadefi
Ümmetüz şâhib-i *levlâke* 'aleyhi 'ş-şalavât
Şâh-ı merdân-ı 'Âlî bendesi bā-şıdķ u şebât
4. **Fahriyâ** faķr u fenâ dergehünj êt püşt ü penâh
Râzî-i *Naħnü kasemnâ* olan olmaz güm-râh
Êtme 'ömrünj ğam u endüh ile pā-mâl ü tebâh
Ola gör şâm u seher mu'terif-i cürm ü günâh
Sür yüzünj ħâk-i der-i ehl-i dile eyleyüp âh
Birgün eyler seni müstaĝraķ-ı luţf-ı Allâh
Ümmetüz şâhib-i *levlâke* 'aleyhi 'ş-şalavât
Şâh-ı merdân-ı 'Âlî bendesi bā-şıdķ u şebât

21.

Müseddes

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1. Yâ ilâhî nedür ol bâr-ı belâ-yı ğaflet
Zümre-i belhüm-ezalle beni kıldı nisbet
Cennet-i *fırrû ila-llâha* ederken sür'at
Râh-zenlik édüben nefis ü hevâ bî-minnet
Yerüm oldu ğam u hicrân ile çâh-ı zulmet
Meded ey kân-ı kerem luţfu çok 'âlî-ħazret
2. Zıkr-ile bülbül-i nâlende édüm şubħ u mesâ
Fıkr-ile zinde édüm hemçü cenâb-ı İsâ
'İşķa efkende édüm eyleyüben terk-i sivâ
Beni pā-mâl-ı miħen eyledi şimdi dünyâ
Yerüm oldu ğam u hicrân ile çâh-ı zulmet
Meded ey kân-ı kerem şâhibi 'âlî-ħazret
3. Ne-durur zaħm-ı dil-i ķarama yâ Rab çâre
Oldum endişe-i 'ışķuñla 'aceb âvâre
Kıldı mîr'ât-ı dilüm seng-i cefâ şad-pâre
Yoķısa böyle m'olur 'aşıķ olan bî-çâre

- Yerüm oldı ğam u hicrān ile çāh-ı zulmet
Meded ey kān-ı kerem luṭfu çok ʿālī-ḥazret
4. Başmadı mescide pā urmadı misvāke dest
Zühd ü taḳvāyı unuttı göñül oldı ser-mest
Kıldı sevdā-yı sivā şīşe-i nāmūsı şikest
Yetiş ey pīr-i muġan eyledi ğam pāyemi pest
Yerüm oldı ğam u hicrān ile çāh-ı zulmet
Meded ey kān-ı kerem luṭfi çok ʿālī-ḥazret
5. **Faḥriyā** Fāriġ u āzāde olup kııl ḥazeri
Eyle ālāyiş-i dünyā-yı denīden güzeri
Olagör şām [u] seḫer muʿterif-i cürmüñ eri
Ḥasb-i ḥāl eyle bu nazmı aḳıdup çeşm-i teri
Yerüm oldı ğam-ı hicrān ile çāh-ı zulmet
Meded ey kān-ı kerem luṭfi çok Allāh meded

22.

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Derd-i ʿışka devā mı olur heyhāt
Çāre kılmaz ṭabābet-i Boḳrāt
Gerçi milḫ ü ücāc olur zāhir
Līk maʿnīde mā-i ʿazb-ı Furāt
3. Çār ḳuldur o çār ebrūlar
Degmesün dēyü aña dīde-i īfāt
Leşker-i ḫüsn ü hecri Tātārī
Kışver-i şabrum eyledi tārāt
5. **Faḥriyā** çekme ğam dü-ʿālemde
Ṭālīʿ uñdur muḳārin-i bābāt

23.

Mefʿülü fāʿilātün mefʿülü fāʿilātün

1. Yā Rab bu sırr-ı ʿışkı ʿuşşāḳa āşikār et
Gülzār-ı vuşlatuñda her birisin hezār et
Esrār-ı *küntü kenzüñ maḫfi* olan rumūzın
Der-güş güş-ı ʿāşik mengüş u güşvār et

22: 6^a Y.

23: 6^a Y.

3. Êy zâhid-i sebükser zühd ile Hâk bulunmaz
Geç hub-1 mâ-sivâdan ʿışk-ıla âh u zâr êt
Âvâz-1 *nahnu akreb* êrdiyse semʿ-i câna
Fânî olup beğâ bul hep varuñı nişâr êt
5. Tāvūs-1 bâğ-1 kuds êt **Fahrî**-i bî-nevâyı
ʿİşkuñla êde cevlan lütfuñla iʿtibâr êt

24.

Mefʿülü mefâʿilü mefâʿilü feʿülün

1. Dil hânesini eyledi pür-nür-1 muhabbet
Refʿ eyledi ğam zulmetini nür-1 muhabbet
Tâkat mı gelür debdebe-i Hayder-i ʿışka
Çün tabl u ʿalemle gele menşür-1 muhabbet
3. Ger olmasa seng-i sitem-i hecr-ile meksür
Pür-nâle idi ʿışk-ile fağfür-1 muhabbet
Ol dildeki envâr-1 tecellî-i ilâhî
İzhâr ola bil mazharıdur *Tür*-1 muhabbet
5. **Fahrî** harem-i *kurba* resânende olaldan
Oldı heves-i yâr ile mecbür-1 muhabbet

25.

Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

1. Söyledi esrâr-1 ʿışkı yâr mest
Eyledi ʿaşıklara izhâr mest
Hvâce-i dâna-yı ʿilm-i *men-ʿaref*
Êtdi bu tıfl-1 dili bîdâr mest
3. *Semme vechu-llâh* remzinden haber
Bülbüle vèrdi bugün gülzâr mest
Büy-1 ʿıtr-âmîz-i zülf-i dilberi
ʿArz êder dil-dâra bād-1 bâr mest
5. Vaşlına cân u dili dellâl-1 ʿışk
Vèrmek üzre eylemiş bāzâr mest

24: 6^b Y.

25: 6^b Y.

- Ben miyem mestāne ez-‘ ışk-ı bütān
Hür mest ü nür mest ü nār mest
7. Mest-i lā-ya‘ kıl olur ‘ uşşāk-ı Hāk
Sūk-i ‘ ālemde gezer bī-kār mest
- Fahriyā** mest-i müdām ol ‘ ışk-ile
Kıl temāşā-yı cemāl-i yār mest

26.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

1. Baña benden görindi çünkim ol dōst
‘ Aceb mi dembe-dem dērsem menem dōst
- Ene ’I-Hāk* dēme ben dōstum dēmekse
Menem dōst menem dōst menem dōst
3. Şifāt esmāya ‘ ayn u ‘ ayn-ı müsem mā
Dēnürse men kimem yā kim-durur dōst
- Tecellī-i Hākā çün yok nihāyet
Neden bilem ü kālüm olmaya dōst
5. Hākūñ ‘ aynı degül mi ‘ ayn-ı mevcūd
Neden ben ğayr olam hem ğayr ola dōst
- Be zāhid bu bilişle bulamazsın
‘ Ağıldan içerüdür menzil-i dōst
7. Saña senden yağındur n’ eyleyem līk
Seni senden ayırmış vaḥdet-i dōst
- Menem şem‘ -i cemāl-i yāre karşı
Yaқан bāl u perin pervāne-i dōst
9. Ne dēsün **Fahri**-i bī-çāre cānā
Çü dēyen dōst ola hem eşiden dōst

Terkib-bend

Müfte' ilün müfte' ilün fâ' ilün

I.

1. Diñle sözüüm ey şeh-i ferhunde-zât
Milk-i hevâ vü hevese sürme at

Bir dem ola bulmayasın bu demi
Debdebe-i 'âleme olmaz şebât
3. 'Arşa-i dünyadaki ferzâneler
Olsa da Leclâc olur encâmı mât

Mezra' a-i âhiredür bu fenâ
Hırş ise hârşuñ zihî bed-ğâşılât
5. Hurrem-i âlâyiş-i dehr olma sen
Maḥrem-i esrâra eriş ol şikât

Olma taleb-kerde-i emval ü câh
Çâha düşüp câh-ile câhil-şifât
7. Kâ' be-i qalbün hele lâyıq degül
Eyleyesin melce-i Lât u Menât

Naqd-i ma' ârifle dilün kesesin
Eyle tolu kııl 'amel arza necât
9. Sür yüzüñi ḥâk-i der-i ḥâzrete
Seyl-i sirişkün aqıdup çün Furât

Girmeye beyt-i dile kııl sür' atî
Dedi ḥüdâ da dâḥil-i cennetî

II.

1. Cehd idüben kendüñe bir yâr bul
Hem-reh ü hem-derd ü hem-esrâr bul

Şeş cihetün düzd-i sivâdan şağın
Dâ'ire-i qalbüñe pergâr bul
3. Pîr-i muğâna eriş ol mest-i 'ışk
Def' -i ğam eyle mey-i serşâr bul

- Pey-rev-i lā-havf olan oldu emîn
Sen dağı bir mürşid-i ebrār bul
5. Kā'ide-i 'ışk-ı cevānı okı
Şāhid-i maķşūdı be-dīdār bul
'İkd-i zen-i dünyeye étme heves
Kes sen o peyvendi vefadār bul
7. Sözine aldanma o mekkārenüñ
Sūdı yoķ encāmını ekdār bul
Fā'idesizdür saña bu hırş vāz
Baħr-i ķanā'at güherin var bul
9. Dest-i ecel pençe-i ğamzeñ şikest
Eylemedin derdüñe tīmār bul
Tut ki sen olduñ şeh-i milk-i fenā
Degmez aña kim ola encāmı lā

III.

1. N'oldı Süleymān u Sikender göñül
Her biri çekdi 'ademe ser göñül
Ķanı o Keyħüsrev ü Nūşu'r-revān
Menzili ħāk oldu serāser göñül
3. Tiĝ-ı ecel anda kim 'uryān ola
Tayanamaz źarbına Ħayder göñül
Sen nice tapduñ bu büt-i dünyeye
Bulmadı nef' in anuñ Āzer göñül
5. Bir ğün olur ħāke berāber vucūd
Olsa dağı ķal'a-i Ħayber göñül
Dīde-i ħod-bīnünji eyle güşā
Sen seni bil saña seni ver göñül
7. Nefħa-i naķdīne-i merdān ile
Eyle dilüñ genc-i bād-āver göñül
Sen şadef-i dürr-i girān-māyesin
Kenz-i ma'ārif saña dērler göñül

⁶ étme: eyle Y.

9. Ravza-i Rızvān eğegör kendüñi
Ĥār-ı sivādan güli kırtar göñül
Niceye dek bu cedel-i bī-me‘āl
Ĥızra eriş dersi *ledünniden* al

IV.

1. Sen seni ét şāhid-i ma‘nā-yı ‘ışk
Ėam yeme olsañ dağı rüsvā-yı ‘aşk
Nefy-i sivā kııl teber-i lā ile
Göstere yüz dilber-i a‘lā-yı ‘ışk
3. Cennet-i ‘irfāna girüp adem ol
Ĥiçe şatarsa dağı tūbā-yı ‘ışk
Cevrine şabr eyleyen Eyyübını
Zinde-dil eyler dem-i ‘İsā-yı ‘ışk
5. Çek elüñi müfti-i Māçīn-i zühd
Naķle şığar şanma bu fetvā-yı ‘ışk
Vèrdi cevāb-ı *limeni ’l-milki* tām
Zinde iken dünyede mevtā-yı ‘ışk
7. Ètdi temāşā-yı cemāl-i Ĥudā
Her neye baksa dil-i bīnā-yı ‘ışk
Gör niçe dānāları mecnūn ider
Zülf-i perīşānī-i Leylā-yı ‘ışk
9. Bāyı gedā şāhı kılar bī-nevā
Böyledür āyīn-i dil-ārā-yı ‘ışk
Reh-ber eğeyin eyleme Ėaflet anı
Tā ki der-i Ėazrete ilete seni

V.

1. Èy Ėam u endūh olan āşinā
Derdüñ olur derdüñe bir gün devā
Zulmet-i fürķatde fiĖān eyleme
Sūre-i leylüñ şonıdur *ve ’d-duĖā*
3. Çīle-keş-i faķr u fenā ol müdām
Tekyeğeh-i dünyede umma Ėinā
Ney gibi zār eyle seĖer hū dèyü
‘Ömrüñi şarf eyleme bād-ı hevā

5. Serv-i ser-efrāz iken  y ibn-i vaqt
Olma ebu 'l-vaqt-ı kuy d-ı siv 
Fa' tebir  k hlini  ek  eşm ne
G r ned r eőy daki neşv   nem 
7. Nağme-i tevħidile dem-bested r
Her şecer   her varağ u her giy 
Sen ni e gağletdesin  y y r-ı H k
H kka bu yoldan mı gider etķiy 
9. H k-i r h-ı ' iőķ olan ez-c n u d l
T c-ı ser-i '  lem olur **Fahriy **
Al sebağ-ı *men 'arefi* őub  u ő m
Kend ni ins n  deg r ve 's-sel m

28.

B b-ı Harf-i Şe

F  il t n f  il t n f  il t n f  il n

1. Y  il hi bir gaşib [ ] bi-nev yam el-ğiy ő
Gaşka-i dery -yı bi-  n u  er yam el-ğiy ő
Ben o z tam ki őif tum hep őif tuņdur sen ņ
Katre-i n cizem emm  ' ayn-ı m yam el-ğiy ő
3. Bi-vuc dam zerreyem ĥorőid-i ' irf nuņda ben
Z tum idr k n de '  ciz bir ged yam el-ğiy ő
Dil viő l ņ zevķine  rmezse vicd nında ger
Her cez  kim m btel yam hep sez yam el-ğiy ő
5. **Fahriyem** p r-derd   p r- h u en n    are-c 
B -cen b-ı z t-ı p ket-r y res nam el-ğiy ő

29.

Mef  il n mef  il n mef  il n mef  il n

1. Cem l ņ n ridur y  Rab dil-i s z numa b  iş
Şeb-i hecr-i cel l n dur geh  n l numa b  iş
Muħabbet bulsa őaħt-ı p ő olur şart-ı edeb s ķıt
Anuņ- n oldu ' iőķuņ r z u şeb efg numa b  iş

28: 8^a Y.

29: 8^a Y.

3. Hüdāvendā seni bende beni sende bulaldan ben
Hep oldu 'uqde-i ğayriyetüm fekdānuma bā' is̄
Dem-i Hāyder erişdi dil kuyūdāt-ı mezāhibden
Rehā-yāb olduğudur kuvvet-i imānuma bā' is̄
5. Zuhūrum bāṭın u bāṭın zuhūrumla olur zāhir
Anuḡ-çün **Fahriyā** oldu şü'ūnum şānuma bā' is̄

30.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Zāhidā gel eyleme erbāb-ı 'irfānile baḡş
Katre-i nā-çiz éder mi baḡr-i 'ummānile baḡş
Bī-ḡabersin menzil-i kurb-ı ricālu-llāhdan
Remz-i *kerremnāyı* bil de eyle insān ile baḡş
3. Pend-i nāşih 'āşık-ı şūrīdeye étmez eşer
Eylese her bir sözin āyāt-ı Kur'an ile baḡş
Haste-i hecre gelür mi zerre deḡlü inşirāḡ
Rüz u şeb eylerse Bokrāt ile Loḡmān ile baḡş
5. Kālīb-ı bī-cāna beḡze[r] merd-i nā-kābil hemān
Fahriyā 'āḡil olan eyler mi nā-dān ile baḡş

31.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Naḡd-i vaşl-ı dilber aḡyāra nişār olmak 'abeş
Gülşen-i 'uşşāḡdan ğayra hezār olmak 'abeş
Nuḡl-i bezmāsā aḡız dadı dēyü la'l-lebün
'Arz-ı hüşyār eyleyüp bī-i' tibār olmak 'abeş
3. Yār dökdi dāne kurdı dām zülf ü ḡālden
Kaşdı şayd-ı murḡ-ı dildür bī-ḡarār olmak 'abeş
Çünki merdān-ı Hūdānuḡ tuḡfesidür derd-i dōst
Baḡa luḡfi bī-'adād u bī-şumār olmak 'abeş
5. Kālb-i 'ārif gül gibi bī-vaḡt açılmaḡdur zarar
Fahriyā nekşüfte diller ḡam-güsār olmak 'abeş

30: 8^a Y.

31: 8^b Y.

32.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Siyeh zülfüñ-durur ' aqlum perişān olmağa bā' is
Ruḥ-ı huygerdelerdür dīde giryān olmağa bā' is
Ne bāğuş verd-i ḥandānı-durur vechüñ ' aceb bilsem
Dilüm āşüfte kıldı oldı nālān olmağa bā' is
3. Tecellī-i şunūn-ı zāt-ı Ḥaḫdur zāt-ı eşyā hep
Nedür ḥaylūlet-i ḥā' ille pinhān olmağa bā' is
Vaṭan ğurbet qarībūñ bu' d olur zāhid bu ḥālden geç
Olur encām-ı kārūñ keşr-i noḫşān olmağa bā' is
5. Hemīşe *naḥnu akreb* sırrıdur ' uşşākı der-ḥayret
Kıllup **Fahrī** gibi iftān u ḥayrān olmağa bā' is

33.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Êy ḥaḫīkat ' andelībi bulma gel gülşāna şuç
Sendeki sendekidür hep sendekin ' i' lāna şuç
Sen seni kılduñ yine ' ālemde rüsvā vü ḥacil
Ġayra bühtān étme bul zātūñdaki a' yāna şuç
3. Sendedür maḥfi egerçi sırr-ı zāt-ı kibriyā
Perdedür ğāyet zuhūrī in ü āna bulma şuç
Ḳurb-ı *ev ednāya* vāşıl olmağa Aḫmed gerek
Olamaz bu cehl ü merdān bulmasın imāna şuç
5. **Fahrīyā** meydān-ı ' ışk içre serüñ ğaltān iden
Ḳapdı ğūy-ı vaḫdeti zāhid bulur çevgāna şuç

34.

Mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. Êy şeyḥ-i mürāyī saña ne şavma' a ne tāç
Çün sende seni bulmak ola ğayrıya muḫtāç

32: 8^b Y.

33: 8^b Y.

34: 8^b Y.

- Tekye dēdigūn taḳye ḳopup ſayḩa degūldür
Dem-beſte olur piſte gibi ‘ārif-i ſer-tāç
3. Pālās olamaz cennet-i veſvās derūnı
Pāk eyle göñül ḩānesini çēſm-i dilūn aç
Cem‘-i merede redde ſebeb ṫurfe belādur
Tevḩīde ēriſ vaḩdeti bul ‘ōmri aḩa ſaç
5. **Faḩrī** gibi bir ‘āſıḩ-ı bī-çāre bulurſaḩ
Esrār-ı dili durma yōri yalvar aḩa aç

35.

Mef‘ülü mefā‘ilün Mef‘ülü mefā‘ilün

1. Èy ‘āſıḩ-ı bī-çāre gel ſerm ü ḩayādan geç
Zıkr ile girībānuḩ çāk eyle riyādan geç
Ger derſe ſaḩa zāhid geç bāde vü maḩbūbdan
Ġāyet-le ḩaṫādur bu ‘uſſāḩa ḩaṫādan geç
3. Gir mekteb-i ‘irfāna bil ‘alleme‘l-esmāyı
Farḩ eyle müſemmāyı ‘ayn oḩı veġādan geç
Al baḩr-i me‘ārifden dürrüñ ſādef-i zūhdüñ
Emvāc-ı rüyından ḩaç evſāf-ı ſivādan geç
5. **Faḩrī** ſaḩa kim der kim alma ſebaḩ-ı ‘ıſḩı
Yā çār kütübden geç yā ſuḩf-ı riyādan geç

36.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Vērmez ālāyiſ-i dūnyāya dili zī-ferhenc
Olsa her ſemḩı ſera dükeli güncī-i genc
ſāhbāzī-i ma‘ārif ḩatı bālā-perdür
Dāne-i ḩubb-ı ſivā olmaz aḩa dām-ı ſikenc
3. Sübḩa-gerdāniyi ezḩār-ı ḩudā ſanma ſaḩın
Çekdüġi *ṫül-i emel* fikret-i zāhid ſeſ-penc
‘Andelīb-i dile hem-dem olsun bülbül
ḩiç mānend ola mı *ṫā‘ir-i ḩudsa* sārenc

35: 9^a Y.

36: 9^a Y.

5. Olma pā-beste-i ferḥanc ü zarar bī-renc ol
Mey-i hiç bezm-i me‘ arifden içüp al ferḥanc
Ruḥ-ı nārencini ‘ arz itse de bā-ganc-ı hezār
Zen-i dünyā olamaz Yūsuf-ı ‘ işğa hem-senc
7. **Fahriyā** kişver-i nefşüñ yörü serdārı olup
Eşheb-i ḡayreti sür al dükeliden espenc

37.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Münkeşirdür ḳalb-i ‘ arif çün zücāc
Vaşl-ı Hāḳdan ḡayr-ıla bulmaz ‘ ilāc
Leyletü ‘I-ḳadr dilinde tā-seḫer
Şu‘ ledür ez-nūr vehhāc-ı sirāc
3. Menzil-i insān-ı kāmil başḳadur
Kes mekes olmaz mekes kes bī-lücāc
‘ Ārifüñ her sözidür ‘ azb-ı Furāt
Līk nā-ehle gelür milḫ ü ücāc
5. Olma pā-māl-ı giriftār-ı hevā
Vérme nā-dān olana bāc u ḫarāc
Münbasıṭken ḫ^vān-ı elṭāf-ı ilāḫ
Sen neden ḳalduñ beyābān içre ac
7. *Mā rameyte iz rameyt* oḳı müdām
Dīdeñi gel sen ‘ ubeydu-llāḫa aç
Aḫsen-i taḳvīmüñi étme hebā
Bā‘ iş-i ‘ irfān degüldür sāc u tāc
9. **Fahriyā** taḫt-ı ḳıbābīden misin
Almadı ḫāl-i dilüñden kes nitāc

Harfû 'l-Ĥā

38.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Yā ilāhī ola mı çeşm-i dile feyz ü fütüh
Bāb-ı şāhīye gerekmez mi ola dāmü 'l-meftüh
Kışver-i tende koma ' asker-i nefsi yā Rab
În tezer hum yeẓillu dēdi çün ĥazret-i Nuĥ
3. Mehlikāt-ı ġam u efkār sūy ētdi ġuluv
Yetiş ēy pişrev-i debdebe-i pertev-i rūĥ
Bezm-i erbāb-ı dile ĥazır olup mest olalum
Şunula destimūze cām-ı mey-i nāb-şabūĥ
5. Vuşlat-ı ĥaĥ yine senden saĥadur ēy şofi
Olmaz ol merĥalelerde şun' -ı rāĥ-ı rūĥ
Ķuds-ı lāĥûtî-i Ĥaĥĥa ēreyüm dērsen eger
Virdün olsun dil-i **Faĥrî** gibi ism-i şebbūĥ

39.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Ķızarup şermile bezme gelür āyāna ĥadeĥ
Yoĥsa boş mı şanur kendin o dīvāne ĥadeĥ
Sāĥiyā çekme ' ināyetin yörisün esb-i şafā
Tolu şun ' āşık-ı rindāna nerīmāne ĥadeĥ
3. Meclis-i ehl-i dile cān vērür ol çāpük-rev
Bir ayaġ üzre döner ĥızmete merdāne ĥadeĥ
Maĥv ēdüp varını şem' -i ruĥ-ı yāre yakdı
Bāl ü perrin hele pervāsız o pervāne ĥadeĥ
5. Mest-i medhūş-ı ilāhī olagör ēy **Faĥrî**
Elüĥe sāĥî-i ĥazret şuna şāhāne ĥadeĥ

38: 9^b Y.

39: 9^b Y.

40.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Dür olanlar zāt-ı Hâkdan bulmadı hergiz felâh
Reh-revân-ı muzlîm-i idbâra gelmez inşirâh
‘Ucb-i pindâr ile nâ-binâ olan bî-behreler
Nûr-ı hoşîd-i ziyâ-bağşıyla bulsun mu felâh
3. Ehl-i dünyâ câh ile şâh olsa lâzımdur himem
Yâ fütâd-ı hâk olur olmazsa ‘Ankâya cenâh
Kıymet-i dendân-ı dildârı yine ‘ârif bilür
Yazmamış anı Dürerde Molla Hüsrev hem şihâh
5. Şanma dūrîde bu **Fahrî**-i kemîni yârdan
Himmat-i şâhib-dilândur aña râh u çerâh

41.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Bulalum dersen dü-‘ âlemde eger feyz ü felâh
Zîkr ile çâk-i girîbân eyle dâ’im kıl sıyâh
Nağd-i ‘ömrün zîkr-i Hâkda şarf ü itlâf etmeyen
Şûret-i hayvânda maşşûr olup êde niyâh
3. Lik zîkrün qalbe rûha serre êrmekdür garaž
Yalnız olmaz lisân ile gönülde inşirâh
Êrişür tevhîd-i şırfa ‘âşık-ı nîgû-sirişt
Bir görür mezkûr u zîkr ü zâkiri bulur necâh
5. Mantıku ‘t-‘Tayrı Süleymân-ı zamândan eyle gûş
Fahrî-i bî-çäreveş bulmağ dilersen el-fetâh

42.

Mef' ülü fā' ilātü mef' ilü fā' ilün

1. Êrdi peyâm-ı peyk-i haqîkat ‘ale’ş-şabâh
Vêrdi dile beşâret-i vuşlat ‘ale’ş-şabâh

40: 9^b Y.

41: 9^b Y.

42: 10^a Y.

- Ëy künc-i keşret içre ğarīb-i fütādegān
Āzādelerle eylenün ülfet ‘ale’ş-şabāh
3. Bülbül nedür bu cān yakıcı nāle vü fiġān
Vérmez mi ğonca bŷy-ı leṭāfet ‘ale’ş-şabāh
Naḳl-i ma‘ārif ile mey-i nāb-ı cām-ı ‘ıŷḳ
Zāhid degül mi cānuġa minnet ‘ale’ş-şabāh
5. **Fahrī** zalām-ı cehl-i ‘amādaydı ḫāliyā
Ger doġmasaydı ŷems-i hidāyet ‘ale’ş-şabāh

43.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

1. Ḥudānuġ mālik-i esrārıdur ŷeyḫ
Ḥaḳīkāt ŷehrinün ḫunkārıdur ŷeyḫ
Arıdür ḳalbi derd-i mā-sivādan
Göñüller milkinün serdārıdur ŷeyḫ
3. ‘Aṭālar eyler erbāb-ı sülūke
Yem-i luṭfuġ dür-i ŷehvārıdur ŷeyḫ
Ṭaşa baḳsa zer eyler bir nefesde
Ḥaḳuġ ḳudretleri āŷārıdur ŷeyḫ
5. Ṭabīb-i ḫāzıḳ-ı emrāz ḳılupdur
Ḥakīm-i muṭlaḳuġ dildārıdur ŷeyḫ
Dili miftāḫ-ı ḳufl-i *küntü kenzdür*
Cinān-ı ma‘nevī enhārıdur ŷeyḫ
7. Gel Ëy zāhid sen inkār Ëtme ŷeyḫı
Muḫammed Muŷtafānuġ yārıdur ŷeyḫ
Bu **Fahrī** gūyiyā bir ‘ālem olmuŷ
Semā-yı ŷadrınuġ envārıdur ŷeyḫ

44.

Müfte‘ilün müfte‘ilün müfte‘ilün fā‘ilün

1. Buldı göñül āh u enīn eylemede irtisāḫ
Dutalı āvāze-i ‘ıŷḳa küçücekden ḳulaḫ

43: 10^a Y.

44: 10^a Y.

- Debdebe-i ʿırz u vaḡārı édüben ʧard u ʧarḡ
Étdi nihālîçe-i ʿömrini daḡı iki şāḡ
3. Düşdi vecihün ḡademi ḡākine dil-küştenün
ʿAbḡari bir naḡşa dönüp şandı görenler anı nāḡ
Şaldı bugün lâne-i vuşlat dèyü bāz-ı himmetün
Geçdi hevā gediklerün dèmedi hiç yaḡın ırāḡ
5. Faḡrî gibi bendesin āzād éder ol kişi kim
Ḳayd-ı söz-i pendüñe tutmaya ʿömründe şımāḡ

45.

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Nev-bahār érđi vü oldı yine peydā gül-i sürḡ
Ḳıldı bülbülleri nālende vü şeydā gül-i sürḡ
Açdı nergis gözini vesmelenüp gülşende
Ser-fürü bir de benefşe ḡatı raʿ nā gül-i sürḡ
3. Jāle şeb-revlik édüp girdi çü şaḡn-ı çemene
Lāle açdı dehenin eyledi ḡavḡā gül-i sürḡ
Geldi çün bād-ı şabā pādîşehî gülşāna
Döşedi ayaḡına āteş-i dībā gül-i sürḡ
5. **Faḡrî** ḡonca gibi leb-beste idün nʼoldı ʿaceb
Vār-ısa eyledi ḡüyende vü şeydā gül-i sürḡ

46.

Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

1. Güller açıldı oldı hüveydā sefid ü sürḡ
Gülzār-ı dehri tutdı serāpā sefid ü sürḡ
Laʿl-i lebiyle gevher-i dendān-ı yāri gör
Bir dürcde münderic mi bu zībā sefid ü sürḡ
3. Geh ʿarz-ı ḡadd-i aḡmer ü geh gerden eyleyüp
Dil ʿandelibün eyledi şeydā sefid ü sürḡ
Münkir naşibi māḡ-ı Muḡarremde bir gelür
Evrāḡ-ı ḡızbe evsaḡ ü aʿlā sefid ü sürḡ

45: 10^a Y.

46: 10^b Y.

5. Tāğ-ı dilünle şüret-i cismün nişānidur
Fahrī felekde olduğu peydā sefid ü sürh

47.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Zāhidā gel bezm-i 'ışka 'ārifāne tut şımāh
Nūş-ı cām-ı ma' rifet kıl 'āşıkāne tut şımāh
Muşhaf-ı Hāğdan oқи erbāb-ı hālün kālını
Dīde-i kalbün güşād ét mürşidāne tut şımāh
3. Gey melāmet hırkasın bağla niṭāk-ı ğayreti
Reh-rev-i Bathā-yı 'ışk ol sālīkāne tut şımāh
Mūsī-i 'ümrān olup Fir'avn-ı nefse bul zafer
Oqu *ve 't-Tūruḡ* kitābın 'ālimāne tut şımāh
5. **Fahrī**-i çāker gibi ol bir 'azizün bendesi
Men re 'ānī-i kadreyü 'l-Hāğka nihāne tut şımāh

48.

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

1. Ey kādır ü ferd-i ehad luṭf eyle étme beni red
Ger red edersen kim-durur çeşmüm yaşına sed
Bir 'āciz-i āvāreyem cürm ile yüzi käreym
Kimden kime yalvarayum senden devā senden çü derd
3. Nefs ü hevā urdı yolum ezğāruḡa varmaz dilüm
Kaldum ayakda tut elüm yā Rabbenā eyle meded
'İşkuḡı kıl cāna ğidā derdüḡi derdüme devā
Olsun resülün Muştafā müşkil-güşā-yı derdmend
5. Pürüm 'azizüm hürmeti çekdirme cāna ğurbeti
Gösterme der furḡati vaşluḡla şād eyle meded
Ben **Fahrī**-i bī-çāreyem hecrün-ile pür-yāreyem
Dermānı kimden arayam sensin çün Allāhü 'ş-Şamed

47: 10^b Y.

48: 10^b Y.

49.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

1. Vucūd-ı kâ' inâta ser Muḥammed
Künüz-ı mümkinâta zer Muḥammed
Gül-i şad-berg-i bâğ-ı *lî-ma' a-llāh*
Dıraht-ı *künt-i kenze* ber Muḥammed
3. Serîr-i kâbe kavseyn-i pâdişāhî
Ev ednā milkine server Muḥammed
Yüzün nūr-ı cemāl-i kibriyāyî
Çanı var mı saña beñzer Muḥammed
5. Göñül tıflı demâdem ders-i 'ışkuñ
Éder ez-cân u dil ezber Muḥammed
Ne bilsün sâz-ı 'ışkuñ nağmesinden
Olupdur güş-ı zâhid ker Muḥammed
7. Hâkîkat gevherinün kâni sensin
Bilen kâdrün olur berter Muḥammed
N'iderdi hizmet-i Lât u Menâtı
Göreydi hüsnünji Äzer Muḥammed
9. Şefâ' at éyâ fahrî-i dü- 'âlem
Kuluñdur **Fahrî**-i çâker Muḥammed

50.

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Olmadı 'âlemde bir dem bu dil-i nâ-kâm şâd
Dest-i sâkî-i felekden almadı bir cām şâd
Tal' at-ı meh-rû-yı yâre yılda bir kâ' il édüm
Bezî-i nağd-i vaşl-ıla olsa dil-i siyâhum şâd
3. Kulkul-i mînâ vü gül-bâm-ı ney ü süz-ı şarâb
Sırr-ı 'ışkuñ eyledi ağıyâra hep i' lām şâd
Neş'e verdi gâlibâ mey-ḥânedendür mağdemi
Bâde-i gül-fâm ile olmış o gül-endâm şâd

49: 10^b Y.

50: 11^a Y.

5. Kaşr-ı Belkîs tarâvet-bağş-ı hüsn-i yârdan
Hüdhüd-i zîbâ-reviş vârdı bugün peygâm şâd
Vâr-ısa kıddün görüp hayrettedür gülşende serv
Bir ayağ üzre durur dîvâne şubh u şâm şâd
7. Oldı çün vaşşâf-ı ruhsâr-ı cemâl-i dil-rübâ
Fahrî-i çâker cihânda aldı nîkû-nâm şâd

51.

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Yapışdum subha-i ezkâr-ı yâra herçi bād-âbâd
Dürüşdüm dergeh-i ' âlem-medâra herçi bād-âbâd
Kânâ' at Kâfînuñ ' Ankâsıdur murğ-ı dil-i zârum
Nigâh étmez kuyûd-ı kesb-i kâra herçi bād-âbâd
3. Harîdâr-ı metâ' -ı vuşlat oldum sūq-ı ' ışk içre
Döküp naqd-i sirişki pîş-i yâre herçi bād-âbâd
Édüp târâc u yağma milk-i şabrum leşker-i hüsnî
Göñül bî-çâre sinem pâre pâre herçi bād-âbâd
5. Kabâ-yı atlasîn-i mâ-sivâyı çâk ü çâk étdüm
Girüp tennür-i ' ışk-ı Kirdgâra herçi bād-âbâd
İçen câm-ı Cem-i hubb-ı ilâhîden behey zâhid
Olur ser-mest-i lâ-ya' kîl ne çâre herçi bād-âbâd
7. Tılsım-ı genc-i hüsnüñ fetih édem dârden o meh-rünüñ
Şataşdum zülfî sevdâsıyla mâra herçi bād-âbâd
Garîk-i bahır-i ' irfân oldı çün bu zevrak-ı göñlüm
Yem-i gamdan çekildi bir kenâra herçi bād-âbâd
9. Harâb-âbâd-ı ' ışk-ı yâr olaldan **Fahrî**-i dil-rîş
Değişdi ' izzeti hep iftikâra herçi-bād-âbâd

52.

[' İdiye]

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Hamdü-li-llah geldi mâh-ı peyker-i eyyâm-ı ' id
Zib ü fer şaldı cihâna zîver-i eyyâm-ı ' id

51: 11^a Y.

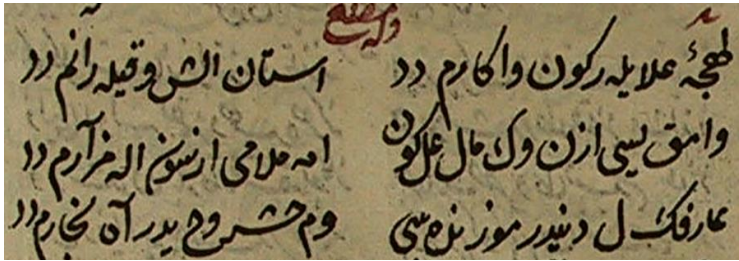
52: 11^b Y.

- Ravza-i huld-ı berine döndi 'âlem ser teser
Herkeser baħş etti lezzet kevşer-i eyyâm-ı 'îd
3. Müjdeler ey bülbülân-ı 'âşıkân-ı zerd-rû
Gül yüzün gösterdi verd-i aħmer-i eyyâm-ı 'îd
Dest-i kudret açdı mihr-i genc-i 'Adni âşikâr
Şaçdı t̄bin rû-yı halka 'anber-i eyyâm-ı 'îd
5. Çıkdı mânend-i süreyyâ bezme rakķâş-ı şafâ
Târûmâr etti ğamumı server-i eyyâm-ı 'îd
Seyr için çeşm-i ğazândan bâğ-ı vech-i dilberi
Sünbül-i zülfün uzatdı ezher-i eyyâm-ı 'îd
7. Herkeser kand ü nebât-ı zevķ-i 'işret baħş eder
Böyle bir şîrîn-edâdur sükker-i eyyâm-ı 'îd
Üçler ü kırklar yediler çekdi gül-bang-i kudüm
Geldi çün tabl u 'alemler leşker-i eyyâm-ı 'îd
9. Bir güneşdür kim tülû' -ı burc-ı 'izzetdür anuñ
Şarķ u ğarba şaldı pertev enver-i eyyâm-ı 'îd
'İyd-ı kihde her dilârânuñ gelüp ref' eyledi
Meh-cemâlinden niķâbı şehper-i eyyâm-ı 'îd
11. Kâl' a-i Ğayber gibi kopardı yerinden ceş-i ğam
Geldi çün düldül-süvâr-ı Ğayder-i eyyâm-ı 'îd
Zâhidi ğör men' edermiş bûs-ı vech-i dilberi
Ğâlibâ yüz vërmedi _aņa dilber-i eyyâm-ı 'îd
13. Zevķ-i cennetden eşer var her mekânda ğüyyâ
Sündüs-i dâr-ı na'îmdür pister-i eyyâm-ı 'îd
Da' vet-i Ğaķdur *ecîbû yâ cuyüşe'l-müslimîn*
Bir tükenmez gencdür bu gevher-i eyyâm-ı 'îd
15. Yâ ilâhî cümle erbâb-ı dili âsüde kııl
Nefs ü şeytândan kim olur âħîr-i eyyâm-ı 'îd
Bulalar vaşl u liķâ hem diyeler *hel min mezîd*
Kim budur maķşüd-ı aşlı eşher-i eyyâm-ı 'îd
17. Eylesün herkes sürürî 'îd-ile ey **Fahriyâ**
Şaņa eyyâm-ı liķâdur ekber-i eyyâm-ı 'îd
Taķ irâdet zencirin ğerdânuņa sen sâkit ol
Dur rızâ-yı Ğaķda nite minber-i eyyâm-ı 'îd

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

1. Elā ey cism-i hüsne cān Muḥammed
Nübüvvet milküñe sultān Muḥammed
Sen ol zāt-ı mu' allāsın ki nūruñ
Olupdur mebde'-i ekvān Muḥammed
3. Cemālünle dü-ālem oldı işrāk
Kim oldur pertev-i Raḥmān Muḥammed
Sen ol 'Ankā-yı evc-i iştifāsın
Ne bilsün ḳadrünjı insān Muḥammed
5. Êren ḳurb-ı ḫarīm-i ḫazretünje
Êdüp mi' rāc bulur rızvān Muḥammed
Cemī' -i mü'minīn ü mü'mināta
Vucūduñ raḥmet ü Raḥmān Muḥammed
7. Ḳılupdur şehperünj cārüb-ı ravzañ
Anuñ-çün buldı Cibril şān Muḥammed
Sen ol mir'āt-ı Ḥaḳsın nūr-ı Yezdān
Cemālünje olur raḫşān Muḥammed
9. Bu **Fahrī** bendeñi luṭf eyleyüp ḳıl
Vişālünj bezmine şāyān Muḥammed

Velehu Muşanna'

- ‘Āşık-ı lāş yed almadı erden şān
Şey'-i ḳıbāle adı ere nebbārum [me]ded
5. **Fahriyā** tarḫ-ı muzağdur bu şi'r-i dil-keşünj
Kāmil 'ārif bilür ḳadrünj ne güftārum meded

53: 11^b Y.54: 12^a Y.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Êy şîr-i mîşe-zâr-ı velâyet ' Alî meded
 Êy ' andelîb-i bâğ-ı feşâhat-ı ' Alî meded
 Êy zât-ı Hâkka mazhar vü ey menba' -ı şîfât
 Êy pâdişâh-ı mülk-i belâgat ' Alî meded
 Sensin ' alem-keşânî-i vâdî-i *men* ' *aref*
 Ol tîh-i bî-nihâyede varın eden telef
 Sen gibi şâhbâz-ı evc-i *ledün* görmedi selef
Ümmü'l-kitâb ü levh-i kerâmet ' Alî meded
3. Zâtuñla oldı zât-ı ehad Aħmede celî
 Sensin o perde-i esrâ arûs-ı bî-dili
 Şânuñ ' alâsına şâhid degül mi ism-i ' Alî
 Êy tâc-dâr-ı taht-ı qarâbet ' Alî meded
 Êy ' ârif-i haķâyıķ-ı esrâr-ı bî-nümâ
 V'ey nükte-dân-ı ' ilm-i *ledün* kâşif-i ' atâ
 Sensin o meyve-i şecer-i bâğ kıl kefâ
 Senden saña bidâyet ü gâyet ' Alî meded
5. ' Ayn-ı haķîkat olduğını bildi ma' denün
 Kible edindi zâtuñı ehl-i hüdâ senün
Fahrî gibi bir ' âciz ü bî-çâre bendenün
 Sensin penâhı şâh-ı velâyet ' Alî meded

Harfü'l-dâl

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Eyle kurb-ı vuslatuñla yâ ilâhî cânı şâd
 Genc-i ' ışkuñ maħzeni kıl ol dil-i vîrânı şâd
Semme vechu-llâh rumüzın fehme kudret kıl naşîb
 Eyle hüsnün gülşeninde bülbül-i nâlânı şâd
3. Âşiyânından cüdâ bir murğ-ı qudsîdür göñül
 Bûsitân-ı lâ-mekânide yine kıl anı şâd

55: 12^a Y.56: 12^a Y.

Sem^ç -i dil *hubbu 'l-vaṭan* āgāzesin gūş édeli
Ney gibi inler senüñ-çün éy keremler kâni şād

5. **Fahrî**-i çāker saña senden seni eyler dilek
Sen seni ihsān édüp eyle o bî-dermāni şād

57.

[Harfû 'z-Zel]

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

1. Göñül kılmaz firāķından telezzüz
Éder yārün telāķından telezzüz
Züleyhā olsa baķmaz dehre hergiz
Çü bulmuşdur ṭalāķından telezzüz
3. Düşelden bārgāh-ı ' işķa bulmaz
Cihānuñ kaşr u ṭāķından telezzüz
Zen-i dünyā ile çüftlendi zāhid
Bulur mı göñlü ṭāķından telezzüz
5. *Şeb-i İsrāda* buldı sırrı **Fahrî**
Dili aldı *Burāķından* telezzüz

58.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Var mıdur 'ālemde cānā cāna cānāndan leziz
Şerbet-i vaşl-ı dil-ārādur baña cāndan leziz
Kıymet-i dendān-ı yāri eylegil bir hoş hesāb
Var mıdur dürr-i girān-ķadr-ı bahā andan leziz
3. Halka-i tevḥide gelmez zāhid-i dünyā-perest
Küfr olur Şeyṭāna elbet nür-ı imāndan leziz
Ṭā' at-i çend-rūza baķmaz 'ārif-i niġū-sirişt
İhtiyāc-ı raḥm-ı Hāķdur aña ġufrāndan leziz
5. Eyleyen aḥlāķ-ı Hāķ ile taḥalluķ **Fahrîyā**
Bulmadı hiç *küllü yevmin hüve fî şe 'nden* leziz

57: 12^b Y.

58: 12^b Y.

59.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Almadı dehrün gönül ağ u qarısından lizāz
Bulmadı fürkat şebün zülmetinden bām-dāz
Surh-i ruhsār-ı ' araḡ-rīz-i dil-ārāya neden
Beñzedüp berg-i gül-i ḡamrāyı kılsun iltizāz
3. Var mıdur gülde beyāz-ı gerden-i ḡāl-i siyeh
Ülfet-i vuşlat bilür mi ' aşıkun eyler mi şāz
Yāsemem gibi şarılsun mı dıraht-ı ' ömrine
Her ḡasīse eyleyüp nergis gibi çeşmün güşāz
5. **Fahriyā** cennet olursa bāḡ-ı ' ālem ser te-ser
Lebbün al ez-cān u dil cennetden eyle el- ' ı yaz

60.

Mef' ulü fā' ilātü mef' ilü fā' ilün

1. Herkes be-derd-i ḡıḡş eder bir devā ümīz
Ben bī-kese olur yine derd ü devā ümīz
Lā-taḡnatū ḡiḡābın işitdi çü dīv-i nefis
Dīvān-ı Ḥaḡdan eyledi luḡ u ' aḡā ümīz
3. Hep mācerā-yı bezm-i ezel demlerin anup
Şürb-ı müdām-ı cām-ı liḡādur baḡa ümīz
Şeyḡān ümīd-i maḡfīret eyleser ḡam degül
Sende olunca raḡmet-i Ḥaḡ münkirā ümīz
5. **Fahri** egerçi ḡarḡa-i deryā-yı cürm ise
Eyler yine cenāb-ı Ḥudādan ' aḡā ümīz

59: 12^b Y.

60: 12^b Y.

61.

Bâbu 'r-râ

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Yâ Resûla-llâh gönül tahtında ' ışkuñ şâhdur
Sâlik-i güm-geşteye zîrâ ulu dergâhdur
Men re 'ânî kadreyü 'l-Ḥaḡ remzin êtdün ' âşıka
Şüphesüz zât-ı şerîfün ' ayn-ı zâtu-llâhdur
3. Oldı mir 'ât-i celî ' ayn-ı ' alî mi ' râcda
Vech-i pākün kıblegâh-i evliyâ ' u-llâhdur
Âdeme secde senün zâtuñ-çün oldı âşikâr
Evvel ü âhir dênilen sende sırru-llâhdur
5. **Faḡrî**-i çâker ne dër ḡaḡkuñda êy şâh-ı rüsül
Zâtuñ Allâh hem şîfâtuñ hep şîfâtu-llâhdur

62.

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Bâğ-ı ḡalb-i ' âşıkuñ ezhârı zîkru-llâh olur
' Andelîb-i zîkr-i ḡaḡkuñ zârı zîkru-llâh olur
Gel hevâ-yı mâ-sivâda ḡıl ferâgat êy gönül
Ṭâlib-i dîdâr-ı yârün kârı zîkru-llâh olur
3. Âşiyân-ı ḡurb-ı ḡaḡka bâl açan pervânenün
Nârı zîkru-llâh olur envârı zîkru-llâh olur
Bir şecerdür bâğ-ı ' âlemde vucûd-ı ' âşıḡân
Anuñ êy dil dem be-dem işmârı zîkru-llâh olur
5. ḡalb-i merdân-ı ḡudâdur cennet-i ' Adn yêrin
Faḡriyâ ol ravzanuñ enhârı zîkru-llâh olur

61: 13^a Y.

62: 13^a Y.

63.

14'lü Hece

1. Bülbül-i ' ışka vağan gülşen-i ' irfān olur
Dōst koķusuyla dili ğoncası ħandān olur
Dōstun ili andadur niteki cān tendedür
Bilür iken sendedür görince pinhān olur
3. Hep görinen dōst yüzi andan ayırmam gözi
Mürşidün izi tozı kühl-i Şıfāhān olur
Var ol ara durma bul göñlüne gir kulu ol
' Ālem-i taħķīķe yol böylece āsān olur
5. Fikr-i sivāyı alur āyine-i ħalbi yur
' Işķ-ı Ħudā-yı ğafūr anda nümāyān olur
Derviş iseñ ey kişi çekme ğam-ı teşvīşi
Külhāna girse kişi yār-ile gülşen olur
7. Çek elünji **Fahriyā** atma oķun ilerü
Nefsini bilen kişi ħāk ile yeksān olur

64.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Şāh-ı iķlīm-i ķanā' at ol ki ' āli-cāhdur
Tālib-i vuşlat olan ' āşıķlara hem-rāhdur
Ser-keş ol ħār u ħas-ı dünyāya dāmen vërme kim
Eyi bil [ki] çeşm-i ' āşıķ bārı derd ü āhdur
3. Olmayanlar Mescid-i Aķşā-yı ' ışķun sācidi
Vāşıl-ı dergāh-ı Ħaķ olmaz olar güm-rāhdur
Medħ ü zemm-i yār u ağyārı ferāmüş eyle kim
Meyden-i ' uşşāķda ol cāna eyva-llāhdur
5. Zāhidā haml étme küfre rüz u şeb mestāneyi
Her ne söz kim söylenür ' ayn-ı kelāmu-llāhdur

63: 13^a Y.

64: 13^a Y.

65.

Ramazāniyye

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Geldün ey mäh-1 siyām étdün cihānı nūra ğarķ
Merħabā ey mäh-1 tábān merħabā ey ŧehr-i nūr
Eyledi mü'min münāfiķ birbirin ŧavm-ile farķ
Merħabā ey ŧehr-i Yezdān merħabā ey mäh-1 nūr

Sende indi ħazret-i Őur'an cenāb-1 Aħmede
Sende érdi ħadre éren oldı 'ālī rütbede
'Ābidānuĝ her biri étdi ħıyām bir ma'bede
Merħabā ey mäh-1 Raħmān merħabā ey ŧehr-i nūr
3. Nūr-1 tesbīħ-ile oldı her mesācid rüŧenā
Hem ŧüreyyāveŧ ħanādil ile oldı pür-ziyā
Bir mübārek māhsın maķbül olur sende du'ā
Merħabā ey mäh-1 Raħmān merħabā ey ŧehr-i nūr

Her mesākin sofrā-i cūdından oldı muĝtenem
Her faķire baĝş olur genc-i revānundan ni'am
Ey çerāĝ-1 ħazret ü ey nūr-1 miŧbāħ-i zulem
Merħabā ey mäh-1 Yezdān merħabā ey ŧehr-i nūr
5. Raħmet-i Ħaķdur vucūduĝ luķ u iħsān sendedür
Nūr-baĝş-1 'āŧiyāsın 'afv u ĝufrān sendedür
Faħr-i bī-ħārenüĝ derdine dermān sendedür
Merħabā ey nūr-1 Raħmān merħabā ey ŧehr-i nūr

66.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Merħabā ey zayf ü ekrem mażħār-1 envār-1 hū
Merħabā ey peyk-i ħazret ŧāh-1 sulţān-1 ŧuhūr

Āyet-i raħmet zuhūruĝdur dēnür *Lā-taķnatū*
Merħabā ey peyk-i ħazret ŧāh-1 sulţān-1 ŧuhūr
2. 'Āŧiķān-1 dergeh-i Ħaķ étdi tecdīd-i berāt
Tā'ibāt-1 tāhirāt-1 *ya'lemüne ŧş-ŧāliħāt*

65: 13^b Y.

66: 13^b Y.

- Nice mücrim sende ʔamudan bulur fevz ü necāt
Merhabā ey peyk-i ʔazret şāh-ı sulţān-ı şuhūr
3. *Leyle-i ʔadrūñ* senüñ biñ aydan efzāl dedī Hāḳ
Hem şehīd olur ölen sende bulur nārdan ʔ atak
Zeyn olur nūruñla ʔ ālem tā ilā-seb ʔ u ʔ ʔ-ʔıbaḳ
Merhabā ey peyk-i ʔazret şāh-ı sulţān-ı şuhūr
4. ʔ Āşıḳānuñ eşk-i ʔeşmi Nılveş olur revān
Zıkr-ile baḡrın delüp ney gibi éderler fiḡān
Niceler feyz-i zülāl-i vaşl-ıla olur şādmān
Merhabā ey peyk-i ʔazret şāh-ı sulţān-ı şuhūr
5. Hāzret-i Hāḳḳuñ cenāb-ı Ahmede in ʔ āmısın
Ümmet-i merḫūmeye hem faẓl-ıla iḫsānısın
ʔ Ārifān u ʔ āşıḳānuñ cān içinde cānısın
Merhabā ey peyk-i ʔazret-i şāh-ı sulţān-ı şuhūr
6. **Fahrī**-i bī-çāre teşrīfüñi eyler ārzū
Eyle āb-ı luţf-ıla yüzi ʔarasın şüstüşü
Ḳıl şefā ʔ at ʔazret-i Hāḳdan aña ey sevgülü
Merhabā ey peyk-i ʔazret şāh-ı sulţān-ı şuhūr

67.

Mef ʔ ulü fā ʔ ilātü mefā ʔ ilü fā ʔ ilün

1. Demler olur geh ehl-i dil āsūde ḡāl olur
Serde hevā vü dilde ki ke ʔ s-i vişāl olur
Mükrim degülse dehrde süllāk-i dād-ger
Dāru ʔ s-selāmda sālīm-i gerd-i melāl olur
3. Şālih ʔ amelle ḡaşıl olur herkese rehā
Ol ʔ arşada ki ʔ ālim ü ʔ āmil kelāl olur
Emlāk ü māla mā ʔ il olursa eger göñül
Güm-kerde rāh olur [u] hem su ʔ āl olur⁴
5. Dil-dāde-i Urūs-ı vikāl olma gel dilā
Ers ü dümü ʔ -ı āh-ile şoñ mekr ü āl olur

67: 14^a Y.

⁴ Vezin bozuk.

⁵ vikāl: + dehr Y.

Devr-i sürür müsâ' id eger olsa herkese
Ehl-i kemâle derd ü elemeler muḥâl olur

7. **Faḥrî** ' arūs-ı sâk-i kelâmuḡ mükemmelâ
Dâmâd-ı sâde-dillere siḥr-i ḥelâl olur

68.

Velehu Mersîye-i Ḥüseyn Terķib-bend*

I.

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Göñül kııl mâtem-i şâh-ı şehîdân-ı Muḥarremdür
Şafaḡ-gün eyle rûy-ı zerdüñi eyyâm-ı mâtemdür
Édüp çâk-i girîbân dîdelerden ḡan revân olsun
Ki zîrâ mâcerâ-yı Kerbelâ pür-dem bir ' âlemdür
3. Yezîdüñ nîze-i ḡün-rîzî-i cevı ü ezâsından
Ḥulüb-ı aşfiyâ pür-ḡün olup şan kâse-i Cemdür
Kör olsun çıksun ol göz kim Ḥüseyne kec-nigâḡ eyler
Kül olsun yansun ol dil kim bu âlâm-ile ḡurremdür
5. Bu mâtem az degül bâḡ-ı cinâñı ḡarḡ-ı ḡün êtdi
Dü-tâ kııldı felek ḡaddin melek der-yâs u mâtemdür
Hele Kerrûbelâ vâdîlerinde pây-mâl oldu
O naḡl-i nev-resîdüñ bâr-ı ḡamla ḡaddi dâl oldu

II.

1. Neden éy çarḡ-ı zâlim âl ü evlâda cefâ kıılmaḡ
Ayırmaḡ birbirinden yârı yârundan cüdâ kıılmaḡ
Nübüvvet ḡanedânı bezminüñ şem' -i ziyâ-baḡşın
Söyündürdüñ ḡanı Ḥaḡdan Resûlinden ḡayâ kıılmaḡ
3. O şîr-i mişezâr-ı ḡudsiyânı ḡâksâr êtdüñ
Bu mîdur ḡayret-i evlâd u âl-i Muştafâ kıılmaḡ
Serüñ dūr eyledüñ cism-i nazîfinden o meh-rünüñ
Neden piş-i Yezîde vaz' êdüp engüşt-nümâ kıılmaḡ

⁶ eger olsa: olsa eger Y.

68: 14^a

* Terķib-bend: Terci' -bend Y.

5. Ne bir endîşe bâtil fikr-i bî-hüde hayâldür bu
‘Alîyü’l-Murtazânuñ naqd-i ‘ömrini heba kılmak
İlâhî Şemm-i Zi’l-Cevşen la‘înüñ melce’ın nâr ét
Yezîdi tâ be-maḥşer direk esfelde nigün-sâr ét

III.

1. Ne müşkil-hâl olur bu Kerbelânuñ zulm u bî-dâdı
Belâ ile yazılmış ol fezânuñ varsa bünyâdı
Yazarken kâtib-i kudret bu resmi levḥ-i maḥfûza
Kızıl kan-ıla yazılmış şehîd olanlaruñ adı
3. Ne demlerdür o demler kim Resülünḡ kurratü’l-‘aynı
Yezîd ü Şemm-i Zi’l-Cevşen elinde éde feryâdı
Meded-res kılmaya cins-i beşerden kendiden ġayrı
Anuñ da teşnelikden kılmaya cismüñde bünyâdı
5. Diye yâ sâķî-i maḥşer ve yâ ceddi Ḥabîb-i Ḥaķ
Aġaşnâ yâ ġiyâş el-müstaġîsin ente yâ hâdî

IV.

1. ‘Alem çekdi o şâh-ı Kerbelâ çün deşt-i bî-dâda
Melâ’ik sâķ-i ‘arşda başladı nâlân u feryâda
‘Azâ kıldı kamu sükkân-ı heşt-uçmaġ édüp zârı
Şafaķ kan ağladı mâtem kılup bu zulm-i bî-dâda
3. Resülünḡ ravzasınḡ hün-âb-ı ġamm-ı ġarķ-ı seyl étđi
Taḥammül kılmadı âh-ı ciġer-süzıyla Zehrâda
Şadâ-yı el-‘aşaşdan yandı *kerrârüñ* dil ü cânı
Çü ġördi teşne-leb teslim-i rûḡ eyler o şeh-zâde
5. Niçün nehr-i Furat ol teşnegâna étmedünḡ imdâd
Ḥudâ ursun seni taşdan taşa dünyâ vü uḡrâda
Yezîdi şâd için ey İbn-i Sa‘d zulm-i şarîḡ étđünḡ
Dü-‘âlemde yüzün ağ olmasun rây-ı kabîḡ étđünḡ

V.

1. Döküldi Kerbelâ vâdisine mazlumlaruñ kanı
Bezendi düġme-i la‘lîn ile ceyb ü ġirîbânı

- Kızıl yâkûta beñzer her şehîdün cevher-i cismi
Géyüp gül-gün libâsı her biri milk-i beķā cānı
3. Kān ağla ḥaṣre dek éy İbn-i Sa‘ d ü Şemm-i Zi‘l-Cevşen
Ki bir nām alduñuz kim geçdüñüz Fir‘avn ü şeytānı
Ki zīrā ḥānedān-ı Ehl-i Beytün ḥırmen-i ‘ömrün
Şavurdı şarşar-ı zulm ü cefāñuz eyledi fānı
5. Yārın rüz-ı cezā herkes bulur eczā-yı āmālün
Sizün de la‘net ü nefrīn olur éy Tañrı düşmānı
Bu mātemle sirişk-i çeşmi kııl cārī éyā **Faḥrī**
Ki tā ümmet dèyü şefķat kıla ‘ālemlerün faḥrı

69.

14’lü Hece

1. Éy ‘āşık-ı āvāre ḳurb-ı sultān ḳandadır
Éy bülbül-i bī-çāre gül-i ḥandān ḳandadır
ḳandadır cāna ğidā ḳandadır ḳurb-ı Ḥudā
Olmışam andan cüdā ol bī-mekān ḳandadır
3. Düşmişem bir deryāya hīç bulmadım hem-tā
Vuşlat için Mevlāya rüsvā olan ḳandadır
Küşe-i vaḥdetde ol gözleme hīç sağ u şol
Zikriyle hemçü bülbül-i gūyā olan ḳandadır
5. Olma dünyāya meftūn fāriğ ol mişl-i Mecnūn
Faḥrī ‘ışķ-ıla çün Leylā olan ḳandadır

70.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Milk-i ‘ışķa éy gönül şāh ol ki sultānlık budur
Tālib-i dünyā olup ḳalma peşimānlık budur
Her ne var ādemde var ādemde bul her varı sen
Olma ādemden cüdā ‘ālemde şeytānlık budur
3. Sırr-ı Ḥaḳķa maḥrem ol geç ḳatreden deryāyı bul
Aḥsen-i taḳvīmüñi bil işte insānlık budur

69: 14^b Y.

70: 14^b Y.

Şalma fülk-i cismüni baħr-i ‘amîk-i keşrete
Düşme emvâc-ı belâyaya perîşânlık budur

5. Zühd ü taķvânun Ğakı bilmekde yoķdur medħali
Mescid-i ‘irfâna gel **Faħrî** müsülmânlık budur

71.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1. Ol siyeh hâle ki pîrâmen-i ruħsârıdur
Dûd-ı âhumdur o kim kâküline sârıdur
Destber-sîne-künân olduğı Ğayl-i ‘uşşâķ
Kışver-i Ğüsnün o şeh vâ-r-ısa Ğünkârıdur
3. Vechi var rûy-ı dil-ârâya meh-i nev dësem
Her kişi muntazır-ı nazra-i dîdârıdur
Zîr efgend olur ‘uşşâķa nevâ-yı şehnâz
Râstkârâne ‘arazbâr-ı miħen târıdur
5. Kâle-i Ğüsnine kıymet m’olur ‘âlemde meger
Kim vërür naķd-i revânın o Ğarîdârı-durur
‘Aks-i ruħsârıdur eţraf-ı felekde görinen
Ğumret-i vech-i şafaķ câzibeden ‘ârîdür
7. **Faħriyâ** şî‘r-i cenâb eyle kelâma fenni
Duħter-i ma‘rifetün her biri ebkârîdür

72.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Êy göñül milk-i fenâda niceler Ğayrân yatur
Dâm-ı ‘ışķa dūş olaldan berü ser-gerdân yatur
Böyle taķdîr eylemişdür ol Kerîm-i *Zü’l-celâl*
Câhil ü nâ-dâna ‘izzet ehl-i dil giryân yatur
2. Çâresüz kaldum ķad-i tûbâya kıldum ser-fürü
Nev-reside bir melek-simâya kıldum ser-fürü
‘Işķ-ıla Mecnün olup Leylâya kıldum ser-fürü
Dër görenler deşt-i Ğayretde bugün bir cân yatur

71: 15^a Y.

72: 15^a Y.

3. Meh-cemālūñ eyleme üftâdelerden der-niķāb
Rūy-ı ĥorşide yakışmaz çekme zūlmānī ĥicāb
Kıl nazār rūy-ı zemīne niceler olmış tūrāb
Kākül ü gīsū dökülmüş dīde bī-mūjgān yatur
4. Mihr-i ġamda tıfl-ı dil durmaz fiġān u zār éder
Dāye-i vaşluñ meded kılmaz anı āzār éder
Bu cefālar yāre olmaz şanma yāre yār éder
Demedüñ ġam-ĥāne-i ı şķumda bir miĥmān yatur
5. ı Ālem içre gördiġüñ aġyāra yār olma meded
Sırr-ı ı ışķı fāş édüp nā-ehle bār olma meded
Bī-mehāba ġülşen-i vaşla hezār olma meded
Fahriyā her bir kesüñ ġöñlinde bir sulţān yatur

73.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Naĥnu aķreb naġmesinden olduñ ise behrever
Şeş cihetden *semme vechu-llāha* eylerseñ nazār
Şarf édüp naķdīne-i varuñ vucūd-ı vāĥide
Dāĥil-i ġencīne-i ı irfān olup ol pūr-ġüher
3. Subĥa-ġerdān-ı riyāya şorma esrār-ı Ĥaķı
Véremez a' mā olan şems-i ĥaķīķatden ĥaber
Küĥl-i mā-zāġa 'l-başardan çeşmüñe çek tūtiyā
ġör nedür eşyādaki neşv ü nemā vü ĥuşķ ü ter
5. Farķ olunmaz ķalb-i sālīk kūşe-i büthāneden
Levş-i efķār-ı sivāya ola çüñkim ol maķarr
Ĥapladı çüñ *ceyş-i ĥubbuñ* gördiler milk-i dilüm
Zāhidān-ı ĥuşķ-diller dēdiler *eyne 'l-meferr*
7. **Fahriyā** *el-faķru faĥruñ* mektebinden al sebaķ
Tā dilüñ ġenc-i revānāsā ola pūr-sīm ü zer

74.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Tecellī-i cemāl-i yār-ile dil zindelenmişdür
Anuñ-çün hemçü 'İsī tıfl iken güyendelenmişdür
Olaldan bülbül-i şūrīde bostān-ı muḥabbetde
Gül-i şad-berg gibi çeşm-i fu'ādum ḥandelenmişdür
3. Kime zār-ı derūnum 'arza kılsam nār-ı 'ışkuñla
Bilür kim kürre-i ḥaddādveş sūzendelenmişdür
Göreldeñ şāhid-i maḫşūdı ender 'ālem-i vārum
Tekāpū kıldı dil ağıyār u yāre bendelenmişdür
5. Cüdā düşdi bu **Fahrī** āşiyān-ı *lī-ma' a-llāhdan*
Anuñ-çün rāh-ı 'ışk-ı yārda efkendenmişdür

75.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. 'Abūs-ı vecḥ olanlar şām-ı deycūrāsā bī-ferdür
Kızıl çakşır geyüp nāzendelense daḫı 'anterdür
Oḫursa nüshā-i Rūḫu'l-beyānı zāhid-i nā-dān
Tılsım-ı genc-i rūḫuñ feḫhini bilmez sebük-serdür
3. Nice bālā-bülend pervāz olursa şaydı ḳābildür
O şāh-ı bāz-ı ḫüsnüñ ğam degül kim sāye-perverdür
Debīristān-ı 'irfān içre tıfl-ı nev-resīd-i dil
Zeber ḫ'ānī-i şaḫf-ı 'ışk olalıdan suḫān-verdür
5. Ne kılsun **Fahrī**-i bī-çāre bu 'ışkuñ firāzında
Dayamış kilik-i gevher-bārına bir pīr-perverdür

74: 15^b Y.

75: 15^b Y.

76.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Êtme nā-dān olana 'arz-ı hüner
Gerden-i kelbe yakışmaz gevher
'Ārifüñ qadrini bilmez dihkān
Qadr-i zer nēdügin aqlar zerger
3. Nuḡ-ı erbāb-ı dile kâşırdu
Cühelā a'ḡal olursa daḡı ger
Dinlemez nağme-i mūsikārı
Güş-ı zāhid olalı ḡumḡ-ıla ger
5. Lāşedür ağdiye-i zāğ-ı siyeh
Ṭūṭi-ṭab' āna gerekdür sükker
Nistī ḡırḡasına ser çekdi
'Ārifā hep cühelādur ber-ter
7. Ma' nī-i şı' r ü şa' iri bilmez
Şimdi şā' ir geçinen ebterler
Cāhile nisbet ile ehl-i kemāl
Leyl-i muzlimde nēte aḡterler
9. **Faḡriyā** pey-rev-i erbāb-ı dil ol
Vaḡt olur saḡa seni söylerler

77.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. 'Āşıḡ-ı dīdār olan aḡyāra minnetden geḡer
Ādem-i ma' nā olan elbette cennetden geḡer
'Arş-ı Raḡmān olsa cevlāngāhı iskān istemez
ḡurb-ı ḡaḡḡa bāl açan 'anḡā o devletden geḡer
3. 'Alleme 'l-esmāya maḡrem küntü kenzüñ vāḡıfı
ḡān olursa taḡtdan Loḡmānsa ḡikmetden geḡer
Bezm-i 'irfāna ḡadem başmaḡ diler zāhid velī
Ne riyādan el çeker ne bār-ı ṭā' atden geḡer

76: 15^b Y.

77: 15^b Y.

5. Tîr-i âh-ı cân-güdâzı **Fahrî**-i bî-çârenün
Bir gün elbet sîne-i a' dâya her semtten geçer

78.

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Tecellî-i Hâkuñ esrârını Mansûr olandan şor
Yağup milk-i vücûdın nâr-ı ' ışğa nûr olandan şor
Femen ya' mel rumûzın münkir-i haşre su 'âl étme
Çıkup kabr-i vücûdından elinde şûr olandan şor
3. Ne bilsün zâhid-i hüşyâr şarâb-ı lezzet-i vaşlı
Anı câm-ı elestden nûş édüp ma' mûr olandan şor
Sebağ-ğân olmağ istersen *ledünnî* mektebinden sen
Oğuyup ebcedî dersi bugün *ve 't- Tûr* olandan şor
5. Êrem dêrseñ künüz-ı *küntü kenzüñ* sırrına **Fahrî**
Diler Seyyid Nesîmîden diler Mansûr olandan şor

79.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Sen seni bil saña sende ' ayn olan dil-dârı gör
Ref' -i zulmâtı hicâb ét şems-i pür-envârı gör
Êrmeyince menzil-i ehl-i dile durma şağın
Mürşid-i kâmil bulınca hâlün aç yalvârı gör
3. ' *Alleme 'l-esmâya* mazhardur vücûduñ şüphesüz
Âdem-i ma' nî iseñ var sendeki esrârı gör
Sen seni bilmekdür ancağ dehre gelmekden ğarâz
Hızr-ı vaqt olmağ dilersen ğalbdeki enhârı gör
5. Vağdet-i Hâğğı temâşâ kııl bu **Fahrî**den bugün
' Aynınuñ ' aynında ' aynı ' ayn olan dil-dârı gör

80.

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Muğabbet şâhınuñ ğalb-i ğazînüm tahtğâhıdur
Semâ-yı şadruma her bir şu' ün bir burc-ı mâhıdur

78: 16^a Y.

79: 16^a Y.

80: 16^a Y.

- Görenler zulumet-âbâd-ı dilüm hecr-i celâlınden
Ser-i âb-ı hayât üzre şanur bir şeb-külâhıdur
3. Görinen ebr-i bârân şanmañuz eflâk-i gerdünda
Gözi yaşıyla ‘ uşşâkuñ serâpâ düd-ı âhıdur
Kuyüdât-ı tekâlîf ile érmez menzile sâlik
Olan bî-ķayd u bî-pervâya lâzım intibâhıdur
5. Kimi ağıyâra mâ’ıl kimi yâra bir ‘ aceb sırdur
Burası **Fahrî**-i bî-çârenüñ pek iştibâhıdur

81.

Fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün

1. Şun bize ey sâķî-i vahdet şarâb-ı âller
Nüş-ı câm-ı ma’ rifet êtsün bugün abdâllar
Güş eder yok ‘ andelîbüñ nağme-i hoş-hecesin
Gülsitân-ı dehri tutmuş zâğlar u ķartallar
3. Murğ-ı dil n’êtsün bulunmaz menzil-i vaşluñ ucu
Âteş-i hicrâna yaķdı nece perr ü bâller
Dün esîr-i çâh-ı hasretken gelüp ol meh-liķâ
Cüstücü ķılmış édüp gîsûların çengâllar
5. Bir perestü-beççedür ol çeşm-i sâķir kim görüñ
‘ Âşıkun pâyına urmuş müydan ağlâllar
Hün-ı vaşluñ gâlibâ ‘ uşşâķa bezl êtmiş o şâh
Zirâ gördüm çağrışurlar eş-şalâ dellâllar
7. **Fahrîyâ** feyz-i feşâhat bildiler bu nazmunı
Şâ’ irân-ı sâde-diller êtdi istikbâller

82.

Fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün

1. Zâhid-i vâķı’ a-i ‘ işķa de ta’ bîr nedür
Bilmege ‘ ilm-i *ledün* dersini tedbîr nedür
İrcî’î emri eger sırruña oldıysa ‘ ayân
Âyet-i *fırrû ilâ-llâhda* tefsîr nedür

81: 16^a Y.

82: 16^b Y.

3. Merd-i meydān-ı tecerrüd ol durma yöri
Sür yüzüñ hāk-i der-i yāre gör iksir nedür
Nic' olur işbu tarikat güherine şarrāf
Bilmeyen genc-i revān-ı himem-i pīr nedür
5. Zāt-ı Hākda edegör varuñı maḥv u ifnā
Qalmayasın ikilikde bilesün bir nedür
Defter-i nefsiñ emāresini gel eyle ḥisāb
Bileyüm dersen eger sendeki taqşir nedür
7. **Faḥriyā** devrini ' aks etdi felek şimdi ' aceb
Bilemem sīret-i dīrīneyi tağyir nedür

83.

Mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. Ey şüfi saña elf ile bādan ḥaberüm var
' İsi-i zamānum ki ' alādan ḥaberüm var
Vuşlat güneşi toğdı gidüp zūlmet-i hicrān
Ve 'l-Leyl oқыyan zāta *Ḍuhādan* ḥaberüm var
3. Ḥāyı görüb[en] oқur isem *seb' -i menāni*
Ādemde de esmā-i Ḥudādan ḥaberüm var
Nūndan eḥad-i *Lem-Yezel* esrārını gördüm
Va-llāhu muḥit-ile verādan ḥaberüm var
5. **Faḥri** gibi bir ' āşık-ı şeydā bulunur mı
Kim seyr-i şüreyyā vü şerādan ḥaberüm var

84.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Erenler ḥālını kāl eyleyüp kec-bīn olan kāfir
Gelincik şüretinde ' arşa-i ḥaşre varan kāfir
Erenler ḥanda sen ḥanda ki nuṭqın edesin iz' ān
Şıgar mı kālē ḥāle ehl-i Hāk ey ḳalpazān kāfir
3. Henüz esmāyı bilmezken müsemādan ḥaber vėrmek
Şerī' atda degül ise ḥaḳıḳatde hemān kāfir

83: 16^b Y.

84: 16^b Y.

- Gerekdür şeyh-i vâşıl bildüre esrâr-ı merdânı
Hevâ-yı nefsi mürşid zann eden kâfir oyan kâfir
5. Olunca kalb-i mürşid dü cihânda ma‘ den-i ‘ irfân
Yıkân ol dil-güşâyı kıanda bulur ‘ izz ü şân kâfir
Begenmez ‘ ârifi hod-bîn olan nâ-dân-ı bî-behre
Şanur kim fâ’idedür dîni dünyâya ziyân⁶ kâfir
7. Me‘ ârif erlerinüñ sözleri nâ-ehle düşmekden
İnüben âsumân yere yıkılsaydı cihân kâfir
Me‘ ârifden dem urmağ himmet-i şâhib-dile muhtâc
Şafâ-yı nefis-ile kimdür o dergâha varan kâfir
9. Henüz Şeytân ile Raḥmânı farğa yoğ-ısa kudret
Haḳı bildüm deyen kâfir işidüp inanan kâfir
Be-hey kâfir ne mezhebsin ki dînüñ yoğ imânüñ yoğ
Gözel sevmekle Haḳkı bilmek olur mu hemân kâfir
11. Ney ü mey dünbelek rağş u def ile nic’ olur vuşlat
O dergâha ki ehlu-llâh edüpdür terk-i cân kâfir
Bu yoldur meslek-i deccâl ü mi‘ râc-ı şeyâtîndür
Burâkı *nefs-i emmâre* inen kâfir çıkan kâfir
13. Haḳîkat kalpazânı ol-durur kim hâl-i merdânı
Bilinür kâlile zann eyleyüp câhil kıalan kâfir
Eger esrâr-ı merdânı bilem dersenğ eyâ mağrūr
Kul ol bir merd-i Haḳğa bildigünğden geğ oyan kâfir
15. Meşeldür bildüğinden geğmeyen ‘ irfâna yol bulmaz
‘ Alî dağı olursa mürşid ey kıavli yalan kâfir
‘ Alîyi sevme Haḳkı bulma nefsin bilmege mevķüf
Bu sözi diñle Muḳyiddî’n-i Şâniden inan kâfir
17. Saña **Fahrî** gibi zâr[î] bulunup himmet eylese
Mekânüñ ‘ arş olup hep gördigünğ Raḥmân hemân kâfir

⁶ : ziyân: ziyân Y.

Harf-i Ze

85.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Sāḳiyā şun bāde-i şahbāyı ʿ işret beklerüz
Mā'il-i būs-ı leb-i cāmuz şetāret beklerüz
Bend-i zencīr-i hevā-yı zūlf-i pūr-sevdā bizüz
Anuñ için meclis-i rindāna nevbet beklerüz
3. Zāhidā āzāde şanma kayd-ı şer'iden bizi
Mescid-i Aḳsā-yı ʿ ışık içre imāmet beklerüz
Hāneber-düş-ı cihānuz mā-sivāyı terk édüp
Tekye-i milk-i ḳanā' at içre ḫalvet beklerüz
5. Şebt ü siccīl eyleyüp hep mācerā-yı ʿ ışkumuz
Bir iki gün meḳş édüp imzā-yı ḫüccet beklerüz
Fahriyā gerçi bizüz müstaḡraḳ-i çirk-i günāh
Baḫr-i elṫāf-ı Ḥudādan ʿ afv u raḫmet beklerüz

86.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Êy perī-rū bezm-i ruḫsāruñ ziyāret beklerüz
Nīm-i çeşm-i iltifātuñla işāret beklerüz
Şavm-ı hecr ü iftirāḳuñla bizüz pejmürde-dil
Müjde-i ʿ id ü vişālünle beşāret beklerüz
3. Meylümüz yoḳ cennetün ḳaşr-ı niṫāḳ u ṫāḳına
Zāhidā biz kūy-ı ʿ ışık içre iḳāmet beklerüz
Milk ü māl [ü] tāc u taḫt-ı şāha yoḳdur meylümüz
Kūh-ı dil ʿ Anḳāsıyuz Ḳāf-ı ḳanā' at beklerüz
5. Zāhirümüz kisve-i ālüde-i pūr-jeng édüp
Nūr-ı ʿ irfān-ile dil şehrün ʿ imāret beklerüz
Güş édüben *İrci'î* emrin bu güş-ı cānumuz
Şavm u Ḥacc-ile şalātı hep ferāḡat beklerüz
7. Ümmet-i Aḫmed bizüz kim ʿ ışık u şevḳıyle müdām
Bezli-i naḳd-i cān u bāş édüp şehādet beklerüz

85: 17^a Y.

86: 17^a Y.

Şūfî-i zerrāk u sālūs aŋlamaz aĥvālümüz
Pāy-ı Cemdür yêrümüz cām-ı ŧeġāret beklerüz

9. *Faġru faĥrî* bezminüŋ abdālîyuz êy **Faĥriyâ**
Kenz-i lâ-yefnâ-yı ‘ ışġda istiġâmet beklerüz

87.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

1. Bilenler *faġru faĥrî* nüktesin kesb-i ġinâ kılmaz
Olan sultān-ı milk-i *men ‘aref* meyl-i sivâ kılmaz
Zihî nâ-dāndur ol kes ŧayġal-ı tevĥîd-ile her dem
Dil-i pejmürdesin āyîne-i ‘ âlem-nümâ kılmaz
3. Ne bilsün şūfî-i zerrāk u sālūs ‘ ışġ-ı dildārı
Gözel sevmez mey içmez terk-i tezvîr ü riyâ kılmaz
Bilür derd-i derūnum zerd-i rüyumdan o gül-çehre
Niçün la‘ l-i ŧeker-güftâr ile olsun ŧifâ kılmaz
5. Nedendür dil-ŧikestlik söyle dëdüm dëdi ol meh-rū
Doġınsaŋ kâse-i faġfūr-ı meksûra ŧadâ kılmaz
‘ İzâr-ı âteŧin-i yâre yanmıŧdur dil-i **Faĥrî**
Anuŋ-çün rāh-ı ‘ ışġ-ı yârda ŧayt u ŧadâ kılmaz

88.

Mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

1. Biz mey-kede-i ‘ ışġa girüp bî-ser ü pâyuz
Efkâr-ı sivādan berîyüz ŧāh u gedâyuz
Meyl eylemezüz cāh u celāline cihānuŋ
Āzādelerüz ħayd-ı dehrden budalâyuz
3. Nefsin çerisin ħatlı éderüz tîġ-ı zaferle
Biz ‘ ışġ-ıla taŧħîh-i be-dergāh-ı Ĥudâyuz
Zāhid bizi ŧa‘ n eyleme mestāne görürseŋ
Biz bezm-i elestden berü peymāne-güŧâyuz
5. Genc-i dilümüz tıfl-ı me‘ ānî-le leb-ā-leb
Elfāz-ı pesendideye mālîk ŧu‘ arâyuz

87: 17^b Y.

88: 17^b Y.

Fahrî hele bu da^ç vî-i ^ç ışık içre düşelden
Geh şâh-ı şafâyuz gehî bilmem ne gedâyuz

89.

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Kerem ümmîdin étme nâkisândan ^ç izz ü şân gelmez
Vêrür naqd-i revânın kes olandan imtinân gelmez
Olup pes-mânde-i dūnân-ı dūnyâ-yı denî kılma
Pes üftâd olsa ^ç âşık kırb-ı ma^ç şūka resân gelmez
3. Ceresveş nâle-kerdân olma âşâr-ı celâliden
Cihânda kıahr u luftı bir bilenlerden figân gelmez
Kıuyūd-ı mâ-sivâ pâ-bend-i erbâb-ı kemâl olmaz
Cünūn-ı ^ç ışık zencîr-i sivâyiden ziyân gelmez
5. Olupdur ğarkâ-i girdâb-ı hayret-enderîn ^ç âlem
Anuñ-çün **Fahrî**-i bî-çâreden nuḡk-ı zebân gelmez

90.

Mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

1. Seng-i melâmet ile dil-âzürdegândanuz
Hıyl-i belâdan arda kıalan köhnegândanuz
Bârân mişâli yağsa eger tîr-i ğüftüğü
Biz sînemüz o tîre hedef [ber]-künândanuz
3. Yağsa dil-i ğasûdı ne ğam nâr-ı cüstücü
Yâr mihribân olıcağ çille-i ğayrı keşândanuz³
Ĝam çekmezüz telâḡum-ı emvâc-ı baħrden
Keşti şikestegân u sitem-dîdegândanuz
5. Bir oğ dokındı kıartala çarbeñ oğu ise ger
Fahrî sezâ degül mi bu ^ç aşra resândanuz

89: 17^b Y.

90: 17^b Y.

³ Vezin bozuk.

91.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Şu' ā-yı cām-ı ' ışkuñ gibi ' uşşāka çirāğ olmaz
İçen pervāneveş maḥv-ı vucūd eyler firāğ olmaz
Édenler vaşl-ı yār ümmīdini cāndan geçenlerdür
Erenlerden meşeldür ' aşıka Bağdād ırāğ olmaz
3. Beḳā-yı *Lā-yezālī* bul şaḳın meyl étme dünyāya
Ki bir beytü 'l-ḫazāndur şayru vü dermānı şāğ olmaz
Gözün mir 'āt-ı rüy-ı yāre tut ğayra nigāh étme
Çü ' arifler dēmişlerdür baḳan göze yasağ olmaz
5. Alanlar büy-ı verdi ' andelīb-i hoş-nevālardur
Gülistān-ı ḳadīme perr açan elbette zāğ olmaz
Sivā efkārını dilden çıkar ' arifseñ ey **Fahrī**
Vaṭan iḳlīmine ' azm eyle kim tağ üsti bāğ olmaz

92.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. *Melāmiyyūn* dēnen ta' bīr-i zevḳ-i ' āmdan ḳaçmaz
Murādı Ka' be-i vaşl olan ' aşıḳ Şāmdan ḳaçmaz
Tezerv-i hoş-ḫırām-ı ma' rifet gerçi bülend-perdür
Çemenzār-ı muḫabbetde velīkin dāmdan ḳaçmaz
3. ' Aceb mi va' d éderse cān u başı vaşl içün ' aşıḳ
Meşeldür müflis-i ' ālem olanlar vāmdan ḳaçmaz
Çeker dāmānını mey-ḫāne-i ' uşşāḳdan zāhid
Ne ḫikmetdür bulınca bāde-i gülfāmdan ḳaçmaz
5. Olanlar pey-rev-i pīr-i ḫarābāt enderīn-' ālem
Geçer nāmūs u ' ārdan **Fahrī**veş düşünāmdan ḳaçmaz

93.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

1. Yine dil bülbülü uçdı ḳafesden
Aña bir lāne-i iskān bulunmaz

91: 18^a Y.

92: 18^a Y.

93: 18^a Y.

- Eger cennet olursa bāğ-ı ʿālem
Nihālinde aña ağşān bulunmaz
3. Bu dehr-i pīre-zendür olmaz ihsān
Tesellī eylemez dermān bulunmaz
Kime keşf eylesün hüsni niķābın
Cemāline anuñ hayrān bulunmaz
5. Melāḥat Mısrına olsa Züleyhā
Aña bir Yūsuf-ı Kenʿān bulunmaz
Gözün aç serseri gezme cihānda
Saña senden yaķın bir cān bulunmaz
7. Seni sende bulup sende karar ʿet
Senün gibi saña bir kān bulunmaz
Sen ol bāğ-ı hüviyyet bülbülin
Gülistānuñ gibi gülşān bulunmaz
9. Yitürdüñse seni senden suʿāl ʿet
Saña senden ulu bürhān bulunmaz
Ḥaķuñ gencīne-i esrārisin sen
Senāsā saña bir sulṭān bulunmaz
11. Bulanlar sende buldı ʿayn-ı Ḥaķķı
Seni kim bilmeye imān bulunmaz
Menem ser-defter-i ʿuşşāķ-ı şeydā
Benüm gibi saña mihmān bulunmaz
13. Meded senden meded ʿey sırr-ı Yezdān
Gözüm yaşı gibi ʿummān bulunmaz
Bu **Fahrī**-i kemīnāsā demādem
Derün bekler saña derbān bulunmaz

94.

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün

1. Biz evvelümüz āḥir eden noķta-i mīmüz
Zāhir ve bütün ile ḥudūs içre ḳadīmüz
Āzādelerüz ʿādet-i taķlīd-i ʿavāmdan
Biz tāʿif-i zāt-ı eḥadüz anda muķīmüz

3. Biz Hızır-ile hem-demsek eger kevn-i şüverde
Ma' nide veli' āb-ı hayāt gibi ' adimüz
Biz mevt-i irādīye mürīd olalı zāhid
Şeyhu 'l-Harem-i zāt u şifāt ile nedimüz
5. Maḥmūd gehī gāh Ayas olsaḳ ' aceb mi
Çün ' aşıḳ u ma' şük ile ' ışḳ vecḫine cīmüz
Bizden görünür ' ayn-ı ḫaḳīḳatle hüviyyet
Biz cām-ı muşaffā gibi bir ḳalb-i selimüz
7. Bizi yine biz fark ederüz bizde bizümle
Fahrī eḫade Aḫmed ü hem Aḫmede mīmüz

Ḫarfü 'l-Sin

95.

Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün

1. Êtdi gönül milket-i *lāhūt*-i ' irfāna heves
Var-ısa bir vahşi Hümādur eder evṫāna heves
Vā' iz-i bī-' aḳlı görünḳ kürsī-i ḡafletde bugün
Şürb-i müdām-ı men' édüp eylemiş i' lāna heves
3. *Tāhir-i ḳudsī* olanuḫ lānesidür ḳalb-i veli'
Gel gel eyā pençe-i dil eyle ol eyvāna heves
Münkir-i erbāb-ı muḫabbet iken ol şūfī-i ḫar
Ḳoydı çerāḡāhuḫ édüp gülşen-i imāna heves
5. **Fahrī**-i çāker gibi bir baḫr-i ma' ārifde bugün
Zevraḳ-ı cismüḫ yöridüp eyle ol ' ummāna heves

96.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Derd-i ' uşşāḳa devā eyleyemez Cālīnūs
Ḫāne ki olsa fātin fā' idesüzdür cāsūs
Ravza-i cennete şıḡmaz cesed-i ḫod-bīni
Ṭard u teb' id olur olursa da zībā ṫāvūs
3. Bezm-i erbāb-ı dile ḫāzır olurmış zāhid
Büstāna ta' accüb ḳaşd éde nā-geh cāmūs

95: 18^b Y.

96: 18^b Y.

- Satvet-i kahr-ı ilāhiye göre zerre degül
Milk-i Cemşid ü Cem ü memleket-i Keykāvüs
5. Cebhe-fersā-yı türāb-ı kadem-i ehlu-llāh
Dest-i gayra şarılup eyleyemez dāmen-būs
Hāşılı faqr u fenā firķasına hōr bakma
Şem^ç-i^ç ışķa olaruñ her biridür bir fānūs
7. Sözin olursa dağı reh-zen olur kayd-ı sivā
Fahrīyā bu reh-i^ç ışķ içre gerekmez nāmūs

97.

Fe^çilātün fe^çilātün fe^çilātün fe^çilün

1. Mālik-i genc-i me^çārif olana yoķ iflās
Kıymetin ķanda olursa bulur elbet elmās
Da^çvī-i mutlakı Hāķ zannın eden nā-ķābil
Aña beñzer ki ede taklīd-i Deccāli niķās
3. Dās-ı^ç ışķuñ keseli hūşe-i^ç ömrüm ayağın
Ėtmede fikr-i raķīķ oldu dilüm çün dest-ās
Her nece gāfil ü bernās ise ķalb-i^ç āşık
Tīr-i ma^çşūķa yine sīnesin eyler burcās
5. Tās u bī-tāķat olup **Fahrī** reh-i^ç ışķuñda
Bezī edüp naķd-i vucūduñ nite Maħmūda Ayas

98.

Mef^çülü fā^çilātü mefā^çilü fā^çilün

1. Ezkār-ı Hāķķ-ile ola gör dā'imā enīs
Gūş Ėtmedüñ mi dedi Hūdā kim innā celīs
Kıl lā-mekān iline sefer bī-mekān olup
Kurb-ı vişāl-i Hāķķ-ile ol enfūs ü nefīs
3. Zāhid nedür bu debdebe-i fikr-i fāsīde
Künc-i dilüñde çalına nāķūs çün kelīs
Olmaz tecelliyāt-ı teraķķī-le kām-ver
Kayd-ı sivā ile pāyimāle olan ĥasīs

97: 18^b Y.

98: 19^a Y.

5. **Fahrî** nişîn-i **Qâf**-ı me' ârif olanlaruñ
Zâtı şerîf ü qaddi bülend nefsleri nefis

99.

Mef'ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

1. 'Uşşâka faqr u fâka yêter iftihâr bes
Emvâl ü câha tekye kı lup eylemez heves
Ken'ân ilinde Yūsuf-ı vaḥdet yüzün gören
Mışır olsa rüy-ı keşrete bakmaz o kes bes
3. Maḥbes degül mi 'âlem-i şüret behey faḳîh
Hırş u hevâ dedükleri anda iki 'ases
Qur'ân-ı nâṭıķı buluben nuṭķ[ını] eşit
Ve 'ş-Şems olur oqursañ eger süre-i 'Abes
5. Aṭlas biçindi câme-i **Fahrî** pelâs iken
'Arş-ı derûna var-ısa oldı o dest-res

Harf-i Şîn

100.

Mefâ' ilün mefâ' ilün fe'ülün

1. Göñül cām-ı ḥaḳâyıḳdan édüp nüş
Geçüp ḥubb-ı sivâdan oldı bî-hüş
O meyden kim içenler ḳatresinden
Éderler kendisin kendi ferâmuş
3. Me' ârif gevherine oldı maḥzen
Zebân éden zuhûrın bāṭının güş
Bilür 'aynuña 'ârif 'ayn-ı **Ḥaḳḳı**
Ne bilür 'ayn olan nâ-dân-ı bed-hüş
5. Çü ḥâl-i 'âşıḳân güyendelikdür
Nête **Fahrî** ola dem-beste ḥâmüş

99: 19^a Y.

100: 19^a Y.

101.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Tarab u ' ayş¹-ı zamān bir var imiş bir yoğ imiş
Bezm-i ümmīde resān bir var imiş bir yoğ imiş
Meylümüz cām-ı mey-i la' l-i leb-i dilberedür
Neş 'e-i pīr-i muğān bir var imiş bir yoğ imiş
3. Zāhidā vuşlat-ı Hāqdur dü cihāndan maqşūd
Yoq-ısa kevn ü mekān bir var imiş bir yoğ imiş
Dest-i serdī-i felek Zāl ise de şevket-ile
Kimseye vërmez emān bir var imiş bir yoğ imiş
5. Sergüzeşt-i dil-i **Fahrī**[yi] ' acüz-ı devran
Başladı naqle hemān bir var imiş bir yoğ imiş

102.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Hāl-i ' aşık bir degüldür gāh nūş u gāh nīş
Ser be-zānū kılsa érer aña andan serzenīş
Pest éder qadrün kişinün her denīye rüy-i māl
Serv-veş ser-keş de olsa gelür andan aña rīş
3. Bābdān ülfet-künān idbārdan bulmaz rehā
Şāh da olsa érişür māt andan aña kīş
Bes fūrū-māye fūrū-bürde ser eyler ādemi
Eylemez kendin pes-pāye olan zībā siriş
5. Tayyibü ' l-aḥlāk olan dānā ile ol hem-celis
Olsa nā-dān aḥrabā ' aḥreb olur ḥ' iş ise nīş
Fahrīyā maḥv-ı vucūd eyle gerekse vaşl-ı dōst
Terk-i cān étmek degüldür çün be-pīş-i yār iş

101: 19^a Y.

¹ ' ayş: ' ayşe Y.

102: 19^a Y.

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Gül âteş bülbül âteş nâle âteş gülüzâr âteş
Şarâb âteş mil âteş naql-i bezm âteş humâr âteş
‘ Aceb mi ger kıbâb-ı çeşm-i ‘ uşşâk olsa pür-âteş
Vişâl âteş firâk âteş firâr âteş qarâr âteş
3. Fetîl-i ‘ ışka döndüm serde âteş sîne de âteş
Sirâc-ı hâne-i kalbümde leyl âteş nehâr âteş
Rûh-ı âline gül taqmış giyinmiş âteşin atlâs
Rûh âteş câme âteş yâri gördüm şan yanar âteş
5. Düşelden râh-ı ‘ ışka âteş oldu hep cihât-ı sitt
Bu âteşzâr-ı ‘ âlemde yemîn âteş yesâr âteş
Gören dâr dîde-i pür-hûn-ı âteşnâküm ‘ ışkuñla
Bilür mîzân-ı hasretdür ki keffeyninde var âteş
7. Şanur âteş-feşân-ı çeşm-i cādūñı gören ‘ uşşâk
İki başlu bir ejderdür dehânından saçar âteş
Şerâr-ı âteş-i hecrüñ semenderveş dil ü cânım
Tutuşdurdı nedür çâre gam âteş âh u zâr âteş
9. Düşüp âteşgeh-i ‘ ışka bu **Fahrî** külli nâr oldu
Cemâl âteş celâl âteş vişâl-i küy-ı yâr âteş

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. ‘ Aceb devre resîde oldu ‘ âlem kim ayaklanmış
Ser-i kârda olan harr-harem-dârum ayaklanmış
Kemâl ehli kemîngâh-ı fenâda hâsir ü pâ-mâl
Ne hikmetdür fûrû-mâye geçüp sadra taşaklanmış
3. Gezer bâzâr-ı gaflet içre bî-kıymet ricâl-i Hâk
Görinmez âb-rîz-i tab‘ ı nâ-dânıñ kapaklanmış
Çeküp ‘ ıkd-i zen-i hubb-ı sivâdan merd-i ‘ ârif dest
Tezevvüc kaşd edüp ehl-i mazâhir hep yaraqlanmış

103: 19^b Y.

104: 19^b Y.

5. Beyābān-ı ta' aşşub içre kaçd-ı şayd édüp zāhid
Tecessüs étmede ahvāl-i ' uşşākı beraklanmış
Ne minnet dāne-çin-i buse-i ruhsār-ı cānāna
Çü gördüğ mezra' -ı hüsünin haşād érmiş başaklanmış
7. ' Arūs-ı dehre aldanma eger ' arıfseñ ey **Fahrī**
O bir nāşizedür her merde öpülmüş kucaklanmış

105.

Harf-i Şād

Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün Müfte' ilün

1. Olma dilā ' ākil iseñ keşret-i dünyāya harış
Merd iseñ ol leyl ü nehār hizmet-i Mevlāya harış
Bād-ı hevā şanma şağın her nefesi ki sendedür
Şarf-ı hevā édüp anı eyleme ifnāya harış
3. Hep görinen Hudā yüzi āyinedür kamu cihān
' Ārif-i nefşüñ olup ol kurb-ı mu' allāya harış
Kılma pes-i perde-i zulmetde hayāl-i zıll gibi
Mihr-i cihān-tāb olup ol ' ālem-i bālāya harış
5. Lādan arıdup dilünji vahdet-i Haqla kıl cilā
Fahrī-i çāker gibi ol cennet-i ālāya harış

106.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Zāhidā himmet ayağın sāha-i ' irfāna baş
Vüs' at isterseñ qadem-meydān-ı dervişāna baş
Şāhbāz-ı ' ışkı şal mezra' -ı nefş ālāyına
Lāne-i qalbde gerekmez böyle murğ-ı hāna baş
3. Şayd-ı dilber kaçdına gezme yabānda serserī
Sendeki maħbüb-ı müsteşnāyı bul şāhāne baş
Qahr u luḫfi bir görüp fehmi eyledünse ' illetin
Mescidi mey-hāneden fark etmeyüp imāna baş
5. Çünkü faqr-ı tamma érduñ érüşdüñ **Fahriyā**
Ma' nevī mi' rāc édüp pā kürsī-i Raħmāna baş

105: 19^b Y.

106: 20^a Y.

107.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

1. Ey şöfi bugün mey-kede-i ' ışka kadem baş
Şürb-i mey-i vahdet édüben farğa kadem baş
Bî-lezzet ü bî-cünbüş ü bî-revnağ olursun
Hubb-ı heves-i hāmı koyup zevke kadem baş
3. Gam çekme dil-i zāhidi yağsa şerer-i gam
Kim dedi[sağa] bütkede-i rızka kadem baş
Bād-āver olur har gibi erbāb-ı cehālet
Bî-ğayd oluben ma' rifet-i Hağğa kadem baş
5. Hüşyār oluben gezme beyābān-ı fenāda
Fahrī gibi mestāne yōri şevke kadem baş

108.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Zāhidā gel bezm-i ' irfāna dilersen çurb-ı hāş
Şoğbet-i tevhide er ol kayd-ı keşretten halāş
Bildigünnden geç alup ders-i *ledünniden* sebağ
Āyet-i ihlāş okı kıl haddün aña ihtişāş
3. Külbe-i aħzān-ı ' ışkuñ rüz u şeb derbānı ol
Tağ irādet zencirün gerdānuña eyle menāş
Tār-ı gīsū-ile bend et dil perestü-beçcesin
Şāneveş şad çāk édüp sineğ erit hem-çün raşāş
5. Düşdi **Fahrī** gurbete inler hevā-yı hūy ile
Der seher vaqtinde *yā men hū ve yā hayru 'l-ğalāş*

109.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Ārzü eyledi dil rü 'yet-i yāri mağşūş
Ērgürür ' aşığı ma' şūğına çün farğ-ı hulūş
Seyr-i *Ķavseyin-i ev ednāyı* eden ' arifler
' Ālem-i şūrete bağmaz olur ise merşūş

107: 20^a Y.

108: 20^a Y.

109: 20^a Y.

3. Olmaz engüster-i ʿ uşşâk-ı Hudâ feyz-i sivâ
Şeyh-i ekber çün olur maʿ nevî bir nice kaçuş
Kalbde maḥzûn idügi dürre-i beyzâ-yı hikem
Gerçi maḥşûş degülse yâ degül mi mansûş
5. Nîstî hırkasına ser çekeliden **Fahrî**
Hâli mestür u maḳâli dükelide maḳşûş

110.

Harf-i Dād

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün

1. Feth etti gönül genci tılısmuñ eşer-i feyz
Neşr eyledi envāʿ -ı nuḳûdın güher-i feyz
Hayder gibi kondı yörirdi Hayber-i kalb
Yıkdı dörd dīvārını yaḳdı şerer-i feyz
3. Feyyâz-ı ezel şüretidür neşv ü nemâ hep
Bağ çeşm-i başiretle nedür huşk ü ter-i feyz
Müstağrağ-ı deryâ-yı zulemdi kamu ʿ âlem
Ger ermese elṭâf-ı Hudâdan seher-i feyz
5. Bir bildi ve bir buldı ve bir oldı bu **Fahrî**
Erbâb-ı meʿ ârifle edelden sefer-i feyz

111.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Sen seni bilmekdür ey dil pîre ülfetten ğaraż
Zātun idrāk eylemekdür bil o şöhetden ğaraż
Sende maḥfidür rumûz-ı *men ʿ arefle mā-ra meyt*
Lübbîsin kevn ü mekânun şor bu hikmetden ğaraż
3. Âdem-i maʿ nîsin el-Ḥaḳ dendi *ve-scüd va-ḳterib*
Saḳa sendendür sefer aḳla bu ḳurbetden ğaraż
Kāne āmen sende maḥfi olduğıdur heşt-behişt
Saḳa vuşlatdur sekiz cennetle vuşlatdan ğaraż

³ Olur bir nice maʿ ni kaçuş Y. (derkenarda düzeltilmiştir.)

110: 20^b Y.

111: 20^b Y.

5. Hax görüp hax söyle hax bil **Fahrî**-i bî-çāreyi
Hax budur va-llāhu a^ç lem Haxğa vuşlatdan ğaraż

112.

Fe^ç ilātün fe^ç ilātün fe^ç ilātün fe^ç ilün

1. Būs-ı hāk-i qadem-i yāri eder ^ç āşıqa ^ç arz
Oldur ol kim iki secde dēnilen ol iki farż
Hāk-i pāyından ırağ olduğıdur kim zāhid
Sehv secdeyle umar ref^ç ola andan o maraż
3. ^ç Ayn-ı ādem dem ü dem ādem-i ma^ç nide olur
Her dem ādem mi olur anla nedür demle ğaraż
Secdegāh olduğı bu demledür ādem her dem
Hep mecāzīdür aña dēndügi cevher yā ğaraż
5. Vech-i dilberden oqu *seb^ç u meşānīyi* temām
Fahriyā fātihāsuz olmadı maqbül çü farż

113.

Fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilün

1. İhtilāfāt-ı şuverden şun^ç -ı hāzretdür ğaraż
İttiḥād-ı ma^ç nevīden kesb-i vaḥdetdür ğaraż
Keşret ü vaḥdet ḥicābın ref^ç eden ^ç āşıklarun
Ba^ç d u qurbet kendüsi kendüye vuşlatdur ğaraż
3. Çeşm-i Hax-binün açup ^ç ayne^l-*yaḳīnle* kııl nazar
Vāşıl ol *Haxğa^l -yaḳīne* pes o devletdür ğaraż
Haxdan ayru görme her mevcūdı Haxkuḅdur vucūd
Bir görüp bir söyle birden bire qurbetdür ğaraż
5. **Fahriyā** bāğ-ı *ledünnin* murğ-ı hoş-elḥānı ol
Taḥtīhā^l -enhāru tecrīden o ḥāletdür ğaraż

114.

Fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilün

1. Zāhidā kesb-i me^ç ārifden tesellādur ğaraż
Nūr-ı vech-i *Zü^l -celāliden* tecellādur ğaraż

112: 20^b Y.

113: 20^b Y.

114: 20^b Y.

- Āsitān-ı ravza-i rızvāna vuşlatsa murād
PİR-i kāmīl şeyḫ-i vāşıldan temāşādur ğaraż
3. Vecd-i şūrī hāy hūy-ı na' ra-i beyhūdedür
Cezbe-i Ḥaḫdan efendi başka ma' nādur ğaraż
- Kūhkendür deşt-i şahrā oldıĝı ḫayret-zede
Şūretā Leylā ise ma' nāda Mevlādur ğaraż
5. On sekiz biñ 'ālemün āyīnesisün **Fahriyā**
Belki her şūret ki peydādur dil-ārādur ğaraż

115.

Ḥarf-i Tı

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Mālik-i baḫr-i ḫaḫīkatden erişdi nev-ḫaḫ
Dile enhār-ı me' āniyi aḫıtdı çün Şaḫ
'İlm-i esrār-ı *ledünniyyi* tufeyl-i ḫalbüm
İktibās eyledi bī-lafz-ı bilā-ḫarf ü nuḫaḫ
3. Şems-i zāt-ı eḫadiyyet dile pertev şaldı
Beni bende buluben ḫalmanı seyrümde saḫaḫ
Beni Ḥaḫdan ayırıp ğayr gören zāhid-i kör
Bildüĝi şirk-i celī oḫuduĝı cümle ğalaḫ
5. *Senurīhim* ḫaḫarātı düşüben arz-ı dile
Enbeta 'llāhe nebāten ḫasenen fihi faḫaḫ
Geh semender ĝibi der-āteş-i 'ışḫdur **Fahri**
Ĝāhī seyl-āb-ı vişāl üzre gezer hem-çün baḫ

116.

Mef' ülü mefā' ilün mef' ülü mefā' ilün

1. Çün ḫubb-ı sivāyīden ḫıldı bu göñül ıḫnāt
Fī maḫ'adi şıdḫdan oldı [ol] dükeli neşāt
Müstaĝraḫ-ı deryā-yı tevḫīd ola bir 'āşık
Olmaz aḫa hem sellāt étmez anı ĝam ĝillāt
3. Ger 'alleme 'l-esmāyı bildünse müsemmayı
Duyduḫsa bu ma' nāyı esrārını ola zabbāt

115: 21^a Y.

116: 21^a Y.

Lā hicretü ba' de 'l-feth remzine olup vâkıf
Hep kayd-ı izâfâtı ét muẓmaḥil ü ıskât

5. Maḥbûb u muḥibb u ḥub bir olduğı yêrdür bu
İncâ ne-zene dem hîç bā-dāniş yek Boqrât
Âşâr-ı hüviyyetdür iqlîm-i vucûd içre
Kim buldı bu ' irfânı rif' atde odur füstât
7. Çün levn-i muḥibb levnü 'l-maḥbûb édügin bildi
Bî-ḳayd oluben **Faḥrî** ne yâver ü ne isbât

117.

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

1. Çekildi şafḥa-i ruḥsâra nev-ḥaṭ
Yazıldı cebhe-i dil-dâra nev-ḥaṭ
Döküldi çâr-ebrü çâr kıldı
Olur ta' vîz ḥüsn-i yâre nev-ḥaṭ
3. Siyehkârî-i hicrânı temâm ét
Gelüpdür mü be-mü izhâra nev-ḥaṭ
Kem oldı i' tibâr-ı ḥâl-i Hindü
Geline ol gözi mekkâre nev-ḥaṭ
5. Geçen vâr-ısa ḥıẓr-ı ḥüsn-i yârdur
K'êrişdi sebze-veş ruḥsâra nev-ḥaṭ
Gül-i şad-bergidür bâğ-ı cemâlün
Sezâdur **Faḥriyâ** timâra nev-ḥaṭ

118.

Müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün

1. Buldı gönül zevḳ-ile zıkr-i Ḥudâdan neşât
Almadı bî-fâ'ide şayt u şadâdan neşât
Meclis-i ' ışḳ içre gel şâm u seḥer hû dèyü
Bağrı delik ney gibi al bu nevâdan neşât
3. Sâye gibi herkesün ayağına yüz süren
Şems-i cihân-tâb [tek] buldı ziyâdan neşât

117: 21^a Y.

118: 21^b Y.

- Māye-i ʿirfān eden ağdiye-i cismini
Sebʿ ʿıbākı geçüp buldı ʿalādan neşāt
5. **Fahrī** gibi her şebün qadr u günün ʿid eden
Buldı gönül müjdesin aldı şafādan neşāt

119.

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Olalı seyl-i sirişküm dem-i ʿışka maḥlūt
Taşdı deryā-yı dilüm olmadı mevci mażbūt
Döşenür pāy-ı şeh-i bād-ı şabāya dībā
Şanma berg-i gül ü nergis çemen üzre mebsūt
3. Yek vucūd oldu gülistān-ı cihānda ʿurefā
Yāsemeneş biri birisine oldu merbūt
Ezelidür dökeli meyve-i zāt-ı ādem
Hiç biri olmadı nā-puhte şecerden menķūt
5. **Fahriyā** tāze eşer var gül-i nesrīnünde
Bāgbānān-ı gülüm içre olupdur mażbūt

120.

Harf-i Zı

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. Gönül sevdi begendi eyledi ol meh-likādan ḥaz
Olan ʿāşık eder elbette vaşl-i dil-rubādan ḥaz
Ne deñlü gūşış etse zāhid-i nā-pāk ü bed-meşreb
Ḥaķīkat-bīn olup kılmaz civān-ı nev-resādan ḥaz
3. Zalām u ğaflet içre eyleyen endişe-i bāḥıl
O zerd-i şeb-reve beñzer ki etmez hiç ziyādan ḥaz
Zülāl-i çeşme-i ḥorşīdi görse eylemez iķbāl
Baḥ-ı bī-ḥabʿ -ı nā-ķābil eder çirk-i fenādan ḥaz
5. Bülend-pervāz olan murğ-ı hevāya kayd u dām olmaz
Eder **Fahrī** olan Cibrīl-i istiġnā ʿalādan ḥaz

119: 21^b Y.

120: 21^b Y.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Me' ānī defteridür 'ālem içre peyker-i elfāz
Hağāyık gevheridür kāl-i bezrekter-i elfāz
Ol aşdāf-i le 'ālī-i hikemdür kim rumūzātı
Èder tenvīr hep beyt-i derūnı mehter-i elfāz
3. Mükerrrem sırr-ı *kerremnā* ile bir şekl-i zībādur
Şanasın 'ıkd-i pervīn-i semādur berter-i elfāz
Tarāvet-bağş hağīkat ma' denīdür bu⁴
Eğālīm-i me' ānī serveridür reh-ber-i elfāz
5. 'Urūc ez-ğod be-ğod kaçdı eden 'uşşāğ-ı şeydāya
Gerekdür Cebra 'il-i himmet ile şehper-i elfāz
Tufeyl-ı girye ma' nā vü me' ānī-i hafıyyāta
Olur gehvāre-i pür-zīb ü zīnet pister-i elfāz
7. Girer mäh-ı temām ebr-i siyāha şerm ü hacletden
Èdince **Fahrī**veş 'arz-ı leğāfet dilber-i elfāz

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

1. Gel ey cān eylegil imānı mağfūz
Gerekdür eylemek cānānı mağfūz
Kışırdur cümle elfāz-ı ħurūfāt
Èrüp mağzına kıl Qur 'ānı mağfūz
3. Bu Qur 'ān 'ayn-ı mürşiddür ol āgāh
Èrüp 'aynına èt i' lānı mağfūz
Odur Kur 'ān-ı nāğık nuğk-ı Hağdur
Oğur erbāb-ı 'irfān anı mağfūz
5. Yüzi *Seb' a 'l-meşānīdür* muğakğak
Şaçı *Ve 'l-leyldür* zūlmānı mağfūz
O zūlmetde bulan āyāt-ı nūrı
Èder esrār-ı *ve 'l-Kur 'ānı* mağfūz

121: 21^b Y.

⁴ bu beyitte vezin bozuktur.

122: 22^a Y.

7. Êdegör **Fahriyâ** her bir nefesde
Tarîk-i hazret-i merdânı maḥfûz

123.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Zeber-ḡânî-i şaḥf-ı dilbere 'âciz kamu ḥuffâz
Me'ânî-i ḥafâyâyı nice ibrâz êde elfâz
Kitâb-ı Haḡ-durur vechi dü-ebrû cüfte bi'smi-llâh
Oḡur *seb'a'l-meşânî* bir nazarda 'âşık-ı laḥḥâz
3. Êderken sûre-i nûr-ı cemâl-i dilberi tefsîr
Sirâc-ı ḡalb-i 'ârif nûr u nâr oldı dil-i va'âz
Elifdür ḡaddi gerçi sırr-ı noḡta anda maḥfidür
Dênürse 'ayn-ı ḡalka 'ayn-ı Haḡ ḡaḡdur ḡıl istiḡfâz⁴
5. Olursın zümre-i *lâ-ḡavfu* ḡüzne **Fahriyâ** pâdaş
Ba'id olmaz çü Haḡdur 'âşıkına aḡfazı'l-aḡfâz

124.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Oturmuş kürsî-i ḡafletde ḡalkı ḡorḡudur vâ'iz
Anı bilmez ki ders-i 'ışḡı yaḡlış oḡudur vâ'iz
ḡamu eşḡâş-ı nâ-bînâyı cem' ile êdüp taḡvîf
Şanasın râkib-i ḡam ḡamçı ber-dest çâzûdur vâ'iz
3. Gehî ḡa'r-ı *cahîme* redd êder ḡalkı gehî süfle
Hele erbâb-ı rinde ḡaylice bir ḡayḡudur vâ'iz
Şerî' at dèyü ḡab'inca êder her müşkilâtı ḡal
Îmâm-ı A'zam-ı Sâni yâ Mâlik kendürür vâ'iz
5. Murâḡıb şüretinde vecd ü ḡâlet 'arz êder ḡalka
Înanma **Fahriyâ** ḡâlet dèdigi uyḡudur vâ'iz

123: 22^a Y.

⁴ istiḡfâz: istiḡfâz Y.

124: 22^a Y.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

1. Tarīkat rāhınun minhācıdur şer'
Haķıķat erlerinün tācıdur şer'
Şırāt-ı müstaķimidür cihānuñ
Bihār-ı ma' nevī emvācıdur şer'
3. Zuhūrıdur buñunuñ fi 'l-haķıķa
Nebiler şüret-i mi' rācıdur şer'
Egerçi kışrıdır lübb-i *ledünnüñ*
Velī cühhāle ğāyet acıdur şer'
5. Kırulmuş bārgāh-ı evliyāda
Hıyāmuñ hem-sütün-ı ' ācıdur şer'
Hafāyā-yı künüz-ı zāt-ı ğaybdan
Muhammed Muştafā istihrācıdur şer'
7. Bu **Fahrī** pādişāh-ı milk-i dıldür
Anuñ-çün serde zerrīn tācıdur şer'

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Vaħdet-i şāni' -i Hallāķa müdıldür maşnū'
Ferd-i kāmil görünür teşneye vü geh mecmū'
Kār-ħāne kurup üstād-ı ezel kārını gör
Bey' éder ħüsnin ulu ' ışķa bī-reyb-i menū'
3. Mabşırātı başar-ı ĳalb-ile görse zāhid
Cerri terk eyleyüben zıķri oķurdı merfū'
Zerrede şemsi görür ĳatrede ' arşu-llāhı
Her varaķdan olur ' uşşāķa *ena-llāh* mesmū'
5. **Fahriyā** evveli āħir bilüp ol anda muķīm
Ĝarbdan oldu çü ĳorşid-i kıyāmet maţlū'

125: 22^a Y.

126: 22^b Y.

127.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Kevkeb-i dürrî-i ikbālün olursa t̄ālî'
Hergiz olmaz aña ebr-i ğam-ı idbār mānî'
Dedi *lā-şerîkiye vü 'azbete* kalbe Hüdā
Kim odur *zāt-ı cemāl* ile celālî cāmî'
3. *Uşbu' in* ile muķallib kalem-i kātib-i ğayb
Noķta-i kilik-i me' ānî vü şüreyyā sātî'
Bu cihetden denilür *nūr 'alā-nūrın* aña
Necmî-i 'ilm ü hayā oldu o burcdan lāmî'
5. Mażhar-ı nūr-ı hüdāya mesel-i vāzıḥdur
Şecer-i tayyibe kim fer' i semāya rācî'
Kalb-i şāfî gerek ey dil denes-i keşretten
Kalpa şarrāf-ı me' ānî hiç olur mu t̄āmî'
7. Yā Rab ol meyve-i ümmîdüm 'aceb olmaya mı
Ben daḥi huşk-i cefāya olayum mı k̄ānî'
Fahriyā kimden olur çāre dil-i mażzūna
Var mı bir luṭf u 'aṭā şāḥibi keff-i vāsi'

128.

Vedā' iyye-i Ramazān

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Gitdün ey mihmān-ı ekrem şāh-ı a' zam el-vedā'
Nūr-ı mişbāḥ-ı zālām māh-ı mu' azzam el-vedā'
Zīnet-efzā-yı cihān idi kadünün şüphesüz
Fırkatün nārına yandı şimdi 'ālem el-vedā'
2. Her geceḡ bir kadr idi 'uşşāka vürürdi şafā
Her günün bir 'id-i ekberdi senün ey meh-liķā
Sende buldı 'izzeti hep evliyā vü aşfiyā
Feyz-i Haķ k̄ān-ı 'aṭā şehr-i mükerrrem el-vedā'
3. *Len tenālü 'l-birra hattā tünfiķū* sırrı hemān
Sende olurdu hüveydā aşikāre vü nihān

127: 22^b Y.

128: 22^b Y.

- Ḥvān-ı ḥazretđi vucūduñ her faķire bī-gümān
Ḥasretā ēy dāfi‘ -i ğam derde merhem el-vedā‘
4. Kerbelā-yı ‘āşıkāndur ēy dil eyle sen fiġān
Bülbül-i şūrīdeveş çāk-i girībān ét hemān
Gitdi ol māh-ı mübārek nūr-baḥş-ı ‘ārifān
El-vedā‘ ēy sırr-ı mübhem nūr-ı aķdem el-vedā‘
5. Kanda bulsun seni ‘āşık kandadur ilüñ senüñ
Kañı bāġuñ bülbülinin kandadur gülüñ senüñ
Faḥrī-i ihyā ederdi zıkr ü tehlilüñ senüñ
Gitdi şād u gitdi ḥurrem kaldı mātem el-vedā‘

Diger

129.

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1. Ḥasretā ēy şehr-i pāk-i pür-şiyām
El-vedā‘ ēy māh-ı raḥmet el-vedā‘
Zayf-ı Rabb-i *lā-yemūt* u *lā-yenām*
El-vedā‘ ēy nūr-ı ḥazret el-vedā‘
2. Sensin ol māh-ı Nebī-yi Muştafā
Şeb-çerāġ-ı baḥr-i eltāf-ı Ḥudā
Maḥzen-i esrār-ı kuţb-ı evliyā
El-vedā‘ ēy nūr-ı ḥazret el-vedā‘
3. Zulmet-i hecrüñle ēy sulţān-ı māh
Kara ton giyse yeridür gökde māh
‘Āşıkānuñ her biri étmekde āh
El-vedā‘ ēy nūr-ı ḥazret el-vedā‘
4. Bilmeyenler kadrüñi çeksün ‘azāb
Çaġrışup *yā leytenī küntü turāb*
Seni bilenler bulur *ni‘ me ‘l-me ‘āb*
El-vedā‘ ēy şehr-i ümmet el-vedā‘
5. Sen idüñ ol māh-ı burc-ı hilāli
Ve ‘d-duḥā dīn-i kudümündür şehā

Oldı vaşşāfuñ cenāb-ı kibriyā
El-vedā' ey nūr-ı Һazret el-vedā'

6. **Faһriyā** Һan ağla gitdi hem-demün
Hem *leyālilerde* sırra maһremün
Қadr idi her sā' atün her bir demün
El-vedā' ey nūr-ı Һazret el-vedā'

130.

Һarfü 'l-Ğayn

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Elā ey ' āşıq-ı Һazret Һaқuñ zıkrinde қıl oтаđ
Yaқup derd-i ilāhiden derünüñ eylegil pür-dāđ
Seһerlerde қılıp zārī sirişk-i çeşmi қıl cārī
Ola kim luғ ēde Bārī қıla һüsn-i dilüñi şağ
3. Hevā-yı nefse aldanma güneh deryāsına dalma
Bu dünyāyı қala şanma aña ülfetden ol ırağ
Ne siһr-i bü 'l- acebdür bu serābı gösterür ol şu
Seni şayd içün ol cāzū һayālāt üzre қurdı ađ
5. Nedür gör āyet-i *tübū ila-llāh* remzini aңla
Resūlu-llāh saña Һaқdan anı ētmedi mi iblāđ
Niçün tevbe ēdüp cürme ' ibādet ētmedün Һaққа
Meger bu emr-i Һaққı sen işitmezsin ya şanduñ lāđ
7. Şitāb ēt aşluñı özle Resülün izini izle
' İbādet yolnu gözle yüzün olsun dērisen ağ
Eger қurb-ı nevāfilde қarār ētdün ise sende
Beқā milkinde şāh olduñ senüñdür mesned-i uçmağ
9. Һaқuñ zıkrini қıl pīşe sivāyı ētme endīşe
Aduñ çıkarma dervīşe çü fikrün ola қaşr u bāđ
Dutanlar pend-i pīrānı bulurlar vaşl-i cānānı
Oқurlar 'ilm-i *Rabbānī* olar bilmez қara vü ağ
11. Bu **Faһrī** bendeni yā Rab senün ' ışquñla қıl nālān
Bula tā қurb-ı vaşla yol ola tağ üsti aña bāđ

131.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Kıldı hep şehri fenānuş şeyh ü şāhından ferāğ
Eylemez dil dilber-i 'ālī-cenābından ferāğ
Bağmaz eyvān-ı Ferīdün olsa kaçır-ı hubb-i cāh
Reh-rev-i Baḥā-yı 'ışık étmez şitābından ferāğ
3. Olmaz erbāb-ı fenā pā-beste-i tūl-i emel
'Ālem-i taḳlīdün eyler piç ü tābından ferāğ
Lengdür ḥar-lāşe-i ṭab'ı bu yolda zāhidün
Andan içmez bādeyi eyler hicābından ferāğ
5. Derd-i nūş-ı cām-ı 'irfān ol hemişe **Fahriyā**
Eyleme 'ışkuş mey-i gül-reng-i nābından ferāğ

132.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Şehā hubbuş dikelden kişver-i ḳalb-i ḥazīne tuğ
Dilüm kāşānesin döndürdi *Firdevs*-i berīne tuğ
Dağıtdı sūnbül-i gīsū-yı hecri tārumār etdi
Şabā-yı vaşl-ı dilberden çü érdi kemterīne tuğ
3. Gelüp ḥorşīd-i 'ışkuş nāgehānī pertevi ḳalbe
Vucūd iḳlimini ser tā-ḳadem döndürdi çīne tuğ
Ol iki turre-i ṭarrār-ı gīsū-yı dil-ārāya
Déseme şāyestedür bir yüzde iki 'anberīne tuğ
5. Olaldan *lā-fetā illā* 'Alīnün sırrına maḫhar
Olupdur sāḫa-i 'ışık içre **Fahri** bir kemīne tuğ

133.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Lā'ubālī rinde hergiz olmadı bāde yasāğ
Maḫrem-i 'irfāna 'ışık olsun velī bāde yasāğ
Sāḳiyā zemzemle la' l-i nāb-ı leble sāğarı
'Āşık-ı mihnet-keşe çün bāde-i sāde yasāğ

131: 23^b Y.

132: 23^b Y.

133: 23^b Y.

3. Şūfiye şerm ü riyādur bade nūş étdürmeyen
Dinlemez ger bulsa şāfi bāde tenhāda yasāğ
Éy esīr-i nefis ü şehvet kāfir-i dünyā-perest
Saņa bāde bunda vü hem dār-ı ʿuḡbāda yasāğ
5. Mazhar-ı insān-ı kāmīl sāğar-ı serşārdur
Fahriyā pīr-i muğān hīç dēr mi kim bāde yasāğ

134.

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1. Tālibā pend ister isen ʿārifāna tut ḡulağ
Dur seher vaḡtinde āh-ı ʿāşīkāna tut ḡulağ
Érmek istersen *ḡarīm-i ḡurba* bul *ḡayder* demün
ḡayd-ı mezhebden ḡalāş ol mürşidāne tut ḡulağ
3. Érüşüp şavt-ı *ena-llāh* ʿārifē her yağadan
Semme vechu-llāh yüzünden in ü āna tut ḡulağ
Sanasın nūr-ı sümüvvāt ü arāzından murād
Cān u dil meşḡūt-ı ḡazretdür o kāna tut ḡulağ
5. Kevkeb-i dürr-i ḡaḡīḡat **Fahriyā** zātuḡ-durur
Oldı ol zeytūne-i ḡaḡdan yegāne tut ḡulağ

ḡarfü ʿl-Fe

135.

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1. Yā ilāhī ḡıl bizi dā ʿim belāyādan muʿ āf
Fācʿal Allāhümme emnen neccinā mimmā neḡāf
Şol zemān kim ḡaşr-ı şūr içün olına nefḡ-i şūr
Eyleme ālūde-i ʿişyān ile sīne-şikāf
3. Cennet-i aʿ lāyı zātuḡda iḡāmet-kerde ḡıl
Olmayalum dūzaḡ-ı hecrünḡe yā Rab iḡtilāf
Dīde-i nemnākümüz baḡdurma senden ḡayrıya
Çünki senden ḡayrı yoḡdur kime olsun dil mużāf

134: 23^b Y.

135: 24^a Y.

³ : duzūḡ Y.

5. **Fahrîye** ma' nîde birdür gerçi düzaḥla cinân
İ' tibâren li 'ş-şuverdür dëdügi İnnî eḥâf

136.

Mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

1. Bir dil ki ola vâkıf-1 esrâr-1 *men 'aref*
Derr-i ḥaḳîḳate o gönüldür olan şadef
Mecnûnı şanma meyden-1 'ışkuḅ dilâveri
Biz de anuḅla ḥaylice olduḅ ḥalef selef
3. Bârân-1 eşk-i çeşümümi kim görse mâ-tafaḅ
Bilür fütâde oldıḅum 'ışka bilâ-ḥalef
Zâhid bilür mi çâşnî-i 'ışk nëdügin
Varlık çerâgehinde éderken ḡızâ 'alef
5. **Fahrî** olalı pey-rev-i erbâb-1 vecd ü ḥâl
Bî-şavt érür ḳulaḅına âvâz-1 *lâ-teḥâf*

137.

Mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

1. Gel beyt-i dilünḅ fikr-i sivâdan édegör şâf
'Anḳâ-yı muḥabbet otaḅın vaż' éde çün Ḳâf
Âzâde serünḅ ḳayd-1 sivâyı heves étme
Naḳdîne-i 'ömrünḅ şaḳınup eyleme isrâf
3. Ser vërdi bu meydâna dilîrâne gelenler
Bu 'arşageh-i 'ışka şıḅar şanma ḳurı lâf
Çirk-âb-1 riyâdan şaḳın a' mâlünḅi zinhâr
Ḥalḫ olsa nuḥâs⁴ ile zer almaz anı şarrâf
5. Ez-zümre-i *lâ-ḥavf* olagör ḳalma yabanda
Çün *fîrrü ila-llâha* şitâb eyledi eslâf
Cüyende-i cânâne iseḅ cânı n'édersin
Ya bende olur yârını vârın éden itlâf
7. Ez-cân u dil ol meslege sâlik olagör kim
Taḥsîn-i belîḅ eyleye **Fahrî** saḅa 'arrâf

136: 24^a Y.

137: 24^a Y.

⁴ nuḥâs: nuḥâs Y.

138.

Mef'ülü fâ'ilätü mef'ülü fâ'ilün

1. Mîzân-ı dînde müslim olan hem dağı hanîf
Hayli girân-kıyemdür o kimse degül hafîf
İkfâr-i ehl-i kıbleye zâhib olan kesün
Zühdine bakma kâfir-i muṭlaḳdur ol ḥarîf
3. Sa' y-i ' amelde zâhid-i ḥamuṅ kuşûrı yok
Dînindedür ḥaṭâsı vü imânıdur za'îf
Kâmil odur ki zikri devâma ulaştırup
Fi' li şaḫîḫ u sâlim ola fikri hem nazîf
5. **Fahrî** ' afif-meşreb olur vâsıl-ı Hudâ
Hâli laṭîf ü cümleten aḳvâlidür laṭîf

139.

Fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün

1. Eyleyenler maḥfil-i tevḫîd-i Ḥaḳda i' tikâf
Ëtmediler zât-ı Ḥaḳdan ğayra zihnin inşirâf
Şüretâ sen ben dênür ma' nide lîkin anlaruṅ
Âşiyânı ten degül meskenleridür küh-ı Kâf
3. ' Ârif-i Ḥaḳ-bîn olan ğayra éder mi iltifât
N'eylesün şemşîr-i meslûl-ı vucûdına ğılâf
Ḳayd olan ismi ḳader levḫi cebîninde sa' id
Efhivâ-i şaḳvet eyler mi vucûdın itilâf
5. **Fahriyâ** ḫaḳkıyyetin bilmek-durur *Ḥaḳka 'l-yakîn*
Ḥaḳ şinâsında olan ḳılmaz ḳurı lâf u güzâf

138: 24^a Y.

139: 24^a Y.

140.

Harfû 'l-Kâf

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Toğdı vahdet maşrıqından Aḥmed-i muhtâr-ı Hâk
Pertevin şaldı cihâna şems-i pür-envâr-ı Hâk
Ebr-i nîsân-ı fuyûzât-ı ilâhîden bu şeb
Düşdi aşdâf-ı cihâna bir dür-i şehvâr-ı Hâk
3. Dâyesi Cibrîl-i ekrem mâyesi 'ilm-i ledün
Pâyesi *ḳavseyn ü ev ednâ* dili esrâr-ı Hâk
Eyledi der-mehd iken *küntü nebiyyen* sırrını
Cinn ü inse cümleten ifşâ o ber-ḥurdâr-ı Hâk
5. **Fahriyâ** leyl-i vilâdetdür yüzün dergâha tut
Tâ gönülünden ref' ola aşnâm-ı gayr ez-dâr-ı Hâk

141.

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

1. Yâ Rabbenâ ḳıl melce-i üftâdeñi me'vâ -y1 'ışḳ
Çek şafḥa-i milk-i dile luḫfuñla sen tuğrâ-y1 'ışḳ
Çün ḳâsım-i rûz-ı ezel bezl eyledi na' mäsını
Her kec-dimâğ zevḳ étmedi ol sofradan ḥelvâ-y1 'ışḳ
3. Ṭabl u ' alemle çün gelüp şeh-i vucûda dikdi tûğ
Dil milkini yağmaladı başdan başa âlâ-y1 'ışḳ
Kimini ber-dâr eyledi kimisin étđi künde post
Çün vèrdi fetväsın anuñ ol ḥazret-i mollâ-y1 'ışḳ
5. Şeb-ḥîz olan pervâne-i Mecnûn-ı bî-pervâ édüp
Yağdı çerâğ-ı vech-i pür-envârına Leylâ-y1 'ışḳ
Fahrî mürîd-i 'ışḳ olup uydı hevâ-y1 zülfüne
Olsa ' aceb mi éy perî meftûn-ı pür-sevdâ-y1 'ışḳ

140: 24^b Y.

141: 24^b Y.

142.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

1. Göñül her yüzde bir yüz gördi el-Ḥaḳ
Cemāl-i muṭlaḳa érdi muḥaḳḳaḳ
O yüz kim anı görmişdi ezelde
Aḩadur dénilen āḩir kı l ilḩaḳ
3. O vechün ' aynıdur hep cümle eṣyā
Güşād ét çeşm-i Ḥaḳ-bınüñi bir baḳ
Zuhūr izḩār u maḩzar-ı şey'-i vāḩid
Çü gördün de *ene 'l-Ḥaḳ* ger *hüve 'l-Ḥaḳ*
5. Geçer ' ayniyet ü ğayriyyetinden
Bu **Faḩr**ıveş olanlar maḩv muṭlaḳ

143.

Mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fe' ülün

1. Ez-cān u dil ān-kes ki ola vaḩdete ' āşıḳ
Evşāf-ı sivā ile olur mı mütefāriḳ
Mir'āt-ı vucūd içre gören şüret-i Ḥaḳḳı
Her ḳanda naḩar étse olur ol aḩa lāḩıḳ
3. Envār-ı hüviyyet doğıcaḳ ' ālem-i ḳalbe
Her rüzın olur dīde-i Ḥaḳ-bīne meşāriḳ
Ef' ālüñe ḩor baḳma şaḳın fi' l-i ḩudādur
Ḷavlüñ daḩı ol zāta çalış kim ola lāyıḳ
5. Hep sendeki senlik Ḥaḳuñ esmā vü şıfātı
Sensin saḩa gencīne-i esrār-ı daḳāyıḳ
Tevḩide eriş ḳalma beyābān-ı revīde
Birdür on u yüz biñ görinen ' ayn-ı ḩaḳāyıḳ
7. *Ṭāḩā nun u ḳāf* gerçi se süre görünür lik
Faḩrıyi olur ma' nīde yek noḳtaya sā' iḳ

142: 24^b Y.

143: 24^b Y.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Ma' nevî vaḥdet degül mi dēnilen Ḥaḳḳıyla Ḥaḳ
Geç bu iki çeşm-i serden dīde-i ibretle baḳ
Perde-dār-ı *lā-yemūt u lā yenām* oldu ḳamu
Bāğ-ı 'ālem içre her eşcār u eşmār u varaḳ
3. Fā' il-i muṭlaḳ éder fi' linden iẓhār-ı vucūd
Mā-ra eyte şey'en illā-llāhı anla şanma daḳḳ
Enbiyānuḡ dīni vāḥid da' veti tevḥīdedür
Lā nuferrıḳ beyne lafzından alur 'ārif sebaḳ
5. Her nebî bir vaḳte maḥşüş görinür şüretde līk
Fahriye *el-ān ke-mā kāndur* olan inṭāḳ-ı Ḥaḳ

Ḥarfü'l-Kef

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Yā Resūla-llāh ḳadüḡ ṭübā-yı cennetdür senüḡ
Naḥl-i maşnū' -ı cenāb-ı Rabb-i 'izzetdür tenüḡ
Bülbül-i lāhūtî-i ḳurb-ı ḥarīm-i kibriyā
Ġonca-i nekşüftesin bāğ-ı risālet gülşenüḡ
2. Bā' iş-i bast-ı bisāt-ı 'arş u ferş-i nüh felek
Ḥubb-ı zātundur senüḡ éy mefḥar-i ins ü melek
Rev be-ḥāḳ-i ravza-i pāküḡ olup eyler dilüḡ
Sidre ḳılmış peyk-i ḥazret ol mübārek medfenüḡ
3. Puḥte-i dīg-i me' ārifdür vucūdun ser te-ser
Zerre-i endik-i luṭfun ḳālemi iḥyā éder
Küḥl-i mā-zāğa 'l-başardan sürmelidür dīdeler
Kim bilür keyfiyyet-i la' lüḡ ya vech-i aḥsenüḡ
4. Zümre-i Ḥāşān-ı dergāh-ı Ḥudāya pişvā
Sensin éy şāh-ı serir-i *ḳābe ḳavseyn*-i Ḥudā
Naḳd-i candur cevher-i ḥüsn-i cemālüne bahā
Lü'lu-i şehdānesisin *lī-ma'a-llāh* gencinüḡ

144: 25^a Y.145: 25^a Y.

5. Bende-i efkende-i dergāh-ı vaşluḡdur meded
ZİR-i pā olmış yatur ʿ işkuḡla **Fahrī** derdmend
Kaṡre-i deryā-yı cūdından anı kıl behr[e]mend
İsm-i pākūḡ şāfiʿ -i eşnāf-ı ümmetdür senüḡ

146.

16'lı Hece Ölçüsü

1. Ey ʿ aşıklar cemʿ olalum mevlüdine Muḡammedüḡ
İkrām u ʿ izzet kılalum mevlüdine Muḡammedüḡ
Gel bu hevādan geçelüm şerbet-i ʿ işkı içelüm
Cānumuz gözin açalum mevlüdine Muḡammedüḡ
3. Çarḡ-ı felek durmaz döner secde kılar şems ü kamer
Haḡkuḡ melekleri iner mevlüdine Muḡammedüḡ
Münkir ü münāfık farḡ olur mü'minler nūra ḡarḡ olur
Kāmiller müstaḡraḡ olur mevlüdine Muḡammedüḡ
5. ʿ Āşık iseḡ her şubḡ u şām eyle şalavāt ile selām
Ey **Fahriyā** kıl ihtirām mevlüdine Muḡammedüḡ

147.

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1. Daḡl eder ʿ ālem baḡa bilmez kimüm ben yā kimüḡ
Yā göḡül milküḡde dā'im çalkanān deryā kimüḡ
Şandılar kim āb u gildür söyleyen bu bende cān
Zāt-ı Haḡḡa dāl olan evşāf u yā esmā kimüḡ
3. Zāt-ı Haḡ zātumdan olmaz mı ʿ ayān ehl-i dile
İki görüp müddeʿ ī bu çekdüḡi ḡavḡā kimüḡ
Cennet ü rızvān u nīrān zāhidā milküḡ midür
Bendeki maʿ nī yüzinden esfel ü aʿ lā kimüḡ
5. **Fahriyā** lā-şeyʿ bilen baḡr-i vucūduḡ kaṡresin
Bilmedi ol kaṡre-i vaḡdetdeki deryā kimüḡ

146: 25^a Y.

147: 25^b Y.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Kaşr-ı dār-ı himmetindür h̄alveti dervişlerün
Küşe-i vaḥdetdür ey dil cenneti dervişlerün
Bir hümā-yı lā-mekāndur yere inmez sāyesi
‘Arş u kürsiden bülenddür himmeti dervişlerün
3. Her birisi āşiyān-ı Kāf-ı dil ‘Ankāsıdur
Şıgmadı evc-i semāya rif‘ati dervişlerün
Kenz-i lā-yüfnā muḥakkaḳ anlaruñ şānındadır
Zirā yoḳdur milk ü mālā raġbeti dervişlerün
5. Atlas u dībā-yı ḥubb-ı mā-sivā bilmez olar
Cāme-i zer-beft-i ‘ışka ḥil‘ati dervişlerün
Şem‘-i tevḥide dönerler her biri pervāneveş
Zikr-i Ḥaḳdan ğayra yoḳdur ülfeti dervişlerün
7. Nūr-ı zikr-i ḥazret-i Ḥaḳ geldi çün şehr-i dile
Zulmet-i pindārı sürdi ğayreti dervişlerün
Şundi sāķi-i ezel cām-ı seķāhum bādesin
Anuñ için geçmedi keyfiyyeti dervişlerün
9. Münkir-i efsürde-dilden anlar aşlā ğam yemez
Lā ‘ubālīdür efendi sīreti dervişlerün
Eyleme kālā-yı cāh-ı ‘izzeti ‘arz anlara
Hırķa-i faḳr u fenādur şöhreti dervişlerün
11. Çünkü dēndi *cāhidū fi-llāh* yā ehlu’ş-şalāḥ
Andan artar günbe-gün ‘abdiyyeti dervişlerün
Semt-i milk-i *lā-yezāle* sür semend-i himmeti
Fahriyā dergāh-ı Ḥaḳdur hicreti dervişlerün
13. Git yolınca tā bulunca menzil-i maḳşūduñı
Çün cenāḥ-ı ‘ışk-ıladur sür‘ati dervişlerün

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Felek 'aks eyledüñ devrünü yıklısun çarh-ı devvāruñ
Beni dūr eyledüñ sen dağı bulma vuşlat-ı yāruñ
Kimesne sofrā-i cūduñdan almaz behre 'ālemde
Ne meşrebsin kürüb u fitnedür 'uşşāka hep kāruñ
3. Semend-i himmetüñ lengdür tarīk-i rāstda aşınmaz
Kej olsa reh-revüñ çāpük ü sengdür merkeb-i 'āruñ
Qanı n'oldı tezerv-i hoş-ıurāmum lāneye gelmez
Düşürdüñ vār-ısa dāmına bir şayyād-ı ğaddāruñ
5. Şağın te 'şir-i āh-ı **Fahrī**-i nā-çārdan zinhar
Yağar sağf-ı bülendüñ çāk eder bir gün kamu varuñ

Harfü 'l-Lām

F Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Yā Hudā bir 'andelīb-i dil-fezā ister göñül
Gülşen-i *bezm-i eleste* aşınā ister göñül
Ëtmege mi' rāc-ı rūhānī harīm-i hażrete
Sırr-ı *ev ednāya* mahrem reh-nümā ister göñül
3. *Len tenālu 'l-birra hattānuñ* rumūzın anlayup
Rāh-ı Hağda nağd-i bāş u cān fedā ister göñül
Zulmet-i pindārdan dil-ğānesin tağhīr için
Şem' -i zāt-ı *Zü 'l-celāliden* ziyā ister göñül
5. Nüş edüp cām-ı *ene 'l-Hağda hüve 'l-Hağ* bādesin
Küntü kenz esrāruñ 'ārif evliyā ister göñül
Aşiyān-ı *lī-ma 'a-llāhdan* cüdā bir beççedür
Anuñ için lāne-i qurba resā ister göñül
7. Jeng-i ħubb-ı mā-sivā ile olaldan dil ħarāb
Şayğal-ı zıkr-i Hudā ile cilā ister göñül
Nağnu ağreb nağmesin güş eyleyelden **Fağriyā**
Bāğ-ı vağdet gülsitānında nevā ister göñül

149: 26^a Y.150: 26^a Y.

151.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. 'Älem içre bir cemāl-i dil-güşā ister göñül
'Āşıkunı kadrin¹ bilür bir meh-likā ister göñül
Eyleye mir 'āt-ı hüsnünün çeşm-i a' dādan nihān
Böyle bir mestüre zī-şerm ü hayā ister göñül
3. Bülbülāsā olmaya her dām-ı şayyāda şikār
Sāyesi düşmez zemīne bir hümā ister göñül
Şaçı sünbül lebleri mül dişleri dürr-i ' Aden
Kaddi ' ar' ar haddi aḥmer dil-rubā ister göñül
5. **Fahrīyem** her dūna minnet eylemem etmem recā
Rüz u şeb gencīne-i Ḥaḫdan ' aṭā ister göñül

152.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Serāy-ı *lī-ma* ' a-*llāh* şem' inün pervānesidür dil
Düşüp āteşgeh-i ' ışka anuñ-çün yānesidür dil
Cihānuñ ḫalkı bilmez nédügin kadr-i dil-i ' ārif
Ḥaḫikat gülşeninün bülbülinün lānesidür dil
3. Temāşā-yı cemāl-i şāhid-i zībā-yı ma' nāya
Olur āyīne-i[dil] ' āşık-ı Ḥaḫkuñ nesidür dil
Dilersen nüş-ı cām-ı ḫubb-ı ' ışkı dest-i *Ḥayderden*
Eriş ol meclis-i merdāna kim peymānesidür dil
5. Gözel sevmekde zāhid **Fahrī**-i şeydāya daḫl etme
Ne kılsun n'eylesün çün ' āşık-ı dīvānesidür dil

153.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Ḥaḫk-ıla vuşlat gerekse bātın-ı insānı bul
Ḥalk mine l-ḫālik dēnilen nükte-i ' irfānı bul

151: 26^a Y.

¹ kadrün Y.

152: 26^a Y.

153: 26^b Y.

- Ḥalk zi-Ḥaḡ ü ez-ḡalk-ı Ḥaḡ çün dūr nīst éy merd-i ḡaṣ
Keşret içre sırr-ı vaḡdet nédügin bul anı bul
3. Şirk-i muṡlaḡdur ḡaḡıḡat *fark-ı bilā cem*‘ dedi
Merd-i meydān-ı velāyet yōri ol iz‘ ānı bul
Cem‘ e érseḡ daḡı bī-farḡ olıcaḡ olmaz ḡabūl
Dédiler Manşūra bunda cānı vēr cānānı bul
5. Zındıḡa nisbet ḡılındı bu maḡāmuḡ şāḡibi
‘ Āşık u ma‘ şūḡ u ‘ ıṣḡ bir oldı çün tuḡyānı bul
Her nice pūr-şevḡ ü zevḡise bu ḡālden él-ḡazer
Fark-ı ba‘de ‘l-cem‘ e gel Ḥur‘ān ile Furkānı bul
7. Ma‘ nevī mi‘ rāc olur işbu maḡām içre dūrüst
Kābe ḡavseyne ev ednādan gelen kervānı bul
Hep teraḡḡidūr tenezzül şūretinde ‘ āşıḡa
Merd-i meydān-ı muḡabbetsen var ol ‘ unvānı bul
9. **Faḡriyā** ḡaḡdur teraḡḡı vü tenezzülden biri
Küllü yevmin hüve sırrından ol āḡāḡ şānı bul

154.

Mef‘ ulü mefā‘ ilü mefā‘ ilü fe‘ ulün

1. Yā Rabbi murādum saḡa zāḡir mi degül
Yā ḡazretün ol vergüye ḡādir mi degül
Māni‘ mi var iḡsānuḡa te‘ ḡıre sebep ne
Āyā ki du‘ ām saḡa mü‘ eṣṣir mi degül
2. Destüm açup ol derḡeh-i vālāya dērüm āḡ
Şāḡ-ı ‘ amelüm ṡul-i emel eyledi kütāḡ
Éy luṡf u kerem-kān-ı ‘ atā şāḡibi Allāḡ
Cürm ehline raḡmuḡ mütekāşir mi degül
3. Her rüz u şebüm şarf-ı hevā vü heves étdüm
Efkār-ı sivā ile dilüm pās u pes étdüm
Çirk-āb-ı riyādan ‘ amelüm ḡār u ḡas étdüm
Bilmem ki cezā ḡāṡıra gelür mi degül
4. Yā Rab seni bilmeklige geldük bu fenāya
Fānīde beḡā bulmadı dil düşdi sivāya

Çek süfle-i meylüm kerem ét semt-i a' lāya
Bir kul ki seni bulmaya hāsir mi degül

5. Nār-ı hāsretle olaldan dil-i **Fahrī** sūzān
Çevrilür mihnet-i ' ıřķ-ıla çü sīh-i biryān
Vaşluñ ister şeb u rüz eyleyüp āh u efgān
' Aceb ol bār-ı ğam-ı fūrķate şābir mi degül

Harfü 'l-mīm

155.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Kuṭb-ı ' ālem maḥzen-i esrārdur şeyhüm benüm
Nāzenīn-i ḥāzret-i ğaffārdur şeyhüm benüm
Nuṭķ-ı ' ĩsisiyle nice mürde-dil ihyā eder
Hızr-veş āb-ı ḥayāt āsārdur şeyhüm benüm
3. Ser be-ser nefsin çerisin kaṭl eder vērmez amān
Zülfikār-ı sırr-ıla *kerrārdur* şeyhüm benüm
Bülbülān-ı sırr-ı vaḥdet andan alurlar nevā
Bāğ-ı vaḥdet içre bir gülzārdur şeyhüm benüm
5. Serv gibi nice ser-keş yüz sürer dāmānına
Sırr-ıla eşcār-ı pür-eşmārdur şeyhüm benüm
Neyyir-i a' zam olursa ḥādimi ' ayb eylemeñ
Şāh-ı ' ālem muķbil-i ebrārdur şeyhüm benüm
7. **Fahriyā** faḥr eyle çarḥ-ı āfitāba eyne baş
Ḥamdü-li-llāh maṭla' -ı envārdur şeyhüm benüm

156.

20'li Hece Ölçüsü

1. Geldim cihāna nālān u giryān şeyhüm gülümdür bülbüli menem
Gülzār-ı dehri étmege seyrān şeyhüm gülümdür bülbüli menem
Gezerken oldum ' ıřķa giriftār rüz u şeb oldı işüm āh u zār
Şeyhümde buldum derdüme tīmār şeyhüm gülümdür bülbüli menem
3. Tā şubḥ olunca feryād eylerem göñül milkini ābād eylerem
Ḥaķkuñ biñbir ismin yād eylerem şeyhüm gülümdür bülbüli menem

155: 26^b Y.

156: 27^a Y.

Gülden okuram her dem sebaķı bir pula almam köhne varaķı
Gülde bulmuşam ben bũ-yı Haķķı řeyķũm gülũmdür bũlbũli menem

5. **Faķrıyem** gülden aldım ķaberi güher dẽnilen sırruķ nazarı
Cihān bāğında gezmem serseri řeyķũm gülũmdür bũlbũli menem

157.

Mef'ũlü fā'ĩlatũ mefā'ĩlü fā'ĩlũn

1. Yā Rab nedür bu dehrũn 'adũsından intiķān
Kekrer ķũ kerg ķāre ki ger ẽtseņ iltiyān
Ĥasbĩ muzır dedikleridür 'āriفة bular
Ağlar gülerse gülse olur ķalbleri źalām
3. Her biri bũm-ı řũm-ı şikest-perr ü bāl iken
Evc-i hũmāya eyler ümĩd ẽtmege kıyām
Baķř-ı me'ārif eylese meclisde ehl-i dil
Ağızlarına cehālet urur o demde licām⁴
5. Sifāl-i köhneye beņzer ķulũb-ı ehl-i nifāķ
Ne ta' mĩr eyleme mũmkin ne ķābil-i ikrām
Ne devre resĩde oldu me'ārif erleri gör
řarābı semm ü helāhil nevālesi ālām
7. 'Aceb mi **Faķrı**-i ķāker olursa nā-kāmĩ
Bu dehr-i pĩre-zenden kim aldı kām-ı temām

158.

Mũstef'ĩlũn mũstef'ĩlũn mũstef'ĩlũn mũstef'ĩlũn

1. Ben 'andelĩb-i vaķdetem bu āřiyānı n'eylerem
řĩmurğ-ı Ķāf-ı ķurbetem ĝayrı meķānı n'eylerem
Ĥak ileyem řām u seķer ender-me'ānĩ vũ şuver
Genc-i dilũmdür pũr-gũher bir ĝayrı kānı n'eylerem
3. Yek noķtayam *der-nũnken hem ve'l-ķalem mā yeřturũn*
Sırrum-durur 'ilm-i ledũn keşş ü beyānı n'eylerem
Zāhid beni Mecnũn şanur ayru şanur mağbũn şanur
Ben yār ile yār olmuşam aĝyār olanı n'eylerem

157: 27^a Y.

⁴ vezin bozuk.

158: 27^a Y.

5. **Fahrî** çü ' ışk içre tamām aldı vuzū oldı imām
Ente 's-selām minke 's-selām şekk ü gümānı n'eylerem

159.

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Êy şāh-ı kerem hecre düşelden beri zāram
Bu gülşen-i ' ışk içre gören dër ki hezāram
Bu derdüme em étmez ise pîr-i haķıķat
Kimden éde ümmîd-i devā bu dil-i ķaram
3. Çün ' arş-ı Hudā dëdi dil-i ' ārifē Ahmed
Ol cāya ' urüc étmege yā Rab n'ola çārem
Dür eyleyen ol yāre beni ħubb-i sivādur
Bu yāreme kim dëye ' aceb merhemi şaram
5. Bu nefis ü hevādan arıdup ħāne-i ķalbi
Fahrî dëye mi bir gün ola vāşıl-ı yāram

160.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Mekteb-i ' ālemde her şıbyāna minnet eylemem
Cāhil ü nā-dān u bî-' irfāna minnet eylemem
Ĥāk-i pāyiyam hemîşe ehl-i dil- kāmillerün
Zāhid-i ħod-bîn olan ħayvāna minnet eylemem
2. Tıfl-ı nev-res gibi lu' b ü lehve mā'il olmazam
Aldanup ālāyış-i dünyāya ħoş-dil olmazam
Celb-i māl u cāh için rüsvā vü sā'il olmazam
Fāriğ u āzādeyem sulţāna minnet eylemem
3. Ben şol abdālam ki keşkül elde belde pāleheng
Çārşū-yı ' ışk-ı Ĥaķda eylerem her dem direng
Pisterüm ħāk olsa ger bālin olursa ħışt u seng
Menzil-i cānāndan özge kāna minnet eylemem
4. Dōstlar şanmañ gül-i ra' nāya vërdüm göñlümi
Ķays-ı ' ışķum ol şaçı Leylāya vërdüm göñlümi

159: 27^b Y.

160: 27^b Y.

Öyle bir maḥbūb-ı müsteşnāya vërdüm gönlümi
Cennet içre ḥūrī vü rızvāna minnet eylemem

5. **Faḥrīyem** ben tıfl-ı ebced-ḥān olup ādābile
Oḡuram ʿ iŝkuḡ kitābın dem be-dem ŝād-āb ile
Ētmezem baḡŝ-ı cedel ʿ ālemde ŝeyḡ u ŝāb ile
Zıkr-i Ḥaḡdan ġayra māʿil cāna minnet eylemem

161.

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1. Terk-i ʿ ādāt ėtme ger baŝduḡsa ʿ irfāna ḡadem
Zirā ʿ ādāt terk olunmaz dēdiler ehl-i himem
Ḥādim-i dergāḡ-ı vālā-yı ŝerīʿ at ol müdām
Olayum dërseḡ dü- ʿ ālemde ʿ aziz ü muḡterem
3. Çün ḡaḡıḡat dürrine aŝdāfdur ŝerʿ -i rüsül
Ētme taẓyīʿ -i uŝül kim olmayasın der-elem
Üŝmesün ŝehd-i ḡarīḡat üzre zenbūr-ı dürüŝt
Dër iseḡ ʿ ādāt-ı ḡaḡḡı eyle icrā pīŝ ü kem
5. Al vuzū ġir mescide dur minberāsā ŝubḡ u ŝām
Men eḡāme ḡad iḡāmeʾd-dīne ḡıl cidd ü etem
Gerḡi kim terk-i vucūd ise namāz-ı ʿ āŝıḡān
Terk-i ʿ ādāt daḡı ehlu-llāḡ ḡatında oldı kem
7. Penḡgāḡda sür yüzün dergāḡ-ı Ḥaḡḡa **Faḡriyā**
Girmesün iḡlīm-i ḡalbe ceẓŝ-i nefş-i bed- ŝiyem

162.

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1. Ḥamdü-li-llāḡ iʿ tibārum yok cihāna dervişem
Faḡr-ile faḡr eylerem kim ŝābırāne dervişem
Ḥaʿ n ēdenler bilmediler ḡālib-i ʿ iŝḡ nēdüġin
ŝemʿ -i ʿ iŝḡa her nefes ben yāne yāne dervişem
3. Münkirün inkārına nisbet olur dūnyā ḡarāb
Anuḡ için ben de oldum mürŝidāne dervişem

161: 27^b Y.

162: 28^a Y.

- Sākī-i *bezm-i elestden* nūş édüp cām-ı Cemi
Na' re-i yāhū urup rindāneyāne dervişem
5. 'Āşık ü rüsvā menem tāk u kabā nemdür menem
Hırka-i saht-ı ' abā besdür baña ne dervişem
Medh ü zemm-i dōst u düşmen bir-durur yānumda kim
Fāriğam dünyā vü ' uqbādan şehāne dervişem
7. Pīrüm üstādum ' azizüm çün nigeş kıldı baña
Fahrīyem bī-çāreyem likin yegāne dervişem

163.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Ben o şem' -i hüsne çün pervāne gelmişlerdenüm
Anuñ-çün nār-ı ' ışka yāne gelmişlerdenüm
Olmağ için bend-i teklif-i sivāyiden rehā
Kayd-ı ' ışkı terk édüp dīvāne gelmişlerdenüm
3. Cān u başum rāh-ı ' ışk-ı yārda kıldum fedā
Kebş-i İsmā' ilveş qurbāna gelmişlerdenüm
Bulmasun pend-i şalāha dēyü zāhid ihtimāl
Ben bu deyr-ı ' āleme mestāne gelmişlerdenüm
5. Sür şarāb-ı ' ışkı sākī yōrisün esb-i murād
Terk-i *mā-fī 'l-kevne* édüp meydāna gelmişlerdenüm
Vech-i cānānı bugün āyīne-i eşyāda ben
Ser te-ser seyr eyleyüp ' irfāna gelmişlerdenüm
7. Zāhid cennet dēyü kılduğı ' amālden geçüp
İntisāb-ı dergeh-i merdāna gelmişlerdenüm
Bülbül-i lā-hüviyyetem bu bāğ-ı ' ışk içre bugün
Anuñ için rüz u şeb efgāna gelmişlerdenüm
9. **Fahrīyem** kāse-i şarāb-ı faqr-ı fahrīden içüp
' Ālem-i tecrīde ben bir dāne gelmişlerdenüm

164.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Bugün bezm-i talebde dest-i sākīden çanak çekdüm
Anuñ-çün mest ü medhüş-ı dü-^ç alemden ayak çekdüm
Halāş edince dām-ı mā-sivādan bu girībānum
Nice demler firāk çekdüm nice dürlü batāķ çekdüm
3. Ne müşkilmiş erişmek menzil-i vaşl-ı dil-ārāya
Hele ben tekye-i ^ç ışķ içre hayli ism-i Hāķ çekdüm
^ç Aşā destinde zāhid daħl ederken ehl-i rindāna
Alup elden ^ç aşāsın başına bir kaç çomaķ çekdüm
5. Bulınca mīve-i ümmīd-i hāmum lezzeti **Fahrī**
Nice dem bāğ-ı ^ç alemdede şovuk çekdüm sıcak çekdüm

165.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Beni hūmmā-yı ^ç ışķ aldı üşüdüdür geh yanar cismüm
Dönüp tennūra bu dil pür-harāret küll ü nār cismüm
Bunu sūr-ı sivā şanma donanmā-yı Hūdādur bu
Mey-i hubbı içüp göñlüm def-i ^ç ışķı çalar cismüm
3. Firāş-ı gāflet içre bī-niyāzum şanma ey zāhid
Ruħ-ı huy-gerdesin urmuş sere secde kılar cismüm
Harīdār-ı metā^ç -ı mağfīret oldum bi-hamdi-llāh
Bugün sūķ-ı fenāda gör neler alup şatar cismüm
5. Olup kıble-nümā erbāb-ı hācāta bugün **Fahrī**
Anuñ-çün ditrer ol zann eyleme sıtma dutar cismüm

166.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Ümīd-i vaşl eden dil-hastelerle ^ç ayn-ı cem^ç oldum
Anuñ-çün od yanar başumda bezm-i ^ç ışķa şem^ç oldum
O rütbe hūn-feşāndur dēdüm ol şūħ-ı sitemgerden
Görenler zann eder ser ta-ķadem ğark-āb-ı dem^ç oldum

164: 28^a Y.

165: 28^b Y.

166: 28^b Y.

3. Heves ʿıkd-i zen-i dünyāya maḥzā cāhiliyyetdür
Hele ben bulmadum zevkūñ ne ayrıldum ne cemʿ oldum
Görince şuʿle-i cevvalveş ʿaks-i ruḥuñ dilde
Tulūʿ-ı mihr-i ʿıṣṣku-llāh ile ʿālemde lemʿ oldum
5. Nuṭukdur **Fahriyā** Manşūrı çünkim eyleyen ber-dār
Olup dem-beste güftār-ı ḥaḳıḳat-gūya semʿ oldum

167.

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1. ʿIşkuña kılmaz taḥammül cism-i sūzānum benüm
Seyl olup deryā mişāli çeşm-i giryānum benüm
Dil-rubālar meh-liḳālar cevr eder mi yārına
Sen niçün bī-merḥametsin söyle sulṭānum benüm
2. Kaşlaruñ kurulu yaydur kaşd eder bu cānuma
Kirpigüñ temrenli oḳdur girmek ister ḳanuma
Korḳaram geçdi ʿadūlar bendesin sulṭānuma
Göñlümi étmez tesellī verd-i ḥandānum benüm
3. Gülşen-i ḥüsnünde ʿāşık bülbül-i şeydā gibi
Nāle vü efgān eder Mecnūn ile Leylā gibi
Görmedüm ʿömrümde böyle çekdigüm sevdā gibi
Göklere peyveste oldı āh-ı sūzānum benüm
4. Kaʿbe-i vechüñ ṭavāf étmegiçün şubḥ u mesā
ʿIşḳ-ıla ditrer vucūdum nitekim ḳible-nümā
Gel kerem ḳıl bende-i efkendenē eyle ʿaṭā
Şeh-levendüm dil-nüvāzum derde dermānum benüm
5. Ḥasta-i hecrüñ olaldan işüm oldı āh u zār
Eyledi sevdā-yı zülfüñ ʿaḳl u fikrüm tārumār
Çeşm-i cellāduñ göñül ʿAnḳāsını ḳıldı şikār
Demedüñ **Fahriye** bir gün olur iḥsānum benüm

168.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

1. Bilmem nice bir 'ışk-ıla rüsvā-yı cihānam
Yoğ hem-dem ü hem-rāz-ı dilüm hālümü yanam
Ben murğ-ı hümāyam ki yērüm evc-i 'alādur
Huffāşa nice fāş ola sırrum ki nihānam
3. Ben seb' -i semāvātı geçüp serde nişinem
Mi' rāca 'urüc ile beni bil ki ne kānam
Bīgāne şanur gerçi beni zāhid-i hod-bīn
Hağ bende vü ben Hağda güneş gibi 'ayānam
5. Ben benligümün nağdini bāzār-ı fenāda
Hep bāda vērüp şehr-i bekā içre zevānam
Mey-hāne-i 'ışkam hele gelsün gelen 'uşşāk
Destümde seğāhum cemi bir pīr-i muğānam
7. Ben bende-i erbāb-ı dilem **Fahrī**-i çāker
Bir zerre-i nāçiz ü ne inem ü ne ānam

169.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Bugün horşid-i vaşl-ı dil-rubādan zīb ü fer aldum
Görindi şahid-i zībā-yı mağşūdum eşer aldum
Dilüm mānend-i Ya' kûb olmışiki külbe-i ağzān
Bugün ol Yūsuf-ı Mısr-ı melāhatden haber aldum
3. Gezerken enderīn-i bāğ-ı hayret zār u ser-gerdān
Bi-hamdi-llāh erişdi nağl-i ümmidüm şemer aldum
Olup halvet-serā-yı *küntü kenz* esrārına mağrem
Nuğūd-ı genc-i hüsn-i yārdan 'ālī güher aldum
5. Temāşā eyledüm erbāb-ı 'irfān-ı gāzel-h'ānı
Olup **Fahrī**-i güyā her birinden bir hüner aldum

168: 28^b Y.

169: 29^a Y.

170.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Yanar şem'-i vişäle dem be-dem durmaz dil ü cānum
Erişdi sāk-ı ' arşa fūrkatünle āh u nālānum
Yağar āteş cihānı āteş-i kīn ey kamer-çehre
Nedendür yaqmaduğı nār-ı ' ışkuñ kalb-i sūzānum
3. Olaldan bülbül-i şeydā gülistān-ı cemālünden
Ne bū aldum ne ğonca leblerün emdüm ne ğandānum
Şerār-ı āteş-i hecrün degül mi nūrı nār eden
Meded kııl çāre eyle vaşl-ıla yandı dil ü cānum
5. ' Aceb **Fağrı** gibi bir derd-i ' ışkuñ ğastesi var mı
Kapuñda bī-kesüñdür derdmendüñdür kerem-kānum

171.

Ħarf-i Nūn

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Ey ğabīb-i ezeli şāh-ı şefi' -i dāreyn
Şems-i iqlīm-i zulem nūr-ı çerāğ-ı kevneyn
Kıble-i ehl-i yağın oldı cebīnün çü senün
Ravzañı secdegeh eylerse yeridür şağaleyn
3. İki dīdemde görenler dem-i ' ışkuñ eşerin
Yeniden ğarğa-i ğūn oldı şanurlar ğasaneyn
Ka' be-i kūy-i vişālünden olanlar mağrūm
Ħāci-i şūret olur olsa da Ħāc-ı Ħarameyn
5. Biri sırr-ı dehenüñdür biri veç-i ğüsnün
Fağrı-i ' ācizi rüsvāya olupdur sebebeyn

172.

Mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fe' ülün

1. Biz mest-i mey-i ' ışkuz u tā *Bezm-i elestden*
Cām-ı Ceme yoğ rağbetümüz nā-kes ü kesden

170: 29^a Y.

171: 29^a Y.

172: 29^a Y.

- Āzāde-i endīşe-i ʿālem bizi gör kim
Ne ğamzede-i nīst ü ne şādīzede hestden
3. Biz mağluṭa-i zāhid-i sālūsdan uşandık
Ëy sākī-i ḥazret tolu şun cām-ı nefesden
Hübbu ʿl-vaṭan āvāzesin āġāz edeli ʿışk
Āzādeledük murġ-ı dili ḳayd-ı ḳafesden
5. Ğavvās-ı yem-i maʿrifet-i Ḥaḳ olagör kim
Faḥrī ḳekesün dāmeni her ḥar-ile ḥasdan

173.

Mefāʿilün mefāʿilün feʿülün

1. Ḥaḳı zıkr eyleyen meydāna gelsün
Veliler şemʿüñe pervāne gelsün
Anı ḳahr étmeden nefsi hevāsı
Uyup bir mürşide ʿirfāna gelsün
3. Ḳoyup münkirler inkārını elden
Erenler pāyına imāna gelsün
Şarāb-ı ʿışkī cānā nüş edenler
Bu meydāna olar mestāne gelsün
5. Bulanlardur Ḥaḳı anlar bilenler
Hemīşe Kaʿbe-i ʿirfāna gelsün
Ṭavāf édüp dēsün *lebbeyk lebbeyk*
Mināda nefsinı ḳurbāna gelsün
7. Kime kim **Faḥriyā** ʿışk oldı reh-ber
Vişāl-i ḥazret-i Raḥmāna gelsün

174.

Ramazāniye

Mefāʿilün mefāʿilün feʿülün

1. Bi-ḥamdi-llāh erişdi zayf-ı Yezdān
Mübārek şehr-i ümmet mäh-ı Raḥmān
Görindi pertev-i envār-ı imān
Mübārek şehr-i ümmet nūr-ı Yezdān

173: 29^b Y.

174: 29^b Y.

2. Bezendi her cevāmī^ç her mesācid
Nebātāt u cemādāt oldu sācid
Nicesi fişk ederken kıldı ^ç ābid
Mübārek şeh-r-i ümmet mäh-ı Raḥmān
3. Hāḫuḫ mihmān u ve^l-^ç unvānidur bu
Tevāzu^ç eyleyüp eyle tekāpū
Ola şāyed şefi^ç üḡ rüz-ı ḫayḡu
Mübārek şeh-r-i ümmet mäh-ı Raḥmān
4. Bu mähin ^ç izz ü ḫadrin kıldı i^ç lān
Nüzül-i ḫāzret-i Cibrīl ü Ḳur^ʔān
Éder derd-i dil-i ^ç uşşāḫa dermān
Mübārek şeh-r-i ümmet mäh-ı Raḥmān
5. Düşenler **Fahriyā** zıkr-i Ḥudāya
Bu mäh içre érer zevḫ u şafāya
^ç Atā-yı Hāḫ-durur bāy u gedāya
Mübārek şeh-r-i ümmet mäh-ı Raḥmān

175.

Fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilün

1. Ben o benven kim yine bende beni ben eyleyen
Bir vücūd içre kimin cān u kimin ten eyleyen
Bendeki benlik-durur hem sende senlik gösteren
Sen seni sen şandıḡuḡdur hep seni sen eyleyen
3. Sen ü ben ^ç ayn-ıla ^ç ayn oldu ḫāḫīḫat ḫıl nazar
Noḫḫadur *nūn ve l-ḫalem mā yeşturūn* sen eyleyen
Noḫḫa nuḫḫe nuḫḫe nuḫḫ nuḫḫ ḫarf ü şavt olup
Kim-durur *kün* ile *küntü kenzi* ^ç ayan eyleyen
5. **Fahriyā** bende benüm kim fark ederse benligüm
Ol-durur cennet gibi dil-ḫānesin sen eyleyen

175: 29^b Y.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Bugün ḥorşid-i 'ışkuñ zerresin cānumda buldum ben
Anuñ-çün *küntü kenzüñ* sırrın 'irfānumda buldum ben
Nefahtü fihi min rūḥi benim ḥaḳḳumdadur şābit
Velī ol dürri baḥr-i dilde pinhānumda buldum ben
3. Yitirmişdüm hevā-yı nefis ile Bezm-i elest 'ahdın
Anı ehl-i Ḥudāya şıdḳ u imānumda buldum ben
Şafā-yı cāvidānī nédügin şeyḥe şu 'āl étdüm
Mürādāt-ı cihānı dēdi fiḳdānumda buldum ben
5. Siyeh-puş oldı āh-ı cān-güdāzumdan felekler hep
Şerer-ḥiz-i firāk-ı yāri vicdānumda buldum ben
Olur hādī reh-i maḳşūda bir gün himmet-i merdān
Kelām-ı pāk-i *kerremnāyı* çün şānumda buldum ben
7. *Seḳahüm rabbühüm* cāmından içdüm bāde-i 'ışkı
Anuñ-çün **Faḥriyā** ol neş 'eyi cānumda buldum ben

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Êy perī kaçduñ saña müştāḳ olan dil-dārdan
Gençsin ḥavf étmedüñ mi āh-ı āteş-bārdan
Bī-vefālīḳ milkine serdār imişsin aḳladum
Līk étmez mi ḥazer ḡaddār olan Ğaffārdan
3. Bülbül-āsā nice feryād étmesün 'aşıklarun
Gül yüzün eṭrāfına ḥavlu çekilmiş ḥārdan
Ḥızr elinden içmedin āb-ı ḥayāt-ı vuşlatı
Ṭül-i 'ömr ümmīd édersin bāde-i serşārdan
5. Nefret-i zühhādı 'ārifden su 'āl étdüm dēdi
Ḳal' a-i *Ḥayber* de olsa ḥavf éder *kerrārdan*
'Arz-ı kālā-yı muḥabbet ile şol dānāya kim
Bezī-i naḳd-i cān u bāş édüp geçe her vārdan

176: 30^a Y.177: 30^a Y.

7. Ejdehā-yı heft-serdür vār-ısa şî' rûñ senüñ
Fahriyâ çok 'âkıllı mecnun eder efkârdan

178.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Êy gönül vādî-i taqlide düşüp olma hemân
Vaqt-i Mūsâdaki çübân gibi dilde destân
Ganem-i hubb-ı sivâyiden olup âzâde
Gerek *emmâre-i nefse* şaķınup vërme tevân
3. Şöhret-i nefse qarîn olma şaķın âfetden
Er olam dërseñ eger derkinüñ ola pinhân
'Ucb u pindâr ile zühdüñ olamaz êy zâhid
Hâlet-i 'ışķ-ıla yek nağme-i kavvâla resân
5. Êtme çün kelb-i denî cîfe-i dünyâya heves
Uyma her nâ-ħalefe olma pesendin nigerân
Evcek-i dehre gelen râ'î-i nefse bestdür
Bir yapınca ile nân vaz edicek bir ebnân
7. 'Işķ firâzında 'aşâ-yı himem-i merdâna
Tekye kıll **Fahri**-i bî-çâre olup râh-ı revân

179.

Mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün

1. Êy bād-ı şabâ zülf-i nigârı üşüdürsin
Dağıtma o gîsü-yı ğaddârı üşüdürsün
Bostânçe-i maħbûba şitâdur el uzatma
Ört dügmelerüñ sîne-i yârı üşüdürsin
3. Nâ-dân nefesin alma raķib ile oturma
Reftârı gözel ķadd-i çenârı üşüdürsin
'Arz etme yüzüñ nûrını maħşerde ħazer kıll
Cennet unudur nûrını nârı üşüdürsin
5. Yel-pâze alup destüñe seyr-i çemen etme
Fahri gibi bir bülbül-i zârı üşüdürsin

178: 30^a Y.

179: 30^b Y.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

1. Cānā seni gözler dil-i şeydā küçücükden
 'Işk-ıla olup 'āleme rüsvā küçücükden
 Luṭf eyle anı eyleme mahrūm-ı vişālün
 Olmuş saḡa efkende o zīrā küçücükden
2. Dün meclis-i rindāna gelüp ol meh-i tābān
 Êtmış yüzünü neş'e-i mey şan gül-i ḡandān
 'Uşşākını mestāne kıllup êtmege sekrān
 Destinde dutar cām-ı muşaffā küçücükden
3. Reftāra gelüp nār-ile seyr-i çemen êtse
 Gülzāra düşer ḡulḡule 'arz-ı beden êtse
 Güftāre gelüp 'āşıkā fetḡ-i dehen êtse
 Cān-baḡş eder ol şanki Mesīḡā küçücükden
4. Üftādesi çok mā'il-i ruḡsārı firāvan
 Kim görse olur dīde-i bādāmını ḡayrān
 Olmuş o perī milket-i ḡüsn içre Süleymān
 Ḥükminde anuḡ Kāf ile 'Ankā küçücükden
5. Yūsuf mı Züleyḡā mı nedür böyle tarāvet
 Her 'āşıkı Mecnūn eder ol Leylī kıyāfet
 Āḡ êtmemek olmaz velī êtmek de ḡabaḡāt
Fahrī ne dēsün 'ışk-ıla rüsvā küçücükden

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1. Seyāḡat kıldı dil Mecnūnı Leylī ārzūsından
 'Aceb mi ala neş'e bāde-i 'ışkuḡ sebūsından
 Temāşā-yı cemāl-i yār için mir'āt-ı eşyāda
 Geçüp dār u diyār u hem ḡuyūdāt-ı nüfūsından
3. 'Arīfün ḡadr-i gevher-dārını şarrāf-ı ḡāl anlar
 Ne bilsün ḡün-feşān müşḡ ü 'abīr ü gül ḡoḡusından

180: 30^b Y.181: 30^b Y.

- Totalum rāst imiş dānālaruñ rā 'yında tedbiri
Hālāş olmağ ne mümkin levḥ-i taqdirüñ yazusından
5. Kuhistān-ı vucūduñ derdi pür-dām-ı ta' aşşubdur
Yezidüñ fark olunmaz zāhidā hergiz qurusından
Bize rez-duḥterinüñ la' l-i nābuñ öpmek efzaldür
Ümīd-i nān için ehl-i cihānuñ pāyı būsından
7. Me' ārifle egerçi āsumāna ağsa bu **Fahrī**
Yine qurtulmaz ol ḥalk-ı cihānuñ güftügüsünden

182.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Devr-i Mehdīdür zarar yoğ ' aşıka Deccāldan
Ehl-i vaḥdet ihtirāz eyler mi qıl ü qāldan
Şeb-pere inkār eđerse Nūr-ı ḥorşidi çe ğam
Behre yoğtur çeşm-i nā-bināya reng-i āldan
3. Kāfir ü bī-' ayn olanlar ' aynı görse ğayn oğur
Kec-nazar fark eylemez rāstī-i elfi dāldan
Qur' a-endāz-ı cehālet ' ārife vërmez kesel
Keşf-i rūḥānī gözeldür muqtezā-yı qāldan
5. Hırka-i peşmine-i faqr ile faqr et **Fahriyā**
Eyleme ümmīd-i istignā semür u şāldan

183.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Meşām-ı cāna érdi bñy-ı cānān çün vucūdumdan
Geçürdi maḥv édüp hep vārumı nā-būd u bñdumdan
Olan *el-mü 'minü mir 'āt-ı mü 'min* remzine āğāh
Bilür rāyi mürāyi nédügin ref' -i quyūdumdan
3. Vucūdum Ḥağ vucūdıdur ki qā 'imdür vucūdıyla
Vucūdı hem-vucūdumdur ki zāhirdür vucūdumdan
Bu sırrı *küntü kenzüñ* nüktesinden āşinā ağlar
Olar kim bilmez ādem nédügin bilmez sücūdumdan

182: 31^a Y.

183: 31^a Y.

5. Metā^ʿ -i vuşlat aldum sūk-i erbāb-ı me^ʿ ārifden
Bu yolda nağd-i cānın bezl eden aņlar bu sözümden
Kanı bir cān u cānān kim bile esrār-ı merdānı
Getürsün bir nişānı kim nişān olsun vürüdümdan
7. Ziyā vèrür hemişe nūr-ı Hāğ^ʿ ālemde ādeme
Haberdārān-ı vaĥdet **Fahriyā** aņlar şühüdumdan

184.

Mef^ʿ ūlū mefā^ʿ ilū mefā^ʿ ilū fe^ʿ ūlūn

1. *Mā yuftahirun bihimi* şordı baņa bir cān
Āyīne-i ^ʿ ālem édügüm étmedi iz^ʿ ān
Bir naĥl-i bülend-ser-keşe kılsa nigeĥ ^ʿ āķil
Zātında ĥafı mīve olur aņa nümāyān
3. Men dā^ʿ ire-i ^ʿ āleme pergār u devāmem
Men cān-ı cihānam ki mühendis baņa ĥayrān
Gencīne-i ^ʿ irfāna tılısmım beni gör kim
Fethinde melek ^ʿ āciz ü ĥayret-kede insān
5. Ger Aĥmed isem **Fahrī** teĥalluş baņa çok mu
Fāĥr étse sezādur baņa cennāt ile nīrān

185.

Fā^ʿ ilātūn fā^ʿ ilātūn fā^ʿ ilātūn fā^ʿ ilūn

1. Der-seĥer gülzār-ı ^ʿ ışķda çaldı bülbül ergānūn
Eyyuhe^ʿ l-^ʿ uşşāķ ķūmū enneküm lā-tesma^ʿ ūn
Ravza-i ^ʿ ışķ āşināsı-çün degül mi bu ĥitāb
Hāzihī cennātü ^ʿ Adnin fedĥulūhā ĥālidūn
3. Ğam degül maĥv-ı vucūd étsem çü feyz-i ĥāş-ı Hāğ
Kad seķinā min-müdāmi^ʿ l-hubbi ke^ʿ si^ʿ l-āşıķūn
Sevme dilber içme mey ĥavlūņ şaķın gūş étme kim
Türrahātūn bāţilātın ^ʿ ammā yeķülü^ʿ z-zāhidūn
5. **Fahrī**-i bī-behre şanma menzil-i Firdevsden
İnne li^ʿ l-^ʿ aşāe beyten ^ʿ amarūhe^ʿ l-ārifūn

184: 31^a Y.

185: 31^a Y.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Kadr-i 'ārifrā ne-dāned bā-şināsī zū-fünün
Hāletü 'l-'uşşāk mechūlun li-'aqlı 'l-'ākılün
Ma' rifet dīden buved Hāq-rā zi-mir 'āt-ı vucūd
Zātuhū 'azze ve cel 'ammā yeķūlu 'z-żālimün
3. Beyt-i dil-rā ez-ḥayālāt-i rüyī şusten buved
İnne riḥlet cennetü 't-tevhīd isķātü 'z-żünün
'Āşık-ı mihnet-keşān dāned vişāl-i dilberi
Leyse li 'z-zühhād zevķün min zevāķi 'l-vāsılün
5. **Fahrī**-i çāker ne-dāred dōst kes-rā cüz Hudā
Minhu elṭāf-ı Celī li 'l-muḥibbu 's-sālikün

8'li Hece ölçüsü

1. Kaçan dergāhiyle èrem
Dèrüm yā hū vü yā men hū
Vişālün güllerün dèrem
Dèyüp yā hū vü yā men hū
2. Tavāf èdüp seni büthān
Dèyem lebün yā ğufrān
Bu cānumı èdüp ķurbān
Dèyüp yā hū vü yā men hū
3. Yunam mizāb-ı raḥmetden
Çıkup çirk-i ma' şıyyetden
Geçüp na' im ü cennetden
Dèyem yā hū vü yā men hū
4. Geçür bu tāc u ' abādan
Ķalbümi ķurtar riyādan
Serüm arıt mā-sivādan
Dèyem yā hū vü yā men hū

186: 31^b Y.187: 31^b Y.

5. Düşeli ğurbete **Fahrî**
Vişâlûñ fikridür fikri
Enîsüm eyle bu zikri
Dèyem yâ hû vü yâ men hû

188.

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Êtdürür ' aşıklara ol kıadd-i dil-cû ser-fürü
Êtmesün mi şâhbâz-ı ' ışka âhü ser-fürü
Lâle-gün ruhsârına çekmiş dü zülfinden niķâb
' Arz eder hüsn-i cemâlün ol semen-bü ser-fürü
3. Zülfi sevdâsına düşmiş nice ' aşık ser-nigün
Eyledüm ol ğamze-i hün-h'âra yâ hû ser-fürü
Şaff-ı müjgâni çü haddini êdüpdür secdegeh
Lâ-cerem eyler aña ol iki ebrü ser-fürü
5. Nâf-ı müşgînün ğorelden ğonca-i aķgöl anuñ
Eyleyüp çâk-i ğirîbân êtdi şebbü ser-fürü
Mü-miyânın fikr eden ' aşıkların ol bî-vefâ
Bağlamış bir müya muķkem şan perestü ser-fürü
7. **Fahrîyâ** bir nazm-ı dil-keş söyledün eş'ârda
Âferîn eyler saña her bir suhan-gü ser-fürü

189.

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Êy ğöñül ' ışk-ıla eğân eyle Allâh Hû dèyü
Dur seher vaķtinde nâlân eyle Allâh Hû dèyü
Seyl-i eşk-i çeşmi nehr-i Nîlveş êdüp revân
' Âlem-i dünyâyı seyrân eyle Allâh Hû dèyü
2. Bâde-i ' ışkuñ hemîşe nüş êdüp maħmûrı ol
Ēey melâmet hırķasın şol ' âlemün ma' zûrı ol
Sen daħı var dâr-ı yârūñ başka bir Manşûrı ol
Kebş-i rûhuñ durma ķurbân eyle Allâh Hû dèyü

188: 31^b Y.

189: 32^a Y.

3. Āfitāb-ı ‘ālem-ārādur senün cismünde cān
Zulmet-i cehl içre alma kesb-i ‘irfān et hemān
Çün degüldür bu fenānu bağ-ı hüsni cāvidān
Aç gözü āk-i girībān eyle Allāh Hū dēyü
4. Nice Dārāyı bu devrān eyleyüpdür ser-nigün
Nice Keyhüsrev anu destinde olmuşdur zebün
Olayum dērse eger ez-zümre-i *lā-yahzenūn*
Hāne-i albün dıraşān eyle Allāh Hū dēyü
5. **Fahriyā** emr-i Hudāya şıd-ıla ıl imtişāl
Ger harīm-i hazret-i Haa bulam dērse vişāl
Nad-i ‘ömrün şarf düp kesb eyle ihlāş u kemāl
Āteş-i ‘ışu fūrüzān eyle Allāh Hū dēyü

190.

16’lı Hece Ölçüsü

1. Derdine düşdüm Mevlānu zār ederem Allāh dēyü
Bülbüliyem o gülşānu zār ederem Allāh dēyü
‘Işına düşdüm Mevlānu āvāresiyem sevdānu
Mecnūniyam o Leylānu zār ederem Allāh dēyü
3. Cāna gedi derd ü elem bulmadum yāreme merhem
Gülden ayru bir bülbülem zār ederem Allāh dēyü
Ētmişem ‘ış-ıla ülfet eylemezem ğayra rağbet
Olsa yerüm bāğ-ı cennet zār ederem Allāh dēyü
5. **Fahriyem** farumdur fenā gönüm eylemez mā-sivā
Tā kesilince bu şadā zār ederem Allāh dēyü

191.

Mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün

1. Yā Rab nedür bu cevr ü cefa-cū eder ğuluv
Aldı hişār-ı ehl-i dili ‘asker-i ‘adū
Deşt-i ulüb-ı zümre-i ‘uşşāı ser te-ser
Pür-dem bir ‘ālem eyledi şemşir-i ğüftüğü

190: 32^a Y.

191: 32^a Y.

3. Yā Rab ne fitnedür bu ta‘ aşşub-künān-ı halk
 Tıtdı cihānı renc ü ‘ anā gibi sū be-sū
 Bilmez şahāret-ile meşel⁴ dīnini tamām
 Eyler kitāb-ı muğlağ-ı ‘ irfānı cüstücū
5. Êtmez nigāh Mehdī-i vaqt olsa ger faķır
 Deccāle aġniyā dēyü zāhid eder tapū
 Hey hey ne meslek-i bārid ü⁶ rāy-ı bātıldur
 [Kibr ü] riyāyı rāh-ı şevāb aņlamağ yāhū
7. **Fahrī** serāy⁷-ı vuşlata êrmekse maṭlabuğ
 Āb-ı me‘ arif-ile dilüñ eyle şüstüşü

192.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. ‘ Aceb derde giriftārum ki kes bilmez nedendür bu
 Taḥammül eylemez ādem velī bir başqa demdür bu
 Hevā serde muḥabbet dilde ġam-ālūdedür sīnem
 Düşüp tennür-i ‘ ışka pür-ḥarāret bir perendür bu
3. Ağardı rīş-i ‘ aşık nazra-i cism-i beyāzından
 ‘ Aceb mi olsa yek-beste bürüncek pīrehendür bu
 Görüp nīm-i dehenle da‘ vet-i vaşl êtdigüñ yārüñ
 Ağızdur şanma şūfi ḥoķka-i dürr-i ‘ Adendür bu
5. Olup dārū-yı ‘ ışkuñ mest ü medhüşı yatur **Fahrī**
 Ne bellü sevdügi kimdür kime üftādedendür bu

193.

Ḥarfü ‘l-He

Tārīḥ-i ‘ Azīz Ḳuddise Sırruhu

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Êy sevād-ı a‘ zam-ı ‘ ilm ü kemāl-ı ma‘ rifet
 Sırr-ı mübhem ‘ *alleme ‘l-esmāya* maḥrem müntebeh

⁴ meşel: mes’ele Y.

⁶ ü: ne Y.

⁷ serāy: ḥarem-serāy Y.

192: 32^a Y.

193: 32^b Y.

- Şāhid-i şīrīn-i *kerremnā* ' arūs-ı kibriyā
Taht-ı iklīm-i *ledünne* mālīk olmış pādīşeh
3. Gerçi kim Şāhī dēnürdi saña līkin şāhlar
Eylese dervāze-i luţfuñ yèriydi cāygeh
Fürkatünle oldı zehr-ālūde deryā-yı cihān
Ebr eşk-efşān olup giydi siyeh mihr ile meh
5. N'oldı ol ħorşīd-i raḥşān-ı cemālün setr édüp
Zulmet-i fürkatle kılduñ ḥāne-i ḳalbüm siyeh
Cāmi' -i ma' nā-yı ' irfāndı vucūduñ muşhafi
Tālib-i esmāya andan feth olurdu toğrı reh
7. Nūr-ı ' ālem-tāb édi gūyā nigāhuñ ' āşıḳa
İltifātuñla ziyādār oldı çoḳ ḳalbi tebeh
Meşki- ' irfānı senün destün den aldı tıfl-ı dil
Nice el vèrsün diger ta' līmīne ḳılmaḳ nīgeh
9. Bāri ol dārū-yı rūḥāniyyetünle ḳıl ' ilāc
Ëy taḳīb-i ḥāzıḳ-ı emrāz-ı ḳalbüm gāh u geh
Ḳā' ilüm ma' nen daḳı érsem ḥarīm-i vaşluña
N'eyleyem reh-zenlik eyler aña da nefsi-sefeh
11. Böyle mātem ravza-i ' ālemde kim görmiş ' aceb
Gonca çāk étse girībānuñ sezā giyüp küleh
Ëy felek bir kār-ı nā-hemvāra iḳdām eyledün
Güş eden dèr geldi ol ḳambūra vār-ısa ' ateh
13. Zīrā ol müşkil-güşā-yı fenn-i esmānuñ dirīğ
Melce' in ḥāk étdün Ëy ḡaddār-ı ' ālem bī-güneh
Çün bu gülzār-ı fenādan ḳuṭb-ı vaḳt oldı raḥīl
Eyledi ḳandīl-i ' arşı murğ-ı rūḥı cilvegeh
15. Bendesi **Fahrīye** ilhām oldı bir tāriḥ-i tām
Rūḥ-ı Şāhī oldı iklīm-i beḳāya pādīşeh H.1192[M.1778]

194.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. ' Andelīb-i dile düşdi yine āh u nāle
Vech-i dilber olalı meh gibi ender-hāle

- İbn-i Edhem gibi taht-ı dile mâlik mi olur
Vermeyen milk-i vücūdını bugün dellâle
3. Kıymet-i hil' at-i tekrîmi bilen 'arifler
Âfitâb olsa dağı müşteri olmaz mâle
Sûziş-i 'ışk u şerer-ğiz-i gam-ı dilberden
Döndi dil kürre-i haddâda dilüm ğırbâle
5. Kur' a-endâz-ı hikem fehm edüben tâli' ümi
Hâne-i âteşi yokla dediler remmâle
Şâm-ı endîşe nedür me'zene-i beyzâda
'İsî-i vaqt olan aġleb olıcağ Deccâle
7. Şu' le-i 'aks-i cemâl-i Hağ iken zātuğda
Fahriyâ zâhid-i huşğ şandı anı cevvalle

195.

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. İlahî mücrim ü gam-ğvâr u dil-zâra 'itâb étme
Yanar çün bunda nâr-ı hecre 'uğbâda 'azâb étme
Senüğ mehtâb-ı hüsnüğle münevverken dil-i 'uşşâğ
Şehâb-ı nâz-ile ol meh cemâli der-nikâb étme
3. Varup kâlâ-fürüş-ı 'ışğa şordum kıymet-i la' lüğ
Dêdi nağdîne-i cândur fedâ eyle hesap étme
Sağa ger Cebra'îl -i himmet-i merdân ise reh-rev
Kılur mi' râc-ı rûhânî dil ü cânuğ şitâb étme
5. Meded kayd-ı hevâ-yı nefsi ço terk-i vücüd eyle
Şehîd-i Kerbelâ ol tek Yezîde intisâb étme
Muğabbet-güşvâr-ı küşe mengüş eyle ey **Fahri**
Diler Mecnûn diler Manşür-ı ber-dâr ol hicâb étme

1. Firāk ile bu dil gör nêtesine
Döner fânüs-ı 'ışk pervânesine
Bilinmez derdi kimden çâresi ne
Bu beyti merhem etmiş yâresine
Tevekkül kııl erenler zümresine
Cenâb-ı hâzrete eyletme sîne
2. Duyanlar bûy-ı vaşl-ı *Lâ-Yezâli*
Yanarlar şem'-i 'ışka lâ'ubâlî
N'êderler tâc u taht u milk ü mâli
Bu beyt olur hemîşe hasb-i hâli
Tevekkül kııl erenler zümresine
Cenâb-ı hâzrete eyletme sîne
3. Êdegör bezm-i 'ışkda bir kadeh nûş
Koyup tâc-ı vaqârı ol nemed-pûş
Erenler nuḡkın eyle câna mengûş
Dü 'âlem hubbını eyle ferâmuş
Tevekkül kııl erenler zümresine
Cenâb-ı hâzrete eyletme sîne
4. Erenlerdür yuyan çirk-i riyâyı
Erenlerle bulur kişi Hüdâyı
Kıomaz dilde ğubâr-ı mâ-sivâyı
Erenler şâh-ı 'ışk eyler gedâyı
Tevekkül kııl erenler zümresine
Cenâb-ı hâzrete eyletme sîne
5. Girenler **Fahriyâ** bu deyr-i 'ışka
Ceresveş aşılır zencîr-i 'ışka
Şaḡın şanma êdem tedbîr 'ışka
Uyagör 'âkııl isen pîr-i 'ışka

Tevekkül kııl erenler zümresine
Cenâb-ı hâzrete eyletme sîne

197.

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. 'Işık tabîbi her kimünj derdine dermân etmeye
Küntü kenzünj sırrını ol kişi ikrâr etmeye
Len tenâlü 'l-birra hattânuj rumûzın anlamaz
Ol kişi kim döst yolunda cânın îşâr etmeye
3. Girmedî gülşen-serây-ı vaħdete şol 'andelîb
İbn-i Āzer gibi bunda yerini nâr etmeye
Deyr-i dehrünj Lât u Uzzâsına mağrūr olmayan
Kurtulur dëyü şecî' -i nefis aña kâr etmeye
5. Özge kândur kân-ı 'ışık kim cân alur cân şatılır
'Ālem-i ervâħ dënürse zâhid inkâr etmeye
Sâlik-i güm-gerde-i râh mürşid-i kâmil gerek
Menzil-i maqşûda êmekligi düşvâr etmeye
7. **Fahriyâ** çün feyz-i Hâkdur dilleri tenvîr eden
'Āşık ezkâr-ı Hudâdan ğayrı efkâr etmeye

198.

10'lu ölçü

1. Maqşûdum Allâh Āmentü Billâh
Severem va-llâh dönmem sözümden
Derdüñe düşdüm toluñı içdüm
Cânımdan geçdüm dönmem sözümden
3. 'Işıkunđan cüdâ kim ola Mevlâ
Olmadı bînâ dönmem sözümden
Yanmışam nâre eyle bir çâre
Çek bizi dâre dönmem sözümden
5. Aldum nazarum kesdüm zünnârum
Hâkdur ikrârum dönmem sözümden

197: 33^a Y.

198: 33^b Y.

Fahrîyem dil-rîş ‘ ışkuña düşmiş
Dervîşem dervîş dönmem sözümden

199.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

1. Şağın tel kırma hem-meclis olursañ şüh-ı pür-şūra
Seni döndürmesün ehl-i hîred ezgî-i şantūra
İki telli dèyüp bel bağlama haţt-ı dil-i zāra
O dāma düş olan āhir döner Hāllāc-ı Manşūra
3. Bilen kânūn-ı ‘ ışkı dahl èder mi Kays u Mecnūna
Kudūm-i vaşl için Mūsî-şifat ‘ azm eyler ol *Tūra*
Tulum gibi çığırtma şık boğazuñ zāhidūñ yarup
Ger fırsat-ıh’āh olursa dem be-dem ‘ uşşākı rencūra
5. Kemānî kaşlaruñ tāk-ı muķernes şanmasunlar kim
O medd-i āh-ı ‘ āşıkdur çekilmiş cebhe-i nūra
O bir dilli düdükdür nice dem-sāz olmasun dèrmiş
Anı bilmez ki ol meh döndi cismüm cism-i tanbūra
7. Neyāsā bende çeksünler şarāb-ı ‘ ışkı gördükde
Nefir-i bezm-i nā-dān ol dèmezsem āb-ı engūra
Kara düzen vèrildi hecr-ile sāz-ı dil-i zāra
Bozuğdur perde-i şarkısı dem-sāz olma māhūra
9. Koyun diñler kaval-ı nağme-i zühhādı yoksa ben
Efendi cāblūs etmem cihānda şāh-ı Manşūra
Girift-i ‘ işve-i dil-cūsı olmuş vār-ısa ‘ uşşāk
Anuñ-çün hemçü miskāl şāf dutarlar sūr-ı destūra
11. Bu nazm-ı dil-keşüñ **Fahrî** pesend-i ehl-i dillerdür
Degül çünkü edālar kim düşe efvāh-ı menfūra

200.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

1. Göñül aç dide-i Hāğ-binüñi gel kalma ‘ amyāda
Tecellî-i cemāl-i Hāğkı gör mir’āt-ı eşyāda

199: 33^b Y.

200: 33^b Y.

- Vucūduñ zevraķuñ baħr-i me‘ ārifde yōrit dā’im
Yem-i ğamdan çekilsün bir kenāra olsun āzāde
3. Nedendür hem-çü kerkes Lāşe-i dünyāya meyl etmek
Hümā-yı lā-mekānısın şaķın şayd olma şayyāda
Süleymān-ı zamān olmaķ dilersenñ milk-i ‘ ıřķ içre
Sivānuñ tāc u taħtından geçüp vēr cümlesin bāda
5. Kelām-ı *len tenālū’l-birri* fehm êtdünşe ey **Faħrī**
Vucūduñ naķdin infāķ eyle rāh-ı vařl-ı Mevlāda

201.

Müseddes-i mütekerrir

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

1. Yā ilāhī meded ol derdüme dermān eyle
Sā’ilem luţfuña muħtācuñam iħsān eyle
Koma fūrķatde bizi vařl-ıla ħandān eyle
Hele düřvār olan aħvālūmi āsān eyle
Kisve-i faķr u fenāda beni pinhān eyle
Bir nazarla dilūmi ravza-i Rızvān eyle
2. Çün ola rüz-ı cezā vaż‘ ola mizān-ı ‘amel
Sürüle ‘arşa-geh-i maħşere a‘lem echel
Niceler urıla ağlāl u nice tāc u ħulel
Ben dēyem ente ilāhī meded ey ‘Azze ve cell
Kisve-i faķr u fenāda beni pinhān eyle
Bir nazarla dilūmi ravza-i Rızvān eyle
3. Yērūmi cennet-i ‘ıřķ eyleyüp ol demde benüm
Hem-demüm ehl-i dil êt ol dem-i mātemde benüm
Nūr-ı tevĥid-ile ķalbüm êdüben zinde benüm
Bu maķāl ola dilüm ğüftesi ol bunda benüm
Kisve-i faķr u fenāda beni pinhān eyle
Bir nazarla dilūmi ravza-i Rızvān eyle

4. Niceler ʿışka düşüp cān u dili terk edeler
Qalbi mismār-ı muḥabbetle ʿaceb berk edeler
Pāyidār olmayıcaq menzil-i dünyā nʼedeler
Bu maqāli oquyup rāh-ı Hudāya gideler
Kisve-i faqr u fenāda beni pinhān eyle
Bir nazarla dilümi ravza-i Rızvān eyle
5. Faqr-ı **Fahrī** meyinüñ keʼsini nüş eden kes
Zemzem-i Kaʿbe-i ağıyāra eder şanma heves
ʿĀşıkun maqşadı Allāh dü-cihānda aña bes
Yevme tüblā oluben her yañadan çün gele ses
Kisve-i faqr u fenāda beni pinhān eyle
Bir nazarla dilümi ravza-i Rızvān eyle

202.

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Gezerüm bāğ-ı cihānı o semen-būsına
Dilüm arzū-yı cinān eyler o bānūsına
Baqmam āyīne-i İskender olursa ʿālem
ʿĀrif urma qulağun ṭabl-ı Aristosına
3. Bādeden nefret eder ḥām-ı dil-i zāhidi gör
Ḥarşdan Qarşa giderken bir içüm şūsına
Āfitāb-ı felek ey dil öte dönsün ferin
Buluruz biz gece meyḥāne-i yāhūsına
5. Āl-i Cengizden eşeddür çapul etmekde gönül
Şarqdan garba gider bir teb-i dil-cūsına
ʿİllet-i ʿışka giriftār olalı ʿāşık-ı zār
Em dēyü nüş-ı mey eyler neşʼe dārūsına
7. Qıble-i maʿnīyi fehm eylemek isterseñ eger
Fahriyā eyle teveccüh iki ebrūsına

203.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. EsİR-i ğurbet oldum dōst elinden dest-i ħayretde
Ne deŋlü yoĝ vefā dērlerse esb ü seyf ü ' avretde
Sevād-ı zülfi bir püsküllü sevdā oldu başumda
Ħayāl-ı ħayme-i Leylī ile dil ħaldı zulmetde
3. Ħaħīħat ehline ħubb-ı mecāzīden ħalel gelmez
Berāberdür çü pīş ü pes şems ehl-i başiretde
Zene mā' il olana gerçi ' āħil dēmez ' ārifler
Velī leyl ü nehārı bir bilen ħalmaz küdüretde
5. Bu **Fahrī** derdmendün bulmadılar derdine dermān
Ħamu erbāb-ı ħikmet ħaldılar vādī-i ħayretde

Ħarf-i Lāmelif

204.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Gel ey tālīb ēriş bir varlığa lem olmaya ħiç lā
Fenādan geç beħā-yı *Lā-yezāle* eyle la' cilā
Fenā bir emr-i cüz' i' tibārīdür vucūdundan
Beħāya ērse cüz' i' küll oluben lā olur illā
3. Beħā ender-beħā ādemdedür bā-Ħaħ olur bāħī
Demādem ādeme dem dēndi taħħīħā vü tecellā
Eger müfred mürekkebe seyr ēderseħ cümle edvārı
Bulursın devr-i ādemde müceddid kesb-ile fazlā
5. Beħā ender-beħā bu devre ērmekdür ħaħīħat bil
Ħamer devri dēnür ma' nen bu devre aŋla te' vilā
Ki zīrā ma' tla' -ı şems-i nübüvvet oldu ma' nāda
O ma' zhardan olur zāhir vü fa' z' zalnāhu tafzīlā
7. Bu devrün şānı āħir dēndüĝi bā' tın olur zāhir
Nite āħir idi ol tebtelennāhu tebtīlā
Eger ādem iseħ sen de yōri ādem demün iste
Ki ādem demle ādemdür ve ħaħħaħnāhu tekmīlā

203: 34^b Y.

204: 34^b Y.

9. Dem oldı zāt-ı esmā nuṭḡ olur Ādem şafıyu 'llāh
Bu yüzden dēdi ' arıfler ararsañ mişlini lālā
Ne kim a' lā vü esfeldür mevālīd ü ' anāşırdan
Olur ol cāmi' -i mecmū' -ı zāten fi' len ü ḡālā
11. Cihān ger cism-i vāḡid farz olınsa cümleten eşyā
Olur a' zā mişālinde kimi dāye kimi lālā
Bular esmā-i ḡazretdür mezāhirdür şıfātiyye
Kiminde bir iki üç beş bulunur vaşf-ı ḡaḡ illā
13. Olur insān-i kāmīl cāmi' -i cümle şıfāt-ı ḡaḡ
Anuḡ-çün şüret-i ḡaḡ oldı ādem ḡavlen ü fi' lā
Velīkin düşme teşvīşe giriftār-ı zalāl olma
Ne ḡaḡ ḡālīḡ ne ḡālīḡ ḡaḡ ne yoḡ var ne vardur lā
15. Nite mīr 'atda zāḡir mün' akisken şüret-i nāzır
Dēnilmez min-vechi ' ayni yoḡ iken ḡayra tebilā
Hele bu emr-i vaḡdetde şühūd-ı tām gerek evvel
' Uḡūl-ı ḡaşırīn érmez bu remzünḡ künhine aşlā
17. Şuhūd u vasl u ḡub ' ilmünḡ zuḡūrından ' ibāretdür
Budur erbāb-ı ' irfānuḡ maḡālī aḡsen-i ḡilā
Ki zīrā cevher ü a' rāz u cism-ile görinmez ḡaḡ
Görinen bu merāyāda vucūd-ı zulmīdür şeklā
19. Merātib muḡtezāsınca şu 'ünātuḡ éder izḡār
Degül tevḡīdine mā' nī bu bir biḡ olma şayḡilā
Merātib olmasa ger ālem-i tahḡīḡe yol yoḡdur
Velīkin mürşid-i kāmīl gerekdür éde tesbilā
21. Pes andan ref' olup cümle ḡicāb-ı şekk vucūdını
Görinür çehre-i vaḡdet ne teşbihā vü temşilā
Budur seyr-i ila-llāhi budur seyr-i ma' al-lāhi
Budur seyr-i ' ani-llāhi érenler ṡavırıdur fi' lā
23. Bu ṡavrın berzaḡı yokdur cinān-ı ma' nevīdür bu
Görenler **Faḡriyā** bunda görürler ḡaḡḡı tecmīlā
Şıfāt esmā vü zātuḡ vāḡıfıdır vāşıl-ı Allāh
Budur ' ilme 'l-yaḡīn ' ayne 'l-yaḡīn ḡaḡḡa 'l-yaḡīn bi-llāh

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

1. Bir dem ola ki gördigün hep şüret-i rahmân ola
Sen ben hicâbı ref' olup ten cân u cân cânân ola
Her yağadan sem' -i dilün şavt-ı *ene 'l-Hağ* işidüp
Sen dōstuğa dōstuğ sağa hayrân u ser-gerdân ola
3. Çün şūr-ı ma' nî urulup kabr-i vucūduğ açıla
Mağşūr ola cümle kuvâ her bir şıfat bir cân ola
Her bir kabirden biğ Muhammed Aħmed ola âşikâr
Biğbir ayağ bir ayağ üzre dēnilen meydân ola
5. Kırıla mizân u şırâğ çağ üstine cehennemün
Kimi geçe kimi uça bu bir ulu seyrân ola
Hūrî vü ğilmân ile hep cinn ü zebânî fark ola
Hağdan 'udül eden kişi şeytân ile yeksân ola
7. Sır bundadır 'an *rabbihim* her birisidür rāziye
Kāfir be-küfres kâni' mü 'min be-Hağ şādân ola
Hep bunda gördi ehl-i Hağ Rızvân-ı cennet nēdügin
El-ân ke-mâ kân nüktesin' arif olan ħandân ola
9. **Faħrî** vucūduğ fülkini baħr-i hağıkatde yörüt
Vāşıl *ile 'l-Hağ* olanuğ her bir sözi Kır'ân ola

Harf-i Ye

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Baħr-i ' ışka rüz u şeb ğaltân olan ağlar bizi
' Ālem içre şüretâ vîrân olan ağlar bizi
Zînet-i dünyâ ile mağrūr olanlar ağlamaz
Tâc u tahtından geçüp ' uryân olan ağlar bizi
3. Zāhidâ atma melâmet taşını beyhüde kim
Genc-i ' ışk u mağzen-i ' irfân olan ağlar bizi
Reh-nümâ-dur[ur] Muhammed pîrimüz Şāhî Hüseyn
Celvetiler cilvesine kân olan ağlar bizi

205: 35^a Y.206: 35^a Y.

5. **Fahriyā** kālā-yı ʿışkı ehline ʿarz eyle kim
Mā-sivāyı terk édüp sultān olan aňlar bizi

207.

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün

1. ʿİşkuñ beni şāhum yine sevdālara şaldı
Āzāde iken bāşumı ğavġālara şaldı
Leylā-yı saçuñ eyledi ʿaqlumı perişān
Mecnūn gibi āħir beni sevdālara şaldı
3. Nʿetsūn heves-i zūlfüñe vābeste olanlar
Şehbāz-ı dili bilmedi ħūrālara şaldı
Bir kaťre-i nāçiz édi bu zümre-i ʿuşşāķ
Dil geştesini ʿışķ-ıla deryālara şaldı
5. Datmadı şarāb-ı lebüñi zāhid-i nā-dān
Andan dilini cennet-i ħūrālara şaldı
Māt oldu o şeh ʿarşa-i şatranc-ı cihānda
Ferz-i melik-i Pertev-i dārālara şaldı
7. Sākī-i mey-i ʿışķ bilen mürşidi nā-gāh
Mey-ĥāne-i cādestini şahbālara şaldı
Nāyī gibi kec baķma arada fuķarāya
O şekl-ile Haķ anları aĥfālara şaldı
9. Ĥvān-ı niʿ am-ı vaşluñı çün bildi bu **Fahri**
Bī-ķayd oluben vārını yaġmālara şaldı

208.

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. Bu dünyānuñ beķası yok inan Va-llāhi bi-llāhi
Belādur mālı¹ az u çok hemān Va-llāhi[bi-llāhi]
Düşenler cemʿine her dem ħalur maĥrūm éder mātem
Olardur olmayup ādem ħalan [Va-llāhi bi-llāhi]
3. Olar kim nefsine ħuldur anı şanma ki maķbūldur
Cehennem nārına oldur yanan [Va-llāhi bi-llāhi]

207: 35^a Y.

208: 35^{bh} Y.

¹ mālı: mālı malı Y.

- Ḥaḳīkat-bīn olan gözler cemāl-i vaḥdeti gözler
Degüldür saña bulurlar yalan [Va-llāhi bi-llāhi]
5. Bula gör merd-i Ḥaḳ-bīni aña şor mezheb ü dīni
Degül ‘irfān fulān ile filan Va-llāhi [bi-llāhi]
Tutarsañ pend-i pīrānı olursun āḫiret ḫānı
Bulursun derde dermānı hemān [Va-llāhi bi-llāhi]
7. Ṭaleb kıl durma Ḥallācı hüve ’l-ḫayyü hüve ’l-bāḳī
Bu meslekdür saña bāḳī ḳalan Va-llāhi bi-llāhi
Düşüp seccāde ü posta ırağ olduḡ eşe dōsta
Senünle olur ḫaşir ḳoşta yudan Va-llāhi bi-llāhi
9. Bu **Fahrī** yāre maḫremdür anuḡ-çün şād u ḫürremdür
Hemīşe aña hem-demdür falan Va-llāhi bi-llāhi

209.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Bu bāḡ-ı dil-sirişk-i dīde-i terle şulanmaz mı
Hemīşe nūş édüp zehr-āb u sīm-i hecri ḳanmaz mı
Duḫān-ı āhum olsun semt-i dil-dārı dolanmaz mı
Felekler yandı āhumdan murādum şem‘i yanmaz mı
Beni cāndan uşandurdı cefādan yār uşanmaz mı
2. Nigāh étmez na‘īm-i cennete vaşla olan ḳā’ıl
Olur mı ‘āşık-ı şūrīdeye ḫubb-ı sivā ḫā’ıl
Nedendür böyle cevır étmek nice şabr eylesün bu dil
Degüldüm ben saña mā’ıl sen étdüḡ aḳlumı zā’ıl
Beni zemm eyleyen cāhil yārın Ḥaḳdan utanmaz mı
3. Benüm Ya‘ḳūb-ı ḫasret-keş ki bülbül gibi nālānum
Yitürdüm Yūsuf-ı ferzend ‘aḳl u fikri ḫayrānum
Ümīd-i vaşl-ile her dem nigāh-endāz-ı ḫayrānum
Şeb-i hicrān yaḳar cānum aḳıdur çeşm-i giryānum
Uyarur ḫalkı efgānum ḳara baḫtum uyanmaz mı
4. Cefā fenninde yoḳdur hīç o meh-rūnuḡ sebaḳdāşı
Nice üstād-ı kāmīl olsa da olmaz ayakdaşı
Niceler ṭop éder çevgān-ı ‘ışḳına anuḡ başı

*Şeb-i hicrânına karşı akar bu dîdemün yaşı
Habîbüm faşl-ı güldür bu akan sular bulanmaz mı*

5. Kimün etmiş güşâde dil mişâli lâle-i nu' mân
Şakâyık gibi kılmış kimisinün qalbini şādān
Kimisin luţfına lâyıq kimisin vaşl-ıla handān
*Qamu bîmârına cānān eder derde devā ihsān
Niçün kılmaz baqa dermān beni bîmār şanmaz mı*
6. Firāş-ı hasret içre āh u giryān êtdüğüm cānā
Mekānum külbē-i aḫzān u hicrān êtdüğüm cānā
Gülistān-ı dilüm mānend-i külhān êtdüğim cānā
*Giceler şubḫ olunca āh u nālān êtdüğüm cānā
Dêsem ol bî-vefā yāre bilmem inanur mı inanmaz mı*
7. Şarāb-ı ışk-ı yarı nüş eden bî-bāk u pervādur
Şaḫınmaz bāl u perrin bir hümā pervāz-ı bālādur
Bu dāma düş olaldan **Fahrî**-i bî-çāre güyādur
*Fuzûlî rind ü şeydādur hemîşe ḫalqa rüsvādur
Şoruḡ görüḡ ne sevdādur bu sevdādan uşanmaz mı*

210.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Ḥasb-i ḫālüm yāre dēdün mi dēdim dēdim dēdi
Ol şeker-güftāra dēdün mi dēdim dēdim dēdi
Bu siyekārî-i hicrān-ı derūnum ser te-ser
Ëy şabā dil-dāra dēdün mi dēdim dēdim dēdi
3. Şu' le-i cevvēle-i ḫüsnün görelden ol mehün
Düşdügin dil-zāra dēdün mi dēdim dēdim dēdi
Pîr-i ışka rāh-ı vuşlatda ölümünden ġayrı yoq
Bir devā vü çāre dēdün mi dēdim dēdim dēdi
5. Ārzü-yı vaşl-ıla şūrîdedür şubḫ u mesā
Fahrî-i bî-çāre dēdün mi dēdim dēdim dēdi

211.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Āferin ey bāğ-ı nazmun ʿ andelīb-i hoş-demi
Nağme-i cān-bağ ile kılduğ şafā-yāb ʿ ālemi
Eyleduğ çārüb-ı güftār ile taḥhīr-i derün
Çün erişdi gūş-ı kalbe tuḥfe-i ʿ ışkuğ demi
3. Pey-rev-i ʿ uşşāk-ı şeydā oldıguğ yeter şeref
Kışsa-i *aşhāb-ı kehfē* kıl nıgeh ol maḥremi
Bāde-i ʿ ışkuğ hemīşe mest ü bī-hüşyārı ol
Sür semend-i himmeti ehl-i diluğ ol hem-demi
5. Tıfl iken etmiş saña taʿ līm-i üstād-ı ezel
Ders-i ʿ ışkı andan olduğ ceş-i ʿ irfān maḥdemi
Terk-i sevdā-yı sivā kıl hem-çü süāʿlī-i ʿ ışk
Kışver ü iklīm-i şıʿ rüñ **Fahriyā** ol Edhemi

212.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. İçelden kāse-i leb-rīz-i ʿ ışkı oldum ʿ uryānī
Geçüp zer-beft-i ḥubb-ı mā-sivādan oldum ʿ uryānī
Èrelden *mūtū kable en temūtūñ* nağmesi cāna
Kābā-yı atlasın-i ʿ āriyetden oldum ʿ uryānī
3. Varup gussa-yı ʿ ışka şart-ı taḥhīri suʿāl etdüm
Kuyūd-ı mā-sivādan geç dèyince oldum ʿ uryānī
Tecerrüd ḥırkasın ber-düş edüp çün zümre-i ʿ uşşāk
Şoyunup tekye-i faqr u fenāda oldum ʿ uryānī
5. Ferāgat milkine şāh ol otur taḥt-ı kanāʿ atda
Kō dēsün **Fahriyā** erbāb-ı keşret saña ʿ uryānī

213.

11'li Hece Ölçüsü

1. Yine gördüm yine gönlüm alanı
Gönlümi aluben şeydā kılanı

211: 36^a Y.

212: 36^a Y.

213: 36^a Y.

- Bu ʿışkuñ yolında cāna bakılmaz
Bulan cānānını nʿeylesün cānı
3. Mest ü medhūş olan şürb-i vaḥdetden
Bir pula alır mı iki cihānı
Ḥaḫdan ğayrı görmez dīde-i cānum
Çün beḫā Ḥaḫkuñdur ḫalanı fānī
5. Bu **Fahrī** ʿışk içre yandı kül oldu
Fenāya vèrdi hep nām ile şanı

214.

Muhammes

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Êy göñül ʿāḫil odur kim çeke varından eli
ʿĀşık-ı rīşdeler bār-ı ğamı çekmemeli
Zen-i dünyā gibi bir mübtezele vèrme dili
Kişinüñ nūr-ı cemāl-i aḫad-i *lem-yezelī*
Gözelidür gözelidür gözelidür gözeli
2. Şoyunup tekye-i ʿuşşāka girüp ol abdāl
Ne cihān fikri ne cān zikri ne ḫayd-ı emvāl
Naḫd-i ʿirfān ile keşküli dili malāmāl
Êdegör ḫalma beyābān-ı fenāda pā-māl
Helelidür helelidür helelidür heleli
3. Ḫılma dil-beste olup devlet-i dünyāya nazar
Ne ğanī ol ne denī ol ne ḫalūm u ğaddār
Nūş-ı cām-ı mey-i ʿışk eyle güzel sev zinhār
Çekme ğam yaḫsa dil-i zāhidi nār-ı inkār
ʿAmelidür ʿamelidür ʿamelidür ʿamelī
4. Nice bir mezheb-i cemʿ-i zehebe uydı denī
Şarf-ı sevdā-yı sivā eyledi imān u dīni
Kimse görmiş mi yeyüp māl u menālin yedeni
Var yemez mālını aḫır bir açık elli ğanī
Yemelidür yemelidür yemelidür yemeli
5. Zülmet-i hecre düşüp ḫalma yōri bul şaḫvı
Sükker-i ʿışk ile müsāvī mʿola zühdüñ şaḫvı
Oḫıyup *ʿilm-i ledün* dersini öğren maḫvī

*Men ʿarefremzini bildünse ʿo şarf u naḥvı
Cedelidür cedelidür cedelidür cedeli*

6. Ḥayderī tabʿ olur ʿālemde bu ʿuşşāk şehā
Ḥayber-i nefsiñ emāresini ʿetmekde hebā
Kimi Manşūr u Nesīmī gibi bī-ḳayd ammā
Kimi İskender olup kıldıḡı ḥükmüñ icrā
Ezelidür ezelidür ezelidür ezeli
7. Cāhilüñ kesb ü sitem kıldıḡı bāzārına yuf
Bilmeyüp ḥāl-i dili ʿārifī āzārına yuf
Faḥriyā nutḳ-ı güher-bāruñı inkārına yuf
Dehr-i idbār-ı sitemkār u cefākārına yuf
Démelidür démeliidür démeliidür démeli

215.

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1. Ḥaḳ sözi söyler bilür yoḳ ḥaḳta ʿirfān ḳalmadı
Ḥaḳı Ḥaḳdan fark ʿedüp fehm eyler insān ḳalmadı
Nūr-ı ʿālem ʿaks-i mirāt-ı cemālu-llāh iken
Zulmet-i pindāriyla zāhidde imān ḳalmadı
3. *Len terāniden yerāni* nüktesin idrāk ʿedüp
Zāt-ı Aḥmedden eḡad vechine ḥayrān ḳalmadı
ʿAsker-i firʿavn-ı nefse çok zamān ılgār ʿedüp
Mūsī-i ʿumrān idüm şimdi ol ʿunvān ḳalmadı
5. Cebraʿil-i ʿıḣḳ olaldan serdedür menzilgehüm
Seyr ʿedüp sebʿ ü ʿḥ-ḥbāḳı cāna pinhān ḳalmadı
Ḥāl-i eḣkāl eyleyüp ʿerdün ḥarīm-i ḥazrete
Ḥamdü li-llāh **Faḥriyā** seyrününde noḳşān ḳalmadı

216.

Mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün

1. O şūḥuñ turre-i zülfeynini bir gül-beden kesdi
Anuñ-çün aşinālık semtini müşg-i Ḥoten kesdi
Umarken pīrehen bezm-i vişālinden o meh-rünüñ
Düşürdi ḳaʿr-ı hecre iftirāḳından kefen kesdi

215: 36^b Y.

216: 37^a Y.

3. Kesilmezdi ayağı haşre dek bezm-i dil-ārādan
Raķib-i bed-liķānuŋ ħamdü li-llāh kim kesen kesdi
Ne bāġuŋ ‘ andelībidür ‘ aceb bilsem dil-i zārum
Ki kesmez nāle vü zārını her murġ-i çemen kesdi
5. Yetişmez bend-i zencir-i hevā-yı ‘ ışkı başumda
Görün ol bī-vefāyı ħatlüme bir de resen kesdi
Duyuldu vār-ısa yaġma-i vaşl ümmīdi aġyāruŋ
Yaturken rāh-ı yār üzre gelen kesdi giden kesdi
7. Şerer-ĥiz-i firāķuŋ yaķdı yandurdı dil-i zārum
Boyumca āteşī dībādan özge [bir] yemen kesdi
El aldı el şavurdu ĥirmen-i ‘ ömrüm ĥubūbātuŋ
Ne bilsem dās-ı ‘ ışķuŋ ĥūşe-i şabrum neden kesdi
9. Yine bir nev-resīde tāze taġ urdu dil ü cāna
Bu **Fahrī**-i kemīni yemedem hem içmeden kesdi

217.

Müfte‘ilün Fā‘ilün müfte‘ilün Fā‘ilün

1. Cāhil ü nā-ķābile cehli yeter belāsı
Ķarġa gibi me’küli lāşe vü bed-şadāsı
Böyle iken ol denī ĥāline ķāni‘ degül
Leylek olup kūh-ı Ķāf oldu şanur yuvāsı
3. Çaylaġ-ı bī-ķayd olup gökde şanur meskenin
Ķudreti yok farķa kim yerden olur ġidāsı
Kerkes-i bī-pāy iken murġ-ı ĥümāyam dēyü
Kendi gibi nā-kesüŋ aķlın alur edāsı
5. ‘ Ālem-i ķurba vuşül nice olur lāf ile
İki körün elinde olmaya bir ‘ aşāsı
Aķbaba oldum şanur ol ķara yüzlü özin
Bayķuş-ı bī-ĥūşveş mużlim iken liķāsı
7. Boynı uzun ķaz gibi gördüġi ķirke dalup
Lü’lü-i ‘ irfān arar müşkil olan burası
Reh-zen-i ehl-i tarīķ şimdi bulardur bular
Şeytāna muĥtāc degül bunlaruŋ āşināsı

9. **Fahrî**-i dil-rîşveş sâlik ü dervîş olan
Mazhar-ı himmet olur şıdkdur mâ-verâsı

218.

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Ne Muhyi 'd-dîn ne Bedre 'd-dîn ne Şemse 'd-dîn ne Sa' de 'd-dîn
Bağılmaz ' âlem-i Hâkda hemân bul zât-ı Hâk-bîni
Bu elfâz-ı me' ârifden habersüz ne haber söyler
Bilür mi anadan gözsüz doğan hod-bîn Hâk-bîni
3. Bu sözler küfr olur erbâb-ı hâlün ğayrıya va-llâh
Meger bulmuş ola bir kavli şâdık merd-i Hâk-bîni
Olursa kendüye kendü vücudı şeyh u hem mürşid
Görüp nefsini hod-bîniyyetin anlar o Hâk-bîni
5. Yalancıdan kaçup kırtar özünü merd-i kâmil ol
Bulam dersen eger **Fahrî** gibi bir merd-i Hâk-bîni

219.

Mefâ' ilün mefâ' ilün Mefâ' ilün fe' ülün

1. Bulan Hâkķı bilenlerdür özünü
Edenler maḥv-ı muḥlaķ kendüzünü
Muḥabık olmayınca kâle hâli
Erenler bir pula almaz sözünü
3. Cihâna şaşı gelmiş nâşı gör
İki görür birün muḥlaķ yüzünü
Ṭayanmaz nür-ı şemse çeşm-i ḥuffâş
Ḳapamış perde-i ğaflet gözünü
5. Dürr-i ' irfânı atma çirke **Fahrî**
Hiçe şatmaz olan ' ârif özünü

220.

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Yerde gökde *Ḥaydar-ı kerrâr* sensin yâ ' Alî
Rüz-ı mahşer sâkî-i ebrâr sensin yâ ' Alî

218: 37^b Y.

219: 37^b Y.

Ḥamsetü esmā oğurlar ismüğe yā Bü 'l-Ḥasan
İbn-i 'Amm-ı Ahmed-i Muḥtār sensin yā 'Alī

Şānuğa oğandı bāb-ı 'ilm-i şāh-ı enbiyā
Zātuğa şāyestedür ān noқта kim zīr-i bā
Ḥāk-i pāyuğ melce-i rū-mālgāh-i evliyā
Şāh-ı 'ālem maḥzen-i esrārı sensin yā 'Alī

3. 'Alleme 'l-esmāya maḥrem ekrem-i ḥalk-ı cihān
Kāşif-i müşkil-güşā-yı sālīkān u 'āşīkān
Maḥşad-ı erbāb-ı ḥācet reh-nümā-yı vāşılān
Māh-ı 'ışқа maḥla'-ı envār sensin yā 'Alī
- Cümle-i ümmet vucūduğla éderler iftiḥār
Vaşf-ı pākūğ kāle gelmez nice mümkindür şomār
Lā-fetā illā 'Alī lā-seyfe illā zü 'lfikār
Evliyālar ḥizbine ser-dār sensin yā 'Alī

5. **Fahrīyem** yemm iftiḥārumdur benüm faqr u fenā
Ḥāk-i dergāhuğdan özge yoқ yerüm yā Murtażā
Destüm al ḳaldum ayaқda nitekim köhne binā
Evliyālar ḥizbine ser-dār sensin yā 'Alī

[Bitiş]

Kerema-llāhu veçhehū rażia-llāhu te'ālā 'āynihı vü 'ān kāfeü 'l-evliyā el-muḳarrabin

[Tarihler]

221.

Şevketlü Sulṫān Selīm Ḥān Ḥāzretlerünüğ Nişīn-i Taḥt-ı 'Alī-baḥt Buyurduḳları
Tārīḥdür

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Nesīm-i feyz-i rabbānī hubūb étدی bugün nā-gāh
Göñüller goncasın fetḥ ü güşā kıldı demu-llāh¹
Ṭalup baḥr-i ḥāḳīḳatden çıkardı bir dür-i yektā
Odur ol dürre kim her dānesi bir encüm-i ber-māh
3. Bu dürre dedigüm nuḥfe degül 'ayn-ı hüviyyetdür
Ki taḥt-ı milket-i insāna kıldı ḳaṭresin bir şāh

220: 37^b Y.

221: 38^a Y.

¹ vezin bozuk.

- Görindi gerçi her nürdan şifât esmāya nisbetle
Velî var vech-i hâşî aña bîgâne degül āgâh
5. Şu‘ā-yı şems-i vahdetden anuñ-çün bir kamer-ṭal‘ at
Zuhūr étđi culūs étđi bi-emri-llāh bi-ḥamdi-llāh
Meşām-ı ‘ālemi bād-ı şabā bŷy-ı beşāretle
Édüp tahtır ü peygām-ile dil-şād oldı ehlu-llāh
7. Ne devletdür bu vaqt-i tengde Hızriyyet nürından ol
Görindi kuvvet-i ḳalb-i ‘umŷmî eyledi bir rāh
Çerāğ-ı hāne-i şer‘ -i gül-i gülzār-ı dīndür bu
Sezādur māh u ḥorşīd iki dāye olsalar va-llāh
9. Şecā‘at-ile seḥāvet iki ‘abdeyn-i harīdārī
Olup bekler der-i devlet-me‘ābın ḥasbeten li-llāh
Musahḥar deste-i şemşīr ü nīze cānib-i Haḳdan
Nigāh étse irür a‘ dāya seyfi-ādimin ‘ādāh
11. Bulur vaqt-i Selīmīde selāmet küncin ol kes kim
Ola mengüş-ı güşı remz-i hāş-ı āl-i min-vālāh
Şeb-i yeldā gibi dŷr u dırāz étme sözi ḳaşr ét
Du‘ādur lāzım u minnet olan ehl-i dile her gāh
13. Be-hak-ı ism-i a‘ ḳam hem be-cāh-ı şāhid-i levlāk
Muḳārin ḳıl anı ḥŷsn-i ḳarīne oluben hem-rāh
Hele nuṭḳ-ı Hūdā n’olsa gerek āyā culūsına
Ne tuḥfe ‘arz olınmaḳ fikrin eylerken dilŷm nā-gāh
15. Mücevher çıḳdı bir tārīḥ-i dilkeş ṭab‘ -ı **Fahrīden**
Culŷsı fetḥ ü ‘izzetle mübeşşerdür bi-ḥamda-llāh

222.

Fā‘ilātŷn fā‘ilātŷn fā‘ilātŷn fā‘ilŷn

Bu Daḥı Sulṭan-ı ‘Āli-şān-ı Müşār Ḥazretlerinŷn Tārīḥ-i-Taht-ı Sa‘ādetleridür

1. Bāreke[llāh] veḥ-i pāk-i tābnāk-i şah Selīm
Buldı zīnet sŷnnet-i Aḥmed ile çŷn bāğ-ı na‘īm
Ve ‘d-duḥā üstünde gŷyā sŷre-i ve ‘l-leyldür
Ḳıl ḳalemlle muşḥaf-ı ḥŷsnindeki ḥaṭṭı cesīm

3. at degül *innā fetahnā* sırrın eyler āşikār
 Āyet-i *nūrun* ‘*alā nūra* müşābihdür ‘*azīm*
 İki yanında dü ser at-ıla ol iki ‘*izār*
 Benzer iki atere kim iki serv üzre muīm
5. Saçılı yılduz gibi toğdı meh cemāli ‘*āleme*
 Pertev-efken oldu heft ilīme ol nūr-ı besīm
 Fikr ederken **Fahriyā** erā-yı at tārīhini
 Ne dēsem k’ede pesend anı o ab‘-ı müstaīm
7. Geldi bir hātif mücevher arf-ile kıldı beyān
 at-ı fet ü naşrdur bu nube-i Sultān Selīm

223.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Medīne-i Geliboluda Memed Paşa Hāzretlerinin Tā‘ mīr-i Cāmi‘-i Cedīd Buyurduları
 Tārīhdür

1. Vezīr-i bī-nazīr-i müşterī tedbir-i ‘*āli-cāh*
 Semiyy-i Fahr-i ‘*ālem şadr-ı a‘zam* Āşaf-ı yektā
 Vucūh-ı ayra mā‘il ol adar zāt-ı hümā-ab‘ı
 Şecā‘atle seāvet iki perridür anu güyā
3. Nice cāmi‘ medāris nice ‘*aşāna sebīl* etdi
 ‘*İmāret* eyledi bu arz-ı ğarrāyı behiştāsā
 Nigāh-ı merametle bu perestişgāh-ı meh-rüyı
 Çü gördi köhnelikden āmetin etmiş felek dü-tā
5. Tefekkür eyleyüp ecr-i cezīl-i *men-benā* sırru
 Tereddüd etmeyüp tecdīde ‘*āzim* oldu bī-pervā
 Kilīd-i ‘*izzet* oldu a bu kim ‘*uşşāk-ı şeydāya*
 Ki rif‘at müjdesin eyler lisān-ı hāl ile imā
7. Yeni cāmi‘ de tecdīd-i berāt etdükçe ‘*ābidler*
 udā ol zāt-ı ‘*ālī-şāna* vērşün ayr-ı lā-afā
 Zihī ‘*izzet* zihī devlet ki böyle ma‘bed-i āki
 arāb-ābād iken aldurdu yerden eyledi ihyā
9. İlāhī dergehüne yüz urup **Fahrī** dedi tārīh
 ‘*Aceb* rüşen mekān oldu mübārek eyle yā Mevlā

224.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bu Daği ' Mar' aşı Muştafa Efendinüñ Fevtine vereşetü ileyyesiyle Tahriir Olunan
Tarihüdür

1. Yine ey çarh-ı deni bir fi' le kılduñ ictirā
Eyledüñ bir nür-ı seydüñ serv-veş kıddüñ dü-tā
Dāne-i ' ömrüñ şavurduñ hırmen-i ' ālemde sen
Demedüñ kim Mar' aşıdür arzū eyler liķā
3. İki yerden hāne-i ķalbümi iħrāk eyledüñ
Āteş-i ğurbet biri nār-ı firāk-ı aķrabā
Mevt-i ' ālim mevt-i ' ālemdür dedi şāh-ı rüsül
Sen niçün ol ehl-i fażlı hāke kılduñ iħtifā
5. Hāķ budur kim ' ilm-ile şeh-dāne-i āfāk edi
Gösterürdi toĝrı rāh tullaĝa çün ķible-nümā
Güş edince fevtini bu **Fahrī**-i āciz anuñ
Fikr ederken tām bir tārīh ü nazm-ı dil-fezā
7. Hātif-i ğaybı bu mışra' -ıla kıluñ fetħ ü kelām
Buldı Seyyid Muştafa ķaşr-ı vişāl iķre beķā

225.

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

Fuzalā Kātibi ve Şāh Sultān Kethüdāsı ' Oşmān Efendinüñ İrtihāl-i Dāru'l-Beķā
Tarihleridür

1. Ey şāhib-i hulk-ı hüsn ey mālīk-i milk-i şehā
Ey zāhid-i pākize-dil fażl u kemāle āşinā
Sen bülbül-i ğüyendeveş pür-' ilm ü pür-' irfān iken
N'oldı ğül-i ruhsāruñı şoldurdu bu bād-ı fenā
3. Yā çeşm-i āĝyāra yüzüñ göstermemek iķün mi ' aceb
Kıldı seni bu dāye-i ğerdün zemine iħtifā
Müştaħdem-i sultān-ı ' āli-ķadridüñ vār-ısa ol
Şıdkuñ seni kıldı hārim-i ķurbet-i Hāķķa resā

224: 38^b Y.

225: 38^b Y.

5. Ol bārgāh-ı kibriyā olsun hemīn cevlangehūñ
Ëy şāh-bāz-ı ‘ilm ü dīn ëy zūhd ü taq̄vāda hūmā
Çün vaşf-ı zātūñ işidüp cūş étđi baħr-i Nīl-i dil
Mışr-ı mā‘nīden ne nuṭṭā étsem dërken **Faħriyā**
7. Geldi yediler dëdiler bu mışra‘ı yazsañ eger
Tārīḥ olur ‘Oşmān Efendi rūḥına eyle du‘ā

226.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Şeyhü’l-İslām-ı Enām Mekkī Efendi Ḥazretlerinüñ Mesned-i Fetvāya Teşrif
Buyurdukları Tārīḥdür

1. Eyledi dellāl-ı ma‘nī perde-i ğaybdan nidā
E’ş-Şalā ëy ṭālib-i luṭf u ‘ināyet-i Ḥudā
E’ş-Şalā ëy sālīk-i milk-i me‘ānī-i ḥikem
Cālib-i envār-ı esrār-ı ‘ulūm-ı enbiyā
3. Bu dem ol demdür ki ‘ayn-ı feyz-i bī-ġāyāt-ı Ḥaḳ
Eyledi ‘ālemleri müstaġraḳ-ı nūr-ı hüdā
Bā-ḥuşuş estār-ı esrār-ı ilāhīden bugün
Bir fülk-i ḥaşmet milk-i ḥaşlet me‘ārif-i āşinā
5. Mesned-i fetvāya teşrif édüp oldı ser-firāz
Zulmet-ābād-ı cihānı kıldı ‘adlī rūşenā
Gerçi Mekkī dëndi likin vār-ısa ol zerreye
Mekke olmışdur şadef yā anda oldı rü-nümā
7. Uşbu yüzden mażhar-ı sırr-ı ‘alīdür şek degül
Ḳible-i Bathā-yı ‘irfān dënce zātına sezā
Oldur ol ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt-ı ‘ilm-i Ḥaḳ
Kim zebānından aḳar mīzāb-ı zer-veş kīmiyā
9. Ka‘be-i ḳalbi degül midür maḥall-i vāridāt
Söylenür mi şerḥ-i bürde gibi bir mu‘ciz-edā
Tā felekden ḳudsiyān eyler temāşāya nüzül
‘Alleme’l-esmā rumūzına olurlar rūşenā
11. Fāris-i meydān-ı ‘irfān olduġın ‘ālem bilür
Ḥāşılı taḥşīlidür bu deñlü güstāḥı baña

- Lik setr-i Hâk dahı erbâb-ı hâlûñ ğayrıdur
Zıddıdur tevhîd-i şarfuñ ‘aynı ‘aynında hafâ
13. Êy uran âhum gibi ‘ışk âteşinden dem bugün
Cân u ten bilmez görünmez çeşmine arz u semâ
‘Ayn-ı cem‘ -i kalb êdüp gel bülbül-i güyendeveş
Gülşen-i da‘ vât-ı hayretde olalum nağre-sâ
15. Dest açup dergâh-ı feyyâza kılup nâz u niyâz
Mazhâr-ı elîf-ı Hâk olmağlıguñ êdüp recâ
Esb-i tab‘ uñ çek inânın **Fahriyâ** bir berg-i sebz
‘Ârife sermâyedür erbâb-ı hâle Hâk-nümâ
17. Fikr târihinde diğkat-kerde iken cân u dil
Ne dêsem ki êde pesend o tab‘ -ı rüşenâ
Nâgehânî geldi bir hâtif dèdi benden baña
Merve-i fetvâda Mekkî sa‘ y êdüp buldı şafâ H.1205 [M.1791]

227.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Bu Dahı Vezîr-i Müşârü’n-İleyhüñ Medîne-i Geliboluda Ta‘mîr Êtdikleri Sebil
Târîhidür

1. Hâzret-i destür-ı ‘âlî Âşaf ü Âsafî-şıfat
Hatem-i Tâ‘î-yi cevdet Bermekî-i kâinat
Ya‘nî kim mesned-nişîn-i şadr-ı vâlâ-yı ‘izâm
Eyledi mebzül-i nağd-i himmet ol ferhunde-zât
3. Êtdi icrâ bu sebîl-i huşk-vârı sū be-sū
Teşnegâna gūyiyâ bahş eyledi kând u nebât
Bî-mehâ ferz-ı nağdin ‘arşa-i dünyâda ol
Sürdi hayra şâh-ı ‘ömrüñ êtmedi ğafletle mât
5. Hâk budur kim cân-bâzân-ı şehîdân-ı Hudâ
Kerbelâ deştinde buldı bu zülâliden hayât
Teşne-i leb gel gezme bu bâğ-ı cihânda ser te-ser
İşte âb ister vuzū êt ister iç êy pāk-zât
7. Bu sebîle nuğk-ı Hâkdur **Fahriyâ** târih-i tām
‘Aynıdur âb-ı zülâlüñ bâreke-llâh bu hayât

228.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

Der Muhammed Uşulünü Ser-Ṭarîk Nısb Olınuğu Tārîhdür

1. Yine bir zāt bāğ-ı culüsiyyetden
Êrişdi serv gibi oldı mümted
Ṭulu' -ı seḫāb-ı feyz-i Ḥakdan
Meh-i nev gibi buldı burc-ı es' ad
3. Ser oynadı dilirāne bu yolda
Anuḡ-çün ser-ṭarîk oldı Muhammed
Yapışdı urve-i vüşķā-yı zikre
Olup ḫubb-ı sivāyiden mücerred
5. Dil aldı ehl-i dilden bülbülāsā
Gülistān-ı cinānda oldı ser-med
Alup kālā-yı istimā-yı erenden
Revācın buldurup oldı ser-āmed
7. İlāhî ber-murād olsun cihānda
Şafā-yı ' ışķ-ıla olsun mü'ebbed
Su'āl êtdüm ricālü'l-ğayba tārîḫ
Dédiler ser-ṭarîk-i Dervîş Muhammed

229.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Ḳazı' Asker-i Rum Efendi Ḥazretiyle Bi'l-münāsebet Taḫrîr Olunan ' Arz-ı Ḥālî
Mütezemmin Ḳaşîdedür

1. Baḫr-i esrār-ı ḫaķāyık şadef-i lü'lü-ter
Ma' den-i ' ilm ü me' ārif güher-i genc-i hüner
Revnak-efzā-yı gülistān me' ānî-i ḫikem
Zübde-i ehl-i kerem ḳudve-i envā' -ı beşer
3. Êy ṭarāvet-i debistān-ı şunūf-ı kübrā
Bülbül-i nāṭıķa-i şāḫiçe-i bāğ-ı hüner
Rāy olan zātı sa' ādet güninüḡ ḫorşîdi
Kevkeb-i fikretinüḡ her birisi bir aḫter

228: 39^b Y.

229: 39^b Y.

5. Èy zebānı çü kelīm ü kelīmātı mu‘ ciz
Şāhid-i rāyuña mümkin mi cihānda beñzer
Gūyiyā ‘ālem-i tahsil-i ‘ulūmuñda senüñ
Her giyāh bir qalem idi vü varaq bir defter
7. Neyyir-i fazl u kemālūñe senüñ nisbetle
İki çāker görünür pertev-i ħorşid ü kamer
Ĥāşılı gerçi ba‘ idem şeref-i ħizmetinden
Lik dil-beste durur zikrūñ-ile şām u seher
9. Seni vaşf étmege tākāt mi olur bendeñde
Olmasa himmet-i merdān-ı ilāhī yāver
Lik olsaydı qalem ile raqsum evşāfuñ
Başum üzre götürürdüm nitekim kāğıd-ı zer
11. Ben miyem bende-i efkende-i vaşf-ı zātūñ
Şehīdu-llāh ile Ĥağ dağı senüñ vaşfuñ eder
Bağr-ı ‘ilmüñ çü muĥit-i qatarāt oldı kamu
Böyle bir qatre-i nāçize gerekmez mi eşerr
13. Ben ki pāmāl-ı ġam-endūh u perişān ħālüm
Nice bir pest ola ber-ĥāk-i mezellet güher
Gerçi qa‘ rum olur dürr-i girān-qadre maĥāl
Lik baş üzre bulur ‘izz ü şeref revnaq u fer
15. Qalma eksüklüme sen benüm èy bedr-i münir
Olmaz a‘ lāda menāfi-i kerem çünki eşer
Nim-i çeşm-i nigeñüñ ben gibi üftādelere
Èrse baş üzre degül pāyesi tā ‘arşa deger
17. Nice bir genc ü kān ola mekān-ı büleğā
Kim alur Mantıq-ı Tayrı ya alur kime şatar
Benem ol ĥavşala-i ĥāmeye şığmaz derdi
Kerbelā deştine döndi bu vucūd-ı kemter
19. ‘İlmüli-llāh yalıñuz zāhire ĥaml étme şağın
Bātını ĥayr olacağdur bize bu şüret-i şer
Luğf-ıla destüm alup qaldıracağ demdür bu
Qaldum ayağda nite köhne binā èy server
21. Oldum evlād-ı ‘iyālümle esir-i endūh
Mā-cerāmız kim oğur kim eşidür kim derler

- Ma melek dest pes-mānde dutanda kamu
Bir felāket-zededür yüze-künān u aḥḩar
23. Ne benüm derdüme gāyet ne senün luḩfuḩa ḩadd
Bulnur ēy himem-ı cūdıyla mihter ü bihter
Bu ḩadar zilliyetle pīḩgeh-i ḩazretüne
Eyledüm tuḩfe-i nāḩize olur lü 'lū-ter
25. Baḩr-ı 'ilmün çü muḩiḩ ü bu ḩatre-i ḩālün
Bir nazarla umaram dürr-i girān-māye eder
Hem kerem ben nā-kesleredür ḩayeste
Kim ne yārān bulunur raḩm edecek ne yāver
27. Bir yeḩil yapraḩa mālik degülem dünyāda
'Āczüm ol rütbededür kim ne gelür var ne gider
Lik da' vāt-i dil-i zāruma olmaz perde
Tā ḩarīm ü ḩarem-i *Lem-yezele* seyr eyler
29. ḩaḩ Te'ālā der-i luḩfuḩ ede ḩayr-ıla güḩād
Olasun devlet ü iḩbāl ile berter ü eḩher
Ravza-i 'ömrünji ser-sebz ü ser-efrāz édüben
Eylesün körpe budaklarıḩı pür-berg ü ḩemer
31. Esmesün bād-ı semüm-i miḩen-i küdret-i ḩam
Devḩa-i devletüne bā-ḩeref-i Peyḩamber
'Āḩıbet kāruḩı evvelkiden 'ālā ḩılsun
Bu-durur **Faḩrī**-i çākerde du' ā ḩām u ḩeḩer

230.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Ricāl-i Naḩḩībendiyeden ḩeyḩ Mūsā Zebānından Aḩvāl-i bi'l-ḩuvve-i Baḩıniyyesinden
Olaḩ Olunan Nuḩuḩdur

1. Ricāl-i Naḩḩībende cān u dilden ḩāk-i pāyuz biz
Muḩıbb-i ḩāne-dānuz bende-i āl-i 'asāyuz biz
Ĝulām u çākeriyüz bāb-ı 'ulyāsında [E]bū Bekrün
Refıḩ-i ḩār-ı 'ıḩḩ olsaḩ 'aceb mi āḩınāyuz biz
3. Perr-i diḩer 'alidür āḩiyān-ı ḩurba pervāze
Biz ol ḩāḩıb-i cenāḩeynüz ki 'ıḩḩ içre ḩümāyuz

- Qıbāb altında ğayr erler bizüz mestūruz  y zāhid
Dü zülfin ile mestūruz   arūs-ı kibriyāyuz biz
5. Süleymān Şeyhīdür şeyhüm me  arifle müsellemdür
Oğursam Mantıku ʔ-Ṭayrı cemālinden sezāyuz biz
Menem Mūsī velīkin Aḥmedīdür seyr-i seyrānum
Anuḡ-çün *men re ʔānī-i kadreyü ʔ-Ḥaḡla*   alāyuz biz
7. Bu maḡviyyet bize *el-faḡru faḡruḡ* neş ʔesindendür
Ne inüz ne ānuz ḡayd-ı   ālemden rehāyuz biz

231.

11'li hece ölçüsü

Ṭarīḡat-ı Bektāşiyeden Bir Zāt Ṭalebiyle İnşā Qılınan Kelimāt-ı Perişāniyyedür

1. Gördüm seyr eyledüm ḡalḡ-ı cihānı
Her biri   unvānum yoḡ d yü aḡlar
Teklif-i   ibādet  tseḡ anlara
Ḥasteyem dermānum yoḡ d yü aḡlar
- Ehl-i ğaflet olmuş ekşeri ḡalḡuḡ
Maḡabbeti gitmiş erbāb-ı delḡuḡ
Hele ben bulmadum d nyānuḡ zevḡin
Gördüġüm yārānum yoḡ d yü aḡlar
3. Kimi bend-i nefse olmuş giriftār
Adı suḡte sūk i re oġlān arar
İḡtiyarlıḡda gen    avret alanlar
 h t b u t vānum yoḡ d yü aḡlar
-   Ālime   ilm i ün eylesenḡ raġbet
Kibrine el v rmez  tmege  lfet
Bir yanı cehennem bir yanı cennet
A   r fda mek num yoḡ d yü aḡlar
5. Kimi mey-ḡ ne eylemiş mek n
L   ub l  yatur miş l-i arslan
Beḡg-ile afyonum yoḡ d yü gir b n
Kimi de duḡ num yoḡ d yü aḡlar

Eşkiyası ile çıkılmaz başa
Havf u haşyet-i Hakkı bilmez hâşâ
‘ Ağası pâşası özge temâşâ
Ët râhat u şânum yok dëyü ağlar

7. Ehl-i şan‘ attan mürüvvet gitmiş
Tüccârı inşâfı külli terk étmiş
Faķiri kanâ‘ at bâbuñ unutmış
Cerre de iz‘ ânum yok dëyü ağlar

Müflisi felekden éder şikâyet
Müftîsi kavline eylemez rağbet
Kâdîsi dâ‘imâ yemekte rüşvet
Mağzârı imânum yok dëyü ağlar

9. Her bir ğurâb olmuş ğüyyâ bülbül
Ayaklarda kalmış ehl-i dil-i kâmil
Aħmaķuñ başında destiyle sünbül
Ayağda tumanum yok dëyü ağlar

‘ Âbidi zâhidi dünyâyı tutmuş
‘ Aţâyı nuşh u pendî unutmış
Rençper-i muhtekir Hakkı unutmış
Irgadum şamanum yok dëyü ağlar

11. Kimine vërmiş Hudâ bir haşr
Kimün ğanî kılmış yédürmez ne yer
Doğrulup evine varur faķir
Bugün evde hanum yok dëyü ağlar

Kimi tilki-meşreb kimi kelb-şifat
Cîfe-i dünyâya étmede rağbet
Meclis-i ‘ irfâna gelmez o nekbet
Deccâle zemânum yok dëyü ağlar

13. Zenânı selb étmiş şerm ü hayâyı
Emredânı gözler zuķâķda bâyı
İhtiyârı almış ele ‘ aşâyı
Döşegüm yorganum yok dëyü ağlar

Kimi sâ'î kimini pāk étmiş
Kudretu-llāh kimini leng étmiş
Kimi şayd u şikāra meyl étmiş
Kolumda doğanum yok dëyü ağlar

15. Bu nazmuñ hāşılı budur éy civān
Şağın *emmāre-i nefse* vërme tevān
Yevm-i tebellā olunca her nā-dān
Hayrāt u hasenem yok dëyü ağlar

232.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

‘Urefādan ‘Ali Efendi El-Celveti vü Ez-Bendegān-ı Cenāb-ı Hāşim Efendinüñ Oğulları
Velādeti Tārīhidür

1. Éy düzen min-nuḫfeti imşacı vechi Ḥasaneyn
Vü éy kılan şems-i vucūd u ādem için maşrıkeyn

Ḥüsn-i zātuñ vech-i ādemde bedīdār eyledün
‘Āksidür ruhsāruñ ol iki ḥaddi aḥmeryn

3. Bā-ḥuşuş bu gonca-i şüküfte-i nev-bāveyi
‘Ārif ü hem Aḥmediyet birle kılduñ aḥseneyn

Vār-ısa ervāḥ-ı kudsiyāndan gelür bu meh-liḳā
Kaşları *kaḥvseyn ü* mihrāb-ı cemāli kıbleteyn

5. Faḥr édüp dërler ḥaḳıḳat-bīn olan ehl-i kemāl
Bu gelen şulb-ı ‘Aliden yā Ḥasandur yā Ḥüseyn

Nūr-ı vech-i Aḥmedī hem-ser-i pāk-ı Ḥayderī
Zāhir ü bātın bulara zātı olsun mazhareyn

7. Faḥriyā müdkik tārīhinde eylerken şitāb
Ne dësem dëyü kitāb-ı Ḥaḳdan olsa ğayn u ‘ayn

Çıkdı bir hatif mine 'l-ğayn ile 'l- 'ayn söyleyü
'Ārif 'aynın 'ayn için 'ayn-ı ' Alīden oldı 'ayn

4 Rebī' ü'l-evvel H.1205 [11 Kasım 1790]

233.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

'Ārifüñ Mecmū' asına kayd olunan Nuṭuğdur

1. 'Ārifüñ mecmū' a-i ' irfānıdır
Hoş nazar kılmā' rifet bostānıdır
Nuṭğ-ı ehlu-llāhı taḥrīr étmege
Rūz u şeb destinde bir dīvānıdır
3. Şanma her tıfla bu ṭab' olur naşib
Ḥazret-i Ḥaḳḳuñ bu bir iḥsānıdır
Niceler var kesb-i ' irfāndan kaçır
Anı insān dēme kim ḥayvānıdır
5. Kesb-i ' irfān ile durma ' ārif
'Ārifüñ ādāb u ' irfān şānıdır

234.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Şehr Köyi Każısı Ḥüseyn Ez-Zāhidinüñ Yine Karye-i Mezkūrede Ta' mīr Eyledikleri
Cāmi' Tārīhidür

1. A' dilü 'l-aşr kerīmü 'l-ḥalk eşraf-ı enam
Ma' den-i cūd u seḥā vü himmet āmūzgārem
Cāmi' -i envā' -ı ḥayr ü lāmi' -i mihr-i ' aṭā
Ṭālī' -i şems-i ṭarīkat zübde-i aşḥāb-ı kām
3. Nā' ib-i e 'ş-şer' u 'n-Nebī ya' nī Ḥüseynü 'z-Zāhidī
Kethüdā-yı muhterem-i ḥulḳ-ı ḥüs-ile şubḥ u şām
Étdiler bezl himem-i devr-āver sa' d aḥterān
Şāhibü 'l- ḥayruñ bu āşārına tā kim ola tām

233: 41^a Y.

234: 41^a Y.

5. Oldı miftāh-ı zafer hemşehrümüz saña yine
 Bu münevver cāmi‘ -i rüşen bu vālā-ter maḳām
 ‘ Āşıkān-ı künc-i vaḥdet êtdi tecdīd-i berāt
 ‘ Āşıkān-ı dergeh-i feyyāz buldı şevḳ-i tām
7. Sālik-i Ḥaḳḳa bu remzi ḥāl-ile ifhām êder
 Rif‘ at-ı bādı olur bu secdegāh içre kıyām
 Düşdi bir tārīḥ dil-keş-i ṭab‘ -ı **Faḥriye** hemīn
 Nā’ ilān-ı bezm-i taḳvāya bu melcādur maḳām H.1181 [M.1767]

235.

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Ḥalvāyī Seḫī Ḥazretlerinüḡ Ḥaremleri Naḳline Tārīḥdür

1. Mefḥar-i nisvān ümmü ‘l-‘ āşıkān êy pāk-rū
 Êy re’ isü ‘l-‘ işmet vü êy rābi‘ a-meşreb ü ḥū
 Sen enīse olmışıduḡ zümre-i ‘ uşşāka hep
 Ḥādime êdün her birini eyleridün cüstücū
3. Zühdünge ğıbtā êderler idi ḥayl-i şālihāt
 Dêrleridi ol kemālün buldı geldi ilerü
 Mazḥār-ı zāt-ı Ḥudā idi vucūduḡ şüphesüz
 Andan ötri baḥr-i zāta ğarḳ olup olduḡ aru
5. N’oldı kılduḡ nūr vechün pertevün ender-ḥafā
 Yoḳsa te’ şir êtmesün için midür ‘ ayn-ı ‘ adū
 Êy gül-i gülzār-ı ehlu-llāh saña n’oldı ‘ aceb
 Fikr êderken **Faḥri**-i bī-çāre ḥālün mü be-mū
7. Çıkdı üçlerle yediler dēdiler tārīḥini
 Ol re’ isü ‘l-‘ işmetu-llāh dēyü buldı vaşl-ı hū

236.

Mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Ser-i Serhengān Ḥazret-i Ḥamdu-llāh Beg Efendinüḡ Tārīḥleridür

1. Zihī ‘ izzet zihī rif‘ at ki kıldı bir nazār Allāh
 Aña kim zerre-i aşdāf-ı vaḥdet dēdi ehlu-llāh

235: 41^a Y.

236: 41^b Y.

- Hayādan āriydi şu oldu deryā oldu emvācı
Ta‘ addüd kesb édüp her biri bir iqlîme dutdı rāh
3. Kimi ser menzil-i maqşūda érđi buldı dil-dāruñ
Kimi vādî-i hayret içre qaldı oluben güm-rāh
Bu sırdandur tereddüd lâzım oldu hādî-i ‘ışqa
Rubūbiyyet zuhūrundan cemālün ‘ arz éde nāgāh
5. Olar kim pîr-perverdür hemîşe luţfa maẓhardur
Dü ‘ âlemde bulurlar her birisi kadr ü ‘ âlî-cāh
Nitekim buldı elţāf fuyūzāt-ı ilāhiden
Nevā-yı pādişāhî olmaq üzre luţfı Ĥamdu-llāh
7. Ĥaķıķat müsteħaķ u müste‘ ad-ı ni‘ met-i Ĥaķdur
Diriğ étmez ‘ aţāsın bî-kesāne kārı eyva-llāh
Lebîb-i tayb-ı ahlāķ-ı pend-i ehl-i dil-dār ol
Yazılmış cephesinde āyet-i hāzā ĥabîbu-llāh
9. Bu eyyām-ı ‘ adālet vaķt-ı şāh-ı ‘ âlî-cennetde
Ser-i serheng-i devlet olmada bir rütbedür va-llāh
Ser-i serheng degül derbān olam fikrünj édüp şeb u rüz
Der-i devlet-me’ābında durur ĥizmetinde şems ü māh
11. Hemān hayra muvaffıķ eyleye aşĥāb-ı cāhı Ĥaķ
Se‘ ādetle celādetle hidāyetle olup hem-rāh
Yeter ĥātem-i kelām ét **Fahriyā** dūr u dırāz étme
Kelām-ı muĥtaşār maķbül-i ehl-i dildür ol āgāh
13. Teberrük qaşđ édüben geldi uçler söyleyü târiĥ
Ser-i serheng-i şāhî oldu Ĥamdu-llāh bi-ĥamdi-llāh

237.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Kāmili-zāde Kerīmesinünj Fevtine Düşen veresetü ileyyesiyle Söylenen Tārīĥdür

1. Yine derd ü elemle qadem étdünj éy felek gütāh
Dü-çeşmüm nürünü alduñ saña inşāf vère Allāh
Enīsüm ĥasret ü firķatle giryān eyledünj āĥir
İki naĥl-i bülendüm zir-i ĥāk itdünj n’èdeyim āh

3. Kātı ol farqadānāsā dü tıfl-ı nāze-perverler
 ‘Adem milkine ‘azme birbirine oldılar hem-rāh
 Nice āh eyleyüp çāk-i girībān étmem ben kim
 İki yérden tutuşdı hāne-i qalbüm bi-emri-llāh
5. ‘Afife-ṭab‘ olurdu bu daḡı ‘ālemde ‘iffetle
 Ki zīrā milket-i rüşde küçükden olmışıdı şāh
 Bū mātem az degül pür-hün édüpdür şīşe-i qalbüm
 Yéridür düd-ı āhumla siyeh-püş olsa gökde māh
7. Düşüp bir mışra‘ -ı tārīḡ-i zībā **Fahriyā** ṭab‘ a
 ‘Afife ‘āzim-i gülzār-ı cennet ola yā Allāh (H.1192 [M.1778])

238.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Ba‘ zān Mecmua‘ lara Bi’l-münāsebet Tahriir Olunan Ebāyātdur Ki Zıkr Olinur

1. Letāfet-baḡş-ı erbāb-ı dilāndur işbu mecmū‘ a
 Nezāket vādi-i aşḡāb-ı ‘irfāndur bu mecmū‘ a
 Nazār kııl nazm-ı dil-keş nuṭḡ-ı şīrine ‘izzetle
 Şehīd-i küştegān-ı ‘ışḡa cāndur işbu mecmū‘ a
3. Güşād eyler dil-i ‘uşşāḡı mānend-i gül-i şad-berg
 Gülistān-ı cināndan bir nişāndur işbu mecmū‘ a
 Sürer ḡam leşkerünḡ milk-i vucūdı cüstücū eyler
 ‘Aceb cāsūs-ı çāpük-revāndur işbu mecmū‘ a
5. Te‘ennün kaşd eden erbāb-ı ṭab‘ a gerçi lāzımdur
 Velikin zāhide bār-ı girāndur işbu mecmū‘ a
 Ğarīḡ-i baḡr-i girdāb-ı fenāya cānib-i Ḥaḡdan
 Ğidā-yı cān olur bir armaḡandur işbu mecmū‘ a
7. Bilürler ḡālet-i ‘ışḡı bu çünki hırz-ı cān eyler
 Bilürler **Fahriyā** rāz-ı nihāndur işbu mecmū‘ a

239.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. ' Aceb milk-i me' arifden eşerdür işbu mecmū' a
Yā vuşlat nāmesiyle bir kebūterdür bu mecmū' a
Derūnı hikmet-i elfāz-ı ehlu-llāh ile memlū
Ne hoş erbāb-ı hizmet-i pīr-perverdür bu mecmū' a
3. Vērür ehl-i dile her bir nazarda hālet-i diğer
Gönül eglencesi haṭr-güşā yeridür bu mecmū' a
Ne hikmetdür ne kudretdür bu kim ebrū-yı cānāna
Müşābihdür huṭūṭı hayli dilberdür bu mecmū' a
5. Nicedür me' arif derc olup dürc-i derūnisinde
Nazar kııl pür leṭā' if bir güherdür işbu mecmū' a
Hele erzenünj māniveş me' ānī defteridür bu
Nuḫūş-ı lafz-ıla pür-zīb ü zīverdür bu mecmū' a
7. Düşürme dest-i ğayra şaḳla cānuḡ gibi ey Emrī
Saṅa **Fahrī**-i bī-kesden eşerdür işbu mecmū' a

240.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Üskidarda Kōvacı Şeyḡ Emīn Efendi Tekyesine Söylenen Tārīhdür Ki Zıkr Olındı

1. Kōvacı Şeyḡ Emīn nakd-i himmet bezl edüp nā-gāh
Beyātī bu segāhı eyledi ' uşşāḳa ārāmgāh
Hicāzuḡ Ka' besidür güyiyā bu dergeh-i pür-fer
Edüp cer sālīk Şām u ' Irāḳı hep eder āgāh
3. Nice dem evc-i istiġnāda idi ol Hümā-meşreb
Bu Üskidārī andan eyledi tecdīd-i ehlu-llāh
Nevā-yı sırrı almış bāreka-llāh dest-i pīrinden
Baba Ṭāhir olunca bulur olar daḡı ḳadr u cāh
5. Şabā-āsā gelür erbāb-ı tevḡīd işbu meydāna
Olup küçek bulur esrār-ı Sa' de' d-dīnden āgāh
Anuḡ kühl-i Şıfahānveş gözinden olmasun mı ḳat
Vişāl-i *ḳābe ḳavseyn* ü cemāl-i ḳurb-ı *ev ednāh*

239: 42^a Y.

240: 42^a Y.

7. Hıtāmın gūş édüp **Fahrī**-i ‘āciz eyleyüp nıkrīz
Ne dësem ki ola dest-i āvīzi pūşte pāyın dergāh
Dëriken hātif-i ğaybı mücevher söyledi tārīh
Maķām-ı rāhatü ’l-ervāh behişt-ābād-ı ehlu-llāh

241.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

‘Ārif Efendi Mollalık ile Każāmıza Vüründında Li-ħikmetin İrsāl Olunan Teşriyyedür

1. Bi-ħamdi-llāh ĩudūmuñ Ħaķdan oldı ĩalka luţufda
Ten-i bī-cān oldı bi-ħamdi-llāh bi-ħamdi-llāh
‘Urūķ-ı ehl-i küfri ĩat‘ èyleridüñ seyf-i şer‘ üñle
Toruķ Muştāfā müştāħlifisin ĩün bi emri-llāh
3. Ħudā vü enbiyā vü evliyā cümle mu‘ ayyenüñdür
Şaķın nā-ehle meyl ètme Ħudādur toğruya hem-rāh
Ħalāş èt bāğ-ı vaħdet bülbülānın ĩayd-ı keşretten
Şıfāt-ı esmāya baķma ‘ārifseñ zātından ol āğāh
5. Olupdur tıfl-ı Mūsī dest-i Fir‘ avunda ĩayret-keş
Yetiş èy Cebrā’il sidre-i şer‘ -i ĩabību-llāh
Yezidīler elinde ĩaldı maħbusā-i muħib el
Bu mıdur ğayret-i aşĥāb u evlād-ı Resūlu-llāh
7. ‘Azīz-i cānuñ idüm bundan evvel n’oldı ol demler
Giren cennet-sarāy-ı ĩalbe ĩıķmaz dëdi ehlu-llāh
Niĩün endāħt-ı vādī-i nisyān eyledüñ èyā
Bu ‘abd-i pür-ķuşūrı kim muħibbünğdür senüñ fi ’llāh
9. Hele lāyık degül erbāb-ı ũab‘ a kec-nigāh ètmek
Anuñ da bāb-ı Ħaķda iħtimaldür ĩadri var nā-ğāh
Bilür erbāb-ı ‘irfānı me‘ ārif erleri her dem
Nigāh-endāz-ı ğayr olmaz bi-emri-llāh bi-emri-llāh
11. Bu **Fahrī**-i kemīnün bundan özge yoķdur ĩaşdı
Ya eyle derdine dermān ya èt icrā-yı şer‘ u-llāh

242.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Mecmū' a-i Müşārü'n-İleyh Tārīhidür

1. ' Aceb şâyeste-i bezm-i suhandândur bu mecmū' a
Hele cām-1 erbāb-1 dile cāndur bu mecmū' a
O deñlü nazm-1 gūnāgūn ile zīb ü zinet kim
Şanursın nañl-i sūr-1 pādīşāhāndur bu mecmū' a
3. Olur hādī-i rāh-1 ' uşşāka sālīk olsa bir ' āşık
' Aceb rāh-nümā-yı kāmīl-i ' ayyārandur bu mecmū' a
Mezāmīn-i nükātı her biri bir kaçrdur gūyā
Nigāristān-1 Çīne kāñ u eyvāndur bu mecmū' a
5. Sezādur defter-i erjeng-i mānī dēnse kim zīrā
Me' ānī vü bedi' ' icāzī-i bütīyāndur bu mecmū' a
Olupdur bend ü bāz u ' ārifu-llāh olan şağşa
Ser-i zūhhāda āhen ü gürz-i girāndur bu mecmū' a
7. Hemān mengūş-1 gūş-1 cān kııl nuñk-1 güher-bāruñ
Ki Hāğdan ' ārife in' ām u ihsāndur bu mecmū' a
Kuyūd-1 nuñk-1 ehlu-llāha mā' il şāñib-i tab' uñ
Olursa Fağriyā destinde şāyāndur bu mecmū' a

243.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Mü' ezzin Molla ' Oşmānuñ Tārīñ-i Riñleti

1. Mü' ezzin Mollā ' Oşmān eş-şalā dērken kamu ħalka
Dēyüp *Sem' en ü tã' a* kendi gitdi ħurb-1 Rañmāna
' İşā vañtinde leyl-i Cum' a idi eyledi riñlet
Şehādet eylemez mi cürm ü āşāmını ħufrāna
3. Muñim-i ħizmet-i şer' idi cāmi' içre beş vañitde
Durdı minberāsā ħāmet édüp çok müsülmāna
' Alil olsa ne deñlü bir kişi étdükde istimdād
Ĥayālāsā düzdi başı üstünde ħayūrāna

242: 42^b Y.

243: 42^b Y.

5. Hele lâzım-ı vucūd idi ehālī içre ol dā'im
Ki te'sîr⁵-i nefesde beñzedürler idi Loqmāna
Hudā 'afv eyleyüp cürmün ecirler eylesün ihsān
Keremler kânıdur zîrā 'ināyet eyler ihsāna
7. Çü göçdi dünyeden aḥbābı **Fahrî** enderin-ḥayret
Ne dësem lâyıķ dëriken Ğufrān ü Yezdāna
Gelüp bir hātif-i ğaybî dëdi kim müjde aḥbāba
Mü'ezzin Mollā 'Osmān ëtdi riḥlet bāğ-ı rızvāna

244.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Tevfîķ Efendi Ḥazretlerinüñ Şadr-ı Rüm Olduķlarında İrsāl Olunan Tārîḥdür Ki
Pesendide Buyurdular

1. Oldı çü mihr-i ḥükm ebr-i ḥafādan berī
Eyledi tenvîr hep mazlüm olan dilleri
Esdi nesîm-i vaḥdet gülşen-i ehl-i dile
Feth ü güşā kıldı hep gonca olan dilleri
3. Bülbül-i güyendegān ëtdiler āğāz-ı 'ışķ
Cümle şebbāz-ı 'ışķ buldı dem-i Ḥayderi
Genc-i muḥalsam iken bir fülk-i rif' atüñ
Açdı der-i devletüñ saçdı zîr ü zîveri
5. Gerçi ki meftüh idi bāb-ı sa' ādetleri
Lîk ḥavāş idi hep bendesinüñ ekşeri
Geldi çü zıll ele buldı anı minnet
Kıldı müselleme aña ḥizmet-i peygamberi
7. İn' āmı 'ām oldı hep ikrāmı 'ām oldı hep
İhsānı 'ām oldı hep herkese açdı deri
Nice ki Tevfîķ ise öyle müşfikdür ol
Luḫf-ı 'ināyāt-ı Ḥaķ her dem āña müşterî
9. Baḥr-ı me' ārifden ol dürr-i girān-māyedür
Encüm ü mäh u kâmer kemterinüñ kemteri

⁵ te'sîr Y.

244: 43^a Y.

- Şarf-ı nuķūd étse de araf-ı ħayra
 Ĥātem ü hem Bermekī olmaz anuĥ hem-seri
11.  Ārife kāfi dü yek beyt ile  arz-ı merām
 Tūl ü dırāz étme çün serv ü şanavberi
 Eyleye  izz ü cel zātını mir ’āt-ı Ĥaĥ
 Nūr-ı tecellinüĥ ol dā ’im ola mazħarı
13. Vāriş-i  ilm-i resūl ħāris-i toĥm-ı ħabūl
 Mesned-i şer’ -i vuşul buldı çü oldı yeri
Faĥriye ilham-ı tām oldı dü mışra’ -ı kelām
 Tārīĥ için eyledi tıfl-ı dili ezberi
15. Birisi Tevfīĥ-i Ĥaĥ ola aĥa hem-refīĥ
 Mesned-i şer’ -i ħavīm buldı erīnī biri

245.

Mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün

Teşriḫiyye-i Cihān-zāde Ber-İltimas-ı  Āli el-Ġarībī eĥ-Ṭavīli

1. Bi-ħamdi-llāħ bugün cism-i dile bir tāze cān geldi
 Aĥıldı dīde-i ħalb-i ħazīnüm şādumān geldi
 Şabā bŷy-ı beşāret vērđi peyġām-ı ħudūmından
 Meşām-ı cāna şan milk-i Ĥotenden armaġan geldi
3. O deĥlü inşirāĥ u infitāĥ-ı dil olup ħāşıl
 Cihan-zāde degül güyā baĥa  ayn-ı cihān geldi
 Yetişmez mi bu şāhid-i da’ vī-i şıdĥ u ĥulūşīye
 Sicill-i dilde müşbet şūret-i ĥubbı  ayān geldi
5.  İnān-ı  azmini çekdi çü yörđi himmet-i merdān
 Bulup ġurbette ħurbet-i ehl-i resme dāsītān geldi
 Cihānuĥ  azl naşbı pīş ü cidd ü āya müşābihdür
 Anuĥ-çün sem-i  azzile naşbı dārū-yı emān geldi
7. Nice dil-teşnedür feyż-i zülāl-i luĥfina anuĥ
 Yetişdi ol hümā-meşreb olara sāyebān geldi
 Ġalaṫdur resp-i aydın şu’ le-i mihr-i cemālünden
 Anuĥla fi ’l-ħaĥīĥa ol deyyāre  izz ü şān geldi

9. Seg-i a' dānuḡ her biri bir iqlīme yüz dutdı
Metīn-i Cel ḡahrı anlara bir rismān geldi
Ta' accüb-kerde engüşt-i dehān-ı ḡayret oldı hep
Ki ne ḡikmet bu ḡikmet kim hemān gitdi hemān geldi
11. Ḥudā naḡl-i vucūduḡ eyleye memdūd-ı bā-ı izzet
Şimār-ı luḡfı muḡtācāna zīrā her zamān geldi
Gezend-i düşmenān-ı bed-şiyemden ḡayret-i merdān
Anı ḡıfz eyleye da' vātı ḡalbe bī-gümān geldi
13. Bu **Fahrī**-i kemīn dā' ī-i devlet-ḡāhīdür anuḡ
Bi-ḡamdi-llāḡ şeref-yāb olacaḡ vaḡt ü zemān geldi

246.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Velehu Der Elbās u Ḳabā-yı Şehen-şāhī be-taleb-i Mümā İleyh

1. Yine cüş etdi emvāc-ı ' ināyet-i şehenşāhī
Ḡarīḡ-i bahr-i iḡsān eyledi çok ḡālib-i cāhı
Niceler pāfetād-ı ḡāk olur genc-i muḡalsımveş
Ne müşfik ne bir mūnis ne hem-dem var ne hem-rāhī
3. Bularuḡ her birisi ḡāk-i būs-ı āsitānundan
Mişāl-i mihr ü ḡāver oldılar nūr-ı mine-llāhī
Cihān-zāde ḡuşuşān ḡarḡa-i deryā-yı ḡayretken
Hümāveş sāye şaldı başına luḡf-ı şehenşāhī
5. Selīmī ḡaḡla oldı bu ay aydın aḡa in' ām
Ḡeyūben ḡil' at-i tekrīmi tecdīd eyledi cāhı
O ḡaftan kim biçilmiş ḡūyiyā maḡāş-ı ḡudretle
Der-āḡuş etdi cismūḡ nitekim hāle eder māhı
7. Hele ehl-i Sitambūl zihī taḡsīn ü belīḡ etdi
Dikildi ravza-i āfitābına ḡünkim tuḡ-ı şāhī
Bu deḡlü ḡadr-i ' ālā herkese şanma olur behre
Meger bulmuş ola bir merd-i kāmīl ḡalbi āḡāhī
9. Ḡazāya ' azmi hengāmında daḡı ol hümā-ḡab' uḡ
Şadā-yı cevdeti şīrīn edermiş cümle efvāhı

- Ne yaña şalsa pertev mihr-ile ol ʿālemi tenvīr
Meşeldür ebr-i nisāndan qanar deryādaki māhī
11. Gören bu aḥsen ü aḥlāk u ḥüsn-i sīreti der kim
Mülk-i ḥaşlet-i beşerdür yā güneş şüretlü bir māhī
Aña taḥayyür-i mülk ü milket cümle müsellemlen
Zihī nā-dān o kes kim kulluğundan éde ikrāhı
13. Ḥuşūşā ṭālib-i cāh u ḥilālī olma kâbil mi
Olur mı meşreb-i şīr ile yek reng-i tabʿ -ı rubāhī
ʿArz-ı maḥzā duʿ ādur **Fahriyā** ḥatm-i kelām eyle
Şeref vèrsün Ḥudā zatına vü qalbine āgāhī
15. Maşūn etsün anı ālām ü evhām-ı ḥayālātđan
Be-cāh-ı Aḥmed-i Muḥtar u ezkār-ı sehergāhı

247.

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Tārīḥ-i Qapudān-ı Deryā Ḥüseyn Paşa Sellemehu-llāh

1. Éy ṭarāvetde bustān-ı şunūf-ı vüzerā
Bülbül-i nātıqa-i şāhīçe-i ʿizz ü ʿalā
Mīve-i naḥl-i riyāz- ı himem-i Şāh-ı Selīm
Gonca-i bāğçe-i luṭf-ı ʿināyet-i Ḥudā
3. Sensin ol şāh-ı Sikender-ḥışmuḡ Naḡd-ı dili
Dest-i iclālinüḡ zātuḡa çekdi tuḡrā
Zerredür şānına nisbet bu kerem ol şāhuḡ
Qatredür cūdına baqılsa anuḡ heft-deryā
5. Oldı ol fāris-i meydān-ı şecāʿ at kim anuḡ
Ser-nigün olsa sezā bārgāhuḡda aʿ dā
Şüphesüz mevhibe-i luṭf-ı Ḥudādur zātı
Bende-i ḥalka be-güş olsa yeridür Dārā
7. Görmedi çeşm-i felek devr édeli ekvānı
Böyle bir luṭf u kerem şāḥibi şāh-ı vālā
Gerçi az vaqtüḡ içinde nice üftādeleri
Ziver-efzā-yı merātible édüpdür iḫyā

9. Lîk sen gibi Aristo-hüküm ü tedbiri
Mazhâr-ı luṭf edüp êtdügi Ḳapudân Pâsâ
Çü bu kim zühre-i şevḳ-ile olup raḳş-âver
Müşteri êtdi bu tedbîr görince imzâ
11. Bâreke-llâh zihî devlet ü faẓl u iḥsân
Ki vère bir ḳuluna ḥazret-i Haḳ Celle vü ‘âlâ
Fahriyâ eyleme itnâb-ı suḥan ḥâmuş ol
Yaḳışan ehl-i dile şubḥ u mesâ ḥayr du‘â
13. Taht-ı devletde mü’ebbed ola şâh-ı ‘âlem
Ola manşûr u muzaffer vüzerâ vü vükelâ
Ḳaşd-ı tebrîk edüp üçlerle dênildi târiḥ
Geldi yümn-ile ile şerefle Ḳapudân-ı Deryâ

H. Receb 1206 [M.1791]

248.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Ba‘ de-zâlik Ağâ-yı Merḳûm Mûmâ İleyhüñ İltimasıyla Te’lif Olunan Kelimâta ‘Adem-i İltifât u Ḥânesinde Müsâferete Daḥı ‘Adem-i ‘İtibârı Bedîdâr Olduḳda li-ecli’t-teselli Efendi Mûmâ İleyhe Vêrilen Tâḥrîrâtur

1. Nükül êtdi sözünden ibn-i vaḳt oldı gönül nâ-çâr
Çü gördi püştibân zan êtdi peşt-i zemân geldi
Toludurken êderken meydân-ı vaşfında cevlâni
Serüñ döndürdi yoldan esb-i ṭab‘um bî-‘ayân geldi
3. Dürr-i nâ-yâb iken her bir kelâmı ehl-i ‘irfânüñ
Anı nâ-ehle ḥarc u şarf-ı kemâline ziyân geldi
Gözeldür rûz-ı vaşlundan şeb-i hecri-i nâ-ḳâbil
Raḳîbi görmesiyle görmemeklik tev’emân geldi
5. Ne bilsün ḳadr-i erbâb-ı me‘ârif nêdügin nâ-dân
Meşeldür mihr-i ḥâver dîde-i küre nihân geldi
Dimâğ-ı ḥün-fesâya ‘arz-ı ta‘ṭîr ü ‘abîr ü müşg
Ḥaṭâdur ger Ḥotenden saña dêrseñ armağân geldi

7. ‘ Acebdür **Fahrî** istiğnâ-yı ‘ ışk-ı yâr olaldan hep
Vucûd-ı mâ-sivâyînün naqdinden ziyân geldi

249.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Der-Sitâyiş-i Seydî ‘ Alî El-Cezzâr-ı Der-Vakt-ı Nusreteş Ber-Düşmenân-ı Küffâr-ı Der-
Baħr-i Sefîd

1. Ğâzî-i düşmen-şikendür ħâzret-i Seydî ‘ Alî
Kâfirün ‘ ırkın kesendür ħâzret-i Seydî ‘ Alî
Hep mu‘inidür Tilmisân ü Ħorasan erleri
Gün bugün artmaktadur merdiyyet-i Seydî ‘ Alî
3. *Lâ-fetâ fî ‘aşrinâ ilâ ‘Alî* dence sezâ
Şark u ġarba êrdi zîrâ şavet-i Seydî ‘ Alî
Az gelür Baħr-i Sefîd ol Ğâzî-i ġayret-keşe
‘ Arş u kürsîden ġenişdür himmet-i Seydî ‘ Alî
5. Kükremiş arslan gibi alur ‘ adûdan intikâm
Ķahramânıdur ħaĳîĳat ĳudret-i Seydî ‘ Alî
Keşîsi bilmez anuĳ limân-ı dehşet nêdüĳin
Düşmene ‘ anĳâ ġorinür sür‘at-ı Seydî ‘ Alî
7. Top tûfeng tîĳ u teberden bî-ħaberdür zehresi
Ger ĳıyâmet ĳopsa olmaz ħaşyet-i Seydî ‘ Alî
Bâreke-llâħ düşmana bir ĳazâdur bu ĳazâ
Çıĳdı ‘ ayyûĳa şadâ-yı nuşret-i Seydî ‘ Alî
9. Ğülle şanma kelle-i menĳûsıdur hep kâfirün
Êtdürür deryâda ĳalĳân heyet-i Seydî ‘ Alî
Cümlesine şad siper tutsa ‘ adû bulmaz rehâ
Eylese ĳürzin ĳavâle şiddet-i Seydî ‘ Alî
11. Bâb-ı ĳâfî ĳaldırup çıĳdı şanurdı kahramân
Êrdüĳince kâfire ĳurbiyyet-i Seydî ‘ Alî
Şaf-ı küffâra ĳılıç urup ĳazâ êtdüĳi dem
Ħûn êder baĳruĳ ‘ adûnuĳ ĳiddet-i Seydî ‘ Alî
13. Bir ĳazâ êtdün ĳi ĳoşnûd eyledün Peyĳamberi
Şüphesüz maĳbûl-ı Ħaĳdur ĳizmet-i Seydî ‘ Alî

Ben degül 'ālem du'ā-yı devletin étmekdedür
Gün be-gün artsun İlähî servet-i Seydî 'Alî

15. Çek 'inānın esb-i ṭab' uṅ **Fahriyā** ḥatm ét sözi
Vaşfa gelmez naḳle şıgmaz midḥat-i Seydî 'Alî

Éy sipah-sālār-ı ğayret ü éy dilîr-i nā-murād
Zātuṅ a' lā eylesün ānā fe-ānā Kirdgār

SONUÇ

Fahrî-i Celvetî Divanı üzerine yapılan çalışma sonucunda;

Eserde yer alan 249 manzumenin transkripsiyonlu metni verilmiş ve vezinleri bulunmuştur. Buna göre bu manzumelerden 8'i hece ölçüsüyle yazılmıştır. Bunların dışındaki şiirlerde aruz vezni kullanılmıştır.

Divan'da gazel, rubâi, muhammes, müseddes, müsemmen, terkeb-bend, kaside, ilahi nazım şekillerinin kullanıldığı belirtilmiştir. Bunlar arasında en çok kullanılan nazım şekli gazeldir. Gazellerin ve diğer nazım şekillerinin konusu genelde dinî niteliktedir.

Eserde nazım türü olarak münacat, naat, mehtiye, musanna, ramazaniye, ıydiye, vedâiye türlerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu türlerde de dinî konular işlenmiştir.

Eserde çeşitli sebeplerle Şâhî Hüseyin Efendi, III. Selim, Mehmed Paşa, Maraşi Mustafa Efendi, Fuzala Katibi, Şah sultan Kethüdası Osman Efendi, Şeyhü'l-İslam Enam Mekkî, Vezir Mehmed Paşa, Muhammed Usûlî, Şarköy Kadısı Hüseyin Zâhidî, Halvayî Sehî Haremleri, Ser-Sehergan Hamdullah Bey, Kâmili-zâde kerimesi Afife Hanım, Üsküdar Kovacı Şeyh Emin Efendi Tekkesi, Cihan-zâde, Mecmua, müezzin Molla Osman, Tevfik Efendi ve Kaptan-ı Deryâ Hüseyin Paşa adlı şahıslara yazılan 21 tarih manzumesi tespit edilmiştir.

Eserde tespit edilen 93 özel ismin açıklaması yapılmış ve metinde geçtiği yer gösterilmiş, hakkında bilgiye ulaşılamayanlarınsa sadece metinde geçtikleri yer verilmiştir. Yine metinde yer alan 117 dinî-tasavvufî kavramın açıklaması yapılmış ve geçtikleri yerler belirtilmiştir.

Fahrî-i Celvetî'nin bazı şiirlerinde toplumsal yaşama eleştirelerde bulunduğu görülmüştür ki bu da bize şairin içinde bulunduğu çevrenin sorunlarına duyarsız kalmadığını gösterir. Bu açıdan Klasik Edebiyatın soyut konularının yanında somut konulara da eğildiğini söyleyebiliriz. Şiirlerinin içeriği genelde dinî nitelikte olduğu görüldü.

Divan'da Farsça ve Arapça beyit ve şiirler de yer almaktadır. Şairin 10 ve 186 numaralı şiirlerini ise Farsça-Türkçe mülemma yazdığı görülmüştür.

1^b de yer alan giriş kısmının ‘‘ İlâ yevmi’l-mahşer’’ ibaresinin sonundaki kelime okunamamıştır. Yine 54. Numaralı şiirde bazı kelimeler okunamamıştır. 54 numaralı manzumenin ilk üç beyti orijinalinden kopyalanıp metne eklenmiştir.

Divan’da yer alan ayet, hadis ve tasavvufî kavramları vezne uydurarak şiire yerleştirmede başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Vezin zaruretinden dolayı bazı ifadelerin farklılaştığı ancak esas anlamından uzaklaşmadığı görülmüştür.

Divan metni incelenirken 18. yy ses ve yazım özelliklerinin esas alınacağı metnin kuruluşunda izlenen yol bölümünde belirtilmişti. Buna binaen ses uyumunda ve bazı eklerin yazımında Divan’da farklı uygulamalar görülse de 18. yy Türkçesinin ses özelliklerine riâyet edilmiş ancak bunlar ayrıca belirtilmemiştir.

Sonuç olarak; Fahrî-i Celvetî Divanı, gerek metnin kendisi, gerekse şairinin yaşamı ve beslendiği kaynaklar incelenmek suretiyle günümüz alfabesine aktarılmaya ve literatürümüze kazandırılmaya çalışılmıştır. Böylece Klasik Türk Edebiyatının bir divanını daha günümüze aktararak edebiyat literatürümüzü zenginleştirmeyi amaçladık.

KAYNAKÇA

1. AYDIN, Mahmut(2013); Anahatlarıyla Dinler Tarihi, İstanbul: Ensar yayınları, 3.baskı.
2. Bilge, Mustafa L. (2010); ‘ Şattülarap ’, DİA, XXXVIII, 381-382.
3. Bursalı Mehmed Tahir, [1861-1924], Osmanlı Müellifleri(I-II-III), tıpkıbasım.
4. CEBECİOĞLU, Ethem(1997); Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, Ankara: Rehber yayıncılık, 1. Baskı.
5. ERGİNLİ, Zafer(2006); Selâhaddin ed-Dimeşki el-Ekberi, Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, (Hz., Yavuz Köktaş vd.), Kalem yayınevi, 1.baskı.
6. Fatin Davud (1271); Hâtime-tü'l-eş'âr, İstanbul .
7. Fayda, Mustafa (2007); ‘ Ömer ’, DİA, XXXIV, 44-51.
8. Fayda, Mustafa(1989); ‘ Ahmed ’, DİA, II, 29-30.
9. Göyünç, Nejat (1999); ‘ Hüseyin Paşa, Küçük ’, DİA, XIX, 6-8.
10. Hakman, Ömer Faruk (2003); ‘ Lokman ’, DİA, XXVII, 205-206.
11. İnehan-zâde Mehmet Nâil Tuman - Haz: Cemâl Kurnaz ve Mustafa Tatcı - (2001); Tuhfe-i Nâilî: Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri, Ankara: Bizim Büro yayınları, I.C.
12. Kılavuz, A. Saim (1993); ‘ Cahîm ’, DİA, VII, 19-20.
13. Küçük, Hülya; Ceyhan, Semih (2007); ‘ Râbia el-Adeviyye ’, DİA, XXXIV, 380-382.
14. Mehmed Süreyyâ - Haz. Mustafa Keskin vd. - (1997); Sicill-i Osmâniyahud Tezkire-i meşâhir-i Osmâniyye, İstanbul: Sebil yayınevi, IV. C.
15. Öngören, Reşat (2006); ‘ Muhyiddin Karamânî ’, DİA, XXXI, 82-83.
16. Özcan, Tahsin (2003); ‘ Mekkî Mehmed Efendi ’, DİA, XXVII, 577-578.
17. PALA, İskender (2012): Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, İstanbul: Kapı yayınları, 22. Baskı.
18. Sadettin Nuzhet ERGUN, Türk Şairleri, III.C.

19. Sarıkçıoğlu, Ekrem (2003); ‘‘ Mehdî’’ , DİA, XXVIII, 369-371.
20. Şemseddin Sâmi (1996); *Kâmûsu'l-A'lâm*, (Tıpkıbasım) IV. C, Ankara: Kaşgar neşriyat.
21. Şemseddin Sami(1996); *Kâmûsu'l-A'lâm*, (Tıpkıbasım), V. C, Ankara: Kaşgar neşriyat.
22. ULUDAĞ, Süleyman (2012): *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Kabcacı yayıncılık, (Kabcacı Yayıncılık'ta 1. Baskı).
23. Uzunpostalcı, Mustafa (1994); ‘‘ EbûHanîfe ’’ ,DİA, X, 131-138.
24. YILDIRIM, Nimet(2006); *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, İstanbul: Kabcacı yayınları, 1. Baskı.
25. Yıldız, Hakkı Dursun(1992); ‘‘ Bermekîler ’’ , DİA, V, 517-520.
26. YILMAZ, Hasan Kamil(1994); *Fakr (Makale)*, Altınoluk Dergisi, Mayıs, Sayı: 099, Sayfa: 033.
27. YILMAZ, Mehmet (1992); *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözlür*, İstanbul: Enderun Kitabevi, 1.baskı.
28. YILMAZ, Mehmet (2013); *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*, İstanbul: Kesit yayınları, 1.Baskı.
29. ZAVOTÇU, Gencay (2013); *Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü*, İstanbul: Kesit yayınları, 1.baskı.